YŌGĀRṆAWA

FIRST PART

යොගාර්ණවය

ප්‍රථම භාගය

රත්නපුර

මාරපණ ශාසනෝදය පිරිවෙණේ ප්‍රධානාචාර්‍ය පණ්ඩිත

කිරිඇල්ලේ සුමංගල

සථවිරයන් වහන්සේ විසින්

සංශෝධනය කරණ ලදී.

මාරපණ

ජේ. ජී. ආර්. ජයසේන මහතා විසින්

කොළඹ බොරැල්ලේ ලංකාභිනව විශ්‍රැත යන්ත්‍රාලයේ

මුද්‍රණය කරවා ප්‍රසිද්ධ කරණ ලදී.

2485
1942

මිල රු: 1. 00 සි.

YŌGĀRṆAWA

FIRST PART

යොගාර්ණවය

ප්‍රථම භාගය

මයූරපාද පරිවෙණාධිපති

බුද්ධපුත්‍ර ස්ථවිරපාදයන් වහන්සේ

විසින් ලියන ලදී.

රත්නපුර

මාරපණ ශාසනෝදය පිරිවෙණේ ප්‍රධානාචාර්ය පණ්ඩිත

කිරිඇල්ලේ ගුණවිමල

ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින්

සංශෝධනය කරණ ලදී.

මාරපණ

ජේ. ජී. ආර්. ජයසේන මහතා විසින්

කොළඹ බොරැල්ලේ ලඞ්කාභිනව විශ්‍රැත යන්ත්‍රාලයේ

මුද්‍රණය කරවා ප්‍රසිද්ධ කරණ ලදී.

2485

1942

මිල රු: 1. 00 සි.

පටුන

ප්‍රථම භාගයෙහි
මෙයින් 16 වැනි හික්කා-ශ්වාස චිකිත්සාව දක්වා ඇතුළත් ය.

1	වෛද්‍යවිධ	2–11
2	ද්‍රව්‍යගුණ චිකිත්සා	11–15
3	අන්නපාන විධි	15–26
4	ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි ,,	26–28
5	කුමාර ,,	28–33
6	ශිරොරෝග ,,	33–42
7	අක්ෂිරෝග ,,	42–56
8	කර්ණරෝග ,,	57–61
9	ඝ්‍රාණරෝග ,,	61–63
10	මුඛරෝග ,,	64–71
11	ජ්වර ,,	72–81
12	අතීසාර ,,	81–89
13	රක්තපිත්ත ,,	89–92
14	ක්ෂයරෝග ,,	92–94
15	උන්මාද-අපස්මාර-මූර්ච්ඡා ,,	94–96
16	හික්කා-ශ්වාස ,,	
17	කාස ,,	
18	ශිර්දි-අරුචි ,,	
19	හෘද්රෝග ,,	
20	ආමාශ්නි ,,	
21	විද්‍රධි ,,	
22	කුෂ්ඨ ,,	
23	ගුල්ම ,,	
24	උදර ,,	
25	ප්‍රමේහ	චිකිත්සා
26	මූත්‍රඝාත	,,
27	මූත්‍රාශ්මරී	,,
28	උපදංශ	,,
29	වෘද්ධිරෝග	,,
30	භගන්දරරෝග	,,
31	මූලව්‍යාධි	,,
32	වාතව්‍යාධි	,,
33	පාණ්ඩුරෝග	,,
34	ශ්‍රෝණිත	,,
35	ශොථ	,,
36	ඝීපද (ශ්ලීපද)	,,
37	මේසර	,,
38	ක්ෂුද්‍රව්‍යාධි	,,
39	වෘණ	,,
40	ඡින්න (ඡින්න)	,,
41	ස්ත්‍රීරෝග	,,
42	සාමාන්‍ය විධිය	
43	පඤ්චකර්ම විධිය	
44	සෙවද විධිය	
45	සලල විධිය	
46	විෂ විධිය	
47	ප්‍රතිවිෂ විධිය	
48	රසායන විධිය	
49	වාජීකරණ විධිය	

සංදර්ශනය

මයුරපාද පරිවෙණාධිපති බුද්ධපුත්‍ර ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින් මින් 667 වසකට පෙර රජ පැමිණි ශ්‍රී සඞ්ඝබෝධි භුවනෛකබාහු තරෙන්ද්‍රයන් කල ග්‍රන්ථය ලියන ලද්දේ ය. ගණිවැසි කුලෙකි ජාත මහනෙත්පාමුල සුමඞ්ගල මහ තෙරුන්ගේ සොහොයුරුවූ ද, උන්වහන්සේ වෙතින් ම ධර්ම-ශාස්ත්‍ර උගත් පඬිවරයෙකුවූ ද මුන්වහන්සේ මයුරපාද නම් පිරිවෙණක අධිපති ව විසූ හෙයින් එ නමින් ම ප්‍රසිද්ධවූ බැව් සිතියහැක්ක. බු: ව. 883 දී-රජ පැමිණි බුද්ධදාස රජතුමා විසින් අනුරපුර මහවෙහෙර මයුරපාද නමින් පිරිවෙණක් කරවූ බැව් කියා තිබේ. ඉන් පසු මෙනමින් ඇතිවූ පිරිවෙණක් ගැණ පැරණි වංශ කථාවල සඳහන් නොවන නිසා 985 වසකින් පසු මුන්වහන්සේ ද එහි පරිවෙණාධිපති ව විසූ සේකැයි සිතීම යුක්ති යුක්ත ය. මුන්වහන්සේගේ ශාස්ත්‍ර ඥානය මැනීමට ලංකාවාසි බොහෝ දෙනෙකුන්ට තිබුනේ පූජාවලිය පමණකි. ඒ බැව් පූජාවලි ශෝධකයන්ගේ ප්‍රස්තාවනාවන් හි සඳහන්වෙයි. එහෙත් සවභාෂාව පමණක් දත් සිංහල වගීයාගේ නීරොගතාව තකා මේ පඬිවරයා විසින් සිංහල භාෂාවෙන් ලියන ලද ඉතා සාරවත් වෙද පොත් දෙකක පස්කොළ පිටපත් කිපයක් මේ දක්වා ම නො නැසී ඇත්තේ ය. සිංහල වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රය හා සිංහල සාහිත්‍යය පෝෂණයට ත් අතිශය ප්‍රයෝජනවත්වූ ඒ පොත් දෙකෙන් එකක් පළ කරවීමට හා අනික් එක ගැණ මේවර කරුණු කිමවත් ඉඩ ලැබීම භාග්‍යයකි.

මයුරපාද පරිවෙණාධිපතින් වහන්සේගේ කෘති :

1. **පූජාවලිය**-මුන්වහන්සේගේ ප්‍රථම කෘතියයි. එය ලියන ලද්දේ ප්‍රතිරාජ දෙව නම් ඇමැතියාගේ ආරාධනය ලෙස (කලි කාල සාහිත්‍ය සමීක්ෂණය්ත) ii පරාක්‍රමබාහු තරෙන්ද්‍රයාගේ රාජ්‍යය දයෙන් තිස්වැන්නෙහි (බු ව. 1809) පලාබත්මල ප්‍රතිරාජ (පිරිවෙන්)විහාරයෙහි දීය. මෙය බුද්ධත්වය ප්‍රාප්තිනා කිරීම් වස් "ඉති පි සො" යනාදි පාඨයෙහි ඇතුළත් "අරහං" යන්න මාතෘකා කොට ලියන ලද්දකි.

2. **ශොගාණිවය**-දෙවැනි කෘතිය යි. මෙය ලියන ලද්දේ ඉන් තව වසකින් පසු රජ පැමිණි i භුවනෛකබාහු රාජ සමයෙහි ය. සත්වයන්ගේ මනොරොග නිවාරණය සඳහා බුදුන්ගේ අගිත් ගුණාදි නෙක තථාගත ගුණයන් ප්‍රකාශිත ග්‍රන්ථය (පූජාවලිය)ක් ලියා ඉන් පසු මේ ග්‍රන්ථය ලියූ බැව් මෙහි ආරම්භයෙහි ලියා තිබෙන හෙයින් පූජාවලියට අනතුරු ව ලියන ලද්දේ මෙය බව පෙණේ.

3. **ප්‍රශොග රත්නාවලිය**-ලියන ලද්දේ තුන්වැනි ව යි. මුන් වහන්සේගේ ශාස්ත්‍රඥනය මැනහැනීමට ඉවහල් වනුයේ මේ ග්‍රන්ථය යි. ග්‍රන්ථාරම්භයෙහි උන්වහන්සේ විසින් ම "සදබ්ධි නමැති මහා සමුද්‍රයෙහි බැස වතුර්දිද නම්වූ ගංගා තෙරට පැමිණ තාවය නමැති ජලයෙන් අගිතෙහි සිලාවූ මයුරපාද ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින්"--"මේ ප්‍රකරණය ලොක සත්වයාගේ දුක්ඛ නිවාරණය පිණිස සිංහල භාෂාවෙන් ප්‍රකාශයට ග්‍රන්ථ

රමහත විසඳීමක් කරමින් 'ශොශාග්‍රහ පටන් පාදග්‍රහ දක්වා එළු පහලි සෙරෙමි' යන අදහසින් පළමුකොට ශලෝත්පත්ති රෝගයට බලසඹ විකිත්සා කියමිහ"යි යන වාක්‍යයෙන් කැගේ. මේ වෙද පොත් දෙකේ ම ඇතුළත් විකිත්සා ක්‍රම රෝග නිදාන-රෝග ලක්ෂණ හා එයව යොග්‍ය පරිදි යන්ත්‍ර-මන්ත්‍ර-සෙම් (සත්‍යක්‍රියා) නැකැත් හා බෙහෙත් ආදියත් හෙළු බස පමණක් දන්නා ජනයන්ට තේරුම්ගතහැකි පරිදි ලියා තිබේ. කතිගේ අදහස ද එය ම බැව් ග්‍රන්ථාරම්භයෙහි කියා වේ. සම්භර අවස්ථාවල මේ පොත් දෙක ආයුර්වේදය අනුගමනය කර ලියා තිබෙතත් බොහෝ සේ ම සිංහල වෙදකම් අනු ව සකස්කර තිබෙන බැව් පෙණේ.

ශොශාණීවශ: මෙය අප අතින් අනුග්‍රහ ලැබූ පොත ය. මෙහි සඳහන් විකිත්සා එකක් එකක් පාසා ප්‍රයෝජනවත් ය හැදිසි අසනිපෙන්ත දී කෙදර සිමින ජීවකයකු සමාන ය. අහාවයට යන්ව ඉතා ආසන්න අවස්ථාවක පැවති මෙය සංශොධනය සඳහා පුස්කොළ පිටපත් 5ක් සපයාගත්තේ ඉතා අමාරුවෙනි. මෙහි ග්‍රන්ථානතර සංසන්දනය කොපමණ පරීක්ෂාවෙන් කර තිබේ දැයි කියවීමෙන් වැටහී යනවා ඇත. පැරණි පිටපත්වල සමාන ලෙස යෙදෙන සම්භර බෙහෙත් ද්‍රව්‍යවල නම් වත්මන් වහරෙහි වෙනස් ලෙස යෙදෙතත් තේරුම්ගැනීමට කිසි ම බාධාවක් නැති නිසා පැරණි වචන ම යෙදුවෙමි. මෙය සිංහල සාහිත්‍යය හා ඉතිහාස ය අතිනුත් ඉතා වැදගත් ය. මෙහි සඳහන් රාජමාලාව හා ; බුව නෙකබාහු රජ පැමිණි වර්ෂය ද වෙනස් ය.

මෙකල 'න-ණ-ල-ළ(හා)අ-ඇ' ගැන විශෙෂසැලකිල්ලක් ද තිබුනු බවක් පැරණි පුස්කොළ පිටපත් බැලීමෙන් තො පෙණෙත්. මෙය සංශොධනය කිරීමේ දී මාරපණ ශාසනෝදය පිරිවෙණේ ආදි ශිෂ්‍යයෙකු වූ වෛද්‍යවාශී පී. බී. ජී ජයවීර (සිඩාසුවේ දඥ-බී. ඇස්. ඒ. සී.) මහතා විසින් මෙහි මූල පිටපත් පරීක්ෂා වෙන් කියවන ලද බැව් කෘතඥතා පූර්වක ව සඳහන් කරමි. ශාසනෝදය පරිවෙණාධ්‍යක්ෂ ගරු මෙධඞ්කරාභිධාන අප ආචාර්යයන් වහන්සේ ද, බාර්න්ස් රත්වත්තේ මහදිසාපතිතුමන් ද, ශාසනෝදය පිරිවෙණේ ආදි ශිෂ්‍ය ආයුර්වේද වෛද්‍යවාශී බී. ඇම්. ධර්මාලඞ්කාර මහතා ද, මෙය සංශොධනය සඳහා පුස්කොළ පොත් සපයා දීමෙන් ආධාර කළහ. මෙහි ඉලක්කම් යොදා තිබෙන තැන්වල තිබුන සංස්කෘත ශ්‍රෙලාක හා පාඨත් තොයෙදීමෙන් කියවන අයට වැඩි හානියක් නොවන හෙයින් අවශ්‍යතයි හැඟුණොත් ග්‍රන්ථාවසානයෙහි යොදන අදහසින් අස් නෙළෙමි. තල බල සහිත අවස්ථාවක මෙහි මුද්‍රණ වැඩ ආරම්භ කළ නමුත් මසක් තුළ අධ්‍යාය 15 කින් යුත් ප්‍රථම භාගය පෝරම 12 කින් අවසන් කරණ ලදි. ඉතිරි අධ්‍යාය 32 න් යුත් මිනිය භාගය ද පෝර්ම 18 කින් සම්පූර්ණ ව නොබෝ දිනකින් අවසන් වෙනවා ඇත.

සිංහල වෙදකම් දියුණු වේවා.

මෙයට,

කිරිඇල්ලේ ඤාණවිමල ස්ථවිර.

(පණ්ඩිත)

2486/1942 වර්ෂයක් පුර පසළොස්වක් ලත් ගුරුදින

මාරපණ ශාසනෝදය පිරිවෙන්හි දී ය.

යොගාණ්වය

නමඃ ශාක්‍යසිංහාය

ප්‍රණම්‍ය ශාස්තාරමනන්තනන්ත්‍ර
මාලෝක්‍ය ලෝකාර්ථ සමස්තසිද්ධ්‍යෛ,
සාරාර්ථමුද්ධෘත්‍ය විශෙෂතෝ'හං
වක්ෂ්‍යාමි යොගාණ්ව මෙනමග්‍රම්.

ශාස්තාරම්, සර්වසත්වානුශාසනය කරණ හෙයින් ශාස්තෘ නම් වූ සර්වඥරාජෝත්තමයා; ප්‍රණම්‍ය, කාය වාක් මනඃ යන ආධාරත්‍රයෙන් සකසා වැඳ; ලෝකාර්ථ සමස්ත, ලෝවැඩ සමූහයා; සිද්ධ්‍යෛ, සාධනය පිණිස; අනන්තනන්ත්‍ර්ම්, වරක සුශ්‍රැත-වාග්භටාදි තොසෙක් ඍෂිවරයන් විසින් කියන ලද වෛද්‍යශාස්ත්‍රය; විශෙෂතඃ, විශෙෂයෙන්; ආලෝක්‍ය, බලා; සාරාර්ථම්, සාරවූ අර්ථය; උද්ධෘත්‍ය, උදුරාගෙණ; අහම්, මම; යොගාණ්වම්, නොක විධවූ ඖෂධ ප්‍රයෝග නැමැති ගංගා-ප්‍රවාහයට ආධාර වූ හෙයින් අණ්වය යි කියන ලද යොගාණ්ව නම් වූ සකල ශාස්ත්‍රයන් අතුරෙන් ආයුර්නිබන්ධනය කරණ හෙයින් අග්‍රවූ; එනම්, මේ වෛද්‍යශාස්ත්‍රය; වක්ෂ්‍යාමි, සත්‍යාවබෝධනය පිණිස කියමි.

පළමු ඉෂ්ටදෙවතා නමස්කාරයෙන් ශාස්ත්‍ර-කර්තෘ දෙදෙනා හට නිර්විඝ්න කොට ග්‍රන්ථාරම්භයෙහි කර්තෘඝ්‍යානාදි දක්වන්නාහු-අප මහා ගෞතම තථාගතයන්ගේ ප්‍රථම බෝධියෙහි පටන් එක්වාදහස් අවසිය අවලොස් අවුරුද්දක් ඉකුත්-අපිව-ශ්‍රී ලඞ්කා විජොත්පත්ති විජයෙන්ද්‍රාදි නරෙන්ද්‍රයන් එක්සිය ඒකානුදෙනෙක් හුගේ අතික්‍රමණයෙහි අප ශ්‍රී සඞ්ඝබෝධි ශ්‍රී භුවනෙකබාහු නරෙන්ද්‍රයන් ලඞ්කා විජය කොට අභිෂෙක මඞ්ගල්‍යයෙන් විජෘම්භිත කල්හි ඔවුන්ගේ ම ප්‍රත්‍යක්ෂදර්ශන ප්‍රතිග්‍රාහක ව වානගිරි පර්වතයෙහි විරානුගත කාලයක් වැස සර්වඥානයෙහි කරණ ලද තථාගත ප්‍රාර්ථනා ඇති මයූරපාද පරිවෙණාධිපති තථාගත පුත්‍රවූ ස්ථවිරවරයන් විසින් බුදුන්ගේ අතීත් ගුණාදි නෙක තථාගත ගුණයන් තමන්ගේ බුද්ධිව්‍යාපාරයේ එකදෙස ප්‍රකාශ කොට ලෝකාර්ථව්‍යාපාරයෙහි දු මනොබන්ධනය කොට නවවැනි බුද්ධ්‍යුත්පාදක්ෂණ සම්පත්ති ලද නෙකව්‍යාධිගත සත්‍වයන් ශරීර

සාර ජීවිත සාර ග්‍රහණයට අසමර්ථයන් සේ දැක ඔවුන් කෙරෙහි උපදනා ලද කරුණා මෛත්‍රියෙන් වොදිතව ඔවුන් ආරෝග්‍ය ප්‍රතිලාභයෙන් ත්‍රිවිධවූ සුචරිත ධර්මයෙහි යොජනය කරවා තමන්ගේ ද අභිමත ප්‍රාර්ථිතාවගේ අර්ථය සඳහා ග්‍රන්ථාරම්භ කළේ. මෙසේ කතෘසම්බන්ධාදි පඤ්චප්‍රශ්න කථනයෙන් ග්‍රන්ථශංසය හැර ශාස්ත්‍ර ගරු භාවය ප්‍රකාශ කරන්නාහු:

ब्रह्मा प्रोवाच सौवर्णं - वेदमाद्यं निबन्धनम्,
शिष्याभ्यां कथयामास - काश्यपाय तनः क्रमात्.

යනාදීන් දැක්වූ මේ වෛද්‍යශාස්ත්‍රය ප්‍රථම කල්පයෙහි ලෝකාර්ථය කරන්නාහු මහාබ්‍රහ්මයා දක්ෂ ප්‍රජාපතීන්ට කීහ. දක්ෂප්‍රජාපතී අශ්වීන් දෙදෙනාන්ට කීහ. අශ්වීන් දෙදෙන ශක්‍රයාන්ට කීහ. ශක්‍ර ධන්වන්තරීන්ට කීහ. ධන්වන්තරී සුශ්‍රුතාදි ඍෂිවරයන්හට කීහ. සුශ්‍රුතාදීහු කාශී රජහට කීහ. කාශිරජතුගේ ශිෂ්‍යානුශිෂ්‍ය පරම්පරානුගතව පැවැත්තාවූ වෛද්‍යශාස්ත්‍රය අති දීර්ඝ කාලයකින් ග්‍රන්ථිකතාන ගුණ වී ය. තථාගතයන් වහන්සේ එබැව් දැන් වූ ශක්‍ර සපත වර්ෂයක් දික් ප්‍රමුඛාචාරීහු ව්‍යාජයෙන් ජීවකයන් හඳුරවා නිර්මල කෙළේය. ඔවුන්ගේ පරම්පරායෙහු දු පවත්නා ලද මේ මහා වෛද්‍යර්ණවය බැස බලනු හැම සත්වයන්ට ම උගහටවසේ දැක සකල සත්වයන් සිත්සේ බැස ඇවිදිනාවන් කොට නානාස්ථාන ගත සෘෂිප්‍රොක්ත උදාහරණ ගත ශ්ලෝක රචනායෙන් සමලංකෘතවූ නිර්ව්‍යාජ සුභාෂිතකථාවෙන් යොගාණ්ව නම් භිෂග් ශාස්ත්‍රයක් ප්‍රකාශ කෙරෙති යි සේයි. මෙසේ ශාස්ත්‍රොත්පත්ති කථනයෙන් ගරුභාව කථනය කොට භිෂගුත්තමයාහට වෛද්‍යඛගයක් දක්වත්.

වෛද්‍යඛගයෝ වනාහි-1 දූත ලක්ෂණ-නෛමිත්තික ලක්ෂණ-අඛග ලක්ෂණ-සවප්න ලක්ෂණ-අරිෂ්ට ලක්ෂණ-ආරෝග්‍ය ලක්ෂණ-විපරිත ලක්ෂණ-භිෂග් සම්පත්-භෛෂජ්‍ය සම්පත්-ආතුර සම්පත්-පරිචාරක සම්පත්-ව්‍යාධිලක්ෂණ-පුරුෂ ප්‍රකෘති ස්ථාන ගත ව්‍යාධි-දෙස ගුණ කාල ගුණ වයො ලක්ෂණ-දෙහ සමන-සත්ව ලක්ෂණ-සාත්මිකාදි ලක්ෂණ-රස ලක්ෂණ-දෙශ සවභාව-දෙශොත්භව-දෙශ සමන-ත්‍රිවිධ ව්‍යාධි-ආම බල-අග්නි බල-ආදාන ලක්ෂණ-නිදානලක්ෂණ-පූර්ව හෙතු ලක්ෂණය යි සම්ත්‍රිංශත් ප්‍රකාර වන්නාහ. 2-ගණමක් වෛද්‍යඛගලක්ෂණයෙන් යෙදුනේ ද ස්ථානෝචිත ප්‍රඥ ඇත්තේ ද නෛකා වෛද්‍ය කර්මයෙහි කෘතහස්ත ද අමෘතාකාර අත් ඇත්තේ ද භෙවත් අමෘත හස්ත ද යන මේ යතර ලක්ෂණ

යෙන් සමන්විත වූ වෛද්‍යවායර්භාව භිෂගුත්තමය යි කියති. එහි පූර්ව ඛණ්ඩදූත ලක්ෂණ නම්: 3-භිෂගුත්තමයා කරා යන දූතයා ගිහිජාති අඛණ්ඩවිකාරී ද, ජටාමකුටධාරීද මලක් හෝ දණ්ඩක් හෝ ආයුධයක් හෝ ගත්තේ ද, රකත-කෂාය-ජීර්ණවස්ත්‍ර මින් එක් වස්ත්‍රයක් ඇත්දේ ද, අනිෂටවූ වාක් ඇත්තේ ද, අත මඩනේ ද, බබ අත් තබා ද, මුකත අසසු ඇත්තේ ද, තෙල් ගැහුයේ ද, සත්‍රීදූත නපුංසකදූත මුඩබධිර දූයි යන මෙතෙක් දූතයෝ ද භිෂගුත්තමයා ආතුරයා කරා ගිය කල සූන්‍ය හස්තාඛගත වේ ද ආතුර අජීවනැයි දන්නේයි. දූත ලක්ෂණ නම. නෛමිත්තික ලක්ෂණම් යන්නෙහි: 4-කන්‍යා සත්‍රියක් හෝ ගෙරි හෝ සක් හෝ බෙර හෝ දී හෝ මධුර ඵල සෙවත පිත කුසුම ධූමරහිතාග්නි ගඛගා, හස්ති අශ්ව වෘෂභ පූර්ණඝට ධ්වජ සෙවතඡත්‍ර ඝාට බිම් වැසි පිරුණු අහස් සුද්ධා හාර මන්ත්‍රධ්‍යානීන් වෛශ්‍යාසත්‍රීන් අලලමාංශ සනෙතාශවවත යනාදීන් මඟල විධි පෙරමග දුට ආතුරයාහට ද තමහට ද ඉෂටය යි දන්නේයි. නෛමිත්තික ලක්ෂණ නම. අඛණ්ඩලක්ෂණම් යන තන්හි: 5-භිෂගුත්තමයා ගොස් ආතුරයා පෙරට සිට 'ඕං ඕං නමඃ ඉඛිනිතත කණිමුඛණඛඛානා' යන මන්ත්‍රය දපා බලා සිටි කල්හි පිටිපතුල ගත ඔහට අවුරුද්දකට ආයු යැ, වළලුකරගත සමසකට ආයු යැ, කම්මුල ගත තුන්මසකට යැ, නළල ගත සෙලමසකට යැ, බැම ගත නවදවසකට යැ, කණ ගත සත්දවසකට යැ, ඇසගත පස් දවසකට යැ, නාසය ගත තුන් දවසකට යැ, දිව ගත එම දව සට යයි ආයු දැන ඔහට නොවෙහෙසී ආපසුගෙහි යනු අඛණ්ඩ ලක්ෂණ නම්. සඛජන ලක්ෂණම් යන තන්හි: 6-ආතුරයා හෝ ඔහට ඉෂට කාමිනියක් හෝ ගඳ මල් යහනින් සුසැදි දෙවියන් අගැද පෙහෙව හොත් කල්හි ප්‍රේතාදීන් විසින් හෝ ප්‍රව්‍රජිතාදීන් විසින් හෝ සිපගැන්ම ද මී හෝ තල තෙල් හෝ පීම මඬ ගල්වා තවන්නාහු දැකීම ද, පඛකාශව ප්‍රවෙශ කිරීම ද, ඌරන් මීවුන් ඔටුවන් ගඩළුවන් නැගී දකුණු දිගට ගමන් ද, රකත කෂාය වස්ත්‍රධාරී මුකත කෙසී සත්‍රීන් හා අත්වැල් බැඳ දක්ෂිණ දිශාභාගයට ගමන් ද පඬිත තරු හිර සඳ හෙන්නා දැකීම ද, බැදුම් ලැබීම ද, විවාහයෙහි පරාජයද, කාකාදීන්ගේ එවනය ද, තුඹස් කටුගස් ආදියට නැගීම් ද, කෂාය වසතු ලාභ දශීනය ද, කපු [අළු] ඇව ඛත් කිලන් ලාභ දශීනය දැයි යනාදීන් දුට ආරොග්‍යයා ගිලන් වනු, ගිලන්හු දුට ජනමානතර ගතවනු ද එකාන්තතමැ යි. 7. සීතෙන් හිරු මඬල සඳ මඬල දැකීම ද, වෘෂභ ගව අශ්ව ප්‍රාශාද පඬිත ඵල වෘක්ෂ නැව් ආදි නැගීම ද දෙවියන් බ්‍රහ්මණන් රජුන් ධ්වජ යන් සෙවත වස්ත්‍ර පහන් දියාළුවන් සබඳුන් ආහරණ මුහුදු පිනීන් යනාදීන් සවජන දශීනය වුව ආරොග්‍ය යයි දන්නේයි. සවජන ලක්ෂණ නම. අරිෂට ලක්ෂණම් යන තන්හි: 8-යමක් හුගේ පඤ්චේන්ද්‍රියයන් වෛකල්‍ය ද හෙවත් චක්ෂු ශ්‍රෝත

විකෘති රසවිකෘති + ඝානවිකෘති යන ඉන්ද්‍රියාදීන්ගේ විකෘති වීම ද වෙදුන් ගුරුන් කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ප්‍රිය කාන්තාවන් කෙරෙහි වෙශවත් ද, ඖෂධයෙහි ප්‍රිය රුචි නැත් ද, නිමිලාකාශයෙහි විද්‍යුල්ලතා දකී ද, අරුක්‍රිති යන තමා රුව දකී නොදකී ද, මිහි මඩල රාජ (වල්) පෝරුවක් සේ රෙඛා දකී ද, දහවල් තරු දකී ද, හිරු සඳ මැදින් සිදුරුව හෝ ප්‍රභාව නැතිව හෝ දකී ද, පාන්දඹු වෙහි ගඳ නොඅසා ද, තමාරුව දමිනාදී ශාඛාවෙන් ඝ්‍රාණාඛව දකී ද, නොහොත් නොදකී ද, කාතා විකාරයෙන් හෝ දකී ද, ගුව න්හි බ්‍රහමවර්ණාව අඛණ්ඩිතව රක්ත කෘෂ්ණව දකී ද, මුඛ දුර්ගන්ධ ද, ලජ්ජාකාති ප්‍රහාකාති වේ ද, ඉස වැරටි හුනුසේ ඝනවූ රෙහෙණු වේ ද, තබදනත විවර්ණ හෝ විගන්ධ හෝ සුගන්ධ හෝ වේ ද, තළල්හි පිඹුවන් දුම්වන් අරුණුවන් සම්වන් කළුවන් සුදුවන් සිරුකෝද උකුණෝ තළල ඇවිදිත් ද, කවුඩෝ ඔහු බලියෙහි බත් නොකත් ද, නිදි අධික හෝ විනාශ හෝ වේ ද, ධමනි සන්ධි දන තළල දසරු කොපොල් නිකට අත් ගෙල ගිලිහේ ද, සවරවාඛි සවරකාති වේ ද කෙස් පැලි කිවි කිබේ ද, බොහෝ කන්නාඛව මලකාති වේ ද, මදව කන්නාඛව මලවාඛි වේද, මුත්‍ර සිනිඳු නෝ වර්ණ විකාර හෝ වේ ද, නිකම් සුගඳ දුගඳ අසාද, නිල මැස්සෝ ඇඟ සෙවෙත් දැයි යනාදීන් මනුෂ්‍යශරීරයාගව වන අරිෂ්ට ලක්ෂණ නම්. **ආරෝග්‍ය ලක්ෂණම්** යන තන්හි: 9–යමෙක් හිමශුතතමයා කෙරෙහි මඟත් වූ ප්‍රීති ඇත්තේ ද, ගුරුන් දෙවියන් කොට සිතා ද, පථ්‍යවූ අන්න පානයෙහි ගරුව ඇතිව ප්‍රත්‍යාර්ථශීලීව වෙසේ ද බෙහෙත්හිත් ප්‍රියරුචි ඇත්තේද, හෙවත් කටුක තික්තාදි රුක්ෂවූ ඖෂධයකුත් අමා කොට සිතා සතුරක්හු සාඛන්තාහු සේ ප්‍රිය ඇතිව අනුභව කෙරේ දැයි යන මේ ආරෝග්‍ය ලක්ෂණ නම්. **විපරීත ලක්ෂණම්** යන තන්හි: 10–වෛද්‍යය, ඖෂධය, ආතුරය, මෙහෙකරුය යන මේ සතරදෙනාගේ සමයොගය විකිත්සාවව අඛණ්ඩ නම් වෙයි. හෙවත් වෙදහු එකානත සිත් සේ ලැබීමය, ඖෂධය සිත්සේ ලැබී මය, ආතුරයා ප්‍රතිකාරයව ලැබීම ය, මෙහෙකරුවා සිතින් ඖෂධ හෙලවාලීම ය යන මේ සතර විකිත්සාව සිද්ධවන ලක්ෂණ නම්, මේ සතරින් එකකදු විරුද්ධවී නම්, ව්‍යාධි සංසිද්ධුවාගත නොහැකි විප රීත ලක්ෂණ නම්. **හිමශ්‍ර සම්පත්** යන තන්හි: 11–වෙද තෙම සත්ගුරුන් කෙරෙහි භදරා ශාස්ත්‍රාර්ථනිපුන ද කාතා ක්‍රියාඛිඥ යන් සකසා දනී ද, ලාභයෙහි ගිජු නොව ලඝුවූ හසතයෙන් සම් භාරයන් නැතිව පවිත්‍රවූ කායවාක් මනඃ ශීල ලක්ෂණයෙන් සමන්වි තදැයි යන චතුරාඛගයෙන් යුක්තවූ වෙදහු ලැබීම හිමශ්‍ර සම්පත් නම්. **භෙෂජ්‍ය සම්පත්** යන තන්හි: 12–සිසිර හිම දෙක්හි මුල් ගන්නේය. හිමකල්හි හරගන්නේය. සරත් කල්හි පොතු කිරි අල

(කඳ) ගන්නේය. මල්සමයෙහි මල් ගන්නේය. ඵල සමයෙහි ඵල ගන්නේය යන භෛෂජ්‍ය සම්පත් නම් ආතුරසම්පත් යන තන්හි; 13-ආතුර තෙම ප්‍රතිකාර කරවාගන්නට කැමති ඖෂධයක් ඵලවා ලන්නට සම්පූර්ණවූ සම්පත් ඇත්තේ ද, ලෙවිහි ජීවත්වන ආයු ඇත්තේ ද, ජෙදන පාලන දහනාදි සියල්ලට සම්පූර්ණවූ වෛද්‍යයන් ඇත්තේ, හැමවේලෙහි ම ජීවිත රක්ෂා කොට ගන්මි යන උත්සාහයෙන් ආත්මවත්ව වෙසේද, යන මේ සතර අඟින් සම්පන්නවූ හිලන්, ආරෝග්‍ය ලක්ෂණ ඇත්තේයයි යන මේ ආතුර සම්පත් නම්. පරිචාරක සම්පත් යන තන්හි: 14-මෙහෙකරුවා ඖෂධ ඵලවා ලීමෙහි දක්ෂ ද ආතුරයා කෙරෙහි සිනිඳුවූයේ ප්‍රේමණීය වූයේ මේ ව්‍යාධියෙන් මොහු මුදා ගන්මි යි සවිරවූ අධ්‍යාශයක් ඇත්තේ ද, හැමවේලෙහි ම නොපමා ද කිසියම් තැනක තුබූ ඖෂධයක් ඇසිල්ලකින් ඵලවාලන තරම් කාය බල ඇත්තේ, ද, යි යන මේ සතර අඟින් යුක්තවූ මෙහෙකරුවා ලැබීම පරිචාරක සම්පත් නම්. ව්‍යාධි ලක්ෂණම් යන තන්හි: 15-පඤ්චමහාභූතයන් ආත්ම කොට ඇති සත්වතෙම ව්‍යාධින්ව උත්පත්තිස්ථාන වෙයි. ඒ ශාරීරික ව්‍යාධියෑ, මානසික ව්‍යාධියෑ, ආගන්තුක ව්‍යාධියෑ, සහජ ව්‍යාධිය යයි සතරෙක් වෙයි. එහි ජ්වර කුෂ්ඨ අතීසාරාදි දෙෂයන් නිසා උපදනා රොග ශාරීරජ නම්; ක්‍රෝධ ශොක තෘෂ්ණා මූලිකව උපදනා රොග ක්‍රෝධොත්තමාද ශොකොත්තමාද යනාදීන් මානසික ව්‍යාධි නම්; කාමට ලොභට ශස්ත්‍ර අග්නි ආදීන් වන ව්‍රණාදි ව්‍යාධි ආගන්තුක නම්; බුභුක්ෂා පිපාසා ඵලිතාදි සහජ ව්‍යාධි නම්යි යන මේ ව්‍යාධි ලක්ෂණ නම්. ප්‍රකෘතිය යන තන්හි: 16-වාත ප්‍රකෘතිය පිත්තප්‍රකෘතිය කඵප්‍රකෘතිය විජ ප්‍රකෘතිය සම ප්‍රකෘතියයි පුරුෂ ප්‍රකෘති පසෙක් වෙයි. එහි 16-යමෙක් කෘශ ද නොසිනිඳු වූ ගාත්‍රා ඇත්තේ ද, තුනුකෙස් ඇත්තේ ද, වලවූ හිස් ඇත්තේ ද, අනවසිත බහුභාෂිණී ද, සිතයෙහි බොහෝසේ අහසින් යේද, හේතෙම වාත ප්‍රකෘති පුරුෂ ය. 17-යමෙක් අකාල පලිත ඇත්තේ ද, හෙලළු ද, ඇඟ බොහෝසේ ශා ඇත්තේ ද, අති කෝපී ද, ප්‍රඥ ද සවප්නයෙහි ගිනි ආදි දීප්තිකර දෑ දකී ද, හෙතෙම පිත්ත ප්‍රකෘති පුරුෂ ය. 18-යමෙක් සවිරසිලි ද, මනාවූ බඳාඹඟ ඇත්තේ ද, සිනිඳුවූ කෙස් ඇත්තේ ද, සවප්නයෙහි දිය හා සුදු වස්තු දකිනේ ද, හෙතෙම ශ්ලෙෂ්ම ප්‍රකෘති පුරුෂය. 19-යමෙක් සංසර්ගීයෙන් වන ඛාදව පුරුෂ ද, ත්‍රිදෙෂයෙන් වන සන්නිපාත පුරුෂ ද, ඒ ඒ මිත්‍ර ලක්ෂණයෙන් ම දන්නේය හෙවත් දෙදෙනෙක්හු ගේ ගුණ එකක්හව විනම් ඒ විජ පුරුෂ නම්. තුන්දෙනෙකුගේ ගුණ එකක් හව විනම් ඒ සන්නිපාත පුරුෂ නම්. අතික් අතික්

දෙදොසයන්ගේ සන්තානයෙහිදු යම් යම් දෙදොසයක් ශුක්‍රශෝණිතාදි සංයෝගයෙන් උත්පන්නවී ද ඒ දෙදොසය ම ඕහට ප්‍රකෘති වේ. මේ පුරුෂ ප්‍රකෘති නම්. ස්ථාන ගත දෙදොස යන තන්හි; 20-වාතයාව ගුදය දුවන් පියස උඩුල ස්ථාන වෙයි, පිත්තයාහට පක්වාසය ස්ථාන වෙයි, කඵයාහට ආමාශය ද කණ්ඨය ද උදරය ද ශිරස ද සන්ධිස්ථාන වෙයි. 21-දෙදොසයන්හුගේ ස්ථානයට ගිය අන්‍ය දෙදොසයන්හු ඇති තන්හි දෙදෙනාහට සාධාරණවූ ප්‍රතිකාරය කරන්නේය. එකන්හු අධිකවුව ඕහටම ප්‍රතිකාර කරන්නේය. ඒ ඒ තැන ඒ ඒ දෙසුන් මතුවුව ඔවුනට අසාධාරණ කොට ප්‍රතිකාර කරන්නේය යි යන මේ ස්ථාන ගත ව්‍යාධි ලක්ෂණ නම්. දෙශගුණම් යන තන්හි; 22-අනුපදෙශය ජාංගල දෙශය සාධාරණ දෙශයයි දෙශ තුනෙක් වෙයි. එහි බොහෝ දිය හා බොහෝ ගල්ඇත්තේ අනුප දෙශය නම්. ඒ දෙශය කඵයෙන් වාතයෙන් වන රොග වඩයි. අලෙපාදක අල්පවෘක්ෂයන් ඇත්තේ ජාංගල දෙශ නම්. ඒ දෙශය රත්පිතින් වන ව්‍යාධි වෙයි. දෙකින් සම්මිශ්‍ර ලක්ෂණ ඇත්තේ සාධාරණ දෙශ නම්. ඒ තුන් දෙස සමව පවත්නා උතතම දෙශ නම්, මේ දෙශගුණ ලක්ෂණ නම්. කාලගුණම් යන තන්හි; 23-අක්ෂි නිමෙශාදි කාල ආදි අවයන නැත්තේය හෙවත් ඇසි පියක් ඔසවා හෙලාලන ඇසිල්ල සුක්ෂම කාල නම් වෙයි. හේතෙම ලඝු අක්ෂරයන්ගේ උච්චාරණ මාත්‍රයකු දු වෙයි. එසේවූ අටඝා දස නිමෙශයෙක් කාෂ්ඨයෙක් නම්. තිස්කාෂ්ඨයෙක් කලායෙක් නම්. විසිකලායෙක් මුහුතීයෙක් නම්. තිස් මුහුතීයෙක් අහෝ රාත්‍රියෙක් නම්. පසළොස් අහෝ රාත්‍රියෙක් පක්ෂයෙක් නම්. දෙපක්ෂයෙක් මසෙක් නම්. දෙමසෙක් ඍතුවෙක් නම්. ෂට් ඍතු වෙක් අවුරුද්දෙක් නම්. බහෙති පටන් වසන්ත ග්‍රීෂ්ම වර්ෂා ශරත් හිම සිසිර යයි ඝටාක්‍රමයෙන් දෙදෙමසක් නියාගෙන් ෂට් ඍතූන් දන්නේය හෙවත් බක් වෙසක් දෙමස වසන්ත නම්. පොසොන් ඇසළ දෙමස ග්‍රීෂ්ම නම්. ඒ සාරමස වාත ප්‍රකොප වෙයි. නික්ගිණි බිනර දෙමස වර්ෂා නම් වෙයි. වප් ඉල් දෙමස සරත් නම්. ඒ සාර මස පිත්ත ප්‍රකොප වෙයි. උඳුවප් දුරුතු දෙමස හිම නම්. නවම් මැදින් දෙමස සිසිර නම්. ඒ සාරමස කඵ ප්‍රකොප වෙයි. 24-පෙර වරු දස පැයක් හා පෙරයම දස පැයක් හා කැ විශස කඵ ප්‍රකොප වෙයි. මධ්‍යාහ්න දස පැයක් හා මැදයම් දසපැයක භුක්තාහාර්ජන ය පාකය වන තන්හි ද පිත්තප්‍රකොපය වෙයි. සවස දශපැයේ ද අළුයම දශපැයේ ද ජීර්ණාන්තයෙහි වාතප්‍රකොප වෙයි. ඒ ඒ දෙදොසයන්ගේ කාලයෙහි අන්‍යදෙදොසයන්ගෙන් වූ ව්‍යාධියට දෙදෙනාහට සාධාරණ ප්‍රතිකාරය එකන්හුගෙන් ම වූ ව්‍යාධියට ඕහට ම ප්‍රතිකාරය යි මෙසේ කාලනියමය දැන්ම කාල ලක්ෂණ නම්. වශෝ

ලක්ෂණම් යන තන්හි: 25-වයස් වකාහි බාලය මධ්‍යය වෘද්ධයයි තුනෙක් වෙයි. එහි උපන් තැන් පටන් සොළස දක්වා ක්ෂීරාන් විතවූ බාල නම් වෙයි. සැත්තැව දක්වා මධ්‍යම නම් වෙයි. එයින් මත්තෙහි වෘද්ධ නම් වෙයි. ලදරුවාහට ශ්ලෙෂ්මය අධික වෙයි. මධ්‍යමයාහට පිත්තාධික වෙයි. වෘද්ධයාහට වාතාධික වෙයි. බාල වෘද්ධි දෙදෙනාහට ක්ෂාරාග්නි කර්මාදි වර්ජිතවූ මෘදුවූ ප්‍රතිකාර කරනු. මධ්‍යමයාහට කාය බල බලා සර්ව ප්‍රතිකාර කරනු. මේ වයො ලක්ෂණ නම්. **දෙහසමාන** යන තන්හි; 26-කෘශ දෙහය, ස්ථූල දෙහය, මධ්‍යම දෙහයයි තුනෙක් වෙයි. එහි ස්ථූල කෘශ දෙදෙනාහට ක්ෂුධා පිපාසා ආතප ශීත ගමන් මෛථුනාදී දුක් නොසහනු වෙති. මධ්‍යම දෙහ ඇත්තේ හියල්ලම සහනය කෙරෙයි. සමහරෙක් කෘශ ස්ථූල වූයේ ද බල ඇතිව දුකඛ සහනය කෙරෙයි. සමහරෙක් මධ්‍යම වුවද බල නැතිව දුක් නොපහනෝය. එහිදු එක් දෙහ විශෙෂයක කෘශයහට ස්ථූල වන දෑ කරනු. ස්ථූලයහට කෘශ වන දෑ කරනු. මධ්‍යමයාහට සාධාරණවූ රක්ෂාවිධි කරනු. මේ දෙහ ලක්ෂණ නම්. **සත්ව ලක්ෂණම්** යන තන්හි; 27-යමෙක් මහත්වූ දුකඛයකට පැමිණි කල්හි ද මහත්වූ සම්පතට පත් කල්හි ද විකාර නැත්තේ නම් හේ තෙම සත්ව නම් වෙයි හෙවත් ධෛර්යවත් ද දුකඛාපගමයෙහි ශෝක සහවා සුඛාගමයෙහි උත්සහ නොවේද, හැම කල්හිම සමවූ ගුණයෙන් පවත්නේ ද හේ ධෛර්යවත් පුරුෂ ය. එහෙයින් ඒ තෙමේ සැත්කම් වත්කම් ආදිවූ දුකඛ සහනයට සමර්ථය හෙවත් ප්‍රතිකාරයට යොග්‍යයයි දන්නේයි. මේ සත්ව ලක්ෂණ නම්. **සාත්මිකාදි ලක්ෂණම්** යන තන්හි; 21-පානාහාර විහාර භෛෂජ්‍ය යන මේ සතර ඒ ඒ දෙෂයන්ට විරුද්ධ වූයේ ද නිරන්තරව කරණ ලද ආසෙවනයෙන් සුව පිණිස වේ ද හෙවත් දෙෂ නොවඩා ද ඒ ඔහට සාත්මික නම් වෙයි. යමෙක් මේ තුන් දෙසුත්ව හිතවූයෙන් නොකා පුරුදු කළානට අහිත වෙයි. ඒ අසාත්මික ලක්ෂණ නම් වෙයි. මේ සාත්මිකාදි ලක්ෂණ නම්. **රසලක්ෂණම්** යන තන්හි: 29-යනුහෙයින් මධුරය ආම්ලය ලවණය කටුකය තික්තය කෂායය යන මේ ෂට් රසයෝ තමන් තමන්ගේ දෙෂ විභාගයෙන් සෙවුනා ලද්දවූ නිරොගි බවට හේතු වෙත්. නො එසේ වුවාහු රෝගයනට හේතු වෙත්. හේ මෙසේ (මෑ) ගි. පැණි (යන) රස ඇඟට හිතයි. රසධාතු වඩයි. ඇඹුල් වාතාදි අනුලොම් කෙරෙයි. අරුචි හැරෙයි, කෙල කෙරෙයි, අග්නි වඩයි, පැසවා ලවනය ශෝදයි, අග්නි වැඩෙයි, ක්ලේදනය කෙරෙයි, පැසවයි, අඛශෛථිල්‍යය කෙරෙයි, කටුකය, දුර්ගන්ධ කෙරෙයි, අලස හැරෙයි, විෂ නසා ගිනි වඩයි, පැසවා තික්ත ගිනිවඩා හුන

පිපාසා නසා මල ශුද්ධ කෙරෙයි, අරුචි හැරේ, කසට පෙලයි, ගිනි වඩයි, වෑණ රොපනය කෙරෙයි, කටුකය, තික්තය, කසටය යන මේ තුන්රසයෝ වාත කෝප කෙරෙති. කටුකය, ආම්ලය, ලවනය යන තුන් රසයෝ පිත්ත කෝප කෙරෙති. මධුරය ආම්ලය ලවනය යන මේ තුන් රසයෝ කඵ කෝප කෙරෙති. මෙකී රසයන් විපරීතාස කොට යොදන ලද්දහු තුන් දෙසුන් ම කසත්. 30-යනු හෙයින් වෛද්‍යයා විසින් සම්‍යක (ර) යෙහි පළමු මධුර දෑ දීම හා මධ්‍යමයෙහි ලවනාම්ලයනුත් දී පසුව සෙසු නොයෙක් රසත් කැමැතිවූ පරිද්දෙන් දෙන්නේයයි යන මේ රස ලක්ෂණ නම්. දෙෂගුණම් යන තන්හි; 31-වාතයා තෙමේ සිසිල, ලඝුව, සියුම්ය, රුක්ෂය, අසිනිඳුය, නොතාවුරුය, බලීය හෙදවශයෙන් ප්‍රාණ වායුවය, අප්‍රාණ වායුවය, සමාන වායුය, උදාන වායුය, ව්‍යාන වායුයැයි පසෙක් වෙයි. එහි විභාග වාතව්‍යාධි විකිත්‍සාවෙහි මතු කියන හෙයින් දතයුතු. 32-පිත්තයා තෙමේ ඇඹුල, කුළුය, හුණුය, ප්‍රත්‍යාකාරය, ඕජාකරණ ව ණීකාරණ ඇත් තේය. කඵය පිණි රසය, කර රසය, බර, බෙල සුලය, සිනිඳුය, මොවුන් තුන්දෙනා අධිකවූ යම් ව්‍යාධියක්හු ද මෙම අනුසාරයෙන් විභාග දතයුතු. මේ දෙෂගුණ නම්. දෙෂොත්භවය යන තන්හි: වාතොත්භවය පිත්තොත්භවය කඵොත්භව යයි තුනෙක් වෙති. 33-මලමූත්‍ර වැලකීමෙන් අනුභව නොකිරීමෙන් නිදි මැරීමෙන් මහත්කොට බිණීමෙන් බර ඉසිලීමෙන් ඇත් අස් ඔටු ආදී නැඟීමෙන් කුළුරස තික්ත රස අසිනිග්ධාහාර අනුභව කිරීමෙන් සිසිවිලි කිරීමෙන් මෛථුන සේවනයෙන් හයින් ලඝන ලීමෙන් ශොකයෙන් ශිතයෙන් වර්ෂාකාලයෙනැයි යන මේ ආදි කාරණයෙන් වාතොත්භවය වෙයි. 34-කුළු රස ඇඹුල්රස ලුණුරස රා හුනු දෑ කැකුළු දෑ දැහකාරණ දෑ අනුභව කිරීමෙන් දොෂය ක්‍රොධය අව්වය ගිනිය, ව්‍යායාම කිරීමෙන්, තෙල්පලා ක්ෂාර වගීාදී ගුරු දෑ විෂමාහාර අනුභව කිරීමෙන් මේඝ කාලය ඉක්මීමෙන් දැයි මේ ආදීන් පිත්තොද්භවය වෙයි. 35-දහවල් නිදීම මධුරය ශිතිල දියෙහි මස් ගොඩමස් බරවූ අහර ඇඹුල් බෙලසුල් අහර තළ උක්දඬු කිරින් කළ විකාර සිනිඳුවූ ඉතා පිනවන අහර එක්වන් කැම් ලුණු වැඩි අහර කැම් පැන්බිබි කැම් වසන්ත කාලය යන මේ කඵොත්භවය වන්නේය යන මේ දෙශොත්භව නම්. දෙෂ සමතාස යන තන්හි: 36-වාතසමතය පිත්තසමතය කඵසමතය යයි තුනෙක් වෙයි එහි සිනිඳුව හුනු දෑ ස්ථිර දෑ සෞම්‍ය ධාතු වඩනා දෑ බලවඩනා දෑ හුනුවඩනා දෑ මධුර දෑ ඇඹුල් තලතෙල් අව්නැහැම තෙල් ගැල්වීම් වසකිරීම් මස් අනුභව කිරීම් රාපීම්

වෙරපිට මැඩීම් වෙරඉපිලීම් තෙල්ගල්වා තැවීම් බඳව කෂාය විදීම් නස්‍ය කිරීම් වැදහෙවීම ස්නේහ උපනාහ කිරීම් යන මේ පාතය ආහාර විහාර බෙහෙත් යන සියල්ල වාත ප්‍රශාතිය කෙරෙයි. 37-තීක්ෂතද මධුරද කසවද සීතාහාර සුලං රුක් සෙවන රාත්‍රිය තල්වැව සැලීම් සඳපහන් බිම්හෙල ජලයන්ත්‍ර පිපුම් මඟ තෙල් ආදි ජලජ කුසුම් සපති කිරීමෙන්, යෙහවන සත්‍රීන්ගේ ශරීර සපතිය කිරීමෙන්, ගිතෙල් කිරි විරෙචන පරිශෙක ලේ හැරීම් ආලේප කිරීම් යන මේ පාතය ආහාරය විහාරය භෙෂජ්‍යය යන මේ සියල්ල පිත්තප්‍රශාතිය කෙරෙයි. 38-නොසිනිඳුද සාරද කසවද තික්තද කුළු ද, ආයාස කිරීම් කෙල දැමීම් මෛථුන සේවනය, හමන් මලලව පොරගැනුම් තොතිදීම් දියකෙළුම් පසින් මැඩවීම් දුම්ගැනුම්, උෂ්ණාහාර නස්‍ය වමන තැවිලි ලඝ්‍ඝණ යයි යන මේ පාතය ආහාරය විහාරය භෙෂජ්‍ය යයි යන මේ සතර උග්‍ර වූ ශ්ලෙෂ්මාසමනය කෙරෙයි යන මේ දෙෂ සමන නම්. ත්‍රිවිධ ව්‍යාධිය යන තන්හි: වාත ව්‍යාධිය, පිත්ත ව්‍යාධිය, කඵ ව්‍යාධිය යයි තුනෙක් වෙයි. එහි වාතයාගෙන් වන ව්‍යාධි අසූවෙකි. පිත්තයාගෙන් වන ව්‍යාධි සතළිසෙක. කඵයාගෙන් වන ව්‍යාධි විස්සෙකි. හේ මෙසේයි. නඛ භෙදය, විපාකාදිය, පාද ශූලය, පාදභ්‍රාශය, සුප්ත පාදය, වාකුලය, ගුල්මය, භ්‍රාශය, පිණ්ඩිකාවෙෂ්ටනය, ග්‍රධ්‍රසිය, ජානු භෙදය, ජානු විශ්ලෙෂය, ඌරුස්තම්භය, පංගුත්වය, ගුදභ්‍රංශය, උදාවර්තය, වෘෂණක්ෂෙපය, මෙදසඨ්‍යත්වය, වංසක්ෂතාක්ෂතය, වාම නත්වය, ත්‍රිකග්‍රහය, පෘෂ්ඨග්‍රහය, පාර්ශ්වමර්දනය, උදරාවෙෂ්ටය, කෘන්ත්‍රමාහය, හෘද්දිවය, වක්ෂ උද්ඝර්ෂය, වක්ෂ උදරරෝගය, වක්ෂස්තෝදය, බාහුශෝෂය, ග්‍රීවාස්තම්භය, මන්‍යාස්තම්භය, කර්ණශූලය, කර්ණ තාඩය, ඕෂ්ඨභෙදය, දන්තභෙදය, දන්තශෛථිල්‍යය, මුඛතාඩය, වාක්සංගය, ප්‍රලාපය, කාශාසාස්තය, මුඛශෝෂය, රංජත්වය, ඝ්‍රාණනාශය, කර්ණිශූලය, අසබද්ධශ්‍රැතිය, බාධෙර්‍යීය, වර්තමසර්ම භය, වර්ත්මසංකෝචය, තිමිරය, අක්ෂිශූලය, අක්ෂිහ්‍යාදශය, භ්‍රමබ දශය, සංකභෙදය, ලලාට භෙදය, ශිරොරුක්ය, කේශභූමි ස්ඵුටන ය, අර්දිතය, ඒකාංග රෝගය, සර්වාඞ්ග රෝගය, පක්ෂ වධය, ආක්ෂේ පය, දණ්ඩිකය. ශ්‍රමය, වෛපුල්‍යය, ජෘම්භාය, ගලානිය, විෂාදය, රෞක්ෂය, පරුෂය, ශ්‍යාවය, අරුණාව ශ්‍යාඛත්වය, අසවපනය, අන වසිතා යයි යන මේ අසූව වාතයාගෙන් වන ව්‍යාධිය. ඕෂය, පෙලාශය, දවය, දවථුය, විදාහත්වය, දාහය, අනතදීහය, ධූමකය, අම්ලකය, උෂ්ණාධිකය, අතිසෙවදකය, අඞ්ග ගමඞ්ගය, අඞ්ගාවයවසාරණය, ශ්‍රෝණිත කෝලදය, ත්‍රිඛ්‍රාංශදරණය, වර්චිදරණය,

රක්ත කෝපය, රක්ත විසෙර්පය, රක්ත මණ්ඩලය, රක්ත පිත්තය, හාරිද්‍රය, හාරිද්‍රත්වචය, නීලිකාය, කාරිෂ්‍යය, කාමිලාය, තික්තාය, ශ්‍රෑතාය, ලෝහිත ගන්ධාස්‍යතාය, පූතිමූත්‍රත්වය, තෘෂ්ණාධික්‍යය, අතෘප්තිය, ආස්‍යපාකය, ගල පාකය, අක්ෂි පාකය, වායු පාකය මෙඩ්‍ර පාකය, ජීවාධාරණය, තමප්‍රවේශය, හරිත, හරිද්‍රා, නේත්‍ර මූත්‍රශකෘරාය, යන මේ සතලිස පිත්තයාගෙන් වන ව්‍යාධිය නම්. තෘප්තිය, තන්ද්‍රාය, නිද්‍රාදික්‍යය, ශෛත්‍යාම්තය, ගුරුගාත්‍රතාය, ආලස්‍යය, මුඛ මධුරියය, ප්‍රලේකය, ශ්‍රෙෂ්ම්වාන්ශ්‍රිතය, මලාදික්‍යය, හෘදයෝපලේපය, කණ්ඨෝපලේපය, දම්නිප්‍රතිචය, ගල ගණ්ඩය, අතිසථූල්‍යාය, ශෛත්‍යාය, ශීතාගනිත්වය, උදද්‍රිය, ශ්වේතතාවය, හාශතාය, ශ්වේත නේත්‍ර මූත්‍ර ශකෘරාත්වය, යයි යන විස්ස කඵයාගෙන් වන ව්‍යාධි නම් යි මේ එක්සිය සතලිස් ව්‍යාධීන් ගේ ලක්ෂණ ත්‍රිවිධ ව්‍යාධි ලක්ෂණ නම්. ආමමලක්ෂණම් යන තන්හි: 39-අග්නිහු ගේ මදතාව හේතුකොට ගෙණ අජීර්ණයෙන් වන ආමය තෙම ආමාජීර්ණය, අම්ලාජීර්ණය, රසාජීර්ණය, විෂවබ්ධ විසූචිකාජීර්ණ යයි සතරෙක් වෙයි. එහි විභාග ආමාධ්‍යායෙහි කියන ලද හෙයින් බලා දැන ආමප්‍රතිකාර පළමු කොට, ඉක්බිති ඒ ඒ ව්‍යාධිය බලා පිළියම් යොදනු. මේ ආම ලක්ෂණ නම්. අග්නිබලය යන තන්හි: 40-කඵයා ගේ ආදික්‍යයෙන්, පිත්තයා ගේ ආදික්‍යයෙන්, වාතයාගේ ආධික්‍යයෙන් ඒ තුන්දෙනාගේ සමබලයෙන්, සත්වයන්ගේ ජඨරයෙහි අග්නිමන්දත්වය, තීක්ෂ්ණත්වය, විෂමාග්නිය, සමාග්නිය යි සතරක් වෙයි. හෙවත් කඵාදික යාහට මන්දත්වයි වෙයි; පිත්තාධිකයාහට තීක්ෂ්ණාග්නිය වෙයි; වාතාධිකයාහට විෂමාග්නිය වෙයි; තුන් දෙසුන් සම කොට ඇත්තේ සමාග්නි වෙයි දැන පළමු ඒ ඒ අග්නි බලා මන්දත්වීවුව සෙම් නසන දැ දෙනු; තීක්ෂ්ණාග්නි වුව පිත නසන දැ දෙනු; විෂමාග්නි වුව වා නසන දැ දෙනු; සමාග්නිවුව රසාදිදියෙන් පිළියම්කරනු. මේ අග්නිබල ලක්ෂණ නම්. ආදානය යන තන්හි: යම් ව්‍යාධියක ට හේතු වූ කිසියම් අන්නපානාදියක්හුගේ මුල් දැක්ම ආදාන ලක්ෂණ නම්. නිදානය යන තන්හි: දුටු දුටු ව්‍යාධියෙහි ලක්ෂණ දැන වාත පිත්තාදීන්ගේ විභාග දැන්ම නිධාන ලක්ෂණ නම්. පූර්ව රූපය යන තන්හි: 41-යම් ව්‍යාධියක් වන කල්හි කයට උපදනා කාරණා දැන්ම පූර්වරූප ලක්ෂණ නම්. ඔවුන් තුන්දෙනා ගේ විභාග ඒ ඒ චිකිත්සාවෙහි කියන ලද හෙයින්ම විශෙෂයෙන් දන්නේය. 42-යම් භිෂගුත්තමයෙක් තෙම යථොක්ත වූ සමත්‍රිංශත් භිෂජාඞ්ගයන් උත්සාහයෙන් පරීක්ෂා කොට කර්මනිශ්චය දැන ප්‍රතිකාර කෙරේ නම්, හේ තෙම ජීවකාදි සාධුභිෂගුත්තමයන්ගේ

පමණක් නිමිත්ත වූ ගුණ නමැති යසොමාලාවෙන් සොභමාන වන්නේ යයි දන්නේ යි. **ශොභාගුණවශෙන ගිහිජාඛ ලක්ෂණ නම් වූ ප්‍රථමාධ්‍යාය මෙසේ යි.**

ද්‍රව්‍යගණ චිකිත්සා-2.

මෙසේ ගිහිජාඛශාස්ත්‍රය ප්‍රාරම්භ කරන්නාවූ සුශ්‍රුතෝරස යෝ සපීසාධාරණ වූ 'ද්‍රව්‍යගණ චිකිත්සාය අනන්‍යපාන චිකිත්සාය' [පවුත බලන්න] වාජීකරණ විදිය'යි අවසාන්හි අධ්‍යායකින් පන්සීය දෙසැත්තෑ රෝගයන්ට ප්‍රතිකාර දක්වා ලොව වැඩ දැක් වූහ. **ද්‍රව්‍යගණචිකිත්සා** නම් කවරයත්: 43-ක්ෂීරාදී ගණ නම්වූ අස්වැන්න, සුළුඹුරුද, එඬරු, ගස් කැලිය, ඔසඹිය, ගොදිව්, ගොයටු, සාතාවාරිය, පුස්වැන්න, කිරිබදු අල, උදුපියලි. (ව) ලාවැන්න, ගෙලබටු, කටුවැල්බටු, ඇත්සැටිය, සුළුගෙලඹිය, මහගෙලඹිය, ඇඳුරිය, මඤ්ජු කුඹුරුවැන්න යන මෙ ක්ෂීරාදී ගණය ශොෂ ගුල්ම වාත ශ්වාස කාස පිත්ත යන මෙතෙක් දේ නසා. **නිග්‍රෝධාදි** නම්වූ නුග, දිඹුල්, පුලිල, මිගස්, මහබෝ, තිඹිරි, පියල්, බෙබර, කුඹුක්, මාරා, ඇඹ(ර)ල, කැල, බදුලු, හෙලකැල, ලොප් සුඹුළු, මහදඹ, දියදඹ, කැලිදඹ යන මේ ගණය පිත් ලේ මෝහ දාහ නසා, වණ රොපනය කෙරෙයි. **ශෝනි දෙෂශමන** හිතයි. **පිප්පල්‍යාදි** නම් වූ වගපුල්, රත්නෙටුල්, වද, කෙලිඳ, ඇත්වගපුල්, දළුවමුල්, වම්මුතු, සිදාගිඳුහුරු, හෙල්සාල්, ඉවද, රුහැනිය, සිවිය, මිරිස්, ගැදුල්, දම්දෙවිසුදු, සින්මැඩහඟු, කොසඹ, කලුදුරු, අඹ, සුං, කුළුරුන, වළහසාල් යන මේ ගණය වාතශ්ලෙෂ්මයෙන් උපන් සපීරොග යට ම හිතයි. **ස්ලාදි** නම්වූ එන්සාල්, තුවරලා, ඉරිවේරිය, රුහැනිය, ලමඟ, සුඹුළු, කමල්පත්, තාකෙසරු, කොකුම්, සොරසැන,* කළුවැල්, රුක්මල් ගස්, දෙඹ, දෙවුදුරු, තා, නුග, ගුහුල්, සදෙලමල, සක්, සිරිවටු, කදඹ, කුදුරුක්කම්, වක්නිය, ජ්වාමාංශ, උපුල් කොල යන මේ ගණය පිළිකා කණ්ඩුවාත ශ්ලෙෂ්මා රොග ස්ථාවර ජඞ්ගම විෂයට හිතයි. **වරුණාදි** නම්වූ වරනා, කටු වෙළඟ, සාතාවාරිය, බෙලි, සීන් මැඩහඟු, මහමැඩහඟු, දෙකටු කරඹු, දෙබටු, ඉළුප්, සිරිල, කරද, බොරළුදමනු යන මේ ගණය අනන්තර්විද්‍රදි සෙම මෙදස් ශිරොරොග ගුල්මාදියට හිතයි. **ආරග්වදාදි** නම් වූ එරහැන්ද හෙවත් ඇසළ, රත්නෙටුල්, හඟුළු, එරමිතිය, කොසඹ. පළලු, සින්මැඩහඟු, මොරවා, කැකුණ, කිඳි, කුතුරුමුවන්, දියමිත්ත, කිරාසුන්, දුම්මැල්ල, කරද, සිරිල, කෙලින්ද, දෙකටුකරඹු, සිරිල, රුක්කත්තන යන මේ ගණය ප්‍රමෙහ

---

* සොරසාන-ඇතැම්.

කුෂ්ඨ හුන ඡඳි ඒසව ශෛලෂමයට හිතයි. ලෝධ්‍රාදි නම්වූ ලොත් සුඹුලු, ශබරලොද, උදු, පරඩලා, හෝපලු, කෙහෙල්, සල් හෙලවළු, කොළඹ, මහහිඟිනිය, ඇත්දෙමව, හිංසළු යන මේ ගණය මේදස් ශෛලෂමා යෝනි දෙෂ සියළු විස නසා වෘණයට හිතයි. 44-ආම ලක්‍ෂාදි නම් වූ ඇඹුල, අරළු, වගපුල්, රත්නෙටුල් යන මේ ගණය සර්පිස්වර වාත ශෛලෂමා රෝගය නසයි. ශුක්‍රාග්නි වඩා. විදාරාදි නම් වූ අඳර, සින්මිදි, වැළක්, පෝවා, ගීතණ, බොරළු දමනු, දියබෙරලිය, කොබෝවක්ක, තොපිල, ගොකටු, යාපුර, රසමල්, ඉළක්, වැළක්, දෙකටුකරඹු, පහනබෙය යන මේ ගණය අශමරී මූත්‍රකෘච්ඡ්‍ර වාතයෙන් වන රෝගයට හිතයි. මුෂකාදි නම්වූ තලඹු, තිපල්, කුකුරුමුවන්, කෙලින්ද, රත්නෙටුල්, මහඋක්, ඛැවකැල, ඇටවරය යන මේ ගණය මේදස් හශීස් අශමරී ප්‍රමේහාදියට හිතයි. සාලාදි නම්වූ සල්, මිදෙල්ල, රන්වන් කැල ඛැව, සදෙලමල, කුඹුක්, පියා, මහරි, ඇව්වර, රුක්බුරුද, කිහිරි, හෙල සඳුන්, රත්මුරුත, සිරිල, කරඳ, තෙලඹු, කළුවැල් යන මේ ගණය පාණ්ඩු ප්‍රමේහ කුෂ්ඨාදියව හිතයි. උත්පලාදි නම් වූ මහනෙල්, හෙළ'ඹුල, පියුම්, හෙල්මැලි, රතා'ඹුල,වැල්මි යන මේ ගණය පිත් ලේ පිපාසා සර්වර ජංගම විෂ ඡඳි දෑහයට හිතයි. ත්‍රපුවාදි නම් වූ තළුතුඹ, සුදුතුඹ, රන්, රිදී, යකඩ මෙකී මල වගී ගුල්ම, හෘද්රෝග පාණ්ඩු ප්‍රමේහ තොමනා ආදියට හිතයි. සුරසාදි නම් වූ තලා, හෙළතලා, කළුමල්තලා, කරවුතලා, අඳුතලා, ලුණුවරණ, වෙළුතණ, නීක, හිරිකොල, දුම්ඹ, මුඩමහන, හිරමුසු, අක්මැල්ල, රේරු, සීරුස්ස, වලහසාල්, කැන්, මි, මෙර, සින්මැඩ හඟු, කොතුරුමැදිද, ඇත්දෙමව යන මේ ගණය පණුවන් සෙම් කාශ අරුචි ප්‍රතිශ්‍යා ශ්වාස නසයි. වණ ශොධනය කෙරේ. එරණ්ඩාදි නම් වූ බොරළුදඹුනු, දෙළුම්, ඕදි, ඇත්දෙමව, ජාතිපක්, කිරිපළු, ඇඹුළු, ඉඟිනි ඇව, යන මේ ගණය වාතරෝග අරුචි තෘෂ්ණා පිපාසා මූත්‍ර දෙෂයට හිතයි. මුෂකාදි නම් වූ වම් මුතු, දියමිත්ත, දෙකසා, වනුවැල්, කුළුරුන, හෙම් වද, හෙල්බිජු, ඉවද, උපුල් කොල, බදුලු, තිපල්, අඟුළු යයි යන මේ ගණය කළු රෝහ යෝනි දෙෂ නසා, ශ්‍රෝතස් සුද්ධ කෙරෙයි. පැසවයි. තන කිරි වඩා. ස්‍යාමාදි නම් වූ ප්‍රවවා, දූනත අල, මි, නුග, හුක්, මහ ප්‍රවවා, කිඳි, කිරසතවාලු, දුම්කිරිය, කැල, ඇසල, වැලිවැන්න, කුඩුවෙලඟ, කරඳ, නෙලකිරි ගස යන මේ ගණය උදවතී උදර ආනාහ සර්වර ජංගම විෂ ගුල්මාදියට හිතයි. 45-ගළූව්‍යාදි නම් වූ කිඳි, කොසඹ, කොතඹුරු, පියුම්, සඳුන් යන මේ ගණය තෘෂ්ණා දාහ අරුචි ඡඳි සර්පිස්වරයට හිතයි. පටෝලාදි නම් වූ දුම්

මැල්ල, හෙලසඳුන්, සීන් මැඩහඟු, කුළුරැන, දියමිත්ත, කිඳි යයි යන මේ ගණය පිත්ත ශ්‍රෙෂ්මාජ්වර කඩුවි විෂ නසා. කාකොල්‍යාදි නම් වූ කවෙළු, කිරි කවෙළු, වැල්මි, කකුළුසු, මෙවන්, මිහ මේවන්, ගොදිවු, ඔසඟිය, පොඩරු, මිදි, කලන් තුප්පිටිය, ඕංවැන්න, මස්වැන්න, කිරිහඟුලු, පියුම්, කිඳි යන මේ ගණය රක්තවාත දෙක නසා. තත කිරි හා මිද වඩා ප්‍රාණධාරණය කෙරේ. ක්ෂීරිබාදි නම් වූ සිහින් ඉරමුසු, පියුම්, සුවඳහොව, වැල්මි, දෙසඳුන්, ඇත්දෙමව, මිපැණි යන මේ ගණය රක්පිත් ජ්වර උන්මාද තෘෂ්ණා පිපාසා ජිදිදි දාහදියව හිතයි. 46-ඉහන්‍යාදි නම් වූ හෙලබටු, කටුවැල්බටු, දියමිත්ත, වැල්මි, කෙලින්ද යයි යන මේ ගණය මූත්‍රකෘච්ඡ්‍රා තුන් දෙස් නසා. අඤ්ජනාදි නම් වූ ගොයඳුන්, රසඳුන්, පුවටා, තා කෙසරු, වැල්මි යයි යන මේ ගණය ලේ පිත්තජ්වර දාහ සියළු විෂ නසා. වචාදි නම් වූ වද, වම්මුතු, අරළු, දෙවුදුරු, සිදධිඉඟුරු, ඉවද යයි යන මේ ගණය ද, හපිඩ්‍රාදි නම් වූ වනුවැල්, කෙලින්ද, වැලිමි, පුස්වැන්න යයි යන මේ ගණය ද ආමාතීසාර නසා, දෙස් පැසවා, තනකිරි දෙස් නසා. පාඨාදි නම් වූ දියමිත්ත, දම්දෙවු සුදු, හින්මැඩහඟු, දෙවුදුරු සිදධිඉඟුරු යයි යන මේ ගණය කාශ ශ්වාස, ඌර්ධ්ව වායු ගුල්ම ආදි යව හිතයි. 47-බිල්වාදි නම් වූ බෙලි, සිහින් මිදි, තොවළු, ඇත් දෙමව, පළලු යන මේ මහපස් මුල් වාතශ්ලෙෂ්මා නසා, අග්නි වඩා. 48- පුස්වැන්න, අස්වැන්න; හෙඩරු , හෙලබටු, කටුවැල්බටු යන මේ සුළුපස් මුල් තර කෙරෙයි. වාත පිත්ත නසා. 49-කිරිබඳු අල, ඉරිමුසු, සින්මැඩහඟු, පුවටා පළු, වනුවැලයි යන මේ වැල්පස මුල් මූත්‍ර කෘච්ඡ්‍රා පිත් නසා. 50-කටුවෙලඟ, ගොකටු, දෙකටු කරඹු, කරඹ යයි යන මේ කටුපස්මුල් වාත ශ්ලෙෂ්මා නසා. 51-ඊතණ, උක්, වැළුප්, ඉළුප්, රණහුණ, ගයි යන මේ තෘණපස්මුල් පිත් මූත්‍ර කෘච්ඡ්‍රා නසයි. වසති ශොධනය කෙරේ. 52-වගපුල්, දළුවමුල්, සිවිය, රත්නෙටුල්, සිඳධි ඉඟුරු යයි යන මේ පස්ඤ්ඤාල නම්වූ යවාගුව අග්නි දීපනය කෙරෙයි. වා පිත් රුජා නසා. 53-මෙකී ගණවල කියන ලද බෙහෙත් බොහෝවුව ලද දෙයකින් ම සොදන්නේය. ඒ ඒ ව්‍යාධියව සථාන වශයෙන් ගතයුතු බෙහෙද ගෙණ නොගත යුතු දැ හරනේය. ඒ ඒ ව්‍යාධි වූ නියාගෙන් තලතෙල් හෝ ගිතෙල් හෝ ආලෙප හෝ ප්‍රලෙප හෝ උපනාහ හෝ (කල) පෙයාදි විධි වූ පරිද්දෙන් අවසථාව බලා සොදන් නේය. 54-ශම් හෙලක් සිඳුනා කල ඔෂධ යම් පමණක් ම නම් ඊට සතර ගුණයක්* පැන් වත්කොට කකාරා එක

* සත්ගුණයක්-ඇතැම්-ලහස්සක්-ඇතැම්.

භාගයක හෙලා ඊට සතරින් එකක් තෙල් වත්කරනු. තෙල් සම කොට කිරිවත් කරනු. තෙල් සතරින් එකක් කල්ක ලනු. ගෙවත් තෙල් ලහස්සක් සිදුනොත් ඖෂධයන් සතර ලහස්සක් ගෙණ පැන් සොළොස් ලහස්සක් හෙව කකාරා සතර ලහස්සෙන හුනු කළ බෙහෙත් පරා හැර තෙල් ලහස්සක් කිරි ලහස්සක් කල්ක කැලියක් ලා සිදුනේය යනු භාවයි. තෙල් පතක් සිදුතු දු පාවිටයක් සිදුතු දු මාත්‍රා මෙසෙසින් ම දන්නේයි. පාදව ශෙෂ නමුදු චතුර්භාගාවශෙෂ ම යි. නො විශලි බෙහෙත් විනම්: දිවුතක් බෙහෙත් ගෙණ ඊට දි වුතක් පැන් ගෙණ දි වුතක් කෂාය සිටුවා සිඳිනේය. යම් තෙලක් සිදුතා කල බෙහෙත් ගෙයිදි ම කකාරනු. ගිනි'තරයෙහි නො කොට හුනු නො නිමෙන නියායෙන් සතියක් හෝ පස් දවසක් හෝ තුන් දවසක් හෝ දිවා රාත්‍රියක් හෝ අඩුව හෝ වරා අඟුරෙන් කකියවා තෙල් සිදුනේය. 55–තෙල් සම පාකය ඛරපාකය මෘදු පාකය යි තුනෙක් වෙයි. කල්ක අතින් සවාලු කල මි ඉටි සේ ලණු වැටෙන පදම සම පාක නමැ. ඒ තෙල් වැළඳීමට හා වසියට ගන්නේය. අත ඇලෙන පදම මෘදු පාක නම් වෙයි. ඒ නශ්‍යයට ගන්නේය. කල්ක කැකුළුව වැටෙන පදම හෙවත් බැඳී ගිය පදම ඛර පාක නම් වෙයි. ඒ අභ්‍යඛගයට ගන්නේ යැ. අවශෙශ වූ අවගාහ පරිශෙක වෘණ මුදුන් විත් ආදියට සාමාන්‍ය විදියෙන් සිදුනේ යැ. සියළු කෂාය තාක් පාදව ශෙෂ කොට සිදුනේ ය. අම්බලපාකය ලඝුපාක කෂාය මෘදු එසේම ය. බොන කෂාය පතක් හෝ දෙ පතක් හෝ කුළුදුලක් හෝ අවසථා බලා දෙන්නේය. 56–යම් බෙහෙදක් මල් පක් සුඹුලු කොල තෝරා නො කිව මුල් ගන්නේය. මාත්‍රා නොකිව සමභාග ගන්නේය. ද්‍රව නො කිව පැන් ගන්නේය. වෙහෙලා නො කිව රැයින් ම දෙන්නේය හෙවත් උදෂන ය යි සේයි. ඛුණිශක් වැළඳුව මනා තැන. අකක් දැකක් සතර අකක් කළ දක් දෙ කළදක් තුන් කළදක් හෝ වඩා හෝ අවසථා බලා දෙන්නේ ය. කිමින් බෙහෙත් පෙව්ව මනා දුත මනා තැන ද පතක් දෙ පතක් තුන් පතක් සතර පතක් අවසථා බලා දෙන්නේය යි; සිහිල් දවස නො දෙනු. 57–යම් ව්‍යාධිශකට ප්‍රතිකාර කරණ වෙදනු විසින් යටත් පිරිසෙසින් තුන් දවසක් හෝ සතියක් හෝ දෙ සතියක් හෝ තුන් සතියක් හෝ සමන බලා මණ්ඩලයක් හෝ දෙන්නේ යි. යම් බෙහෙතක් දෙන කල ව්‍යාධිය නො වඩා නුමුත් අඩුව නමුදු දෙන්නේය; ව්‍යාධිය වඩා නම් ඒ බෙහෙද හැර අනික් බෙහෙදක් දෙන්නේ යි. යම් ව්‍යාධියක් යම් කලක් ශරීර ගතව

සිටියේ නම් එතුවක් කල් පිළියම් කොට සාධ්‍ය කරන්නේ ය. හවුරුද්දක් ඉකුත් ව්‍යාධියකට සතියක් පිළියම් කොට බලා සමන තැන අනික් පිළියමකට ආරම්භ කරන්නේ යි. මෑන ගන කිරා ගන සුතු බෙහෙදට මාත්‍රා කියන්. තුන් තලයෙක් අමුයෙක; තුන් හමුයෙක් වියවෙක; අට වියවෙක් මදවෙක; විසි මදලෙක් කළදෙක; තුන් කළදෙක් හුනෙක; දෙ හුනෙක් පලාර්ධයෙක; පලාර්ධවයෙක් පලමෙක; දෙ පලමෙක් කුළුදුල්ලෙක; දෙ කුළුදුල්ලෙක් පතෙක; සතර පතෙක් නැඹුඹෙක; සතර නැඹුඹෙක්* ලහස්සෙක; සතර ලහස්සෙක් ද්‍රෝණයෙක; ද්‍රෝණ දෙකක් ශුර්පයෙක; ශුර්පදෙකක් භාරයෙක;‡ සොළොස් භාරයෙක් වාහයෙක් නම් වේ. එහි බිලාල පාදයක බලශ්‍රාහය, සවණ්ණිකය, තිත්තකය, අසෂය, පිඤ්ඩය, කර්කය, පාණිතලය යනු හුනට නම්. පලාර්ධය සුකති ය, අඤ්ජලිය, හිතලය යනු දෙහුනට නම්. පලය මුෂ්ටිය ප්‍රකඤ්ඩය, බිල්වය, ආදිසිකය යි යනු පලමට නම්. ප්‍රශ්‍රිතය අෂ්ටමාය කුළුදුල්ලය යනු දෙපලමට නම්. කුඩ්ඩිකය මාතිකාය අඤ්ජලිය පතය යනු සතර පලමට නම්. ප්‍රසෘතය නැලිය අඩමනාය යනු සොළොස් පලමට නම්. ආඩකය පාත්‍රය කාංශය †ප්‍රාශ්වකය ලහස්සය යනු සූසෑට පලමට නම් ද්‍රෝණය සතර ලහස්සය තිඹය යනු දෙසිය සපණස් පලමට නම. කුඹ නමුදු සුර්ප නමුදු පන්සිය දෙලොස් පලමට නම. ගෝතිය හෙඛාරි ය භාරය යනු එක්දහස් සූවිසි පලමට නමැ යි මෙසේ මාත්‍රා විධි දන්නේ යි. සොළොණීව ශෙකි ද්‍රව්‍යගණ විකිත්සා නම් වූ චිකිත්සාධ්‍යාය මෙසේ යි.

අනනපාන විධි-3.

මෙකි අනනපාන විධි කියන්: 58-ලොකවාසීන්ට අනනපාන ය විනා අනික් රක්ෂාවෙක් ගම් කාරණවෙකින් නැත් ද ඒ කාරණයෙන් පළමුව හිතා හිත විචාරණයෙන් යෙදුනා වූ අනනපාන කියනු ලැබේ. 59-රත්හැල් මහහැල් කලමඩු හැල් ලොමඩ හැල් කළු හැල් මිප් හැල් ගිරාපත් හැල් කොමඩු හැල් පියුම් හැල් උරු හැල් දෙවටු හැල් දික් වූ හැල් ඇත්වා හැල් මොනර හැල් කොතඹුරු හැල් යන මේ හැල් ජාති මධුර ය. මදවඩයි. සිනිඳුය; අල්ප වූ මල ඇත්තේ ය; වා නසා. මෙයින් රත්හැල් තුන්දෙස නසා, උතුම්. 60-සුළු මිප් හැල්, වලුරු හැල්, මුඩු හැල්, පියා (මල්) හැල්, දුරු හැල්, කරවු හැල් මදුරු කළු වී යයි යන මේ වෙල් හැල් පාකයෙහි මදුර යැ. වාපිත් නසයි. කළුකුරුයන් වඩා. වෙල් හැලින් සැටදැ හැල් උතුම්. හැම අළුත් වී ඇසට අපථ්‍යය; කළුවාදි

---

*නිරඩම්බෙකා - ඇතැම්. ‡භාරත්‍ය - භාරනය - ඇතැම්. † ප්‍රසථාස්වකය-ඇතැම්

දෙශයන් වඩයි; බල වර්ධනය කෙරේ. අමුවගු වරා මහරොතු සින්නන කිරිඳි යයි යන මේ වියලයි, රූක්ෂයි, වා වඩා. යෙම්පිත් නසා. ශව වා වඩා; විටි බොහෝ වෙයි. පිත් සෙම් නසා. ගෝදුම මද වඩා, සීතය, ගරුය, මධුරය, වාතනසා. 61-මුං කසවය, මධුරය, ලඝුය, රූක්ෂය, සෙම්පිත් නසා. වා වඩා. උඳු මද වඩයි, ගුරුය, විටි බෙහෙව, වා නසයි, උෂ්ණ වීර්යය ඇත්තේය. මහ මෑ මද වඩයි, සෙම්පිත් නසා; වා වඩා. කාශශාවාස භික්ෂා ශුක්‍ර වාත ශෙලශමා නසා. 62-කල කසට යැ, තික්ත යැ, මධුර යැ, බලකර යැ, උෂ්ණ වීර්යය ඇත්තේ යි; පිත් වඩා. අනෙකවිධ වූ සියළු ඵලජාති ම බල නසයි, අස්තිග්ධ යැ, සීතවීර්ය ඇත්තේය. 63-පනා ඇට මධුරය, කසටය, ගුරුය, සමෘති වඩයි, රූක්ෂය, වා වඩයි, සෙම්පිත් නසා. දෙල් ඇට කසට යැ, මධුර යැ, ලඝු යැ, රත්පිත් වඩයි, සෙම් හා පනුදෙස් නසා. සිශඛලා ඇට බෙල සුල් යැ, ගරු යැ, සිසිල් යැ. සන්ධි ගන්වයි, වාපිත් නසා. 64-ලුල් මස් ලඝුය, හිතය, මද වඩයි, වා නසයි, මධුරය, කයෙහි රස ඇත්තේය, රක්තානීසාර නසා. වැලි ගොව් මස් මධුර යැ, අරුචිකර යැ, ගුරු යැ, දහ කෙරෙයි, වීය ලයි. වා වඩයි, සෙම්පිත් නසා. කොරළු මස් වඟා පැසවයි, ක්ෂය රෝග වඩා, කඵවාත නසා. මඩු මස් රත්පිත් නසයි, සිතිඳුය, තර කෙරෙයි, සෙම හා සෞම්‍ය ධාතු වඩා, වා නසා. ඉඹිමස් මධුරය, ගුරුය, වා සෙම් වඩයි, ගුල්ම කාශරුජා ආදී වූ දෙශට අහිතයි. මඟුරු මස් මස් තර කෙරෙයි, බල හා සෙම් වඩයි, කඩුවි හා වා නසයි. ආදමස් තර කෙරෙයි, මධුරයැ, කතට හිතයි, වා නසයි, ශුක්‍ර හා සෙම් වඩා. පෙවි මස් ලඝුයැ, පාකයැ, මද වඩයි; ක්ෂය ලේ පිත් නසා. පුවඟු මස් තික්තය, රූක්ෂයැ, උෂ්ණයැ, වා සෙම් අක්ෂි සූල නසා, පිත් වඩා. හඟුළු මස් ලඝුය, මද වඩයි, මධුරය, තුන් දෙස් නසයි, ඇසට හිතයැ. සුගු මස් සිසිලයි, සිතිඳුය, වා පිත් නසයි, මද වඩයි. ඇසලබි මස් කකුළු මස් සිතිඳුය, වා පිත් නසයි, සෙම් වඩා. නෙලි මස් වා පිත් මූත්‍රකෘච්ඡ්‍ර ඇස් රෝග නසයි, ලේ වඩයි. 65-කාල මැසි මස් ලඝුය, හෘද්‍යය, ගිතී වඩයි, පැසවයි, වා පිත් නසයි, විපාකයෙහි මධුරය. උතුම. බල මස් පිත් පාණ්ඩු රෝග අග්නිමාන්ද්‍ය හමේව්‍යාධි නසයි, වා සෙම් නසයි. මෝර මස් වාත ගුල්ම ශුක්ල නසයි, සෙම් පිත් වඩා. කාරළු මස් වෙනු මස් පරව මස් සියළු ආම ත්‍රිදෙශ නසයි. අග්නි වඩයි. තුවර මස් මධුරය, අරුචි හා වා නසා. කටුවලු මස් තුන්දෙස් හා මද වඩා, කෘශ කෙරේ. මුදුන්ගේ මස් මධුරය, අරුචිකරය, සෙම් වඩයි, මලයට හිතයි. ලුණු මස් කටුකය, අග්නි වඩයි, පිපාසකරය. කෙල් බැඳි ලුණු

මස් අග්නි හා පිත් වඩයි, තුන් දෙසින් වූ ව්‍යාධියට හිතයි හෙවත් හමියට හිතයි. පැළු මස් අග්නි වඩයි, ගුරුය, සිනිඳුය, බල හා ආයු වඩා. 66-සියළු දියෙහි මස් කිසි යම් දෙයක් විතා බොහෝ සේ බර දෙස් ඇත්තේය, සියළු ධාතු වඩයි, වාතයට හිතයි. මත්ස්‍ය වර්ගයයි.

67-මුවමස් මධුරය, කසටය, මද වඩයි, රිසියෙයි, ගුරුය, තර කෙරෙයි, සෙම් වඩා. වා පිත් නසා. නිශෙමිද මුවමස් රස ධාතු වඩයි, තුන්දෙස් නසා. කෝන මස් ගුරුය, සෙම් නසයි, වා වඩා, ප්‍රමෙහ නසා. ඌරුමස් වා පිත් නසා, සෙම් හා මද වඩා. සාමස් මධුරය, ගිනි වඩයි, තුන්දෙස් නසා. කලවැදිමස් කළු නිද්‍රා අලස හමීස් වඩා. මිවිනි මස් විෂ පිත් ලේ නසා, සෙම් වඩා. හොසිමස් වා පිත් නසා. බල හා අග්නි වඩා. බිලුමස් සෙම් නසයි. මලමූත්‍ර බඳියි, පිත් වඩා, ප්‍රමෙහ අතිසාරයට හිතයි. ඈ මස් තුන්දෙස්, කාශ, ස්වාස, මූල රෝග නසා. මිගන්ගේ මස් මද වඩයි, විපාකයෙහි මධුරය, වාත හා නෙත්‍ර රෝග, ගුහ්‍ය රෝග, නසා. හෙමි මස් වාත, ප්‍රතිශ්‍යය, ශුෂ්කා, කාශ, විෂමජ්වර, අග්නිමන්ද, නසා. මී මස් මද වඩයි, උෂ්ණය, මධුරය, නිදි කරයි. රුක්ලෙහෙන-සිරිලෙහෙන මස් - වඳුරු මස් මියුරය, බරද වඩයි. ඇසට ශොෂයට ශුෂ්කා මූත්‍ර පුරිස කාශ, ස්වාස හමීස් නසා. එළුමස් හුනුය. අභිත්‍යන්ද ප්‍රතිශ්‍යා වා සෙම් නසා. 68- සියලු මසින් බාල වූ, මහළු වූ, ලෙඩ වූ, විස සරයෙන් මල, දියෙහි මල, කුණු වූ, සතුන්ගේ කොකන්නේයි. මාඝ මාංශ වර්ගයයි.

69- ජාංගලය යි කියන ලද මොනර මස් වා නස යි, කණට දෘෂ්ටියට වර්ණයට ස්වරයට ගුත්‍රයට විෂයට හිතයි. හම්කුකුළු මස් වා නසයි, උෂ්ණය, සිනිඳුය, බරි. වලිකුකුළු මස් අරුචි වා පිත් නසා. කුකුළු බිජුවට ගරුය, වා පිත් නසා, සෙම් වඩා. ගේ කිරිලි මස් සන්නිපාත, දෙෂ නසා, කළු හා මද වඩා. කොබෝ මස් සිනිඳුය, මලමූත්‍ර මද කෙරේ. පරවි මස් ගරුය, රත් පිත් නසා. ගිනිපෙන්දි මස් සෙම් පිත්, රත්පිත් නසා. ඇවිකුළු මස් වා පිත් නසා, කළු හා මද වඩා. දිගලිහිණියන්ගේ මස් වා නසා. දිගෙහි හැසිරෙන පක්ෂීන්ගේ මස් රත් පිත් නසා, මූත්‍ර පුරිෂ නසා විගලා. ලප්වටු-නිප්වටු-කෙකෙහෙවටු මස් තුන් දෙස් නසා, වර්ණ ප්‍රසාද කෙරේ. කෙවිලි-ගිරා-සැලලිහිණි මස් රූක්ෂය, වා, පිත් නසා. 70- ගිනෙල් නුවණ වඩයි; කිරි ආයු වඩයි. සාකජාති ව්‍යාධි වඩයි. සියළු මාංශ ජාති ඇඟ මස් වඩා. පක්ෂි මාංශ වර්ගයයි.

71 – කසට කොල තුන්දෙස් නසා. විෂ සියලු රෝග නසා. වේලා කොල වා, වඩයි, පිත් සෙම් කාශ ශ්වාස නසා. සුදු බුරුද පලා වා සෙම්, කාශ ශ්වාස නසා, ගුල්ම ත්වක් රෝග රුජා සොළු, හුත පාණ්ඩු රෝග නසා, නෙත්‍ර ප්‍රසාද කෙරේ. රසායනයි. කිඳිපලා තුන්දෙස් විෂ දුඛ ජ්වර නසයි. රසායනයි. කර කොල සෙම් වඩයි, වා නසයි, කුර පලා ලක්ෂය, බල හා සෙම් වඩයි, රත් පිත් නසයි. සිංහෙන්ද පලා ධමනී මෘදු කෙරෙයි, කාශ, ශ්වාස, නසා. තුන්දෙස් හා කුෂ්ඨ අරුචි ගුල්ම, ක්ෂය නසා, ඇසට හිතයි, ආයු වඩා. මහ ගෙඳ පලා සෙම් වඩයි, තර කෙරෙයි. කාශ, ශ්වාස, නසයි. හෙල නම්පලා මල හා සෙම් වඩයි, වා පිත් නසා. රත්නම්පලා පිත් නසයි, සෙම් හා මද වඩයි. 72 – මිරිස් කොල කුළුය, තික්තය, ඖෂ්ස්, ජ්වර, කෘමිදෝෂ, මේ දස් කළු සිපද නසයි. චක්ෂුඃ ප්‍රසාද කෙරෙයි. කොසොඹ කොල පණු දෙස් කුෂ්ඨ විෂ පිත් සෙම් නසයි, වා වඩා, පථ්‍යයි. පෙහෙල කොල තුන්දෙස් නසා, විද්‍රධි ප්ලීහෝදර ගුල්ම නසා, කබුබුදිය පලා මූත්‍ර කෘච්ඡ්‍ර විසපි කුෂ්ඨ ගලගණ්ඩ සෝස සෙම් පිත් නසා. කකුරු පලා පිත් හා දුඛ ජ්වර නසයි. ස්වර වර්ණ උපදවා. මුරුන්ගා පලා ගුරුය, පණු දෙස් මේදස් නසයි, වා වඩා. කර විල පලා අග්නි රත් පිත් වඩයි. වා සෙම් කාස නසා. නිඹ පලා වා සෙම් කෘමි දුර්ණාම ගුල්ම නසයි, ගිනි වඩා. මුගුනුවැන්න පලා අග්නි වඩයි, වා සෙම් භික්කා ශ්වාස නසා, ඇසට හිත යි. උළුපලා ගරුය, තැති ගන්වයි, රූක්ෂය, ඇස් රෝග නසා. අගුළුපලා සෙම් ලේ කාශ මූත්‍ර රෝග නසා, ඇසට හිතයි. සීගඹරපලා වා සෙම් කඩුවි විස නසා, වෘණ ශෝධනය කෙරේ. කොම්පලා පිත් ප්‍රමේහ ග්‍රහණී රෝග තෘෂ්ණා දුඛ නසා. අලපලා ගිනි වඩයි. කාශ ශ්වාශ වා පිත් නසා, සෙම් වඩා. නැල්පලා පිත් නසයි. සෙම් වඩයි. සන්ධි බුන් තැනට හිතයි. ඉඟපලා වා සෙම් ප්‍රමේහ නසා. 73–තුවරපලා කසටය, තික්තය, ලඝුය, විපාකයෙහි කටුකය, රූක්ෂය, කුෂ්ඨ හා විෂ නසා. සිරුස්ස ගිනි වඩයි, කාශ ශ්වාස නසයි, රසායනයි. සිඟුරුපලා කාශ ශ්වාස වාත ශ්ලෙෂ්මා ස්ථාවර ජංගම විස නසා. නිතිපලා* තුන්දෙස් රත්පිත් නසා, තනකිරි වඩා. විල්පලා තුන්දෙස් රත්පිත් නසා. තනකිරි වඩා. කෘමිමේදිය පලා තුන්දෙස් නසා. 74–කුඹුරු දළු වා නසයි, සෙම් පිත් ලේ වඩා. තුඹ පලා විෂ කෘමිදෝෂ සෙම් පිත් නසා, ලේ කුෂ්ඨ ක්ෂය ප්‍රමේහ කිලාස කඩුවි තිමිර නසා, ප්‍රඥ වඩා. දුම්ඩපලා රත්පිත් විෂ කාශ ශ්වාස නසයි, ස්වරබෝදනය කෙරෙයි. පුඹුල් පලා කළු මේදස් විස පිත් නසයි. වසකි ශොඩ

*ගිනිපලා-ඇතැම්.

නසයි. **මකුණුවැන්න පලා** පිත් සෙම් විස නසා, **නුවණ** හා **මද** වඩා, රසායන යි. බඳුලුකොල ප්‍රමෙහ කුෂ්ඨ ජ්වර හමීස් විසූචිකා අරුචි විෂ පාණ්ඩු ආම ගුල්ම සෙම් සොළු නසා. **ගුලිලකොල** වා සෙම් වඩයි. පිත් කෑම් කණ්ඩූවි විෂ නසා, වෘණ සොධන රොපනය කෙරේ. දඹදළු කළු පිත් මුඛ රෝග සියළු අතිසාර නසා වා වඩා. **අඹපලා** තුන්දෙස් වූඩයි, මූත්‍ර පුරීස බදී. **විතිපලා** ගිනි වඩයි, ලේ පිත් සෙම් වඩා, වා නසා. **අත්මැල්ල පලා** තුන්දෙස් ග්‍රහණි හමෝ ව්‍යාධි නසා. **ඇඹු'ලැඹිලිය පලා** ගිනි වඩයි, වා සෙම් ග්‍රහණී අතීස් නසා. **වසනැල්ල පලා** අග්නි වඩයි, වා සෙම් අතී සූල දහ විසපී ප්‍රතිශ්‍යා කුෂ පිලිකා නසා. *බ්‍රහම්ඩස්සු **පලා** දත් සැළුම් මුඛ රෝග සියළු කුෂ්ඨ විසපී වා සෙම් නස්සි, වෘණ සොධන රොපන කෙරේ. **මිදෙල්ල පලා** පිත් සෙම් ලේ අරුචි නසා. **බිම්නඹුරු පලා** විෂ පිත් කෑම් කළු පිත් නසයි. වෘණයව හිතයි. **මූලපලා** වා සෙම් නස්සි. **සබරල පලා** කටිවාත විෂ විඩ්‍රදි ප්ලීහ ගුල්ම නසයි. ස්වර විකෘත කෙරේ. **නිගිල පලා** තර කෙරෙයි. දෙස් නසා, අග්නි වඩයි, රසායන යි. **වෙල්ලන්ගිරිය පලා** පිත් සෙම් ලේ අරුචි නසා. **ඇඹල පලා** වා සෙම් අරුචි නසා. **එඬරු පලා** වා දුණ්ඨාම නසා, උදුම්බරී ගුල්ම මහ ලේ වාත රොග නසා. **කිඹුල්වැන්න පලා** මූත්‍ර බොහෝ කෙරේ, අෂ්මරි හැරේ. **දුම්මැල්ල පලා** තුන්දෙස් නසා. **සැඹෝ පලා** දුණ්ඨාම නසා. **රැවරපලා** සෙම් කෑම් ඌර්ධ්ව වාත කාශ ශ්වාස නසා. **ලබු පලා** ගරැය, අරුචි හා සෙම් නසා, වස්ති ශොධනයි. **ම්වනපලා** සෙම් වඩයි, වා පිත් අරුචි නසා, ඇසව ද වත්තිදත්ධයට ද හිතයි. **එරබඳු** දළු සූල හමීස් කෑම්දෙෂ සෙම් **නසයි**. පිත් වඩා. **කොසවිල පලා** තුන්දෙස් නසා, අරුචි නස්සි, අග්නි වඩයි. ගිවුළුදළු සෙම් පිත් ලේ නසයි. අග්නි වඩා. බුළුදළු කුෂ්ඨ කඩුවි විෂ නසා. අඹදළු සෙම් මුඛ ශ්‍රාව නසා. **ගහපුරපලා** වා නසා, වෘණයව හිතයි. **ලප්නාරං** දළු වා සෙම් අරුචි ශ්වාස නසා. **වම් ඇපල පලා** රත්පිත් ජ්වර ඝෝස නසා. **නුග-දිඹුල්-ඇඹතු-පුලිල-බෝ** යන මේ පඹතුරු පලා කසවය, රත්පිත් නසා.

75-**ගිනෙල්** එලලුහුනු වඩාලා මනා පිසන ලද සහ මුසු පලාව අරුචිහර ය. අග්නි වඩයි. මූත්‍ර කෘච්ඡ්‍ර වා පිත් සෙම් නසයි. නිරෝගී බැව් ධාතු පුෂ්ටි රුචි සදුල නෙත්‍ර ප්‍රසාද මල මූත්‍ර ශුඛ කෙරෙයි සියළු රෝගයට හිතයි. **ඝනු** ඝෞම්‍ය ධාතු වඩා. මල ශුද්ධ කෙරේ. දෙස් වඩා. **ශාක වර්ගය යි.**

*මුගුත පලා යයි හඳිම්-සොඇත්වා.

76-කොලොම් මල් වා වඩයි, සෙම් හා අග්නිමන්ද නසා. කොසවිල මල් විඩ්‍රුදි ප්‍රලිහෝදර ගුල්ම කාශ ශ්වාස ක්ෂය වාත ශ්‍රෝණිත නසා. කෙහෙල් මල් සෙම් පිත් විස අරුවි නසා. පනා මල් තෘෂ්ණා පිත් නසා. මිපුස් වා පිත් නසා, කළු රක්ත වඩා. එරබදුමල් ගුල්ම උදර විෂ රුජා කෘමි දෙස් නසා. කතුරුමල් සෙම් වඩා. පුෂ්ප වර්ගය යි.

77-ලා අඹ වා පිත් වඩා. මුහුකළ අඹ පිත් වඩා. විලිකුන් අඹ වා නසා, බල හා මද වඩා. ලා කෙහෙල් අග්නි වඩයි, සෙම් නසයි. මූකල කෙහෙල් විෂ සෙම් පිත් නසයි. ඇසට හිතයි. වෘණ ශොධන රොපන කෙරේ. 78-විලිකුන් කෙහෙල් කෘෂයා සථූල කෙරෙයි. සථූලයා කෘෂ කෙරෙයි. වා පිත් නසයි. බල වඩයි. විලිකුන් කෙසෙල් කා පැන් පුව බඩ මහත් වේ. ඇට කෙහෙල් විෂ ජිඳී පිපාසා හුන ග්‍රහණී දෙෂ වා පිත් නසයි. අග්නි පුරුෂ මද වඩා. 79-පොලොස් ගරුය, තුන්දෙස් හා ප්‍රමේහ නසා; උතුම්. කොස් වා වඩයි, තර කෙරෙයි, සෙම් හා බල වඩයි, මල සුද්ධ කෙරෙයි. වරකා ගුරුය, වා නසයි, සෙම් පිත් වඩා. හුනු යි. නල් මද වා වඩා, තර කෙරෙයි, පිත් වඩා. පොල් රසායනය, වා පිත් නසා. ඕන්නාරං ගුරුය, වා නසා, ලප්නාරං කෙසරු ගරුය, ගිනි වඩා, වා සෙම් නසා, අරුවි හරී, පොතු වා නසා, මදන සලල වා පිත් නසා දෙශි විස ද කෙරෙයි, කාශ ශ්වාස නසා, රත්පිත් වඩා. 80-දෙඩම් වා සෙම් පණු දෙස් නසා, පැසවා රුචි කෙරෙයි. අග්නි වඩයි. මුඛ සුගන්ධ ශොධනය කෙරෙයි. දඹ සෙම් පිත් නසා, වා වඩා. කරඹ-පුවකු මෙ පක් පිත් සෙම් වඩයි, වා නසා. දෙල් දෙස් වඩා. අඹුගිවුලු වා වඩා, සෙම් පිත් මූසික විෂ නසා. 81-ගිවුල් මද තුන්දෙස් නසයි. ගිනි හා සුවඳ වඩයි, අරුවි හරී, විෂ නසයි, මුඛ යව ප්‍රියයි. නොරක සෙම් පිත් නසයි, මුඛ ශොධනය කෙරෙයි. සල් ප්‍රමේහ නසා. ලා සිශඹලා රත් පිත් සෙම් පුරාණ මල දෙස් නසා. මඩ ඇඹුල් වාත රෝග ජිඳිදි ඊක්කා කාස ශ්වාස නසා. කොහොම්පක් වාතරෝග මූත්‍රරෝග නසා. ඩෙබරපක් වා පිත් නසා. දෙළුම් අග්නි වඩයි. තුන්දෙස් නසා. කාමරලා රුක්ෂය, පිත් වඩා. ඛන්මිපක් වා වඩා, විෂමජ්වර ලේ නසා. එරමිනිශ පක් තුන්දෙස් කාශ ශ්වාස කුෂ්ඨ නසා. කරඹපක් රත් පිත් නසා. මොර පිත් නසා, සෙම් හා මද වඩා, තර කෙරේ. ඇටවග් වහ්නි වඩා, සෙම් පිත් පනුදෙස් නසා. එහෙල්මිශ තුන්දෙස් නසා, ලේ පුරිස මද වඩා. ආයු වඩා. 82-පුසුල් රිසියෙහි, වසති සෝදයි, තුන්දෙස් නසා. ලබු-කොමඩු පිත් නසා, වා වඩා, ලා කැකිරි පිත් නසයි. විලිකුන් කැකිරි පිත් වඩයි. තීඛරා මූත්‍ර කෘච්ඡ්‍ර අසමරි

නසා, වා සෙම් වඩා. මුරුංගා පළු සෙම් මද වඩා, වා පිත් නසා, තර කෙරේ. වැටකොළු ගුල්ම ග්‍රහණී රුජා කාස පිත් වඩා. මැපලු සෞම්‍ය ධාතු නසයි. දෙශ ශාධාරණයි. අවරපළු සෙම්පිත් නසයි, වා වඩා. තුඹපත් පිත් වඩයි, සෙම් නසයි, ශොධන රොපන කෙරෙයි. කරවිල රත් පිත් කළු කාශ නසයි, අග්නි වඩා. කෙම්පත් ප්‍රමෙහ තෘෂ්ණා දහ ඝාණ රෝග පිත් නසා. ඉඳිපත් වා වඩා. පිත් නසා. මිදි හෙවත් මුද්‍රප්පලම් වා පිත් ජ්වර නසයි, ඇසට හිතයි. ලා දිඹුල් තුන්දෙස් නසයි. මුහුකළ දිඹුල් පිත් නසයි, සෙම් වඩා. ලා මිරිස් පත් වා වඩයි. මධ්‍යම වුව පිත් වඩයි. විලිකුන් වුව තුන් දෙස් වඩා. කසට පත් වා වඩයි, සෙම් නස්සි ලා හෙල බවු තුන් දෙස් වෘණ කුෂ්ට තිමිර ජ්වර විෂ ප්‍රමෙහාදීවූ සියළු රෝග නසා. කරබවු කළුදෙශ කෘමිදෙශ සියළු කුෂ්ට නසයි, පිත් වඩයි ලා වම් බවු වා පිත් නසා, මධ්‍යම වුව සෙම් පිත් නසා, මුහුකළ වුව තුන් දෙස් වඩා. තිත්බවු පිත් අරුවි නසයි, සෙම් වඩයි, ඇසට වෘණ ශොධන රොපනයට හිතයි. ඇඹුල බවු රත් පිත් නසා, තන කිරි වඩා ගුරුයි නෙළුම් බවු රත් පිත් නසා, තන කිරි වඩා ගුරුයි. කිළිල ගුරුයි, රත් පිත් නසයි, ශුක්ල වඩයි, ඇසට හිතයි. 83- අරළු වා පිත් නසා. බුළු සෙම් පිත් නසා. ඇඹුළු තුන් දෙස් නසා. නල් මද තර කෙරෙයි, වා පිත් තෘෂ්ණා නසා. පොල් මද වා පිත් රත් පිත් නසා, ශුක්ල වඩයි, ඇසට හිතයි. ඵලවර්ධ්‍යයි.

84-නැම අල ම රුක්ෂය, ශීතය, වා සෙම් වඩයි, පිත් නසයි, මධුරය, අරුවි හරියි. නෙළුඹල-නෙළුඹුදුලි සෙම් වඩයි, ගුරුයි. කොකවිය අල වා නසා. නල්කලං ගරුය, වා පිත් වඩයි, සෙම් මල මූත්‍ර දෘෂ්ටි ශුක්‍ර නසා. කඩල පිත් නසා. කිරිබදු අල-ඝනා වාරිය අල-නෙළුඹුදුලි-විල්බවු-ඇඹුල බිජු-පොකුරු බිජු-පොකුරු අල-මහනෙල් අල-හෝනල ආදිය රත් පිත් නසයි, ශුක්‍ර වඩයි, තන්‍ය වෘද්ධි කෙරෙයි හෙවත් තන මහත් කෙරෙයි සේයි. වියල පිත් හෂ්‍යාධ්‍යාධි නසා. කොසවිල අල දුර්ණාම නසා. 85- ලා අල-මැහැලි අල-පණු කෑ අල-රොග වඩයි. ඉතා මහත් අල-ඉතා කුඩා අල ව්‍යාධි වඩයි, පුෂ්ටි නසා. කඳු වර්ධ්‍යයි.

86-නල්-නල පොල්-ඉඳි-හුන ආදී කිළිල් මධුරය, වා නසයි, සෙම් රත් පිත් වඩා මද වඩා. වේඩඩ-හුන කිළිල් සෙම් නසා, අග්නි වා වඩා. ශරීර වර්ධ්‍යයි. 87-සෛන්ධව ලුණු මධුරය, උතුම්, සෞම්‍යය, හුණ්ඩය, ලඝුය, අරුවිහරය, අග්නි වඩයි, තුන්දෙස් නසයි, ඇසට හිතයි, සෝඝලුණු† ශෝද සූල විට්බන්ධන නසයි,

†සුවර්ස - ඇතැම්.

අරුචි නසයි, ගිනි වඩයි. බලල් ලුණු උදීවගත කළුවාත විට බඹන රුජා නසා. සවඛාර ලුණු අනුලෝම් කෙරේ. *වැලිකර ලුණු අග්නි වඩා, පැසවා, ආයු වඩා. මුහුදු ලුණු විට්බඹන ආතා හ විසසළුමහ රුජා ගෞරව නසා, සෙම් වඩා, ලවන වශී යයි.

88-හෙල ලුහුනු අග්නි වඩා, පැසවා, ආයු වඩා. කුළුය, සිනි දුය, කටුකය, හුනුය, ගුරුය, තුන්දෙස් නසයි, කිලාස හිකිකා කෘමි දෙෂ රුජා ගුල්ම කාස ශ්වාස හමිස් කුෂ්ට නසා. ශෙයා ලුහුනු †වා පිත් නසා, සෙම් මද වණි වඩා. කිඟුරු වාතරෝග ප්‍රතිශ්‍යා විසූචිකා කාස ශ්වාස නසා, අග්නි වඩා, වාත සෙම් ගුල්ම විට්බඹ ශූල නසා. ඛෙනගුරු ආදිමෝදගම් වා සෙම් නසා. අබ කළු වාත ප්‍රතිශ්‍යා නසා. ලේ වඩයි, දුරු වා පිත් වඩයි, මූත්‍රරෝග හරි කළුදුරු සෙම් නසයි, පිත් වඩයි. 89-ඛනා කුෂ්ට කඹුවි අග්නිමන්ද විස පාණ්ඩු ප්‍රමෙහ කෘමිදෙෂ වා සෙම් නසා. 90-සිඳිඹුගුරු-මිරිස්-වගපුල් යන තිකුළු වා සෙම් නසයි, මිරිස් මද වඩයි. වග පුල්-සිඳිඹුගුරු මද වඩයි, මෙහ කුෂ්ට ගල රෝග සිපද කාස ප්‍රතිශ්‍යා මන්ද නසා. කටුක ද්‍රව්‍ය වශී යයි. 91-හැම් මි ගරුය, වා වඩයි, මධුරය, රත් පිත් කළු හික්කා ශ්වාස කෘමිදෙෂ ශිඳිදි ප්‍රමෙහ කුෂ්ට විස කාස ශ්වාස අතිසාර පිත් මේදස් නසා. දඹුවැල් බෑ මි සෙම් පිත් කෘමිදෙෂ නෙත්‍ර රෝග නසයි. වා වඩා. බඹර මි මද වඩයි, ගුරුය, ඖෂධ හා එක් වූයේ ඇසට හිතය. මහ මි වා වඩයි, කළු සෙම් ප්‍රමෙහ කෘමිදෙෂ නසා. තුඹස් මි අරුචි කුෂ්ට විස නසයි, පිත් වඩයි, කණවේ මි තික්තය කුළුය කෘමිදෙෂ කුෂ්ට විෂ අරුචි නසා, තුන්දෙස් නසා. මධුවශී යයි. 92-උක්පැණි ගරුය, ස්නිග්ධය, තර කෙරෙයි, කළු මූත්‍ර වා වඩයි. උක්දඹු රත් පිත් නසයි, බල ඇති කෙරෙයි, සෙම් ශුක්‍ර වඩයි, දකින් පෙලා බොන ලද්දේ පථ්‍යයි. උක් සකුරු වා පිත් නසා. ලේ වඩා. මි පැණි පිත් නසා. සකුරු වා නසා. සෙම් වඩා. 93- හැම සකීරා සිහිල, මධුරය, සිනිදුය, තර කෙරෙයි, බල වඩයි, වා පිත් නසයි, වණි ප්‍රසාද කෙරෙයි. ශකීරාවශී ය යි. 94-තිරෙළු-පලෙලු-හෙල ගව-මි ගව - ඔවු - හසති - අශ්ව - සත්‍රිය යන අවකිරින් = තිරෙළු කිරි ගුරුය, පිත් සෙම් නසයි, රත් පිත් අතිසාර ක්ෂයරෝග කාස ශ්වාස ජ්වර හිකිකා වාත විකාර නසා පලෙලු කිරි සෝස අශ්‍රා කළු පිත්ත සෝළු ජ්වර කාසාදි නසා. 95-හෙල කිරි රසායනය, වා පිත් නසයි, (රත් පිත්) ව්‍යාසයගු, ගරුය, පථ්‍යය, සියළු ආම නසයි,

---

*වැලිකර එනු-සමකර †රතු ලුහුණු-ඇතැම්.

මධුරය, බලීය, සියළු රෝගයට හිතයි, උතුම්. මී කිරි සෙම් අභිස්‍යන්ද වඩයි, වා පිත් රත් පිත් නසා. බටු කිරි වා සෙම් ගුල්ම සෝස හමිස් පණ්ඩුදෙස් නසා. ඇත් කිරි බල වඩයි, ඇසට හිතයි. අස් කිරි හුනුය, ලඝුය, දොෂ සාධාරණයි. නන කිරි ආයු වඩයි, පිත් අක්ෂිපූල නසා. 96-තිරෙළු කිරි වා නසා. මී කිරි පිත් නසා. හෙල කිරි වා පිත් නසා. හෙළු කිරි තුන්දෙස් නසා. 97-ඛාරෝෂ්ණ වූ කිරි අමා හා සමය.* සිහිල් වූ අමු කිරි තුන්දෙස් වඩයි, විෂ හා සමය. සුන්කිරි සිහිල් වූයේ පිත් නසයි, හුනු වූයේ වා සෙම් නසයි, සවස දෙවි කිරි දෙස් වඩයි, උදය දෙවි කිරි හිතයි. 98-සාකජාති ඇඹුල, කෑකිරි-තියඹරා-තලවූරුවල-කලත්-හුනුකිළිල් -මිරිදිය මස් මෙතෙක් දැ කිරි හා සමග බොහෝසේ විරුද්ධ වන්නේයි. ඇඹුලෙන් නෙල්ලි, මධුරයෙන් සකීරා, තික්තයෙන් දුම් මැලල, කටුකයෙන් හිඟුරු, කසටයෙන් යව, ලුනින් සෛන්ධව, වියලිජාතීන් උලු, සාකජාතින් නිසන්‍යාක හෙවත් සුළු බුරුද, මසින් මුවමස් කිරට අවිරුද්ධයි. පලෙලු දී වා සෙම් කාශ ශ්වාස දුර්ණාම ක්ෂය රෝග ආම නසා. තිරෙළු දී රත් පිත් අතිසාර ක්ෂය කාශ ජ්වර නසා. හෙල දී බල වඩයි, වා නසයි. මී දී රත් පිත් මද වඩා. ඇඹුල් දී වා නසයි, පිත් වඩයි. අඩමුන් දී තුන්දෙස් වඩා. නෙල්හල මෝරු ග්‍රහණී නොමනා හමිස් සෝප පාණ්ඩු අතීසාර ගුල්ම තුන්දෙස් නසා. ඇඹුල මෝරු වා සෙම් නසා, පිත් වඩා. 99-යම්සේ දෙවියන්ව අමෘතය ප්‍රධාන සේ මනුෂ්‍යයන් වත් කිරි අමෘතාකාර විය. ඇඹුල් මොරු වා නසයි. රසමොරු පිත් නසයි, කසට සෙම් නසයි, දන්නේයි. ක්ෂීරදධි නක්‍ර වර්ගය යි. 100-තිතෙල් මධුරය, පාක වෙයි, වා පිත් විෂ නසයි, ප්‍රඥ වඩයි. ඇසට හිතයි. ඖෂධ සංස්කාරයෙන් යුක්තවූයේ තුන්දෙස් නසා. පරණ ගිතෙල් උන්මාද අපස්මාර මූර්ඡා ප්‍රතිශ්‍යා තිමිරාදි නසා. 101-ඛනව වඩා අවගුණයක් පූපයෙන් වඩයි. පූපයව වඩා අවගුණයක් කිරෙන් වෙයි. කිරව වඩා අවගුණයක් මාංශයෙන් වෙයි. මාංශයව වඩා අවගුණයක් ඝෘතයෙන් වෙයි. මෙසේ ඖෂධයන් භාවිත කොට විධිවූ පරිද්දෙන් සිදිනා ලද ගිතෙල දහසක් වියැ හා දහසක් විපාක ඇත්තේය යි දන්නේයි. මිහිතෙල් ගුරුය. ප්‍රඥ වඩයි. වසුනි සෝදයි. වා පිත් නසයි. කළු ශුක්‍ර ඇස් රෝග වඩා. සෙසුතෙල් ඒ ඒ කිරි ගුණමැයි දන්නේයි. 102-තල්තෙල් කටුකය, වා සෙම් නසයි, පිත් වඩයි, ප්‍රඥ වඩයි, කේශයට හිතයි, සියළු රුජාවට කණට හිතනසථානයට වත්නියට දග්ධයට වසුනියට

---

*අමෘත හා සමය-ඇසැමි.

පාදයට හිතයි. මී තෙල් පිත් වඩයි, චක්ෂුඃ ප්‍රසාද කේශ ප්‍රසාද ප්‍රසූ තිකා හඹීසථල සෝධන හිතයි. පොල් තෙල් තර කෙරෙයි, බල වඩයි, වා පිත් නසයි, ත්වක් දෙෂ නසයි, කෙශයට හිතයි, අත්තෙල් වා පිත් ඇස්රෝග නසා. අබ තෙල් රත් පිත් වඩයි, වා සෙම් කඩුවි නසා. කොසඹ තෙල් පණු දෙස් පිත් සෙම් නසා. එඬරු තෙල් සෙම් වඩයි, වා පිත් ලේ ගුද රෝග හෘදය රොග ජීර්ණාවර නසා. තුරුක් තෙල් කුෂ්ට කෘමි දෙෂ ප්‍රමෙහ නසා. කෝම් තෙල් පිත් වඩයි, වාත රෝග ඇස් රොග නසයි. කැව මත් කෙරෙයි. දෙසි තෙල් ත්වක් දෙෂ නසා. සෙසු තෙල් තම තමාගේ ඵලයන් හා සමවූ විපාක ඇත්තේයි. තෛල වර්ගය යි.

103–ගිතෙල් බැදි කැවුම් අනුභවයට සුවදැනිව අරුවි හරය, ලඝුය, වා පිත් නසයි, බල හා දෘෂ්ටිවර්ණ වඩා. උතුම. තලතෙල් බැදි කැවුම් දුහකරය, ගුරුය, කටුක පාකය, හුනුය, දෘෂ්ටි වාත නසා. පිත් වඩා. මී තෙල් බැදි කැවුම් මල බිඳියි, සෙම් පිත් වඩා, වා නසා. ගරුයි. ඇඹිරි පූ කාශ ප්‍රතිශ්‍යා මෙහ වා පිත් නසයි. දෘෂ්ටි වඩී? උදුම්බරාඹිලි පූ පිත් නසා, ගුරුයි, ලාලු ලඝුයි, අග්නි මද වඩයි, සෞම්‍ය හා පිත් නසා, පෙත ලාලු වා වඩා. සකුරු පූ වා පිත් නසා, ගුරුයි, තර කෙරේ. තෙල බැදි තම්පලා වා පිත් නසයි, සෙම් මල වඩා. තෙල බැදි අල වා වඩයි, කඵ ශුක්‍ර වඩා. තල පූ වා පිත් නසා, තර කෙරේ. තෙල බැදි කොස් මදුලු–පනා ඇට වා නසා, සෙම් වඩා. තෙල බැදි සතු වා පිත් නසා සෙම් හා ශුක්‍ර වඩා. කබලු සෙම් පිත් නසයි. බල මද වඩා. (පතපැළඹුම්) ගිනි පූ වා වඩා. උතු පූ ආදි පින්නේ දී උයන දෑ ගුරුය, බල වඩා. තෙල් පල පූ සෙම් හා මද වඩා. පිත් නසා. *සුසමා පූ සෙම් වඩයි. තර කෙරෙයි. පූපාපූපවර්ගය යි. 104–ගිගළු පැනින් අඟස් පැන් උතුම, ලඝුය, අරුවිහරය; තුන් දෙස් හා විෂ නසා. නොයෙක් භූමි න්ගේ කුපාදින් හා එක්වීමෙන් නොයෙක් රසහෙදයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ සහිත වෙයි. එයින් හෝ පැන් වා වඩයි. නොසිනිදුය, රූක්ෂයි, විල් පැන් මධුරය, ලඝුයි. වැව් පැන් සෙම් හා වා නසා. පොකුණු පැන් වා වඩා. කෙම් පැන් අග්නි වඩා, රූක්ෂය. ගඟුල් පැන්–හැලි පැන් සෙම් නසයි, ලඝුයි, ලින් පැන් ගිනි හා වා වඩා. බුබුළු පැන් පිත් නසා පවිත්‍ර සොදු එන පැන් ද, ගෙප් පැන් ද, හෘද රෝග–ශිරෝ රෝග–ගලගණ්ඩ ආදිය කෙරේ. පැදුම් දෙසට ගිය ගං දිය සැහැල්ලු යි. පැළ දෙස ගිය ගං දිය බරි එම ගං දිය මඩ මුසු වී නම් ගුරුයි. ගල් මුසු වී නම් ලඝුයි. පෙරවහරෙ දිය පණිකිරාදීන්ගේ සංසර්ග දෙෂයෙන් කාශ–ශ්වාස–අතීසාර–සෝථාදිය කෙරේ. සරත් කල වැසි මුදෙන් නසින් උදෙසා වස්වන පැනැයි යන බැවින් හෙද

*ආස්මි–?

නොගත යුතු. පණුවන් විසින් කළුශයෙන් සෙවෙලින් දූසිත පැන් ද හිරු සඳ රැස් නොදන්නා පැන් ද හෙද නොගන්නේ යි. 104-කකාල හුණු පැන් හුන ස්වාස මේදස් වාසෙම් නසා. පිත් වඩා. කකාරා සිහිල් කළ පැන් තුන් දෙස් නසා, එම පැන් ගෙයි ලගිනා ලද්දේ තුන් දෙස් වඩා. 105-නිරුහණ අනුවසුන් වමන විරේචන පරිශෙක අවහාහාදි වාත ශෙලශමා උපසානනවූ යම් ප්‍රති කාරයක හුනු පැන් නොනිවා දෙන්නේයි. වාත විකාරයෙහි සුඛොෂ්ණාදකය දෙනු. කඵ විකාරයෙහි අත්‍යුෂ්ණාදකය දෙනු රක්ත පිත්ත විකාරයෙහි සීතොෂ්ණාදකය දෙනු. 106-වාතජ්වරයට ත්‍රිභාගාවශෙෂකොට පිත්තජයඟට ද්විභාගාව ශෙෂ කොට කඵජයඟට චතුර්භාගාවශෙෂ කොට පැන් දෙනු. සර්ව රොග ම නසා. මූර්ඡා පිත් ඌෂ්ණ දාහ රක්ත භ්‍රම තිමිර රක්ත පිත්ත ජ්වරාදී ව්‍යාධි ඇත්තහුට ඇල් පැන් දෙනු. 107-බාලට පළමු පැන් නොඛනු. පුව දුර්ලභ වෙත්. මධ්‍යයෙහි පැන් පුව හිතයි. ප්‍රමේ වඩා. අනන්තයෙහි පැන් පුව ස්ථූල කෙරෙයි, සෙම වඩයි. අන්ත යෙහි කිරි පුව උතුම, ඒ අහර ගිතෙල් හා සමග කනු. කොන්ඛ කාවෙන් පැන් බොන්නාඟට ප්‍රමෙහ ශ්‍රීදි මුඛ රොග තාලුසෝස විෂ අරුචි බිහිරි වා දෙස් නසා. තැටියෙන් පැන් පුව සෙම වඩයි, රත් පිත් නසයි දාහ පිපාසාදියට යට කි සර්ව විකාර ගා නුවණ වඩා, සෙම වඩයි, රත්පිත් නසා. එක් තැනකින් පූ පැන් නොදිරවා අනික් තැනකින් පැන් නොබොනු. කකාල පැන් ගා නො කකාල පැන් ද නො කකාල පැන් හා කකාල පැන් ද එක්ව නොබොනු. අරුණු පැන් පුව සර්වරොග නසා. 108-දහවල් පිපාස ඇත්නම්, බල ඇත්නම්, පැන් කල දහසකුදු බොන්නේය. රාත්‍රියෙහි බින්දු මාත්‍රාවකුත් පැන් නොබොන්නේ යයි යනු පෙර ආදුරෝ කියති. -අපිව- හිමකල පොකුරුපැන් දෙන්නේය. ශිශිර කල කෙම්පැන් දෙන්නේය. වසන්ත කල උල්පැන් දෙන් නේය. ගිම් කල බුබුළුපැන් දෙන්නේයි. වර්ෂා කල අගස් පැන් දෙන්නේයි. ශරත් කල හෝ පැන් ආදි අනෙක් පැන් දෙන්නේ යයි දන්නේයි. 109-කසපැන් සිවිලය, මඩුරය, සිහිල, අරුචි හරය, අග්නි ශුක්‍ර වඩයි, පිපාසා පිත් නසා. 110-තැඹිලි පැන් වණීකරය, බලිය, අරුචි හරය, තුන්දෙස් නස්සී, ඉන්ද්‍රිය ප්‍රබොධ කෙරේ. පානීය වර්ගය යි. 111-බුලත් තෙම කුළය, තික්තය, ඌෂ්ණය, උමතු කෙරෙයි, කරය, කසටය, වා දෙස්, පණු දෙස් නසයි. මද වඩයි, ස්ත්‍රී සම්භාෂණය හොඛවයි, රතිකරය, ශොක නසයි යන මේ තෙලෙස් ගුණය සවර්ලොකයෙහි ද දුර්ලභ යයි යෙති යි, ගරු වචනයෙන් කිහු. පැන් පුවක් පිපාසා ජ්වර නසා.

විලිකුමි පුවක් සෙම් වා නසයි. කාම්දෙශ නසයි, තුන එක් වූයේ තුන්දෙස් නසා. 112-පෙරවරු පුවක්කබ බොහොම කනු, මධ්‍යාහ්නයෙහි තුන සමයේ කනු, පස්වරු බුලත් බොහෝව කනු. 113-තුන සමයේ කැව මද වඩයි. පුවක්කබ වඩා කැව් මද නසයි, බුලත් වඩා කැව මුව සුවඳ කෙරෙයි, සුනු වඩා කැව මුව දුගඳ කෙරෙයි දන්නේයි. 114-කපුරු කුළුයා, තිකතයා, හුනුයා, තුන්දෙස් අරුවි නසා, මුව ශොධනය කෙරෙයි. නකුල් සෙම් පිත් නසා, වා වඩා. ලමහ, කපුරු හා අනුවූ ගුණ ඇත්තේයි. නාම්බූල වර්ගයයි. ශොභා ණීවයෙහි තුන්වැන් අනනපාන අධ්‍යාශ මෙසේ යි.

ප්‍රතිසඛ්‍යාදි චිකිත්සා-4.

මෙසේ අනනපාන විධින් ලොකාර්ථ දක්වා අනනතරව සඤ්ඤාත්පත්තියට කාරණා වූ ප්‍රතිසඛ්‍යාදි චිකිත්සා කියත්. 115 -පුෂ්ප වත් කල්හි සත්‍රිය කරා පිරුනා වූ පුරුෂ තෙම ලොකාශ්වාදය නිසා සතරවෙනි දවස ඍතුසනානය කල කල්හි වදනේය. ශුක්‍ර බාහුල්‍යතාව හේතුකොට ගෙණ පුත්‍රොත්භවය වෙයි. රුධිර (ආර්තව) බාහුල්‍යතායෙන් දුහිත්‍රොත්භවය වෙයි ගෙවත් දුවක් වන්නී ය යි සේයි. එසේ පුත්‍රොත්භවය කැත්තාවූ සත්‍රිය්‍යට ලප්තාල්ල හෝ නුගදළු හෝ වරංකිර මැඩ සතර බින්දුවක් ඍතු ගෙනෙන ද පුතුන් කැමැත්ත දකුණු නාසාපුටයේ දුන් කැමැත්ත වම් නාසා පුටයේ කශ්‍ය කරනු. දරුවෝ සිටිත්. මිටම පුළුප් රා තුන් තැලි සෙක් ගෙණ කැදුත්ත ඍාමුලයෙන් ගානක් කොටා දමා දවසක් තබා උතුනි වූ ද පටන් තුන්දා තුන්තැලියක් පොවනු. දරුවෝ සිටිත්. මිට ම කරබටු තලා ගුළ තැලියක් ගෙණ පැන් තැලියක් වත්කොට ගිනිවි ඛාලේ බත් පිස මිදියෙන් තුන්දවසක් තවනු. දරුවෝ සිටිත්. මිටම ලුල් මසන බඩ පලා මිරිස් ගෙලලුහුනු අබ සුං කොතඹුරු සිඹිඉතුරු දුරු කුරුඳුපොතු ලුණු මෙයින් කලන් කලන් ගෙණ අඹරා ලුල් මසුගෙ බඩ පුරවා මහ උකකද දෙන 'කැත ඇතුලේ ලා ඉන්ම පියනක් කොට වහා කිඳිවැල් සිසාරා මැටිගසා උදය පටන් දවහල් වනතෙක් ගිනි දල්වා හැරගෙන තබා උතුනිවූ ද පටන් මස් හා කුළුබඩු තුන් දවසක් උදසනක් සේ ම කනු, දරුවෝ සිටිත්. ගොකටු පලා සීන්කොට ලියා මලවා ඉඳිබඩ හා දෙක හා උග්ගස බැඳි කනවේමියේ ලා කවනු. උතුනි වූ ද පටන් තුන්දවසක් කනු. දරුගැබ ගසාකන පණුවෝ සිටිත් නම්, මිට ම රන්වන් බැලිල මල් උක්සකුරු වැල්මි කිතෙල්

රැති දෙන් කිරි එව වටා උතුනී වන කල පොවනු. පස්වරු සාමස් රසයෙන් බත් දෙනු. දරුවෝ සිටිත්. මීටම තිරස්චිනයකු බොන කිරි ගෙණ පුතුන් කැමත දකුණු නාසයේ, දූන් කැමත වම් නාසයේ නැද උදය නශ්‍ය කරනු, දරුවෝ සිටිත්. මීට ම කුඹුරු ඇට මුල් කොල තුන වටා තනකිර මැඬ නැද නිරන්තරයේ පොවනු. මීට ම නෙටුල් ඇට සුනු සකුරෙන් හනා මෙම ලෙස කවනු. මීට ම වෙරළු සුඹුලු ගල ගා පැන් කලාන්දුකොට උතුනී වන තුන්දවසින් පොවනු. මීට ම යාපත් හෙලගිරිත්ත වැල් යුෂ පතක් මැඬගෙන තුන් දවසින් පොවනු, දරුවෝ සිටිත්. රත්මල් ලහස්සක් කොටා යුෂ මැඬ මිරිසැ'ට සතක් පළමුව සපා කා යුෂ බොනු. ගබ ගසාකන පණ්ඩිවෝ සිටිත්; බෝ පිලිල රෙවති නැකතින් ගෙණ අතින් අල්ලා ඉඳිනේ, දරුවෝ සිටිත්. මීට ම ලජ්ජාරං (ඇට) හෝ නා කෙසරු සුනු හෝ ගිතෙලින් ගෙන නැද බි පුරුෂාසවාද ලද සත්‍රියව දරුවෝ සිටිත්. උදය පුත්‍රජීව ඇට ලොද* හෙවත් ලකවැලිය පුතුන් කැමත පුතකු ඇති රැති දෙන් කිර හා දකුණු නාසාපුටයේ නශ්‍ය කරනු. දූන් කැමත දුවක ඇති රැතිදෙන් කිර හා වම් නාසාපුටයේ නශ්‍ය කරනු. දරුවෝ සිටිත්. පුත්‍රජීවයේ ඇට ලොද හෝ සාමුල් පත්‍ර හෝ කිරලා කකාරා පරහා තෙලිත්තක් එව පොවනු. හයින් හෝ අභිඝාතයෙන් හෝ කැකුළුවූ අත්‍යුණ්ණාදි හොජන පානාදීන් හෝ ගතීපාතනය වෙයි. එකල්හි වූ ස්ථාන පරිශෙකාදි ප්‍රතික්‍රියා කරනු. පසකුරුදළු වටා කිර මැඬ ගිතෙල් මුසුකොට පොවනු. ගබ ගත් පළමුවන දෙවන තුන්වන මස මධුරවූ පාන හොජන සේවනය කරනු. සතරවන මස අඹත් වෙඩුරෙන් බත් දෙනු. පස්වන මස ගිතෙලින් හා කිරෙන් බත් දෙනු. සවන මස, සත්වන මස, යවාගු හුනුකැන් දෙනු. අටවන මස වැල්මි කිරි තලතෙල් පිස අනුවසුන් කරනු. එයින් මත්තෙහි හුනුකැන් ජාඟල වගී යෙහි මස්රස දෙනු. ප්‍රශවානනයේ තුන්දවසක් හෝ පස්දවසක් හෝ ගිතෙල් හෝ තලතෙල් හෝ මාත්‍රා දැන පොවනු. සිනිඳු හොජන පමණ දැන අනුභව කරනු. දුක් ප්‍රශව වුව සාවසුරු ඇල් පැන වටා අතුල් පතුල්වල ආලෙප කරනු. ප්‍රශව වූ විගස දෙනේ. මීට ම තඹලකොල සුසුම් කොට එලා කඩාගෙන බබ පිස දරු නිම්ත්තව පානේ, වහා වදත්. මීට ම රන්සැඬිල්ල වටා නාකි යෙහි ඉස්මුදුතෙහි තබනු. මීටම වල්ලා අත්තක් මුවෙන් නොබැන කඩාගෙණ ඇඟ පිස පා පිස පාමුල තබනු. මීට ම

---

* පුත්‍රජීවයේහි ඇට ලොද-ඇතැම්.

නියඟලා අලයක් පෙඟෙකොට උදුරා තබා මීයෙන් හෝ පැන හෝ ගහා නාබියෙහි ඉස්මුදුණෙහි දෙපත්ලෙහි ගල්වනු. ප්‍රසූතවූ ක්ෂණයෙහි බෙහෙත් සෝදනු. මිනි ඉස් කැබලි තනකිරෙන් ගහා යට පත්ලෙහි ගල්වනු වහා ප්‍රසූත වෙත්. එ විගස දෙනේ. නැත, දැරි මියේ. මිව ම නාඹර කැලිය පටින් බෙලසුල් ගෙණ සිනටිසාල් සුඟක් අඹරා එක්කොට කායම් පිස පොවනු. බොරළු දමුනු මුල් හෝ වම්ඇපල මුල් හෝ තැඹිලි මුල් හෝ පැන් එව වටා යෝනියෙහි හෝ පෙකනිසේ හෝ ගල්වනු. ප්‍රශව සමග දෙනේ. නැත. බඹවැල් මැත් වේ. දුක් ප්‍රශවයට ම සුසුම්නොලා ගෙලතෙටුල් මුලක් උදුරාගෙණ ඇඟ නොවනා දුවනු. පිස දුර තබනු. වහා වදත්. තෙලඹු පොත්තක් ගෙණ එසේ ම වෙර නොපැහැර පිස දුර තබනු. මිව ම යොහොඹු වැලක් වලල්ලේ ලා හිසින් එලනු, වහා වදත්. "එඟෙක් අපි තුන්දවසින් යොදුන් ගන්නට නවනා දෙඟ වුවෙන්* ඝනින් ඝසින්† පසුකරන්නට" යන මේ ගියෙහි නවසඛ්‍යාව ලාසුපිට සිරියලින් නවඟැබක් කැඳ ඉඳ්‍රාවෙහි පවන් දක්ෂිණාවෘත්තකොට ඇඳ දරු නිමිත්ත යව පානේ, වහා වදත්. 116–හෙලවරා සිරිල දෙන මුවෙන් නොබැන උදුරාගෙණ අඹරා යෝනියෙහි ලේප කරනු. පෙරාතෙක්හි දියත්තක් සෙයින්, වහා ප්‍රසූත වෙත්. යොනාණිවශයෙහි සතරවැනි වූ ප්‍රතිඝඤ්ඤි ගෙහි ප්‍රශව චිකිත්සාව වෙයෙයි.

කුමාර චිකිත්සා–5.

මෙසේ ප්‍රතිඝඤ්ඤාදි චිකිත්සාවෙන් ලොකාදි දක්වා අනන්තර ව කුමාර චිකිත්සා කියත්. 117–උපන් ලදරුවාගේ පෙකනිය නාබියට අව අඟුලක් ඟැර කපා මනා හුනුදියෙන් තාවා මී හා ගිතෙල් ලේඟ කරනු. පසුව කිරි නොබොන තෙක් කසා වද අරළු ඉළක් තොල ඉරමුසු මුල් මේ සමසේ ගෙණ සුනු කොට ගිතෙල් දැමිතිරිය යුඟ සමසේ ගෙණ සුනුඟතා ලේඟ කරනු. නොඟොත් රන් සුනු වද බැමිතිරිය අරළු වගපුල් ගිතෙල් මී ලේඟ කරනු. නොඟොත් රන්සුනු දැමිතිරිය ඉඟින් ලෙඟ කරනු. මේධාඟි වෙත්. ප්‍රඟාවත් වෙත්. ගුරුවූ අජීණි හොජනාදියෙන් වලඳනා ලද ත්‍රිදෝෂයන් ඇති මවකුගේ කිරි කුමරුවාට දෙස් වඩනා බැවින් කිරිමවගේ ද දෙඟ බලා දෙඟ ශුද්ධි කොට කිරි දිය යුතු කෙසේ:

---

* දෙසමුවෙන්–ඇතැම්. † ඝනින් ඝසි–ඇතැම්.

වාත දූෂිත සත්‍රියගේ කිරි කසට ගැ, රසයි, පැහැයි ඔත් කල ඉපිලේ. **පිත්තදූෂිත** සත්‍රියගේ කිරි කුළුරස ගැ, ඇඹුල් රසය, දියෙහි ඔත් කල කසාවන් රාජි වෙයි. **කඵදූෂිත** සත්‍රියගේ කිරි බොල් වෙයි, බෙලපුල, දියෙහි ඔත් කල ගැලේ. ආරෝග්‍ය සත්‍රිය ගේ කිරි දියෙහි ඔත් කල පාණ්ඩුවර්ණ වේ. **කොසඹ කසායෙහි** ගිතෙල් ලා වගපුල් සුනු ලා පොසොම්* කංවා කිරිමවගේ දෙහ ශුද්ධිය කොට පුං රසයෙන් ජාංගල වර්ගයෙහි මස් රසයෙන් වෙල් හැල් සාලේ බත් කවනු. තොහොත් දම්දෙව්සුදු, වනුවැල්, දියමිත්ත, විද, ඉවද, කකාරා කෂාය පොවනු. මීට ම ඇසල ආදි ගණය හෝ වම්මුතු ආදිගණය හෝ කකාරා කෂාය පොවනු. මෙසේ ක්ෂීර ශුද්ධිය කොට ලදරුවාට කිරි පොවනු. **ලදරුවන්ට ගුන ආවිට:** විලද සදුන් සකීරා දම්දෙව්සුදු වැල්මි මෙකි බෙහෙත් සමයේ ගෙණ සුනුකොට මියෙන් ලේහ කරනු. තුන් දෙසින් ආ ගුන ම වලකී. **ලදරුවාට ආ ගුන හා ජඳිදිඝට:** වගපුල් ඉවද කකුළුසුන් කොටා මියෙන් ගතා ලෙහ කරනු. **බාල ගන්ට වූ ගුනට-කිරිනැගුමට;** ඉවද මියෙන් ලේහ කරනු. කිරි තංවත්;† විලද සෙඤ්ඤිව අඹඇට වටා මියෙන් ලෙහ කරනු. **කුමරු වන්ට වූ ජඳිදිඝට හා ඉක්කාවට:** විලද සෙඤ්ඤිව ලප්පාරං ඇඹුලෙන් ලේහ කරනු. **බාලගන්ට වූ ජඳිදි ඉක්කා රුජාවට:** විලද සකීරා ගිතෙල් මි සෙඤ්ඤිව ලෙහ කරනු. **බාලගන්ට වූ අති සාරඝට:** ඇත්වගපුල් මලඉත්තමල් ලොත්සුඹුළු බෙලි ඉරිවේරිය කකාරා කෂායෙන් හෝ සුණු මියෙන් ලේහ කරනු. මීට ම දඬ ඉදින්තරු මලඉත්තමල් ඉරමුසු ලොත්සුඹුළු කකාරා කෂාය මි හෙව පොවනු. අතීසාර මනා වේ. **බාලගන් ඇස ඇඹිනිගන් ආදි රොගඝට:** වලහසාල් සිරියෙල් රත්වෙනුවැල්ල සුවන්ගුරු ලාකඩසුනු අදුන් සේ සටා ඇස ලනු. **බාලගන්ගේ ඇස රොග ඝට:** එළකිරි වනුවැල් සුවන්ගුරු වංමුතු වටා ඇස ලනු. **පිට ආලෙප කරනු. ඇස රුජාවට:** ගිතෙල් වැල්මි හෙලකිර කකාරා උක් ඝකුරු මැඬ පෙරා ඇස පිරවනු. ලදරුවන්ට ඇස රුජා වන වේලෙහි ගිතෙල් ගෙලකිරි සදුන් වැල්මි ශකීරා කකාරා නිවා ඇස පිරවනු. **බාලගන්ගේ මුඛපාකඝට:** මඟ බෝ සුඹුළු ඇත්වග පුල් මියේ වටා ආලේප කරනු. මීට ම වැල්මි, වනු වැල, අරළු, දැ සමන් කොල, මියේ වටා ආලේප කරනු. **ලදරුවන්ට මුඛ රොග ඝට:** කොසඹ කොල, වැල්මි, කසාසුනු, තුන් අසුරක් තල තෙල් ලා කකියවා තොල විදුරු මස ගල්වනු. **ලදරුවන්ගේ මුව ගුනට:** කිලිල දන්ඩේ කුඩු හැර පෙරංගා මණ්ඩයක මිතෙල් එව පෙර ඝ,

---

*සෙම්-ඇතැම්. †කිරිතංගම්-ඇතැම්.

අව්වේ කකියවා කල්ක හා එක්ව තබා ඇඟිල්ලෙන් තෙල් සෙමින් ගානු. බාලයන්ගේ දිවන පනින රකට: ඉඹුල් මල් හෝ රත් කතු රු මල් ගෙන යුෂ මැඩ වදුරු වසුරු යුෂ හා එක්කොට ඇඟ ගල් වනු. ඊට ම කොස් පොත්තේ හිඟුල් ගොම සතු යුෂ හා තත කිරින් වවා ඇඟ ගල්වනු. කුමරුවන්ට කැඹිම්-ඇදිම්-ඡදිඳි ඇත: දඹ ඉදින්නරු දෙකක් දියකොට උලක්කුවක සිද මි ටිකක් මුසුව ලේහ කරනු. සෙමි හා උන ඇත. ඡඩංග පානය දෙනු. මීට ම: සුළු පස් මුල් උළකැන් හෝ දස මුල් උළකැන් හෝ කිරි මෝරින් පොවනු. ආදා කබලු පිස කවනු. අඹ, දඹ, සීන්ගැන්ද, ඝිරුස්ස, බෝ සමයේ ගෙණ කකාල දියෙන් බත් පිස දෙනු. බාලයන් ගෙ බඩ රුජාවට හා ලේ බඩින් යනවාට: අරළු, කිඹුල් වැන්න, කකාරා කිරි උළකැන් දෙනු මීට ම: කිලිල සුඹුලු කකාල කශා යේ තලප පිස වළඳනු. කුමරුවන්ට ඇණ රුජා පහරන්: නිකා, කුඹුරු, කිඳි, ගැටපුඹ, කුප්පමේනිය දළු, සත සත ගෙන කිරි මිරි සැ'ට සතක් එක්කොට තෙරපා කඩෙකින් පෙරා දුස වත් කරනු. කුමරුවන්ට ශොර පෙනුන: අස්ගොදු අල, සුවඳ හොට මුල්, ඉඟුරු, රත් සඳුන්, කාඩියේ ඛවා ආලේප කරනු. ඊට ම: මිදුල්ල, ඉසකඹලි මැටි සිරිකැට ගහා අදනේ. වරාකිරි සිරිකැට ගහා අදනේ. කුමරුවන්ට ඇනුම් ඇත. නිකකොල යුෂ හා මි සමයේ ගෙණ පොවනු. එක්වේලේ බත් හිතයෙන් දෙනු. සෙමි මනාවුව; මිතෙල් මි තලතෙල් සතරින් සතර හිතැල්ලක් ගෙණ වගපුල් හිතෙල් සුනු හා ශකිරා පල්ලක් මැඩ පොවනු. අපෙහි වානා කැඳ* පොවනු අමුව ඇත: අස්වැන්න බැලිල බෙලිමදුලු කොතඹුරු නෙළුම් කෙසරු සිදහිඉඟුරු මේ කැම කකාරා පෙරවරු උළකැන් පොවනු. උන ඇත බඩ ඉදිමුන: වගපුල් ඉවද කකුළුසුන් සම යේ වවා මියෙන් වළඳනු. කස් ඇත. පොපියන් තනකිරි සියන් දුඹුලු ගහා අදනේ. මීට ම ඇඹිල්ල පලා වරාමල් දෙකින් දෙ නැලි යක් හෝ මු හා එළු මු හා දෙකින් සතර නැලියක් ලා සිද පැති ගානු. ඊට ම ඇඹිල්ල දෙඛම් දියෙහි වවා ගල්වනු. ශොරපෙනුන. සුතු වැටකොලු† කොල කොටා බඳිනු. ආමානිසාරශම. වද සුඹු අරළු සුනුදියෙන් පොවනු. බාලයන් ඇඟවිවණි වූ තෙනව: වරා මල් අඹරා හිතෙලින් ගනා උලා ගල්වනු. මුඛශම. තුවරලා වම් මුතු ලමඟ සුඹුලු සුං අඹරා උණුපැන කලන්දු කොට වළඳනු. මීට ම වගපුල් කසා වැල්මදව දෙවිදුරුසුනු හිතෙල් ගනා කවනු. වැකැරෙන බාලශන්ට: තල එල කොට මානෙල් කොදු අස්ගොදු ලුනු සුනුකොට මියෙන් ගනා කවනු. මීට ම වගපුල් පුවටා වෙර

---

*අපෙහිකැද-ඇතැම්.-†සුදු වැටකොළු-ඇතැම්.

ගල්වනු. මීට ම වැල් මී සකුරු වවා මී හෙව පොවනු. තර වේ. නියදඅල පියුම් කෙසරු ලම්දු වැළුප් කෙහෙල් බෝමුල් ගිතෙල් හෙව පොවනු. ක්‍රුනසිගන්නට: කුළුරුන බුලු කොසඹ ලොද කිර පිස ගිතෙල් හෙව පොවනු නොබොන දරුවන්ට: අබ තනකිර වවා මිරිසැ'ට පමණ ගුලිකොට සෙවන වියලා තබා ඉන් ගුලියක් තනකිර ගහා ලේහ කරනු. ලුනට: දඹ ඉදින්නරු යහඹ පුවවා තනකිරෙන් පොවනු. කිරිනගන අතිසාරයට. කතුළුසුන් ඉවද වගපුල් තල සුනු මීයේ වවා ලේහ කරනු. අතිසාරයට: අත්සුනු මාතෙල් කොදු තනකිරි මැඹ පොවනු. මීට ම බෙලිමුල් සුවද සුනු මී තනකිරි මුසුකොට පොවනු. මුස අතිසාර නැති වේ. කුමරු වන්ට වූ මුසයට: කටුවැල්බටු කොල යුෂයෙහි ගිතෙල් හෙව පොවනු. මීට ම වගපුල් සුනු ගිතෙලින් කවනු. පුලුගැවිව* ගොනු දල මීයේ වවා ගල්වනු. බාලදරුවන්ට ග්‍රහයන්හෙන් වන ප්‍රකාර සකඛිග්‍රහය, සකඛිසාරය, ශකතිග්‍රහය, දේවතිය, පුතන ග්‍රහය, අඹිපුතන ග්‍රහය, සීතපුතන ග්‍රහය, මුඛ මණ්ඩිකාග්‍රහය, නසිමග්‍රහ ය යි නවයෙක් වේ. එහි ගිරුරු නැතිකොට මුහුණ ඇද කොට ඇස් පා කොට මද මදකොට වලපිනේ ඝකඛිග්‍රහන නම. ගිහි නැතිව අධො පෙතනිතෙර මලමුත්‍ර අතින් පගින් ඇරදනේ ඝකඛි ශබර නමැ. අත්පා විදහා බියපත්ව වෙර කස්පොල ඇතිව දහවනු ඝකතිග්‍රහ නමැ මුත රත්ව මල කසාවන්ව මුඛපාකජ්වර ඇතිව දේහ මැඹිලි ඇතිව නිබෙනු දේවති නම. ගිරුර විදහා දුවල් නිදු රු නොනිදු පුරීෂ හිතනව ලොම් හිරිගෙණ නැගීම ඇතිවනු පුනගග්‍රහ නම. කිරි නොබී අතිසාර කාස හික්කා ඡර්දි ඇතිවනු අඹිපුනනග්‍රහ නම. ඉතා බියපත්ව වැලප වෙවුලා නිදු බඹ හඬා ඇඟ විදහා වහා අතිසාර වනු සීත පුනනග්‍රහ නම. ගිරු රු බිලි අතපය මුහුණු පැහැ ඇතිව හෝ කාස ඉස බඹ රෝග ඇති වනු මුඛමණ්ඩිකා නම. මියෙන් පෙරා තෙර ඇතුළුව වක් උඩු බලා ජ්වර ඇතිවනු නසිමග්‍රහ නම. යම් ග්‍රහයෙකිනිදු කිරි නො බී නැතිහෙණ හොවිත් නම් ජීවත් නොවේ. ඝකඛිග්‍රහයට: වාතසර්ප ද්‍රව්‍ය කාකාරා තලතෙල් සිද වෙර ගල්වනු. මඩුර දූ බැද තෙල් හා තනකිරි පොවනු. අබ නාසැල වද සොඹමුල් එළුලොම් තෙල හනා දුම්දෙනු. රු නාවා මස් රස පූපා'පූප හදමල් සතරමං සල බලි දෙනු. ඝකඛි අපඝබ්‍රග්‍රහ:බෙල් මහරි සුරසාදිගෙණෙහි බෙහෙත් කකාල දියෙන් නාවනු. එළුමුය තලතෙල් පිස වෙරගල් වනු. පසකුරු කල්ක කසායෙන් ගිතෙල් පිස පොවනු. වදයෙන්

*පූපගැඹිව-පූඩුගැවිව-ඇතැම්.

ඇඟ උලනු. ගෝකෙස් තලතෙල් ගනා දුම් දෙනු. මස් රස පූ ඇතිකොට නුගරුක් මුල බලි දෙනු. ශකනිග්‍රහශබ: අඹ දඹ වේකොල කකාල දියෙන් නාවනු. පසකුරු වැල් මී බැදි තලතෙල වෙර ගානු. වනයට හිත වේ. ගෙදන දුම් දෙනු. සලමල් ග්‍රමස් පූ අදන කරද ගස මුල බලි දෙනු. දෙවානිග්‍රහශබ: වේ අස්ගොදු මැඩ ගඟු ඉරමුසු සුළුබුරුද කකාරා නාවනු. උපුල් කොල සදෙල මල තලතෙල බැද බැද වෙර ගානු. මධුර ද්‍රව්‍ය බැදි තෙල් පොවනු. බකමුනු කෙසින් දෙවේලේ දුම් දෙනු. සුන් බත් කිරිමඩලෙහි බලි දෙනු. පූනනග්‍රහශබ: වරන එරබදු කකාරා නාවනු. වද රක් සදෙල මල උපුල් කොල කකාරා තෙල් ගානු. දෙව්දුරු වද උපුල් කොල සුන්ගිතෙල් ගනා දුම් දෙනු. මත්ස්‍යමාංශ රසබත් ගදමල් පගන් ඇතිව ශදිඛි ගෙඹි* බලි දෙනු. අඛිපූනනග්‍රහශබ: තිත්ත කොල කකාල දියෙන් නාවනු. උපුල් කොල සදෙල මල බැද තෙල් ගානු. වැල් මී වගපුල් බැදි තලතෙල් පොවනු. සප්සැල† තෙල ගනා දුම් දෙනු. අමු මස් පිසූ මසින් බත් ඇතිව සතර මං සන්ධියේ බලි දෙනු. ඝිනපූනනග්‍රහශබ: කැන්මේරිය ගිවුළු තලා කොල කකාල දියෙන් නාවනු. දෙව්දුරු උපුල්කොට එළුමුව ගා තලතෙල බැද තෙල් ගානු. එළුමස් මිමස් කොසඹ පලාගෙන් දුම් දෙනු. මගුරුමසින් පැන්කොට බලි දෙනු. මුඛමණ්ඩිකාග්‍රහශ බ: බෙලි තිවිඟ හෙඬරු කුඹුරු කකාරා නාවනු. අස්ගොදු අල බැදි තෙල ගානු. පසකුරු සුන්නෙන් දුම් දෙනු. මල්ගඳ අඳුන් රකින් ගා බලිදෙනු. නාසිමග්‍රහශබ; බෙලිකොල කකාරා නාවනු. පුවඟු අඳු තලතෙල බැද ගානු. දස මුල් කකාරා තෙල් පොවනු. අඹ වද ආදීන් දුම් දෙනු. තලතෙල් සාල් කනබොන දැ මල් සුවඳ කිරි ඇති රුක බලි දෙනු. බලිදෙන සඳ දෙවියන් ආලවඛනාදි වශයෙන් ප්‍රිය තෙපුල් කියා ගැද බලි දෙනු. බාලයන් සෙනහෙරවු ගැසුව සතුන් කිමට තොබස්නා තෙක් සෙනහෙරව පුටුවක් තබා ඊළිට කොරහක් තබා පැන්කලයක් වත්කොට සෙනහිරින් තණ සුඟක් ගයා පැන ලා දෙරගැර තබා උදය කල කාලදිය හෙවගෙණ දරුවන් නාවා ඒ පැන් සේනහර උඩ ආදිදැ වත්කොට පසුව නා වා සේනහර උඩ ඉඳ දෙකිම තණ ත් පැනු ත් දමනු. එමසෙන හරින් තණගෙණ අවුළුවා දරුවන් වටා දුම් දී දෙරකඩව දමනු. නුසුව තරවී නම් සත් කෙම්වර දවසක් සේනහරවූ දුක් නැති වන්ව කියා මෙම ලෙස කරනු. බාලදරුවන්ට වන සඞ්ග්‍රහ දෙශ ශබ: හෙල ලුහුනු කොසඹකොල හුන ලැගැලි ගබ ලාතඹ නාසැල

*සඳකිඟෙගි-සැඩිඟෙගි-ඇතැම්, †පස්ගල-ඇතැම්,

පුදඟලමල් කෙහෙලුම් මෙසින් ලද දෙයක් ගෙණ දුම් දෙනු. ඝනුන් එබුව හරන් කතා වද ගෝමූ වම්මුතු ගෝපිත් ගුගුල් රක් කටුදුරු ලුණු ගොරද ඉවද මුරුංගා මුල් ඉස තහය කරනු. රුක් අත්තක පොතු මොරවා කුටරුන වටා ලදරුවන් වෙර උලනු. සජ්ලුත දෙශ නසා. යොගාණිවශයකි කුමාරචිකිත්සා නම් පස් වැනි අධ්‍යාශ මෙසේ යි.

ශිරෝරෝග චිකිත්සා-6.

මෙසේ කුමාර චිකිත්සාවෙන් ලොකාවී දක්වා අනන්තරව පුරුෂ ප්‍රතිකාර කෙශාන්තයෙහි පවන් පාදුන්ත කොට දක්වන් නාහු ශිරෝරෝග චිකිත්සා කියත්.

118-වාතජ ශිරොහිතාපය, පිත්තජ ශිරොහිතාපය, ශ්ලෙෂ්මජ ශිරොහිතාපය, සන්නිපාතජ ශිරොහිතාපය, රක්තජ ශිරොහිතාපය, ක්ෂයජ ශිරොහිතාපය, කෘමිජ ශිරොහිතාපය, සූර්යාවර්තය, අර්ධාවභෙදකය, සර්ව්වාතය යන යන ශීර්ෂාබාධ දශයක් හා උපනිය, කුද්දනිය, ශඛ්ඛමාලය, වාල්මිකාවර්ත්ය, කපාලකුණ්ඩය, ශිරොමූර්තය, ඉන්ද්‍රලුප්තය, ශිරොකණ්ඩූය, කෙශ පතනය, තාම්බ්‍රකෙශය, අකාල ඵලිතය යනි මහා ව්‍යාධි දෙවිස්සක් වනු. එහි සෝප ඇතිව අනිමිත්තයෙන් හැම අතික විතම් වාතජ ශිරොහිතාප නම. ඉස්නුනුව ද දුමා ඇස් තැඟැව ද නම්, රැබල තැතියේ නම් පිත්තජ ශිරොහිතාප නම. ගිස් බරව තැතිගෙණ සිහිල්වූ මුදුන් ඇස් ඇම රෙදේ නම් ශ්ලෙෂ්මජ ශිරොහිතාප නම. තුන් දෙසුන්ගේ ලක්ෂණ වී නම් සන්නිපාතජ ශිරොහිතාප නම. පිතට කී ලකුණු හා අන්පැහැරවිය නොතැකිව සිටි නම් රක්තජ ශිරොහිතාප නම. තො ඉවසිය හැකිව ලේ හා මෙතෙක් සෙම් හා හැලවේ නම් ක්ෂයජ ශිරොහිතාප නම. පිලියම් කළ කල ද බලිව සිටවී ද ඇතුළු කතින් තැඟැගෙන් ලේ බැස කණ්ඩූඇතිව පොපියා රෙදේ නම් කෘමිජ ශිරොහිතාප නම. ගිර තැඟෙන් නැඟෙන් රැජාබල ඇතිව බසුත් බසුත් මද වේ නම් සූර්යාවර්ත නම. කෙවත් ඉරුවා රදය යෙන්. සන්නිපාතයෙන් ඉතා රදමන් ඇතිව පෙලෙන්නා සේ භ්‍රම ඇතිව දවස දවස හෝ පසලොස් දවසින් හෝ රෙදේ නම් අර්ධාවභෙදක නම. වයින් හා සෙමෙන් හා ලෙහෙයෙන් ඉසරදමන් ඇතිව කන්සක පැලෙන්නාසේ වේ නම් සර්ව්වාත නම. වෙදනු විසින් ප්‍රතිකාර කර වුවද අසාධ්‍ය වේ. එහි වාතජ ශිරොහිතාපයම: වාතඝන වූ ද්‍රව්‍යය කකාරා

කිරි හෝ තෙල් හෝ පොවනු. ඉස් පිරුවනු. බැලිල තෙලින් නස්‍ය කරනු. පිත්තජ රක්තජ ශිරොරෝගිනාපශමය; බෙහෙත් කකාරා පොවනු. ඉස තෙල් ගල්වා සිහිල් දියෙන් පරිශෙක කරනු. පිත්තජ ශිරොරෝගිනාපශමය; සඳුන් සුවඳකොට හෙල්මැලි කිර වවා ලේප කරනු. වැල්මි ආදි මධුර ද්‍රව්‍යයෙන් නස්‍ය කරනු. ශ්ලෙෂ්මජ ශිරොරෝගිනාපශමය; ශිරෝ විරේක කබලග්‍රහ කොට තෙල් පොවනු. සන්නිපාතජය මෙකී හැම ලකුණු කරනු. ක්ෂයජ වුව ඊට විහිත දැ කොට මී හා ගිතෙල් නස්‍ය කරනු. කෘමිජ වුව සතුන් මල තෙත ලේ ගෙණ නස්‍ය කරනු. පණුවෝ මුව්ජාවැ වැගිරෙත්. ශිරෝ විරේක කරනු. කුණු මිහිරි දිය මස් අහුරෙහි ලා දුම් දෙනු. දුම් උරවනු. ක්ෂණිකවාත-අඛ්‍යාවශෙදක දෙකට; මහරි ඛිප්‍ර බුළු කල්ක කොට දිය පරහා තැඟැයෙන් ගෙණ පහ රනේ. ඉරමුසු ඇඹුල බෙටි වැල්මි උපල් කොල තලතෙල් සිය ඔරා මණ්ඩ වවා ඉස ගල්වනු. 119-සබ්බවාත අසාධ්‍යා වුව ද ප්‍රතිකාර කරන්නාවූ වෙදහු විහිත් කිරින් තෙලින් නස්‍ය කරනු. දිය ලිහිණි මස් රස දෙනු. සාතාවාරිය මුල් කළුතල ඇඹුළුබොටු හෙවත් ගොළුවැල්මි ඊතත මුල් සුළුබුරුද මුල් පැතින් වවා ආලෙප කරනු. ක්ෂයජ කෘමිජ ශිරොරෝගිනාපශමය; මධුඝෘත නස්‍ය කරනු. තොගැපෙන සිරෝ විද්ද සුතු. දැසමන් මිහර වම්මුතු කපුපක් තලා ගුළ ගෙණ නස්‍ය කරනු. හැම ශිරෝ රෝගයට; මී හා ගිතෙල් නස්‍ය කරනු. සිඹිහුරු වලහසාල් වැල්මි කීකිරිදිය යුෂ ගිතෙල් ලා සිද නස්‍ය කරනු. දළුව මුල් මල් තෙලිදිය වවා තලල ආලෙප කරනු. එඬරු වැල්පෙණෙල කිඹුල්වැන්න උදු පරඬලා කැල කිදි වැටකේ අරළු කීකිරිදිය මේ හැම කාඬ දිය වවා පොහොනු. ඉස ආලෙප කරනු උක් මී තෙලිදිය ගුළුකැන් පොවනු. බෙහෙදින් ඉකා නොවූව තලල සිරා විද සාධ්‍ය විරේක කරනු යම් ම වූ ඉසරුජාවක් නොබසී නම්, සෝතලා සඟමුලින් ගෙණ සතර පද්දකින් දිය හෙව කකාරා ආගයක් හුනුකලා රැ සිහිල් කොට තබා උදය ඉස පිරුවනු. ඉස්මුදුනේ වෙඬරු සුගක් තබනු. මිට උක් සකුරු ඇල්පැන මැඬ සිඹිහුරු පල්ලක් ගහා පෙරා නස්‍ය කරනු. සෙම් හරවනු. පිත්තජයට වැල්මි සඳුන් ඇඹුල් තල එල එඬරු ඇට කිදිගැට උක්පැනි තනකිරි ගිතෙල් ලා කසපැන් දිය ලොඳ එක්කොට කල්ක කොට මණ්ඩයක ලා දියෙහි තබා සිහිල් කොට සිහිල් දියෙන් පළමුව ඉස් පිරුවා ඉස විගලෙනු නොදී ගල්ව ගල්වා තබනු. ක්ෂණයක ඉස රුජා යජේ. ඉස රුජාවට ම; තල පතක් සාල්පතක් නොගරා මී කිරි හෝ හෙලකිරින් බත් පිස හෙල එඬරු පත දෙමුලක් කොට බැඳ රුජා පහරිනා තෙත තෙල් ගල්වා

තවා නිවුනු කල පස්පල හා කාඩින් පිහිනි බැඳ ඊ තබා හුණු කොට තවනු. බැල්මි සතර අතක් කුළුකුන්දම් දෙ'කක්, සිඩිඟුරු දෙ'කක්, පොඩිකොට රස උක්පුරුකොන දෙන'කැන ප්‍රමකක් සා හෙල වෙඩරු කැටියක් හා බෙහෙත් දෙන ලා එම පියනින් වසා අහුරෙහි තබා කකියවා ගියකල තෙල පෙරා තබා, කෝමාරිකා කුඹුක් කොල, දෙසි කොල සුළු සමසේ වෙන වෙන ගෙන එක්කොට ඉස ගල්වා ඉක්මිනි මේ තෙල තෂ්‍ය කොට පැයක් විතර ගිය කල දස දෙ, ශ්‍රොස් කලයක් පැන් නමා ඉසින් කනින් තාවා හෙළ කිරින් බත් නමා බත් පිව එම කිලන් පොවනු. යම්ම ඉස රුජාවක් වලකී. ප්‍රමාණය සි. 120- සැබෝ කරල කිප්ප සුනු කොට තලතෙල සිද තෂ්‍ය කොට සෙම් හරවනු. සියළු ශිරෝ රෝග ම නසා. මීට ම: දියමෙරලිය අල කෝමාරිකා දිය මිත්ත ඉස්ම තෙල්ලි තනකිරි සුවඳ තෙල් එලිගිතෙල් මිරිකෙන වරා පක්කඩ කොසඹ කොළ මේ හැම වවා ඉස සිව ආලෙප කරනු. ගොකටු මුල් කකාරා පොල්කිරි කැඳ පිස ඇඹිවි පූ හා සමඟ පොවනු. රසතෙල් නියඹලෙන් බත් දෙනු. කුඹුරු පස කොවා කඩ පොට්ටනිය ම බැඳ පින්නේ හුනුකොට තවනු. **වාතජශිරෝරෝගයට:** තල බෙරලිය හෙල එඩරු බැලිල සමසේ ගෙන කිරි දෙපතෙක හුණුකළ බෙහෙත් පෙරා කැර එක්ද ගිතෙලින් ගීතැල්ලක් හෙව පොවා එක්බත් දෙනු. හෙල එඩරු කොල හා කුඹුරු කොල සුළු තලලේ ගල්වනු. පිට්ටුත් කිඳිගැට කොවා රැ කාඩියේ ලා තබා උදෑසන පෙරාගත ඉස තලතෙල් හා පිරුවනු. තෙල්හුනු වඩා හුළුකැන් පොවා තෙල් නියඹලෙන් බත් දෙනු. තැබිලි පැන් පොවනු. **කඵජශිරෝරෝගයට:** තන කිරි දෙපී තැල්ලක සිඩිඟුරු ගඟා ඇල්පැන ලවා තෂ්‍ය කරනු සවස ගිතෙල් හුනුකොට තැබිලි පැන් හෙව පොවනු. තිකුළු සුනු ලා හෙලමොහොරින් බත් දී මුංරස හෝ කලත්රස හෝ පොවනු යම් ඉස රුජාවෙක් නොබසී නම්, තො ඉවසේ නම්, කාඩි දෙඋලක් කුවක් තලතෙල් උලක්කුවක් එක්කොට විලිකුම් සිගඹරා මඩ ලා කකාරා සිද රුජා ඇති තෙන ගල්වනු. කෙණෙහි යැපේ. **අඹරුජාවට:** හෙලලුහුනු අඹරා තල තෙල ලා පැසවා මදක් ඒ අංශ නාසයේ තෂ්‍ය කරනු. මීට ම හෙලවරා දණෙඩක් ගින්නෙන් දවා දුම් නාසයෙන් උරනු. වලකී. ඉස්බරව රුජා සහිත ශ්‍රුස් බඳුළුඩට: කිඳිවැල් සුන්කොට කපා ඉන් පස් කලදක් මුං ඔතර කලදක් සිඩිඟුරු තුන් කලදක් පැන් දෙ නැලියක ලා කකාරා උලක්කුයෙක ලා පෙරා සිඩිඟුරු ලා පොවනු. ඉසරුජාවට ම: කුළු කුන්දම් පොඩි හා කුඹුරුදන්ඩෙ පෙරන්කඩෙක ලා දවා නැඟි දුම්

නාසයෙන් උරා ඉස් මුදුන දහ ගත් කල නිවනු. වේලාපලා කල තෙල් වත්කොට හුයා ඒ තෙලින් ඇඟ මැඩ පලා රැජා ඇති තැන තබා බඳිනේ යි. 121-ශකිරා කොකුම් ගිතෙල් බැඳ නශ්‍ය කරනු. වගින් ලෙයින් උපන් බැමයෙහි දෙසක්කෙහි දෙකන ඇස ඉස රැජා අඹාවහෙද සුගන්ධාවතීතක රැජා ද නසා. ඉශරැජාවට: කුළු කුනුම් කෂාය කලාදුරු අල අරළු වද හා වතන වටා පියල්ලේ ගලා විශලා කලතෙල ගලා දුම්පත් ඝනකින් නැඟැසෙන් උරනු. අඹරැජාවට: කිඹලි මැටි හා ලුණු ඇල්පැන වටා කලල කිප විටක අදනේය. ශිරස්සූලශට; මුදුන්විත් බඳිනා තෙලට කිඳිගැට දෙලාස්සක් ඇඹුල් දෙලාස්සක් දිය සකුරුණියක් නකාරා දෙකුරුණියෙක හුනුකල බෙහෙත් පර හා තලතෙල් සතර නැලියක් හෙලකිරි සතර නැලියක් වැල්ම උපුල්කොට සදුන් කළුවැල් ඉරිවේරිය සුවඳ හොට මෙයින් පස් පස් කලන් හා මිප් දස කලදක් සිකුරු පියලි දස කලදක් වතිති දෙව්දුරු පස් පස් කලන් බැගින් ගෙණ එක්කොට කලතා තෙලහුත කල ඉසවුදුන්විත් තුන් සතර පැයක් සකති බලා බැන්ද සුතු. ප්‍රත්‍යක්ෂයි. බොහෝකල් ඉසපඟ ගිනා රැජාවට; කතකිරි මී ගර බොල්කොට ගහා නොවියලා කීප විටෙක ආලෙප කරනු. ඉස පහරිනා යම් රැජාවකට: කාඹි පද්දක් කලයක් වක්කොට දෙසිකොල ලාස්සක් යදුල්කැට ලා එහි ම ලා කබලින් වසා සවාස නොයන සේ මැටි ගසා ගිනිකොට යහ පත්ව කැකැරි ගියකල ඇදෙක හෙව සවාස නොයන සේ කඩෙකින් ඉසින්කතින්.වසා බෙහෙත් වසා තුබූ කබල ගැර නැහෙන උනුසුම් කටින් නාසයෙන් ඉසට වැදගොස් ඩා සෙල්ලි ඉසට නිරි සව ගියකල හරිනේයි. මිට ම: දිව්පසුරු මුලක් පෙහෙකොට ගෙණ තලතෙල් පාන අවුළුවා දුම නාසයෙන් උරනු. මිට ම: මුගුණුවැන්න සුළුසුර කිඹුල්වැන්න එලළුඩරු දළු මේ හැම හෙලකිරි හුයා පොට්ටනි බැඳ එම කිර ගලා තවනු. මිට ම. කුප්පමේනිය කොල පොට්ටනි බැඳ තලතෙලින් තවනු කනේරුමුල් වරා ගිතෙල් ඝනා තලල ගල්වනු. වගපුල් තනකිර බැඳ නශ්‍ය කරනු. මිගපක් කොටා යුෂ තලතෙල් හා සමසේ ගෙණ කකියවා ඉස ගල්වනු. කළුකදුරු ඇට වටා තලලේ ගල්වනු. මිට ම: දෙබර සැලපොතු දව්වා මී තෙල ඝනා ඉස ගල්වනු. ඉස රැජා බොහෝකල් පැඟැර දුක් දේ නම්: මිරිස් මනාවනට තලතෙල් නැලියක් ගෙණ අඹරා තෙල ලුණු වැටෙන පදමට පදම ගෙණ සතියක් ඉස ගල්වා සතියක් සෝදනු. තුන් දවසින් ම සන්තිදේ. මිටට: සීනැටිහාල් නැලියකට මිරිස් මනාවක් විවර අඹරාගෙණ මිකිරි බොහොට හෙව බතපිස රෝහිනු බඩපුරා කවා දහ ඇත්නම් ඇඟ පැන් සලනු. අක්දුනි රැ

ජාවව: කුපුන් පුප්ඵ සමන් මුලක් මුඛයෙන් නොබැන උදුරා කොට පියල්ලේ ඔතා තලතෙල් පාක රුජාවට පැතිවා දුම් නාසයෙන් උරනු. ඉස තලල බැමියේ පහරිනා සියළු රුජාවට: සිඩි ඉඟුරු පොතු හැර කෙහෙඳි හෙව හෙලනිකසුමයේ එක්විසි වටෙක රඳා වියලා හෙලනික අළුයේ වතා තබා පල්ලක් ගෙණ තනකිරේ ගහා 'නමො මොමුක්ඛස්ස' යි යන මේ මතුර අවතු රාශියක් මතුට නස්‍ය කරනු. කුඹුරුකොල තනකිර වටා නළලේ ගල්වනු. 122-හෙලනිකදළු කොටා යුස ගෙණ තලතෙල් සමයේ හෙව වරදන මධ්‍යපාකයෙහි සිඳ නිවා අවසථා දුන නස්‍ය කරනු. අවභෙද-ශිරෝරෝග හිරුවාදි සියලු ශිරෝ රෝග නසා. ගණ්ඩ මාල-උපනි -ඛුද්‍යනි යයි එකෙණෙහි ම හෙද හෙයින් ඊව පිළි යම් කියත්. ශිරොගත වූ ගණ්ඩ: කෘච්ඡ්‍ර සාධ්‍යයි. වේදනා ඇතිව මහත් ව බලව හෝ මර්මයෙහි වූ ගණ්ඩ අසාධ්‍ය යි. අනුයෙහි කක්ෂ බාහු සන්ධිය මත්‍යයෙහි ගලයෙහි වෘත්තව තරව දිගව හෝ සිනිඳු ව වටව තිබෙන්නේ උපනි නම්, ඛුද්‍යනි නමුදු මේ මැයි. මත්‍යයෙහි වා සෙම් මෙතුල් ගලගණ්ඩ නම් වේ. එම ගණ්ඩෙක් බදව වේ නම් ගණ්ඩමාල නම් වේ. කන්මුල නහරවැල රැන සේ ගෙණ සිටි නම් ඛුද්‍යනි නම් වේ. ගලගණ්ඩ නො පැසුණු ලේ හැර සෙනහ ලේහ පරිශෙක උපනාහ කරනු. පැසුණු වන පිළියම් කරනු. ග්‍රන්ථියෙහි රා තෙල් හැර දෙඛම් පැහිරෙන් දවා දෙඛම්දියෙහි නිරි බෙල්ලන් සුහු රා ගහා ආලෙප කරනු. විළඹෙන් මත්තේ (නැති) දෙළොස් අඟලෙක සිටි ඉන්ද්‍රාවස්ති යෙන් මත්ත පලා, මස් බිජු වැනි වූ මේ තෙල ගැර අයෝ සලාක යෙන් දවනු. උපති ඇතිවූ මුඛයෙහි ඉස තෙල්වල ඇඳිත ඉසකේ කපා තඹ දණ්ඩෙන් තුන්විටෙක පලහනු. එවිගස ම නැති වේ ප්‍රත්‍ය ක්ෂයි. සියඹලා පොතු දවා අළු, වතයේ ලනු. පසුව දිඹුල් පොතු ගානු. **උපතිශමම:** කදුරුදන්ඩකින් ගිනි කහා දුම් නැති විට රක්ෂ ණයෙහි ඒ දණ්ඩ ගෙන තුන් විටක් එතන පලහනු. මිට කාමරහා-තැඹිලි-යකිනාරං-තොලබෝ- කනේරු - රන්වන් තුන්බෝඅත් තන-කිණිහිරි-මුවහිරි වැල්-මෙහින් නැගෙණහිරට හිය මුල්ගෙණ පොරතල් ගහක් වටා කන්‍යානුය ඇද පඤ්චාපචාරයෙන් පෙහෙ කොට ඉන් පතක් කපා ගෙණ මුල් ඊලා මුල බැඳ මුවහිරිවැලින් වෙලා 'අසවලුන්ගේ උපති නැති වේව'යි කියා ගිනි යැද බඳිනේ. අත්දුටුවහි. **උපනිවගශම:** දත්මරු කොල හා දඬුගෙණ එම විට ම මැඩි මී තෙල ලා කකාරා නමාලූ කල මුල් 'ටිකිටිකියේ' කැඩෙන විවර බා තබා පරයා ගලලා අඹරා තෙල් තුමු වළදෙක බෙහෙත් කල්ක ඇලවා වණයෙහි නෙල් ගා කල්ක ඊ ඊ මත්තේ ගල්වා

තබනු. සත් දවසක් බෙහෙද ලුව සත් අවුරුද්දකට තැති. උපති ශබ: දීඝී ඇටක් මුරුඟා මුල් යුෂයේ ගා උපති අංසයේ කණ වත් කරනු. මිට ම: සියක් අවුරුදු ගිය ගැට නෙටුල් ගසක් පෙහෙකොට කෙම්වරදැ බස්තාගිර දිසාවෙන් පොතු ගෙණ තලා රොග ඇති කණ මැඩ වත් කරනු. 123-භික්ෂූරු වලහසාල් උපුල්කොල සෙඛ්ව හෙලමොහොරින් අනා උපතියෙහි ආලේප කරනු. කුදුනතම: සියඹරා මඩ සියන් දුඹුළු-සිරිල කොල යුෂ හෙව වවා ඉස ගල්වා එදා තබා අනිද්දා සෝදා මී තෙල් ඉස පුරා ගල්වනු. මිට ම: නික වැටකොළු මීයේ වවා ඉස ගානු. කරඳ ඇට එකවීර මුල් කනේරු මුල් තලතෙල් බැඳ නහය කරනු. මිට ම: මුවකිරිවැල් දැසමන් කනේරු තුන මීතෙල සිඳ කුදුති වෙණෙහි ලනු. සිරිල සුඹුළු මයිල කොල යුෂ මී තෙල සිඳ වරදන තෙල පෙරහා නිලාස වූ කුදුවි යෙහි ගල්වනු. රත්නෙටුල් ලියහලා සිඹිතුරු මිරිස් මේ හැම දෙ ඛම් ඇඹුලෙන් වවා ආලේප කරනු මිට ම: සින් මැඩහහු කොල යුෂ අව්වේ තකියවා ඉස ගානු. කුදුනියට: ලියනහලා කදුරු ගෙඩිය හබරල පොට්වනි බැඳ මී තෙලින් තවනු. තල්ගස තැති දඬ කෙහෙල් පත් සතක් කෙම්වරදැ ගෙණ කුදුති පිස දුම තබනු. ඊවම: කසට-සිනුක්-ගරිද-පතුක් වෙඛාඛම් රත්නිටුල් මෙකි මුල් සුඹුළු ගෙණ මීතෙල් සිඳ ඉස ගානු. මුරුංගා යුෂ කුදුති කණ වත් කරනු. මිට ම; ගම් අත්තන නික යුෂ හුනු කොට ගල්වනු. මිට ම: මිනි ඇට තලතෙල හහා අදනේ. වසතැල්ල පලා ගිතෙල බැඳ තෙල කුදුති වෙණෙහි ලනු. කිකිරිඳිය යුස කසා හා කුදුති සෝදා ඉස ගල්වනු. මුරුංගා යුෂ සිඹිතුරු හා කුදුති කණ පුරා හරනේගි. සතියෙන් වණ සුව වේ මිට ම: සින් අසුපලා අඹු පොවනු. මව්පියන් සිතිකොට ලෙහෙනල ගලක ලා මඬනේගි. වට කුදුනතම: මීතෙල ගා දෙඛම් පයින් තවනු. කුකුරුමුවන් ගස 'පිළිල කුදුතිය නැතිවන්වග'යි කියා එක පහරින් කපනු. මිට ම: දඹසුන් මල් කඳට තබා බඳිනේ ගි. හැල් කසඹිලියා කොල උක් කිරි මී තෙල පිස සිරිමඬල වත්කරනු. මිට ම: සිකින් මොර වලා වැන්න කසඹිලියා මුල් යුෂයේ කලතා ගැටගහා ඉස ගල්වනු. ගුරිඟුමුල් කසා හා එක්ව අඹරා කුද්දටියේ ගානු. මිට ම: කදුරු ගෙඩිය අල හුන අලුවේ උයා තවනු. නුපුන් මිහස කෙම්වරදැ මු යෙන් තො බැණ අත්තක් මව්පියන් හා රෝගීනු සිතිකොට අත්තු කඩා කිම හෙලනු. මිට ම: කටුකොසවිල ගස දළු සේම සේම ගෙන දුම ගඳ ගන්වනු. රැකකුදුති-වටකුදුති-මල්කුදුති-දලකුදුතියයි සියළු කුදුතියට වැලරුගත් නගර ඉසට දැහුලකින් පාතදී

යකටුවෙන් සරස පලහනු; මතා වේ. **වාලමිශ වජ්‍රශයි** යනු සුඛස් විදුරාවට කියත්. **සුඛස්විදුරාවට:** ලියතහලා හත්තන සිනුක් වරණ මෙකී මුල් හා කරද කටු වෙලහ කොඩ්බැ දඹුවැල් කුරු හා සමයේ ගෙන අලුත් මිතෙල බැදි පසකුරු දියෙන් ඉස්සෝදා තෙල් ගානු. මීට ම: හෙලවිසි මිහහකුරු මුවහන් දළු කුරු පොල් මුල් කුඹුරුමුල් සමයේ ගෙන තලතෙල් සිදා ගානු. **ඉසහණඹුවි** සුඛස් විදුරන් කස් ඉස්මාරු ආදී වූ සියලු රෝගයට: කුකුරුමුවන් පක් තලා යුෂ හා හත්තන කොල සීන් මැඹහහු කොල යුෂ හා දෙසි පනු මිතෙල් සමයේ ගෙන මණ්ඩිත ලා අවුවේ තබා බොල්වූ කල ඉස ගල්වා තුන් දවසින් ඉස සෝදනු. ඉස කසට: මදුරු කොළ යුෂයේ සියන්දුඹුළු හා මිතෙල් හෙව අව්වේ තබා ඉස ගානු. සුතුවැටකොලු යුෂ ද එසේම යාපත්. **කපාලකිලිශට:** මී තෙල රත්හහා උප්පොතු ලා බැඳ තෙල් ඉස ගානු. **අසාධ්‍යකපාලකිලිශට:** නිත කොසඹ දෙකොළ කොවා ගොම දියෙන් මැඹහෙව තල තෙල් හා සමයේ ගෙන කුටුකුටදන් මිරිස් දෙකින් තෙල් උලක්කු වකට කලන් කලන් බැගින් ගෙන ඳ හසා කල්කත් යුෂත් තල තෙල වරදන සිඳ තබා මුරුවට කහ කුරුම්බා තල පෙරෙරිය කොල දෙසි එක්කොට හුයා ඉස්සෝදා තෙල් ගානු. වහා සුව වේ. **ශිරොමූර්ධනශයි** යනු ඉස්මාරුවට කියත්. ඊට මිහපක් යුෂ හා තල තෙල් සමයේ ගෙන සුශ්‍රුතපාකයෙන් කකියවා ඉස ගල්වනු. හෙල බටු කොළ යුෂ හා මී තෙලදු එසේම ගී. ඊට ම: ඇඹුල් පක් වටා ඉස ගල්වනු. කර පලා කකාල දියෙහි එලුබෙටි වටා ඉස ගල්වනු. එලුබෙටි දූවූ අලුවේ කකුරු පැන් හෙව අතා ඉස ගල්වනු. මීට ම: කොසඹ තෙල් ගානු. **ඉස්මරුවටම:** ආස්මි නියඳ අල කුකුරුමුවන් පක් ඇට මහළුක්මුල් එඹරු කොල යුෂ සුතු වැටකොලු යුෂ හත්තන කොල යුෂ දෙහි පනු මී තෙල් වත්කොට කකාරා පින්නේ තබා උදය තුන් දිනක් ඉස ගල්වනු. මීට ම: සුවදෙල් සිදධි හුරු උදු පරඬලා උක්දඹු සිහුරු වැල් පොතු කුඹුක් කොල වෙන වෙන කොවා කාඩිය වටා ගුලිකොට තල තෙල කරකොට සිඳ තෙල් ඉස ගානු. **ඉන්ද්‍රලුප්ත** යයි යනු; උදුගොව්වන්ට නම්. මීට ම: කුරුඳු සුඹුලු හෝ සිරිල සුඹුලු තනකිර ගහා අදනේ. උදුගොව්වන් කෑ තැන මකුලුවැන්න දූවූ අලුගෙන තන කිර ගහා හෝනේ. මීට ම:සීරුස්ස යුසයේ සියන් දුඹුලු ලා හනා ගල්වනු. ඊට ම:කුකුරු මුවන් පක් කපා තවනු. උදුගොව්වන් කෑ තැන උක්කිරි ගහා කිඳිපතින් තවනු. මිහකටුවෙන් ලේ සෙල්වෙන තුරා ගොම්[ම]මී සනයුෂයේ ගල්වනු මීටම: මිවුත් කණ කාරොලු හා මිරිස කොල දෙක වටා අදනේ. මීටම: සිවියදලු සිහුරු දළු දෙක වටා තලතෙල්

බැද තෙල් ගානු. මීට ම තලමල් අවතුරාසියක් ගෙන වැල්මි තිටි ඟ පක් එක් කොට තනකිර වටා කෙමිවරද ඉස ගානු. මී හා එල බටුයුෂ [ලෝකඛින්]යකඛකින් ගටා කලුවූ කල ඉස ගානු. මීට ම: හුතිඳ මුල් සැලු සුනු යුෂයේ හෝ බදුලු යුෂයේ හෝ ගඟා කල්ක ඉස ගානු. උදුගොව්වන් කැ තැන රත්රන් උලනු. උදුගොව්වන් කැ තැන ලොම් නැහෙන්ම: මානුගමුල් වැල්මි දිය නොපාල සුනු කිඳියුෂයේ කල්ක කොට අව්වේ පැසවා ඉස ගානු. ශිරෝ ගණ්ඩශම: දෙසි දෙඛම් යකිතාරම් වෙල්ලන්කිරිය අඟබා යන මේ පස් පැණිරි කොළ පැන් කකාරා ඉස පිරවනු. කේශපතනශම ගෙවත් ඉසකේ වැගුරුනාව: නොලා නුමුකල කදුරුපකත් පලා එක්ව පොල් පකෙක දිය හැර ඊ තලතෙල් පුරා කදුරුපක එකි බහා ඉන්ම උලග් ගසා මඩෙහි ඔබා තුන්සතියක් තබාගෙන තානු මුරයෙන් තානු. මුවයේ ගඟා ඉස්සෝදනු. ඉසකේ වඩි. ඉසකේ බොහෝවන්ම, රතඔලා මල් සුනු කොට තෙල්වර පොල් පකෙක දිය හැර බෙහෙත් සුනු ලා මුස ගසා සතියක් අලු බඩ තබා කළුවූ කල ඉස ගානු. තුන් දවසක් තබා දෝනා කල සිටි දෙයෙහි දෙවිය කෙස් බඹරු වේ යන දියෙහි දෙවි කෙස් දික් වේ. හැමදම හඹු ගනා දෝනේ. උපුල් කොල කෙහෙලැඹිය බැලිල සීරිස්ස තිපල් කෙහෙ අරළු කැම්මේරිය කිදි මේ හැම සමකොට තලතෙල පිස ඉස ගානු. ගනතිල් බඹරු වූ දිහුකෙස් ඇති වේ. කිඹුල්වැන්නමුල් කැල මල් උදු පරඩලා පෙණෙල කිකිරිඳිය කෙහෙල්මුල් කිඳි මහ තෙල් අල අරළු එඩරු කෙහෙලැඹිය බැලිල සමයේ කොටා යුෂ කැලියක් ගෙණ තලතෙල කැලියක් වැල් මි රස අදුන් කැටිම උලක්කුමක් බහා එක්කොට වරදුන සිඳ තෙල් පෙරා තබා ඉස ගානු. මසතව සතරහුලක් දිග කෙස් වඩි. හුත ලැහැලි මල මකුළු වන් දවා මි තෙල ගනා ඉස හා දුළියේ ගානු. බොහෝ වේ. ඉස ව නවකෙස් නොනැගෙන තැනව ඇද්දල දවා සදුන් හා එක්කොට අඹරා තලතෙල් හා දෙක ඉස ගානු. මීට ම: ගැව නෙවුල් සුඹුලු ඔසු වැල්ල මුල් පොලු පැහැර උක්කිරි මියලා මේ හැම මි තෙල සිඳ ඉසකේ බහා මේ තෙල් ගඟා තිය ඇව්ලෙන වර ඉස්සෝදනු. ගැවු න තැන්හි ම ලොම් නැගේ. මීට ම; ගෙරි ඇට ලොම් කුර අංවැරව් දවා හලුගෙන තලතෙල් අනා ගල්වනු. නඛශකෙශශම: හෙල උනිඳ කිකිරිඳිය වසතැල්ල බෙරු හිරිතිල්ල බැලිල මකුළුවැන්න කොටා කාඩියේ මැඹ මි තෙල එව කල්කය ඉස ගල්වනු. මීට ම ඇඹුල කල්කයෙන් ඉස් දෙව නො අව්වේ මියලා දිය තෙල් ගානු. මීට ම කිඹුල් වැන්න නිවුල් කිකිරිඳිය කවුඩිරි කොළ සමයේ ගෙන දිය එව වටා තලතෙල් වත්කොට ඉස ගල්වනු. අතින්

දෙනෝ, තඹ කෙහෙ කළු වේ. **අකාලඵලිතශිර**; 124-සුනු කාඹි සවිඤව හෙල්මැලි වෙල් කැල් සාල් එක්කොට කල්ක කොට සවිස ඉස ගල්වා උදය කිපල් කකාල දියෙන් ඉස සෝදනු. නිල්වේ. මිටම: කලු තලයේ තෙල් කිකිරිඳිය ඉස්ම සින් දිගබෙරලිය යුෂ තුඹස් මි සරියේ ගෙන තුන් දවසක් ඉස ගල්වා සෝදනු. අකාල පලිත නැති වේ. මිට ම: මෙහෙන'ල ලොහොලු තල පිලුම් යන මෙයින් කසාය ගෙන තලතෙල් සිද නශ්‍ය කරනු. මිට ම; මොනර පිත් තෙලඹු'දැලි අඹ ඇට මද මෙහෙන'ල රස අදුන් මහතෙල් අල බෙරැ කිකිරිඳිය කසිස් මෙකි දෙය නෙරළු (බුලු) තෙල සිද ලොහො බඳුනෙක මසක් තබා ඉස හා අභ්‍යඔග නශ්‍ය කරනු. දිග නොපාල පිසුණු මි තෙල හා දෙක අතින් ගවා නිත්‍ය යොග කොට ඉස ගානු. අකාල පලිත නැති වේ. **අකාලඵලිතශිර**; 125-නු නුයා කැරගත් කොසඹ තෙල් දවස තින්දුවක් බැගින් මසක් නශ්‍ය කරනු. විධිවූ ලෙස ලවනා'ඹල සේවනය දුරුකොට හෙලකිරෙන් බත් කා දවස් යවනු. ජරාවගේ අග්‍රදූත වූ ඵලිතයන් ද නසා. ඊට ම: පස්ඵනු යදුල් රත්තෙටුල් වගපුල් සිඹිගුරු සුං මේ දසබෙහෙද සමයේ ගෙන සුනුකොට ගෙන ගිතෙල ගනා තඹ වලදෙක ලා තබා ඉස ගල්වනු. සවස සෝදනු. මිට ම: කැම්මේරය යහවපු* ගොරදපත් හෙව අඹරා ඉස ගල්වනු. මිට ම:ඇඹුල් පක් යුෂ නැලියක්, ගිතෙල් නැලියක්, කිරි දෙනැලියක්, වැල්මි සුනු අඹරා දෙපලමක් ලා තෙල් විධිවූ පරිද්දෙන් සිද තබා ඉස ගල්වා උදය සවස තින්දුවක් නශ්‍ය කරනු. මිට ම: උපුල් කොල වැල්මි නිල්මහතෙල් අල තල අඹරා කිරි ගනා වලදෙක ලා (කවව) කඩ මැටි දී මසක් තබා ඉස ගල් වනු. රණ මොණර පිල් සේ වේ. වනුවැල් කසා කමල්වත් සරියේ සුණුගෙණ වෙඹුරෙන් ගනා තෙල් වලදෙක ලා බිම ඔබා මසකින් ගෙණ ඉස ගල්වනු. මිට ම: අඹසුඹුලක් පැලදෙසින් ගෙන මි තෙල ගහා මනා දැ ඉස ගල්වනු. මිට ම; උළු සුනු කුළුදුලක්, ගසුනු කුළු දුලක්, විගැලි රත් තෙළඹල සුනු කුළුදුලක්, කළු තුඹපත් මැලසි අඹ පකෙක රැවා ග වලදෙක ලා මි හෙව පියතින් වසා දිග නො වදිනා සේ මි ඉවි ගහා තෙළම් ඇති වැවෙක ගෝ ලිදෙක ගෝ ඔබා මසෙකින් ගෙන දැයේ ලා වවා ඉස ගල්වා කව පමණ ගිගෙකි ගිව කවලු සහල් කළුවූ කල ඉස්සෝදැ නැහෙනු. **කපාලරගඹි.** මිට ම්; රස හාගයකව කළු තුඹ දස හාගයක් ගෙන පත්සබලා අත් තත ඉස්මෙන් රස සවා තුඹපත් එහි ගල්වා නොලා කුමුකල අබ ගෙන එකෙක පත් පසක් සගක් බැගින් ඔබා තඹ වලදෙක ලා පියතින් වසා ගිතිකරන කල කුනු පහරිනා පමණව ලිප ඔබා සම

* හපුඹසු-ඇකැම්.

සින් ගෙන අඹරා මුව පමණ දියෙහි සිට ඉස් ගල්වා මුවෙහි තුබූ සඟල් කළුවූ කල ඉස් සෝදනු. භපාලරග චෙ.126-තිතෙල්, තිපල්, මැලදුන්, රුධිරමොක්ෂ, විරේක, හැල්සාලේ බත්, ජාඛලවගීයෙහි වූ මුවමස්, රසමුගු, යවසාලේ බත්, සැවුළු රස, දියලිකිණි මස්, ආදි කළුඑාත ගරදැ ශිරෝ රෝග ඇත්තානු විසින් සේවනය කරන්නේහි. ඉස රුජා ඇත්තානු විසින් ඉස තෙල් නොගානු. හැල්පැ තීන් ඉස නොසෝදනු. යෝගාණවයෙහි ශිරෝරෝග චිකිත්සා නම්වූ සවැනි අධ්‍යාය මෙසේ යි.

අක්ෂිරොග චිකිත්සා-7.

මෙසේ ශිරෝරෝග චිකිත්සාවෙන් ලෝකාර්ථ දක්වා අනන්තරව පඤ්චේන්ද්‍රිය ප්‍රධාන වූ අක්ෂිරෝග චිකිත්සා කියත්. 127-වයින් පිතින් සෙම්න් ලෙහෙයෙනැයි අභිෂ්‍යන්ද හෙවත් අක්ෂි රෝග සතරෙක් බොහෝ සේ උපදනේය. මොහු සතරදෙන දැඩි වූයේ සියලු අක්ෂිරෝගයන්ව හෙතු වෙත්. අක්ෂියෙහි වන්නාවූ හැමරෝග සම සැත්තැවෙක; *ඒ වෙන වෙන විභාග දක්වන්නා හු ශ්‍රුතවිශාරද වන බැවින් ඒකදේශයකින් ප්‍රයෝජන මාත්‍රාවක් කියම්හ. එයින් එකොළොසෙක් ඡේද්‍යය, නවයෙක් ලේඛ්‍යය, පසෙක් භෙද්‍යය, පසළොසෙක් විද්ද යුතුය, දෙළසෙක් සැත්කමින් පිළියමින් සාධ්‍යය, සතෙක් අසාධ්‍යය, පසළොසෙක් පිළියම් නොකල යුතුය, දෙකෙක් අතිශයින් ම අසාධ්‍යය, එකෙක් ආගන්තුකය, සියලු අභිෂ්‍යන්දයෙහි ම ඇසින් බස්නා දිය සිහිල් වනු, මඩ කැකුලු වනු, රදමන් අධික වනු, වාතජ අභිෂ්‍යන්ද නම්. දිය හුනු ව මඩ කසාවන්ව දැහරෝග වන්නේ පිත්තජ අභිෂ්‍යන්ද නම්. මණ්ඩ සිහිල් ව දිය බෙල සුල්ව සෝළු ඇතිවනු ශ්ලෙෂ්මජ අභිෂ්‍යන්ද නම්. දිය තඹවන් ව, ඇස් රත් ව, රක්තරාජි ඇති ව සෝ ළු දැහ සහිත වනු රක්තජ අභිෂ්‍යන්ද නම්. හැම අභිෂ්‍යන්ද ම අහිත වන දැ කන සුල්ලනව වෙයි. දවස් හොස් කලාතුරකින් සිටියේ අධි මාන නම්. ඒ මුදුන් කැබලි පැලෙන්නා සේ රදමන් ව අභිෂ්‍යන් දයව කි ලකුණු ම වෙයි. වැඩිනා වූ දෙස් ඇඳින ඊව පිළියම් යෙ දිය යුතුයි. ඇස් පිළියමට පූර්වාහ්නයෙහි අවස්ථා බලා තිපල් කසා යෙන් හෝ හෝමු අරළයෙන් හෝ වජ්‍රයෙන් හෝ විරේක කරවා සෙම් පිත් හැර පිළියම් කරනු. වාතාභිෂ්‍යන්දයව: සෙම් හා විරේක කරනු. සෙනහයෙන් පරිශේක කරනු. ග්‍රාම්‍ය සතුන්- දිය ලිහිති රස මේවායින් බත් දෙනු. එබඳු පස හෝ කටුවැල්බටු හෝ එළකිර කකාරා ඇස පිරවනු. ඉරිවේරිය උපුල් කොළ අතුණු මුල්

---

* සුශ්‍රුතයෙහි සැත්තැකය ද, යොග රත්නාකරයෙහි සැත්තැඅවක් ද අක්ෂිරොග සංඛ්‍යා වශයෙන් දැක්වූහ.

දුඹුල් සුඹුළු එළකිර හෝ එලකිර කකාරා ඇස් පිරවනු. වැල්මි වනුවැල් අරළු ගැටි කසා දෙවිදුරු එළකිර වවා අදනේ. **පිත්තා භිෂ්‍යන්දශය**: විරේක කොට තුන් දවසක් ගිය කල එඩරු මුල් හෙල කිර කකාරා පිරුවනු. මෙම නශ්‍ය කරනු. කැල සුඹුළු යුෂයේ ශකකීරා හා මී හෙව ඇස්වව අදනේ. රු පරණ ගිතෙල් අනුභව කරනු. **ශ්ලෙෂ්මාභිෂ්‍යන්දශය**: මුඛ කබල ගෙන සිරෝ විරේක කොට අරළු කසා මිරිස් දියෙන් ගවා ඇස්වව අදනේ. තිපල් කසා යේ මී හෙව පිරුවනු; කසා පැණි සිඳ ගානු. **රක්තාභිෂ්‍යන්දශය**: විරේක කොට පිත්තාභිෂ්‍යන්දශය හදුල පිළියම් කරනු. මී හා ගිතෙල් රක්තරාජියව අදනේ. සෛන්ධව ලුනු තනකිරි වවා ඇස ලනු. සක් රිදී තුතු වනුවැල් සෛන්ධව ලුනු මියෙන් වවා අදනේ. හැම අධිමන්ථයව රුජාගුණ වූ කල සිරා විද්ද යුතු. තිමිර ඇත් තානු වී නම් සිරා නොවිද්ද යුතු. විද්ද ඇස් නසා. **අක්ෂි ශුලශය**; දී පෙරලි දිය සෛන්ධව කසා වගපුල් ය මලයේ හෝ ලොකොයේ හෝ ඝවා ඒ ඒ දවස් ඇස් අදනේ. **පිත්ත රුජාවය**: සදුන් කොසඹ කොළ වැල්මි වනුවැල් සෛන්ධව වවා දියෙහි ලා පරිශෙක කරනු. 128-රස අදුන් අරළු වනුවැල් සුවංගුරු සෛන්ධව ඇල් දියෙන් ඔඹරා ඇස්වව ආලේප කරනු. හැම අක්ෂිරෝගයට ම හිතයි. 129-කෘෂ්ණ මණ්ඩලයෙහි සුදු බින්දු ඇත, වෘණ ශුක්ල නම් වේ. කෘෂ්ණ මණ්ඩලය රත් වී නම් අර්ජුන නම් වේ. වෘණ ශුක්ලයට, මීහර හෝ කසා බුළු ලොද හෝ සෛන්ධව හෝ මියේ වවා ඇස ලනු. මිට ම දැවාන තිකුළු වැල්මි සක් පොඩි සෛන්ධව රත්ගඳුන් සමකොට ගෙන මිරිස් කොළ යුසින් ගවා ගුලිකොට නො අව් වෙහි වියලා අවසථා බලා වාත පිත්ත ශ්ලෙෂ්මා තුනට මිරිස්කොළ යුෂ තනකිරි මී තුන ඝවා ඇස ලනු. සතියෙන් ගැපේ. **අර්ජුනශය**: සෛන්ධව හෝ ඉඟිනි ඇව හෝ සක් හෝ මියේ වවා අදනේ. **කාව ද, වාත-පිත්ත-ශ්ලෙෂ්මා-රක්ත-සන්නිපාත** යයි පසෙක් වේ. එහි පළමුව මැස්සන් ගැසෙන්නා සේ කොලුම් කැවිසේ රක්ත අරුණු වණිව අහස පෙනේ නම් **වාත කාව** නමැ. රන්වන්ව රන් බිඳු සේ මොනර පිල් ඇස් සේ පෙනේ නම් **පිත්තජ කාව** නමැ. සිනි දුව අදුරුව ඉපියන් ගැසෙන සේ සුදුව පෙනේ නම් **ශ්ලෙෂ්ම කාව** නමැ. රත්බිඳු සේ වදමල් සේ ගිනිපුලිඟු සේ පෙනේ නම් **රක්ත කාව** නමැ. හැම ලකුණු පෙනේ නම් **සන්නිපාත කාව** නමැ. මෙකී ලකුණු කාවයට මතු නොවෙහි. තිමිර ඇත්කාවවද පෙනේ දතයුතු. මෙහි කළු කාවය කල් බලා විද්ද යුතු. සෙසු කාව නොවිද පිළියම් කරනු. **හැම තිමිරශය**: බුලු ලොද වැල්මි ඇඹුළු මිරිස් රිදීතුතු පැනින් වවා ගුලිකොට වියලා ඇල්පැන ගහා අදනේ.

තිප්පිලි තිකුළු සෙසකිව පැනින් වවා වැටිකොට අදනේ. තිපල් කසාය එම කල්කය සහිත කොට කිරලා ගිතෙල් සිද සවස වලදනු. සදුන් සෙසකිව අරළු එයින් එකව භාගයට වඩ වඩා ගෙන කැලයුෂ වවා ගුලිකොට මියෙන් හෝ එම යුසින් හෝ ගහා අදනේ. වාණශුක්ල-අජ්ජුන-වම් ආදී වූ රෝග නසා. මේ වසූනාදි නමැ. 130-ඤ්ඤනයෙන් වූ ශුක්ලශබ; දැසමන් කැකුළු සුවන්ගුරු සදුන් සමන්මල් ඉස වවා ගුලිකොට දියෙහි ගහා අදනේ. ශරීරා කොකුම් වැල්මි කසායෙහි එළුකිරි සමයේ හෙව ගිතෙල් හෝ එළු තෙල් හෝ පිස නශ්‍ය කරනු. වාතජ-රක්තජ-අක්ෂි රෝග-ශඹ වාත-කර්ණිවාත-ශිරශ්ශූල-අර්ධවභේදක හැරේ. අවුරුද්දෙන් මෑත වූ වාණ ශුක්ලශව කරද බිජු කැලසුඹුලු ඉස අඹරා වැටිකොට ඇල්පැන ගහා ඇස අදනේ. තිමිරපටලාදිශව; රත්හදුන් පැන හෝ තලතෙල හෝ මියේ හෝ ගහා අදනේ. හැමතිමිරශව: කලා දුරු පැන ගහා අදනේ. අමුතුව රුජාශන් ඇසව: සවිකිව ලුනු හා සුළුබුරුද මුල් කල්ක දී කාඩි හා රැ බොනු. දෙකසා බැවිල හෙල කළ තල සවිකිව ඇල් පැන් වවා ඇස වව ගානු; ඇස් පාදි. ඇස් වෙදැවුව; රක් සවිකිව වගපුල් සුනු මියේ හතා ඇස බොකු කිද ඔබා තවනු. වම් ආදී මාංශ කැපේ. අක්ෂිවාතශව; එඹරු කොළ වැල් මි දෙව්දුරු වගපුල් සකුරු හෙලකිර පිස පිරුවනු. එම කල්ක වවා තළල ගල්වනු. ඇස් කණ්ඩුවිශව; උපුල් කොල තුවරලා මහරිමුල් අරළු බුළු වද තිකුළු පුණ්ඩරික කුළුරුන සක් නැබ සුනුකොට සමයේ වවා ගිතෙල හතා ගුලිකොට ඇස අදනේ. ඇස දිග බසුත් ගිතෙලින් ගා අදනේ. දුමශව; මියේ ගා අදනේ. ප්‍රුෂව: තාරඟ ඉස ගා අදනේ. දුමත් තනකිර ගහා අදනේ. මේ උත්පලාදී ගත නමැ. ඇස්වා පැහැරුම: තිඹරා නැඹුඹක් දියෙහි ලා කකාරා සකුරු හා ගිතෙල් හෙව පොවනු. දහවල් රස යෙන් බත් දෙනු. ඇසින් දිගබසුත්; වගපුල් කොවසකව අරළු තුන් කොවසක් ගෙන වවා ගුලිකොට සෙවන වියලා ඇල් පැන ගහා අදනේ. ඇස ඝාමිදෙශශව: ඇසල කොළ කකාරා පැණි ඇසවව ගානු. ඇස සිසලු දෙශශව:වඟපුල් මිරිස් ඹුනුදුපෙන කසා සිඩිතුරු සිදුළුනු රිදිතුතු යවකර එනු සරියේ ගෙන ඇඹුල යුෂ ගෙන අඹරා ගුලිකොට සෙවන වියලා දියෙහි ගහා අදනේ,වරාමුල්, හිඟුරු, රැක් අබ,සමයේ ගෙන අඹරා පියලි සත්වවෙක රදැ සෙවන වියලා, තලතෙලින් අදුන් තබා තඹලාවෙන් ගානු. ඇස පිශශහි ලොම් වගුල: වරා කිරි හා මි සමකොට ඇසවව අදනේ. ඇසවන තාක් සියලු රෝගශව:සුනක වසුරු දවා ගලු ගිතෙලින් හතා කපුරු ලා ඇස අදනේ. ඇස් රෝගශව පුදුම බෙහෙතකි. කරද ලොද

නත කිර පිස නිවා ඇස පිරුවනු, දුමස් පවල කණ්ඩුවි කසා. කණ පොලට: සිරිල කොල තලා පොට්වනි බැඳ ඇසට පානු. මිට ම: වද ගිතෙල ගහා ඇස ලනු. කෙම් කොල යුෂ කපුරු මැඹ පිරුවනු. සුත්මල් කොල යුස ඇස වක්කරනු. ඇටිසෙල් යුස රක් ගහා අදනේ. මිට ම: කප්පව ඇට ඇල් පැන ගහා අදනේ. කඳුළු බස්නා ඇසට: ගිතෙලින් මුං බත් දෙනු. මිට ම; සවිකිව මියේ ගහා අදනේ. ඇස් හැකිලේ නම්; ලෝළු පක් අරකින් විසලා සුනු කොට වැල්මි සුනු හා දෙක පියල්ලේ වවා තලතෙල අඳුන් ගන්වා ඇස ගානු. ඇස් ඇඳිසියට: හෙලකවරොළු මුල් සකදරන අරළු, සිදුගිහුරු, එම කවරොළු කොල, යුසයෙන් ගවා ගුලිකොට පවන විසලා දඬුවැල්බැ මියෙන් ගවා අදනේ. මිට ම: කරද ඇට, කැල දළු, යුෂ වවා ගුලිකොට එම යුසයෙන් ගහා ඇස අදනේ. මිට ම: සිදුගි ඉහුරින් එකක්, වග පුලින් දෙකක්, මිරි සින් සතරක්, ගරබෝ අලයෙන් සතක්, කිරාගෙන වවා ගුලිකොට ඇල් පැන හොවා දඬුවැල්බැ මියේ ගහා ඇසලනු. මිට ම: සැබෝ මුල්, අරළු, සිදුගිහුරු, ගැට කසා, මි පැණි, ගන මේවා උනිඳ කොල යුසයේ ගහා ඇස අදනේ. ඇඳිසියටම: අරළු ලොද පිසිදෙකක්, වගපුල් පහක්, මිරිසැට තුනක්, එක් කොට වවා ගුලි කොට සෙව න විසලා දඬුවැල්බැ මියෙන් ගා ඇස ලනු. මිට ම: මිරිස් මුල්, පිත කරෝහිනී, වගපුල්, පුස්කර, සවිකිව එක්කොට දඬුවැල්බැ මි යෙන් ගවා ඇස ලනු. ඇස වග සියලු රෝගයට ම: තිපල්, තුන්මුල්, හෝ කරද, කරබෙම්කිය, මිරිස, තුන්මුල හෝ ලනුයෙන් එක් කොට බැඳ තඹ තටුයෙ දි දඬුවැල්බැ මියේ හෝ කාඩියේ හෝ ගහා ඇස අදනේ. ඇඳිසියට ම: වැල්මි පියල්ලෙන් මි තෙල අඳු න් ගන්වා හෙල වෙඬුරෙන් ගවා අමු කපුරු ලා ඇස ගානු. මිට ම: ඉඟිති ඇට, සෙසෙබව, ඉකිරා, මුහුදු පෙන, එක්කොට වවා ගුලි කොට දඬුවැල්බැ මියෙන් ඇස ලනු, මිට ම: වැල්මි, ඇඹුල, මිරිස් රිදීතුතු, අඹරා මැටියේ ලා මි තෙල අඳුන් ගන්වා වෙඬුරෙන් අතා අමු කපුරු ලා ඇස ලනු. මස් රොද කන පොල රැන්න ඇති අසට: සිද්දිහුරු, මිරිසැට සතක්, එක් බැ එහුනක්, අරළු පකක්, ගැට කසා පල්ලක්, වැකොද, කිදි, කිඹුල් වැන්න, කසට දළු සත පත් බැගින් ගෙන අඹරා පොට්වනි බැඳ කුඹල් මැටි කැටියක් ගින්නෙන් පලහා උත්නෙක පැන් වත්කොට ඊ ලා පිරි ගිය කල පැන් පරහා පොට්වනි එ දියෙහි ගල ගලා තෙපුල් ගන්නේ. මේ දස ඖෂධ නම්. ඇඳිසියට: මි හරින් වනක්-මෝලක් කපා, ගිනි ගානා සේ යහා බව සුනු දඬුවැල්බැ මියෙන් ගහා ඇස අදනේ. මිට ම; මි ගහ මුලක් මුත්‍ර පැන් ගහා ඇස අදනේ. සියඹරා මඩ

හා මි අත්ලේදි සවා ඇස ලනු. ඉගිනි ඇට බුළු ලොද රත්සඳුන් මියේ ගහා ඇස ලනු. පොතු බට මිරිස්, සෛන්ධව, සිදාගිතුරු, කරඳ ඇට, සමයේ ගෙන සිගඹරා කොළ යුෂ, දි පෙරලිදිය අරළු සුනු ලා පාද, ගත් කෝමාරිකා පැන්, වැටකේ, අරළු යුෂ තල තෙල් හෙව තඹ මලාවේ අව්වේ තබා කිප දවසක් සවා යුෂ සිදී තෙල හුනු කල මි හහ විතෙක ලා තබා සවස ඇස ලනු. සියලු පවල ඇඳිරි කැපේ. 131-ඇස ඉදිමුන් ඔස් රෝද දැහශමඃ එළගි තෙල් ශකීරා, වැල්මි මෙහින් පරිශෙක කරනු. ඇඳිමිශමඃ කන වේ මියේ ඉගිනි ඇට, හා රිදිතුතු ගහා ඇස ලනු. මිට ම: කරඳ මුල් පෙලා, තනේ කිරි, ගෙන සෛන්ධව අමුනපුරු දෙක ලා තබා මලා වේදි ගොදතින් සතියක් සවා තඹකරඳුවෙක ලා තම්බා මණ්ඩල යක් ඇස ලනු. ඇඳිරි නැති වේ. මෙම බෙහෙත් ගුලි කොට ඇල් පැන හෝ දඬුවෙල් බැ මියේ හෝ තත කිර හෝ ගහා ඇස ලනු. රත්පවල මිල් පොල කැපේ. ඇස පණු දෝස ඇත. ගොම ඉස්ම ගිතෙල් යොදු අදනේ. ඇස ඇඳිමිශමඃ ඉගිනි ඇට, රිදිතුතු, සෛන්ධව, තිකුළු, කිපල්, දුමාන, තඹ සුනු,ආරඟ,ඇර ඟැ,කළුවැල්, පිතකරෝගිනී, කළු තුඹ, රසදිය, සුසකර, රස අදුන්, සරියේ ගෙන දඬුවෙල් බැ මි හා කරඳ පොතු යුෂ හෙව අඹරා ගුලි මියෙන් ඇස ලනු.ඇස පහගිනා රදශමඃ එල එඩරු ඇට ලොද, වැල්මි, එල වෙඬරේ, ගහා ඇස තිවනු. මිට ම: කොසඹ කොල, තනකිරින් දැ ගසා සිතාලේප තබනු. ඇස් රත් පටලශමඃ නුපුන් ඉගිනි ගසක් පේ කොට මුලක් උදුරා කාඩියෙන් තුන් දවසක් හා දෙයි ඇඹුලෙ න් තුන් දවසක් හා දඬුවෙල්බැ මියෙන් තුන්දවසක් හා ඇස ගානු. ඊට ම මි හා ගිතෙල් සමයේ සවා ඇස ලනු. ඇඳිමිශමඃ සීන් ගෙඳ පලා, එලළුඩරුපත වසා උනහළුවේ උයා යුෂ මැඬ වගපුල් බහා, දෙවේලේ ඇස අදිනේ. පිවත පොර තල් ඕඩළු හුනු අළුයේ උයා යුෂ මැඬ හිගිනි ඇටයක් ගහා අදනේ. ඇඳිමි ආදිශමඃ නි යඳ, සිරුස්ස, කොමාරිකා, මෙහි යුෂයෙන් පරණ උළු සුනුයේ කඬ යෙන් ගවා,එම යුෂයේ දී සවා,එම යුෂයේ කඬ රදැ,ගිතෙලින් හෝ තලතෙලින් අදුන් ගන්වා, බෙහෙත් හා එක්කොට ගිතෙලින් සවා ඇස ලනු. කිපල් දෙළොස් කලන් ඇට හැර ගිතෙලින් ගවා ඇස ලනු.ඇඳිමිශමඃ ඕන්තඹුරු සෛන්ධව රක් වැල්මි උක්මුල් යුෂ තල් බඩ මහ මි සමයේ වවා ගුලිකොට සෙවන විශලා තනකිරි මි කිකිරිදිය යුෂ ගහා අදනේ. තිමිර, රත් පටල, හෙල පටල, කඬු වි, කඬමේ ආදි හැම හැරේ. මේ ගුලිය ආලොමකාදි නමැ. ඇස සිශලු රෝගශමඃ ම: වැල්මි, ඇලුනු, සෛන්ධව, සිවන්ගුරු, සමයේ වවා ගුලි කොට ඇස අදනේ. කිපල් දෙළොස් දෙළොස් කලන් ඇට හැර පැන් සතර උලක්කුවෙක ලා කතාරා උලක්කුවෙක, නෙලා නිමවා මි දෙකලදක් හෙව පිරුවනු. ඇස හැම රෝග නැති

වේ. 132-සින් කහ කොළ වියලා සතර උලක්කුවෙක ලා කකාරා උලක්කුවෙක හෙළා තිබා මි දෙකලදක් හෙව පිරුවනු. මස්රොද කනපොල ඇසින් වැගිරෙන දිය කෙවුම් දුහාදිවූ සියලු රෝග ම නැති වේ. ඇස රත් ඉපි ඇත; සක්කැබලි රිදිතුතු වනුවැල් සෙඹිව සමයේ ගෙන මියේ ගහා ඇස ලනු. ඇස රත්න රාජිශට; සෙඹිව තනකිරිත් සමයේ සවා ඇස ලනු. ඇස කඳුවි මණ්ඩල කිඳිමි රකන ආදිශට; අරළු පතක් සුනුකොට පොව්වනි බැඳ හුනුබත හුයා අතින් මැඬ යුෂ ඇස ඇතුල ද පිව ද ගානු. ඊව ම; කිපල් මූත්‍ර පැතින් තෙපුල් ගන්නේ, ඇස මැඬ ඕනේ. අසි කෝප නසා ඊව ම; කිගිනි ඇව තුවර කොළ යුෂයේ හෝ තනකිර ගහ අඳනේ. මිව ම; කොල මල් තෙරපා කඩෙක ලා පෙලා උදය සවස ඇස වක් කරනු. රෑ නිදන ඇස බෙහෙත් නො වක් කරනු. ගෙඳ කොල අඹරා දෙවේලේ පිටැ'ස ආලේප කරනු. මිව ම; සිකින් ගෙඳ කොල පොරනල් පත හෝ එල එඬරු පතින් වසා හුන අළුයේ හුයා ගැව කසා කඩක් අරළු පතක් තෙරපා කඩෙක දෙ වේලේ ඇස මැඬ වත්කොට සෙසුවිට එම පොව්වනියෙන් පොව් වනි පිටැ'ස යුෂ ගානු. ගෙඳ කොල ඇස වවා ආලේප කරනු. මිව ම; රිදිතුතු සුනුකොට මණ්ඩා පිව ලා සියඹරා කොල වරා පතින් උක අළුයේ උයා යුෂ හෙව තැටියෙන් ගවා අඳුන් සේ වූ කල ඇස ලනු. ඇස ගින්නෙන් දැවාට; 133-වැනි මුසුව ගන්නා ලද පුලුප් තෙල් වා පිත් හා ඇස පහරිකා රුජා ආදී සියළු රෝග නසා. මිව ම; කිතෙල් වැල් මි ගතිරා සඳුන් කකාරා නිවා ඇස පිරුවනු. කොළඹෙල්ලන්නේ ඉස්ම ඇස වක් කරනු. ඇස ඇතුළේ ගින් තෙන් දැව වේදනා ගුණ වේ. කොසඹ ඇව මියේ ගහා ඇස ලනු. ඇඳිරි නැති වේ. ඇස දුමත්, අරළුපතක් ගොමුයේ ගහා ඇස ලනු. ඇඹුල් කොල ගානක්, කිදිකොල ගානක්, හෙලකිරි හා පැන් සරි යේ වත්කොට කකාරා කිර හෙලා පෙරා නිවා පරිශෙක කරනු. ඇඹින් දිග වැහීම් දුහරක්න මස්රොද නැති වේ. ඇඳිරි නැතිව දුම් වලා සේ පෙනෙන ඇසට; කරද මුල් පෙරහා කිර මැඬ ගෙන හොරද උපුල් කොල හීමසේන එකිර හෙව සැව පැශක් දැ ගසා ගුලිකොට තො අව්වේ වියලා පැතින් තනකිරින් මියෙන් සත් සත් දවස ඇස ලනු. ගොදුනක් දැහටි වේ. ඇස කාව පටලශට; ලොප් සුඹුළු නිළ'පුල් අල ඉරිවේරිය මුල් සඳුන් ඉගිනි ඇව වග පුල් තෙල්ලි රිදිතුතු කුළුතුන්දම් කසා වනුවැල් පිවපොතු පොඩරු වැල්මි තුවරලා සක්නැබ අමු කපුරු නා කෙසරු මේ ඇම සමයේ ගෙන රස අඳුතින් දිවුනක් ලා සුනුකොට ලායෙන් ඇස ලනු. කිපල් කසායෙන් විරේක කරනු. කිපල් සුනු හෝ

කසාය හෝ තිපල් තල හෝ රැ වලඳනු. 133–තිපල් කසාය කකා රන කල, අරළුයෙන් තුන්භාගයක්, බුළුයෙන් සතභාගයක්, ඇඹුල යෙන් දෙලොස් භාගයක්, ඇට හැර තුනින් දෙලොස් කලඳක් ගතයුතු හෙවත් අරළුයෙන් එක් කලන් පසක්, තුදුස්විසට සත් භාගයක්, කඹින් දුටු විසට දෙකක් භා, බුළුයෙන් තුන් කලන් තුනක් අටවිසට සත් භාගයක්, ඇඹුලෙන් දෙලොස් භාගයක් ඇට හැර තුනින් දෙලොස් කලඳක් ගෙණ, පැන් සතර නැලියක් වත් කොට කකාරා උලක්කුවෙක හෙලා පෙරා නිවා වාතාධිකශමට වුව, තලතෙල් තුන් කලඳක් හෙව, පිත්තාධිකශමට වුව, ගිතෙල් තුන් කලඳක් හෙව, ශ්ලෙෂ්මාධිකශමට වුව, මී තුන් කලඳක් හෙව සවස සවස වළඳනු.

135–තිපල් තෙල සිඳුනා කල එම ක්‍රමයෙන් ඇට හැර තිපල් තිස් පලමක් ගෙන පැන් සොළොස් නැලියක් ගෙන එහි වත් කොට කකාරා සතර නැලියක් හුනුකල බෙහෙත් පෙරා හැර ඉන් ම කල් ක දෙපලමක්, වැල්මි කලඳක්, ශඨීරා කලඳක්, අඹරා එහි ලා හෙල කිරි නැලියක් ගිතෙල් නැලියක් වත් කොට මදින් මදින් ගිනි කොට කකාරා මෘදු පාකයෙන් සුහක් දැඹිට ගත් කල තෙල පෙරා තබා කලඳක් හෝ දෙ කලඳක් තෙල් අග්නි වූ නියාගෙන් දවස දවස වලඳනු. භුක්තෝත්තරයෙන් හෝ සවස හුනු පැනින් හෝ තිපල් කසායෙන් හෝ වළඳනු.

තිපල් සුන්න ද එම ක්‍රමයෙන් සුනු කොට තබා දවස තුන් කලඳක්, සුනු තල තෙලින් ගිතෙලින් මියෙන් තුනින් සත් සත් දවස් බැගින් නැවත නැවත මණ්ඩලයක් වළඳනු. සිතයෙන් බත් දෙනු. සිතයෙන් දවස් යවනු. කාවපටලශමට; මයූරතුත්තං දෙසිපන්නේ ගහා ඇස ලනු. කටුපිල, කිඳ්, පුපුල, මී ගහ, සියඹලා කොල්, පොර තල් පොත ලා හුයා යුෂ ගෙණ කි පිළි වෙළින් තබා ඝර්ෂක් අවුරුදු ගිය උලු සුණු පිපි චූර්ණ කොට තබා ද පිට යුෂ පිළිවෙලින් වත් කොට අඹරා ගුලි කොට නො අව් වේ විසලා එම යුෂ කොටපියැල්ලේ මුවෙන් නො බැණ නො අව්වේ විසලා එම මුලින් වැටි කොට තව මුව මී තල අදුන් ගන්වා දැලි ගහා ගුලි මඩා පිට දමා තිපල් කකාල මිතෙල අදුන් ගවා කපුරු හා සමග ඇස ලනු. ඇස සියලු රෝග නසා. දිව්‍ය චක්ෂුර්ගණ සි. 136 – මී හා හෙල පුහුනු නිති උදය වැළඳුව කාශ, ශ්වාස, පණු දෙස්, අග්නි මන්දය, වා, සෙම්, නසති. චක්ෂුඃප්‍රසාද ප්‍රශ්‍ර වඩා, ඇස දඹු ගැසුත සේ වැඩිය, කඩ ඇත, යව සහල් දෙව දුරු ඕරිස් බුලු සමයේ ගෙණ ගිතෙල් පිඹ ගුලි සෙවන විසලා මියේ ගහා ඇස අදනේ. මිට ම: කරද බිජු තනක්ර වවා තඹ වළ දක ලා තඹ කඩින් ගවා ඇස ලනු. ඇස සම්ම දදයක ගැසුනේ නම්: කොසඹ කොල එලකිරි හෙව අඹරා ඇස වට ආලේප

කරනු. ගිතෙලින් හෝ ආලේප කරනු. ගැසුන විටම වී නම්: එම් කොසඹ කොල තලා කඹින් මැඬ ඇසට වත් කරනු. වමා යැපේ. ඇස කසල හුණ: මුකුනුවැන්නමුල් බැලිලමුල් සමයේ ගෙණ හෙලකිරි උලක්කුවක් පැන් සත් උලක්කුවක් හෙව කකාරා කිරි හුනු කල පෙරා ඇස පිරුවනු. ඇස දඬුගැසුනාම: කෝමාරිකා දියෙන් පිරුවනු. මිට ම:කුළුකුදුම් සිඳධිතුරු වගපුල් අරලු සමයේ ගෙණ දෙකි අඟුලින් යකඩෙක දී ගවා ඇස අදනේ. ඇසවිත් කැව: කොසඹ කොල යුෂ රස උක් පැන් සුලුකුර මුල යුෂ හෙල වෙඬරු වැල් මී මේ හැම එක්කොට ගහා ඇස හෝනේ. ඇස කටු ඇනී යේ නම්: තැල්ල කොල කොවා බදිනේ. මෙම අඹරා සිත, ලේප කරනු. කටු හැරේ. සත්‍යයි. ඇස විත් කා හෝ කටු ඇනී හෝ දඬුගැසී හෝ රැජා බලවත් වේදනා ඇත, කොසඹ කොල කොවා යුෂ දෙවි නම් පැතිත්තක් හෙව යුෂ එක් දෙතැලියක් ගෙණ කකාල ඵලකිරි හා සමයේ එක්කොට මුසුන් හසා මිදුන වර තෙල් ගෙණ එතෙල් වැල් මී ලා කකාරා පෙරා ඇස ලා ඇස් වට මිනිදැම්ඩල කොල* හෙළකිරි හෙව අඹරා ආලේප කරනු. ප්‍රත්‍යක්ෂ යි කඹම: සියක් අවුරුදු ගිය උලු සුනු සියඹරා දෙබර කොල යුෂ හෙව තඹ වලදෙක, දී ගිතෙල් ලා කරද දණෙඬන් ගවා අදුන්සේ වූ කල තබා ඇස අදිනු. තුවර කොල, යුෂ තඹමලාවෙක හෙව සලට්ටියෙන් ගඩා බොල් වූ කල කඹව ගානු. මිට ම: නියඳ පොතු හුයා යුෂ උලු සුණු කිකිරිදිය යුෂ මිතෙල් එක්කොට තඹයෙන් සවා ඇස ලනු. මිට ම; මී (ඟ) පක්,† අරලු දියෙහි ලා හැලුනු (ඟැසුනු) පක් ගෙණ බටු කරවිල කොල යුෂයේ ගහා සෛඛිව සුඟක ලා ඇස ගානු. විලිකුන් දෙසි පකක් කපා පැහිරි පිට ඇතුළව කොට පෙරලා දෙමව පකෙක යුෂ එහි වත් කොට කකියවා තලිපිට හෙව තැටියෙන් සවා ඇස ලනු. කඹ නැති වේ. කඹව කිකිරිදිය කොල වරා කිරි සත් විටක වියලා සුනු කොට තඹ වලදෙක දී ලා සවා ඇස ලනු. මිට ම: මිගස කොල ඉරමුසු කොල යුෂ තලතෙල් සුන සමයේ ගෙණ තඹමලාවෙක දී පතුලු සුණු ඝැල කටින් සවා නිල්ව ගිය කල මී තෙල අදුන් දැලි ගන්වා හැටු ඩෙහෙත් එහි ලා අතා අමුකපුරු පහරවා ඇස ගානු. කඹව ම; දඬුවෙල් බැ මී හා කුකුරුමුවන් පක යුෂ හා මින් පණුවන් හැර පසුව බෙහෙත් කරනු. ඊට ම: ඉඟිනිඇට, කසා අරළු, ඇඹුළු, සෛඛිව, මුහුදුපෙණ, සිඳිතුරු වද ඉරමුසු සුලුබුරුද වගපුල් මිරිස් කපු කොල මේ හැම සමයේ වටා ගුලි කොට වියලා තබා පිනිදියෙහි ගහා ඇස ලනු. කඹ සතියෙන් නැති වේ. මිටම: කදුරු කොසඹ කි

*මිදුනුම්ඩ කොල-ඇතැම්. †මහාපක්-ඇතැම්.

වරාකිර සත්වටෙක රඳ විශලා සුනුකොට සෙකඹව මුහුදු පෙණ සිදධිගුරු ඉරමුසු සුළුබුරුද වගපුල් මිරිස් කපු කොල මේ හැම සමයේ වවා ගුලි කොට විශලා තම්බා පිණිදියෙහි ගහා ඇස ලනු. කබ සතියෙන් නැති වේ. මීට ම: කදුරු කොසඹ කීකිරිඳිය මේ තුන් යුසින් කබ රඳ අදුන් ගන්වා එම යුසින් සවා ඇස ලනු. මීට ම: ඕමිරිස මුල් වටන්දියෙහි ගහා අඳනේ. මීට ම; දෙමට සුඹුළු කාඩියෙහි ලා පැනි සිඳ ගානු. මීට ම: රන්වන් බෙල් ලන් සුනු කොට හෙල වෙඹුරෙන් සවා කරඹුවෙක ලා තබා කබ ඇති මානයේ ගානු. මීට ම: ඇසල පොතු දඹු කොල කකාරා බෙහෙත් පෙරා සෙකඹව හා තිපල් සයක් සතක් තලා ඒ කෂායේ ලා පැනි සිඳ ඇස ගානු. පැහිරි මිරිස කොල විලිකුම් කර බටු යුෂ හෙලකිරි හා තුන සමයේ ගෙණ මණඩා පිට දී සවා අඳුන් සේ වූ කල කබ මානයෙහි ඇස් පිරවනු. මීට ම: රිදීකුනු සෙකඹව වගපුල් අරළු ලොඳ සරියේ සුනු කර දඹුවෙල් බෑ මී හෙව ලොහොයෙදී සවා පසුව කරඳ මුල් පෙරා (නෙ) තඹකරඹු වේ ලා තබා සතියක් ඇස ගානු. කබව: කබ මානයේ ගානු. ඇඳිරි ඔමී ආදියට ද හිත යි. කබට ම; කුකුරුමුවන් පත යුසයේ අහුරු හා ඇස පිට ගානු. ඕට ම: මුගුනුවන්න කොල වරා බොටුයේ ලා හුන අළුයේ හුයා යුෂ මැඩ තඹ මලාවේ හෙව සැලකටින් සවා අඳුන්සේ වූ කල ඇස ගානු. මීට ම; වරාකොල හෙව මුං එව කකාරා පැනි කබට ගානු. මූ කල දියසුන් පොල් පකන් ගෙණ ඇතු ලේ හෙලා උක්කිරි පුරා කෙඳි ගැටින් ඇඹිටි ගසා මත්තේ කිඳි වැල් සිසාරා ගොම හා සුඹස් මැටි හා ගින්නේ පලහා යට කිරි සිඳි පක්කඩ හා අහුරු වූ කල මි තෙලින් දැගසා කබ ඇති මාන යේ පිට ඇස ගානු. මතා වේ. තිපල් ඉඟිනි ඇට හෙලළුනු මෙයින් කල්ක ගෙන මිරිසට ගතණක් සිඹිගුරු එරමිණිය පොතු සුභක් කටුපිල මුලක් ඇසල පොත්තක් මිරිස් කොල ගතණක් තෙරපා දිය සතර නැලියක් කකාරා නැලියෙක හෙලා බෙහෙත් පෙරා පැනි හෙව සිඳ කබ මානයේ ගානු. මීට ම: දෙමට පොතු ඇසල පොතු කටුපිල සා මුල, කසකොල මෙයින් ලාසු ලා ගෙණ කාඩි තුන්පතෙක ලා හුයා කකාරා පැනි වන අවසථාවේ බෙහෙත් පෙරා අරළු ලකක් ඉඟිනි ඇට ලකක් කුළුකුනුදම් කසා කඩක් මිරි සැට සතක් සුනුකොට කසායෙහි ලා පැනි සිඳ තබා සතියක් ඇස පිට ගානු. විලිකුම් කබට; වාකොල එලමුයේ ලා කකාරා පැනි සිඳ ගානු. දෙව්දුරු ඇඹුල් මණඩා පිට ලා සෝතලා කොල යුෂ හෙව තැටිපිටින් සවා පැනි යන විවරදී ඇස ගානු. කබ නැති වේ. මීට ම: තුවරලා' කොල පැනි සිඳ ගානු. 137–සුළුබුරුද මුල, කබව: ගිතෙලින්

හා අදනේ. අශ්‍රුපාතශබ්ද: මියෙන, කඩුවියට: කිකිරිදිය කොල යුෂ ගෙන ඇඳිරියට, බෙරු පලා යුෂින, රක්තනාව, කාඩියෙනැති හා අදිනේ ය. මේ පුනර්ණවාදි ගනය තම. අක්ෂිශුල ද තසා. ඇස රුජා කියත්. වාතයෙන් ඇස හැකිලවීම හා මන් බොහෝ වේ. පිත්තයෙන් වුව දහ ඇතිව මඩ කසාවන් වේ. ශ්ලෙෂ්මා වෙන් වුව මඩ බොහෝ වේ. කඩුවි ඇති වේ. ඇස රුජාවන් විගස පය මහපට ඇඟිල්ලේ තිය (ස) කුණු හුලා නිරන්තරයේ කිපවීමෙක වරාකිරි ගානු. නුවන ත් කංසකව ත් අතරේ ද එම කිරින් බින්දුවක් සේ ගානු. දෙසිපක පැඟිරි පිව ඇස අදිනේ. ඇසරුජාවට: සියඹරා මඩ සෛන්ධව වක්ෂුඃප්‍රසාද යුෂයේ ගහා ඇස අදිනු. අකුරු මැඩ බැමි සමන වේ. ඇස් පැහැණෙන්ඩ: වක්ෂුඃ ප්‍රසාද කොල තලා යුෂ කඩින් මැඩ ඇස වත්කරනු. මිව ම: පිත කරොහිණී හිමසේන පුෂකර වගපුල් සෛන්ධව ඉඟිනි ඇව ඇල් පැන ගහා ඇස අදනේ. ඇස රුජාවන් දවස් යමකු හා තොබැන ගෙල සැබෝ මුලක් උදුරා දෙසි ඇඹුල් එව උදළුතැටිල්ලේ ගහා ඇස් ලනු. ඇසරුජාවන් ඇසට: බෙලි සීන්මිදි තොටිල ඇද්දෙ මව, පලොල් මුල් කකාල කසාය ගෙණ ඇස පරිශෙක කරනු. රුජා වළකී. මිව ම: සියඹලා කොල හුන අළුවේ උයා උදළුතැටිල්ලක යුෂ හෙව කරද මුල් හා ඇස පිව හානු. ඊව ම: තිපල් තලා පැන ලා කඩින් මැඩ ඇස වක්කරනු. ඊව ම: කිඹුල්වැන්න කොල කොවා පොටිවනි බැඳ ඇල් පැන ලා ඒ පැනින් පිරැවනු. ඇස රුජාවට ම: කුඹුක් සුඹුළු සියඹලා කොල යුෂ හා තනකිර ගා ඇස ඔබනේ, සීන් තඹල කොල යුෂ ඇස වත් කරනු. වලකී. ගොඩ සිටින මුණඩ දණඩක් ගෙණ පොතු හැර දණෙඩ බෙලසුල උලා කඩෙක ලා මැඩ ඇස වත්කරනු. තලඇටක් පැන ගහා කඩෙ කින් මැඩ ඇස ලනු. රුජා වලකී. මිරිස වටා ඇස ගානු. කල්ව ගිය ඇස රුජාවට: අරළු පක් තුනක් ඇඹුල පක් තුනක් පැන් දෙකැලියෙක ලා කකාරා හුලක්කුවෙක හෙලා හුනු කල බෙහෙත් පරා හෙලකිරි උලක්කුවෙක දඬුවැල්බෑ මි කලඳක් ගිතෙල් කලඳක් කසායේ ගෙව කකාරා උලක්කුවෙක හුනු කල පරා ඇස කඩක් බැඳ එල්වා කට තාවා කිරි ඇසට එලා වතින් තවා අවෝරාසියක් පිරවනු. ඇස රුජාවන් කිපදවසක් ගියකල තිපල් මිරිසට තුනක් කසා පල්ලක් පැණියක කසා කොල මිපුප් කිඳි දළු කපු ඇට බැඳ කොටා පරණ ඇඹුල් මඩ මේ හැම සමයේ ගෙන තලා කාඩියේ ලා තබා මැඩ පෙරා පාදුගෙන ඒ පැන ගලනු. කෙවුම්, මල් පොල, රත තැති වේ. ඇස රුජාවන් කල: කිරැවානක් රත්කොට උදළු තැටිල්ලක තබා සියඹරා

දළු සොල නල්පත වසා හුන අළුයේ හුයා යුෂ දෙසි පකක් පලහා ඇඟුල් ගල පිට හෙව ලුණු කැටි තුනක් හා යකඩය කින් සවා පැනි යන විචර දී සැබෝ මුලක් ඉගිනි ඇටක් ගා ඇතු ලැ'ස ගිවැ'ස රැ ගානු. දෙදවසකින් සැසිදේ. ඇස රැජා අනතයේ මස් ඡරාද කණපොල ඇසින් දිය වැහුම්, දිය ඇත: කනදු(කොල) මඩ කොල පාන්කඩ කාඩියේ ද ගසා ගිතෙලින් අනා දෙසි පකක් හා දෙපිඩක් කොටලෝතැටියක් පාත තබා ඊ මත්තේ දෙපිඩ තබා සීන් කඩෙකින් ඇස වසා හුනු නොවන්නා ශීතාලේප කොට කිප පැයෙක තබනු. ඇස රැජාවන් දවස ම ලා කපු පකක් හා වේලා දළු සුඟක් හා සියඹරා දළු සුඟක් මිරිසට සතක් ලුණු කැටි තුනක් සිනිඳු කොට වටා කාඩින් මැඩ තුන් විටෙක ඇස වත් කරනු. ඇසරැජාවට: පරණ ඇඟුල් මැඩ සුඟක් උදළු තැවිල්ලක ලා යකඩින් සවා පැනි යන විචරදී ඇස ලනු. විසම වුව ද කිප දවසක් ගානු. සැබෝ මුලක් හා මිරිසවක් දෙසිපන්නේ ගා දෙසි පකේ ඔබා හුයා ඇස ලනු. රැ ඛනට: සමන් කොල මී වනුවැල් කසා රසඅඳුන් ගසා ඇස ලනු. මිට ම: කුඹුක්මල් රැයක් ගොමුයේ ලා තබා එම ගොමුයේ වටා ගුලිකොට ඇස අදිනේ. මිට ම; කොසඹ කොල යුෂ වැල්මී වනුවැල් තඹවලද දී සවා මී එව ඇස ලනු. මිට ම: තුඹ කොල යුෂ රැතිදෙන් කිරි එව පොවනු. මිට ම: සින් කුඹමැස්සන් සොයා එම හුනින් ඇස තවා, මාළු ඛතින් කනු. හුරු මුව සා එළු මෙකිවන්ගෙන් ලැබුනු අක්මාවක් ගෙණ දඹ දළු හා එක්කොට සොයා දළු හැර මස් ඛතින් කනු. මිට ම: කා රදු සුඟක් ඇල් පැන වටා පරා ඇස ලනු. රැඛනා එසේම නැති වේ. මිට ම: ලමාවසු ගොමු යුෂයේ වගපුල් ගහා රැ ඇස ලනු. ගොරද තන කිර ගා නශ්‍ය කොට ඇස ගානු. මිට ම: සෙඤ්ඩ සුලුබුරැද මුල් දෙසිපතෙක ගා ඇස ලනු. රැඛනට ම: කාඩියෙන් මිරිස් කොල කනු. මිට ම: නික මුල් මහරි මුල් පිතකරොහිණී සෙඤ්ඩ කපු ඇට ලොඳ දඹුවැල්බැ මියේ ගා ඇස අදනේ. පුපට: මලපටලගට; ගෝ දන් වංමුතු රත් සඳුන් රත් සෙඤ්ඩ කුකුළු බිජු පොතු මිරිස් මේ හැම සමයේ ගෙණ ගෙයි ලැගි ඇල් පැන වටා ගුලිකොට නො අව්වේ වියලා නිරනතයේ මියේ ගහා ඇස් අදනේ. පුපටලගට: කැලදළු අගින් කඩා එකි කිරි පුප අදනේ. සතියෙන් කැපේ. මිට ම: තිපල් ගුලිකොට අදනේ. මුදනු හෙලකිර ගහා ඇස අදනේ. කැපේ. පටලගට: මුදසුම හෙල දීපෙරලිදියෙහි හෝ දිවුළු කොල යුෂ හෝ ගහා ඇස අදනේ. කැපේ. මෙම බෙහෙත් කණ්ඩුවියට; බුලත් යුෂ ගහා අදනේ. පට ලගට; වගපුල් මිරිස සිඩිඟුරු කරද ඇට වනුවැල් කුළුකුඳුම්

කසා සෛන්ධව බෙලිමුල් තුඹමුල් සස්සඳ මුල් සක්ඇට මේ හැම සමයේ ගෙණ ඇල්පැන ගවා ගුලි කොඅවුයේ වියලා මීයේ හෝ ඇල්පැන ගහා ඇස ලනු. පවල ආදි සියළු රොගම නසයි. මේ හැම මාගධිකාදි නම්. පවලගට, පැනිගත මී හර දිය දියපෙරළිය යුෂ හෙව සතහා ඇස අදනේ. රූක්ෂ වී නම්: ගෙදපලා යුෂ මුත ගා ඇස ගානු. වේදනා නැති වේ. පවලගට: මල් සුදු උක් කරඳ කොහොඹ තුන්මුල පෙහෙකොට නුපුන් ගසින් උදුරා දැවිටි දඬු සා කොට ගහා තුත එක්කොට හුලනු. වෙන් වෙලා නම් නටුවේ දඬුවෙල්බෑ මීයෙන් ගහා ඇස අදනේ. මීට ම; ගරබෝ ඇට හිගිනි ඇට වගපුල් සිඹිඟුරු මී හා ඇස ලනු. ඇසමලට: මළ මකුළුවන් අඹරා සෛන්ධව පුෂ්කර පිතකරෝහිණි අමුකපුරු එක්කොට සුනු කොට ඇස ලනු. කැපේ. හෙලසඳුන් අරළු කැල පැනි අඹහුන් බැගින් ගෙණ සෛන්ධව කලදක් හා එක්ව පොඩි කොට ඝන වසත්‍රයකින් පට වූණි කොඹ තබා දෙවේල උඩුම්ගාව හොබා සුනු අසුරෙන් ඇස ලනු. පවල කැපේ. හෙලකිරි හෙළමොහොර කාඩින් තුන්වේල බත් දෙනු. මීට ම: නිත මුල් මහරිමුල් පඤ්චකරෝහිණි සවිත්‍රිව කපු ඇට ලොඳ දඬුවැල්බෑ මීයේ ගා ඇස අදනේ. ඇස ලේ තැග: රත්කඳුලැස්ස යුෂ නොරිදෙන අංසයෙහි පිටිපල්ලේ අකක් සා තැන ගානු. පවලගට: හෝ මිරිස් මුලක් කුළුකුඳුම් කසා කඩක් අරළු පකක් සිඹිඟුරක් සක් ඇටක් ඇල් පැන වවා ඇස අදනේ. මීට ම; සියන් දුඹුළු කෙහෙල් යුෂ මී හෙව තැලිපිට ගහා අදුන් සේ වූ කල ඇස අදනේ. මලව; පුප් සමන් මුල් සැබෝ මුල් තොවපියල්ලේ ලා වවා තලතෙල පාන් පානේ. සීන් තඹල කොල මුගෙහි ලා සපා මල් නැගි ඇසට පිඹිනේ. මලට: මුරුඟා. ඇව, හිගිනි ඇට, මිනිඉස්සබොළු, කුකුළු බිජු පොතු රත් එක් කොට ගුලි කොට මීයේ ගහා ඇස ලනු. කැපේ. (බ) ඔටු ඇට සුනු කොට හුනකිලිල්බඩ පොල්බඩ බදුළුඳළු සමයේ ගෙණ වියලා දවා අළු හැර දිය දෙතිස් විටෙක පරහා එදිය එම පළමු කී සුනු දැ පිට දී අඹරා වියලා සුණු කොට තබා ඇස මුල පුප ලනු. කෙණෙහි කැපේ. ඉසරුජා ගෙණ මල් නැගි ඇසට: මහත් කිඳි ගැට ලාස් සක් වියලා සුනුතර සැලියෙක පැන් පුරාලා තබා පාදැ හැර කල්ක ගෙණ දැ පිට දී හෙව වවා ගුළිකොට වියලා මිරිස් උලක්කුවක් හෝ දවා කරකොට බැඳ සුණු කොට දෙක එක්ව අඹරා ගුලි කොට එසේම වළඳෙක ලා තලතෙල් හෝ පොල් තෙල් හෝ බෙත් ගුලි සිටිනා සේ වත්කොට ඉස් මුදුනේ මස්සක සා තැන කෙස් හැර දවස මස්සක් සා තෙල් අත්ලෙන් ගෙණ ඔබා මසක් හෝ මණ්ඩලයෙක් හෝ ප්‍රයෝග කරනු. ඇස සියළු රොග සන්

සිදේ. ඉසකේ බොහෝ වේ. මෙහි දිසතුරු නම්. මලම: සිනුක් පොතු හුයා යුෂයේ පුෂ්කර වවා අදනේ. මිව ම: සමන් මුල් සිඹි හුරු සෙනුව මිරිස් මුවෙහි ලා ඇසව පිඹිනේ. පුපම: සමන් මල් තනකිර වවා ගුලිකොට තම්බා තනකිර ගා ඇස අදනේ. කපු ඇට ලොද වවා ගුලි මියේ ලා මියෙන් පුප ගානු. සුළුකුර මුල් ගොදන් මියේ ගහා පුප අදනේ. පුපමිස්රොදම: අත්තන පක් මිතෙල් හෙව සුණු කොට ගානු. පටලශම: වනුවැල් සිඹිහුරු පෙරන්ගා මොලොක් කොට තඹ ඕඳ දියේ තබා කීප පැයක් ගිය කල තනකිර මැඩ ඒ කිරෙන් පරිශෙක කරනු. පවල ඇඳිරිය බලවත් වි නම්: සුලුබුරුද හෙල තලා අදු මේ තුන් මුල කාඩිය තඹ තව්වම ගා රැ ඇස ලනු. මිලම: විලිකුම් වේ පත පණු දෙතුන් සතියක් ඇස වත්කරනු. පටල ඇඳිදිශම: තඹසුණු රිදී තුතු පිතකරොහිණි තිපල් තිකුළු නෙළුම් ඇට ලොද අඹුකපුරු රස අදුන් සෙතිව මේ හැම සමයේ ගෙණ මහමි වත්කොට ද ගසා අඹරා කරඬුවෙ ක ලා තබා දෙවේලේ ඇස ගානු. මඬලයෙන් සංඛිදේ. පුපම: හොදන් තනකිර ගා අදනේ. මලසුදු අදුමුල් කාඩිදියේ ගා ඇස ලනු. මල් කැපේ. සිශලු පටල පුප් ආදිශම: මිරිස් වගපුල් අගිල් කොකුම් මුදුපෙණ හුණ දන්ඩේ මකුල් ඉරිවේරිය සුවදකොට යසුණු රසඅදුන් රිදිතුතු සෙතිව ලුණු ගීමසේන කපුරු ගල්සෙවෙල් ඇද්දෙමට පොතු සමයේ ගෙණ දඬුවෙල්බැ මියෙන් ගහා කල්ක මඬයෙක ලා මි වත්කොට තඹ තැටියෙන් සතියක් ඝවා තඹ කරඬුයෙක ලා තබා කපුරු පොඩි ඉස තබා රැලාවෙන් ඇස ලනු. මේ මදිවාදි නම්. රත්පටලාදි පටලශම: විලිකුම් දෙමට පක් අතින් මැඩ මොලොක්වූ කල මුතත සිල් කොට කබලක් හුණු කොට දෙමට පත මුණින් නමා තබා කකියා ගත්කල ඇස දෙවේලේ ගානු. සතියෙන් කැපේ. පටලශම; මානෙල් අල පොතු සැස කුඩා කොට කපා වියලා බැද කපු ඇට හා මදුසමයේ ගෙණ රිදී තුතු කපුරු ලා තනකිරෙන් වටා ගුලි කොට විතෙක ලා තබා සවස උදය පොඩි කොට ඇස ලනු. ඇස මල්පොල දිශ මඬ මස්රොද ආදිශම: එළුකිර හෝ එලකිර හෝ තනකිර එව වැල්මි අඹුකපුරු සු(ර)ත්මල් ගොඩමෙනේරිය මල් මේ හැම කිර මැඩ ඇස පිරවනු. පවල කැපූ ඇස සොඟවි නම්: කොසඹ කොල හෙලකිර ලා උගා ඇස ලපත බඳිනේ. නවනැඹිලිය මුල් පියලි වවා පාන් නගා දවස අඟලක් වනතුරු ඇසව මදහුන .පානු. අඝාඩ්‍ය පුප් මල් ද මඬින් උපන් පුප් ද නැති වේ. සියලු මල් පවලශම: රත්කතුරු යුෂයෙන් මිරිසවක් සුණුකොට ලා සල කැට දී තඹයෙන් ඝවා සතියක් ඇස ලනු. සති අනතයෙහි එම කොල යුෂයේ රැඳූ කඹ සුළු

බුරුද මුල් විලිකුම් සියඹලා කුරු ලා පියලි වවා ගිතෙල් අඳුන් ගන්වා වැල්මි කකාල ගිතෙලින් අඳුන් ඔවා කපුරු මිශ්‍ර කොට ඇස ලනු. **කාඤ්ඤණමණ්ඩලයේ** වූ කළු පටලයට; මී අරළු හෝ ගෝසුඹුළු හෝ සෛන්ධව හෝ මියෙන් ඔවා ඇස ලනු. **ඔස්රොද මල්රොද රුජා ආදිශට:** රත්මල් තැල්මල් කෙහෙල්මල් හොඬ බේරිය මල් කිත්තඹුරු මල් වැල්මි අරළු මෙ හැම කාළුළුන් දන්ඩේ දෙණ ලා තත කිරි පුරා දුම් තැගි අඟුරේ හුයා මඩය පෙරා තිවා පිරවනු. අරළු කසා හිගිනි ඇට සියඹලා ඇට පැන ගහා හුණු කොට පිස අඳිනේ. තනකිරි තලිපිට ඔවා ඇස අඳිනේ. මිරිස දේ'කක් වගපුල් සතර අකක් තඹසුණු කලඳක් යහුණු දෙකලඳක් හෙල යකවනසු මුල් සතර කලඳක් එක්කොට දී කාඩින් තුන් දවසක් අඹරා ගුලිකොට සෙවන වියලා කාඩිය හෝ වැසි පැන හෝ දිපෙරළි දිය හෝ යකඩ වත් සමකව හෝ නිරාමයේ ඇස අඳනේ. මල් ආදි සියලු රෝග නසා. **මලව:** සුවඳෙල් මල් පැන වියලා කපුරු මුසුව ඇස ලනු. ලිහ විනාශය වී නම්; **තිමිර** කාවයට නම්. ඊව ඇඹුළු ඇට මියේ ගහා අඳනේ. **කාමිලා** නම්: ඇස කසන රෝගයට නම්. වැල්මි වනුවැල් කොසඹ කොල හා දඹු වැල්බෑ මී හෙව නඹ වලඳ දී ඔවා ඇස අඳනේ. කඩුවි නැති වේ. **වදුරු නැගි ඇස මල් නැත:** ඉගිනි ඇට දඹුවෙල්බෑ මියෙන් සනහා කපුරු මුසු කොට මඩා පිවදී ඔවා දෙවේලේ ඇස ලනු. **ඉළුප්කෙහෙශට:** සක්සුණු සුළුබුරුද දෙමුල් දෑයේ දී වවා පිඹුරු තෙලින් අඹරා ගුලි කොට තො අව්වේ වියලා එම ගුලි පිඹුරු තෙල් හා දන් මරු දණ්ඩෙන් ගෙණ ලොම් උදුරා එවල කිපවිටක ඔබනු. **ඉළුප් කෙහෙ** වඳ වේ. මිට ම; රන්ගිරියෙල් දුනුකෙහෙ අරළු කපු කොල. යුෂ හෙව අඹරා ලොම් උදුරා *එහැස් රැ ලනු. මද වේ. මිට ම; කපුරු දුනුකේ අළු ගිරිතිල්ල කිරි මොනර තෙල් මී සුවන්ගුරු එක්කොට ඔවා කල්ක ලොම් උදුරා දන්මරුද ණ්ඩෙන් ලනු. මිට ම: සාට තැන මල සුදු ගඩවිලෙකු හා සෛන්ධව සමයේ ගෙණ අමු කපුරු ලා තලිපිට දී ඔවා ලොම් ඉදුරු කයේ ගානු. තුන් දවසින් වඳ වේ. මිට ම; නිටුල්කිරි හා සුත්කර අමුකපුරු ඔවා එමසේ ගානු. මිට ම; බටුමුල් කනේරු සුඹුලු පුපුල කොල තුන වවා ගුලිකොට වියලා ගිතෙල් ගනා ලොම් උදුරා ගානු. මිට ම: කපු හෙලවරා හෙල නෙළුම් මෙයින් ඇටගෙණ මද හා සුළුබුරුද මුල් හා වග පුල් සමයේ ගෙණ කරඳ කිර වවා ගුලි එම කිර හෝ පැන හෝ ගහා උදුල මුන ගානු. වඳ වේ. මිට ම: නුගකිරි සුත්කර අමුකපුරු

*එහැස්-ඇඟැම්.

ලා සවා ලොම් උදුරා ගානු. යමතැනෙක්හි ම ගැව ලොම් වද වේ. දෙබම් ඇට වියලා යට මද කොටා හුයා වනලා තෙල් ගෙණ ඒ තෙල් ලොම් වැඩි ගිය කල ගඟා ලොම් උදුරනු. නැවත උදුරා දෙතුන්වටෙක ගානු. ලොම් එකෙක් දෙකෙක් වී නම් උදුරා රන් කටුවෙකින් සිඟි ඇතිව එතැන දඟනය කරනු. මිට ම: දියමෙර ලිය දණෙහි කිරි උදුල මූන ගානු. මිට ම: කොටදිඹුලාගෙඩියේ කිරි ලොම් උදුරා ගානු. හෙලනෙළුම් කිරි කැල කිරි දන්මරු කිරි ලොම් උදුරා තුන්කිරි තුන් දවසක් ගා සතියෙන් ලොම් කැගි කල නැවත උදුරා ගඟා මෙම ක්‍රමයෙන් තුන්වාරයෙක ගඟනු. ඉළුප් ලොම් නැති වේ. මෙම මුල්තුන පියලි වවා මෙකී තෙල අඳුන් ගන්වා එම තෙල දිවුල් ලොද හෝ දෙසිපොත්තක් ලා කකාරා කරගැර තෙලින් අඳුන් සවා අඳුන් ඇස ගානු. ලොම් වද වේ. සක්නැබ සක් වරා කිරින් සවා ඉළුප් උදුරා ගානු. මිට ම: මඟබෝදළුයේ කිරි තුන්සතර විටෙක ගානු. ඇසලපළු ඇතුලේ කිරි උදුල මුහුන ගානු. ඉළුප් ලොම් නොවේ. ඇසිකිණීගන්ධ: විලිකුම් සියඹලා මැඩ බොකුවිදලේ සොල්වා පි'වැස ගානු. මිට ම: 138-ඛෙබර කොල හා කසා වවා ඇස්වට ආලේප කරනු. ඇස් පණුදෙසට: පැදුම්දෙසින් කුඹුක් සුඹුලක් ගෙණ අල්පැන ගඟා ඇස ලනු. ලඟකට එක් බැළතක් හා මිරිස් අඹරා අදනේ. කුඹුරිත් තක බිම් හා ඒ හුනින් තවනු. මිට ම: ඇත්තෙල් බදනේ. තින් තක් අතුරු කල විවර පිට ගා ලඟනේ ගානු. ඉසිහින් දියබෙරලිය දන්ඩේ බෙලසුළුදු එම ලෙස ගානු. උරුලාස පිට වරා ගානු. ලඟ නට ම: පුස්වැන්න ඇට පැන ගඟා අදනේ. දුඹිවුව පුඹා කවනු. 139-උක්සකුරු ගිතෙල සියළු ඇස් රොග හා වා පිත් නසා. 140-උක්සකුරු හා සිඹිඉතුරු නිති උදය වළඳනු. සියළු ඇස් රෝ ග අරුවි වා නසා. අග්නි හා බල වඩා. 141-ඇස්රෝග ඇත්තාහු විසින් උදු කාඩි තලතෙල් කම් ඉසීම් ගැලීම් නැම් කටුක දැ ඇඹුල් දැ අපථ්‍ය සාකජාති දී පැණි කැම ද, දුම් හා ඇස ගැන්වීම්, සියුම් අකුරු බැලීම්, දඟවල් නිදීම්, ඉසින් බර ඉසිලීම්, මෙකී දැ නොක රනු. කලහොත් ඇස් නසී. මිව: පථ්‍යමාලු වැල්ලරි හෙලබටු හෙල කිලන් කොල ඇඹුල් කිඹුල්වැන්න මුගුනුවැන්න කොසවිල සාල් මැසි ලාපුසුල් මිරිසකොල ගිතෙල් ආදි හිතවූ අන්නපානයෙන් බත් දෙනු. සොතාණීවගයෙහි සත්වැනි අක්ෂිරොග චිකිත්සා ඛ්‍යාස සමයේ යි.

කර්ණරෝග චිකිත්සා-8.

මෙසේ අක්ෂිරෝග චිකිත්සාවෙන් ලොකාඊ දක්වා අන තතරවූ කර්ණ රෝග චිකිත්සා කියන්. 142-දෙකන්හි රුජා ද, බිහිරි ද, කර්ණනාද ද, ශ්‍රව (න)ය ද යන මෙකී රෝගයෝ වාත යා විසින් වේ. පිත්තයාගේ ඌෂ්ණ භාවයෙන් ද කඵයාගේ ව්‍යලී මෙන් ද කර්ණමූලයේ අවගන්නාහ. එහි කර්ණ වණාහි කර්ණශූලය කර්ණ නාදය කර්ණ කීලය කර්ණශෝලය* කර්ණවිද්‍රධිය කර්ණපාකය කර්ණපූතිය කර්ණස්‍රාවය කෘමිකර්ණය කර්ණභගන්දරය කර්ණප්‍රතිනාහය කර්ණකණ්ඩුවය යි යනාදීන් අටවිසි රෝගයක් වනු. එහි ඉසව වූ අභිඝාතයෙන් හෝ කණට දිය වැදීමෙන් හෝ ශ්‍රොතශත වාත යෙන් හෝ කර්ණශූල වෙයි. කර්ණනාද ශ්‍රොතගත වයින් ම වෙයි. පිතින් සෙමෙන් කර්ණ කීලය වෙයි හෙවත් කාරොදු වෙයි. ක්ෂයින් හෝ රූක්ෂ භෝජන අනුභවයෙන් හෝ වයින් හෝ ශිරෝ විරේක කොට සිහිල් වීමෙන් හෝ කර්ණශෝල්*වේ. ක්ෂතයෙන් හෝ තුන් දෙස් විසින් හෝ ග්‍රන්ථි ඇතිව කර්ණවිද්‍රධි වෙයි. රත්ව රන්වන්ව අරුණුවන්ව විදමන් හා දහ ඇතිව ශ්‍රව ගෙණ පැසෙනු කර්ණ පාක නම් වේ. වේදනා ඇතිව හෝ නැතිව හෝ කුණු ශ්‍රව කණ වූයේ පූතිකර්ණ නම් වේ. ශ්‍රව යන කණ නිදන කල මැස්සෝ ඉහඹ ලාති. හේ කෘමිකර්ණ නම් වේ. ඉස්පැලෙන්නා සේ නැහැයෙන් මියෙන් ශ්‍රව යේ නම් කර්ණ ප්‍රතිනාහ නම් වේ. කර්ණබාධියේ වාත ශ්ලෙෂ්මයෙන් වේ. සෙමෙන් කර්ණ කණ්ඩු නම් වේ. සප්තවිධ අර්බුද මස් අකුරු බැවින් ආකාර බලා චතුර්විධ ශොථ දෙස් තුබූ හෙයින් දන්නේයි. එහි කර්ණශූල, කර්ණනාද, කර්ණබාධිය, කර්ණ ශෝලයව:* වාතහර සිනිඳු දැ තෙල් ලා සිද කණ වත්කරනු. සෙනහ-විරේක සෙවද-කරනු. බෝ සුඹුලු හෝ දළු හෝ මිරිදිය මස් හෝ උඳු හෝ එළුකිරි හෝ ලැබුනක් තලතෙල බැද රැස්නා හුන සියක් අසුරු කල් කණ හෙව තබා හරිනේයි. තියුණුකොට වාත හර ද්‍රව්‍ය කකාරා තෙල් හෝ කිරි පොවනු. උඳු බැලිල බැදි තෙල් කණ පුරා හරිනේයි. ලුණු ඉස්ම හෝ සිදහුරු ඉස්ම හෝ මිරි කුළු අල ඉස්ම හෝ තියුණු කොට කණ පුරා හරිනේයි. සුරසාදි හෝ මහපස්මුල් හෝ ලප්තාරං ඉස්ම හෝ තලතෙල සිද කණ පුරා හරිනේයි. කර්ණව්‍යාධියව-වාතව්‍යාධියව හදුල පිළියම් කරනු. කර්ණශ්‍රව-පූතිකර්ණ-කෘමිකර්ණයව: ශිරෝ විරේක කරනු. පසකුරු කෂායෙන් හෝ සුරසාදි කෂායෙන් සෝදනු. එම සුනුකොට ආලේප කරනු. තිඹරාබිජු අරළු ඉදින්නවරු ඇඹුල සුනුකොඹු දිවුල් කොළ යුෂ අතා කර්ණ පුරවනු. හෙලබටු ඇට සිදුහත්සුනු තිත්තල

*කර්ණශෝවඛ-මාබව නිදාන

අතා දුම් දෙනු. කාමිකර්ණීයව; සිරියෙල් සුනු ගිතෙල හතා පුර වනු. ගුගුල් සුනු හතා දුම් දෙනු. කර්ණදුර්ගන්ධීයව; ප්‍රවජාඛිත කබලග්‍රහ කරනු. කර්ණිකක්ෂාලයව: අබතෙල් හෝ අබ බැදි තෙල් හෝ කණ පුරා හරවනු. කර්ණිකෙක්ෂාල-කර්ණිප්‍රක්ෂාලදයව-සෙනහ-සෙවද කරනු. ශිරෝ විරේක කොට සෙසු පිළියම් කරනු. කර්ණිපාකයව; ක්ෂතවිසර්පීයව හදුල පිළියම් කරනු. කර්ණිකි ලියව-තෙලින් තෙමා තන්සැන්දෙන් හරනේ යි. ඊට ම; උපුල් කොල සිදහුරු වද දෙව්දුරු සුගු අතා සෙඹව හෝ මු හා තලතෙල සිද කණ පුරා හරනේ යි. කර්ණරුජාවව-පළෙලු මුය සෙඹව ලුණු හා තියුණු කොට කණ පුරා හරනේ යි. තියුණුය යි යන තන්හි සුඛොෂණ යයි සේයි. වරන දිවුළු අඹ දඹකොල කල්ක කොට තලතෙල් සිද කණ පුරවනු. දැසමන් කොල තලතෙල බැද කණ පුරා හරනේ යි. කර්ණිවාතයව-කුඹුරු එඩරුමුල් අඹරා ගිතෙල බැද තෙල් පොවනු. වනුවැල් හා කුඹුරු කොල කසාය කණ වත්කරනු. කණින් පුයා වැගිරෙත්. මොනර වසුරු හා හුණ දඹු යව ජිවිගෙණ තලතෙල බැද සුණු කණ වත්කරනු. මිට ම: තාරණඇඹුල් අබ තලතෙලින් පිස ඉස ගල්වනු. විරෙන කඹව-කසා වනුවැල් තම්මැන්න කිපු පිස කණ හෝනේ. මිට ම-අරළු තලතෙල් ගා සතියක් කණ හෝනේ. කිහිරව-දැසමන් සෙමර ඇට තලතෙල බැද කණ හෝනේ. වරා කුඹුරු එඩරු ආදී වාතහර දැ කකාරා මත්තෙහි ම මලාවක් වසා මැද සිදුරු කොට හුනපුරුකක් සිදුර මත්තේ තබා නගිනා හුනින් කණ නහවනු. තලපක් කඹා කුඹුරු දෙඹ ලොද ගෙණ සියුම් කොට වවා එසේම කඹ බැඳ හුනුකොට වවා තවනු. ඇට කෙහෙල් මුව හුනඅළුයේ හුයා කණ මැඩ වක් කරනු. පොල් තල්බඩ හුනාළුයේ හුයා මී තලතෙල් දෙ තැලි යෙන් ලා සෙම් නගනු. සකුරුදියෙහි සිඹිහුරු ගහා සෙම් නගනු. නිකදළු මියෙන් ගෙණ සෙම් නගනු. කර්ණගුලයව-කටුකරඹු බැලිල තලපෙරලිය කුඹුරුමුල් කකාරා කෂාය ගෙණ තලතෙල් එව සිද ඉස තුන් දවසක් තෙල් බඳනේ. කර්ණිතාද-කර්ණිබාධයව-බෙලි මදුලු වැල්මි හෝමුගේ බැද ආලේප කරනු. වැල්මි සදුන් බෙලි තලතෙල බැද කණ වත්කරනු. කණපොල නැගි විට; පූබාවන් තවනු. සිල්ව පොල බසී තම්-දැසමන් කොල හෝ මල් අතින් සවා යුෂ කණ හෝනේ. පූතිකර්ණීයව-ගිවුළු දිඹුල් බුළුසුඹුලු සමසේ ගෙණ කකා රා බෙහෙත් පරහා කෂායේ තලතෙල් හෙව සිද පෝනා හුන කණ වත්කරනු. මිට ම-එඩරු ඇට සතක් පොතුගැර මෙහෙනවුලලා ගුරුකඹක් තලතෙල කකාරා කණ හෝනේ. මිටම: සිරිස්ස පොතු ගහා තලතෙල් එව කකාරා සුව හුන කණ හෝනේ. කන්රුජා

වව-නියඳපල්ලේ සුදුතැන් හුනාළුයේ හුයා යුෂ කණ හෝනේ. මිව ම-වරාදණඩක් විෂතක් දිග ගෙණ සිදුරු කොට මිරිස් පොඩි ගිනි අඟුරේ ලා වරාදණඩ සිදුරෙන් කණට දුම් ගන්නේ සි. කණ්ණ වාතයව-සිදුඹුරු අඟුනු ඇව තලතෙල් සිඳ කණ හෝනේ සි. කණ්ණශූලයව-වැල්මි බැලිල වගපුල් සකුරු එරබදු කොල යුෂ තල තෙල බැඳ කණ හෝනේ. කටුකරඬු ඉරමසුමුල් වැල්මි බැලිල දෙව් දුරු ගබ පොල්තෙල සිඳ කණ වත් කරනු. ශ්‍රාවයව-සඳුන් තන කිර ගහා කණ වත්කරනු. මිව ම-අඹ දඹ ගිවුළු නුග බෝ ඇසටු පුලිල යුෂ සමයේ ගෙණ ගිතෙල් සිඳ මි මුසුකොට කණ හෝනේ. කණ්ණවාත-පූතිකණ්ණයව-නිල්කවරොළු මුල් හා සුවඳෙල් මුල් කකා රා කෂාය තලතෙල සිඳ කනව වත් කරනු. කණ්ණ්‍රව-කණ්ණශූල යව-තුන්බුමුගත්තන පක් ඇව හැර මි තෙල් පුරා කකියවා පෝ නා හුන කණව වත්කරනු. කණ්ණශූලයව: හෙලලුනු හෙල වරා පත ලා හුනාළුයේ ලා හුයා කඩින් මැඩ කණ වත්කරනු. කණ්ණශූලයව ම-හෙලගෝමූයෙන් තෙවිවක් කණ සෝදා සිදුඹුරු යුෂ තුන්වවෙක කණ වත්කර තුන්පැයක් සිටුවා හරනේ සි. කණ පොලව-රන්මනිස්ස කොල යුෂ කණ වත්කරනු. කණ පොලව-කිකිරිඳිය යුෂ එකතව තලතෙලින් භාගයක් ගෙණ මොනර කකුල් තලා තෙල සිඳ කණ වත්කරනු. කණ රුජා වව-සිරුස්ස පොත්තක් මැදින් කැන තලතෙල් ගෙව හුනු ගන්වා කණ ඔනේ. කන්වාශන් වන-මුදුපෙණ පැන ගහා කණ වත්කරනු. වැයෝ වැගිරෙත්. මිව ම-මුරුඟාමුල් සිඩිඹුරු දෙක අඹ රා පොල්තෙල ලා දෙකන ද නාසය ද නශ්‍යකොට ඉස ඇඟ ගල්වා අව්වේ ඉඳවනු. වැයෝ වැගිරෙත්. 143-කුඹුරුඇට ලොඳ හෙල එහුනු අත්තන ඇව වගපුල් ගල්සෙවෙල් සෙඤ්ඤව ලුණු සමයේ ගෙණ තඹලාවෙක්හි දී තලතෙල ගෙව දෙකණ දෙනාසයේ ගෙව ඇඟ ඉස ගල්වා අව්වේ සිටුවනු. වැයෝ වැගිරෙත්. මිව ම-පොල් තෙල් වත්කරනු. අළුත් මස් කැටියක් කියඳිගෙව කණ මත්තේ තබා හොවිනේ. මස් ගන්ධයට ඇතොත් වැගිරෙත්. දවස් ගණන් කරනු. මිව ම-එක් කණෙක පෙදක් ගන්වා රන්මනිස්ස ඇව අඟු රෙ ලා පත්පසකින් දුම් කණට දෙනු. පණුවෝ සඟ කසල්ලෙණ් වැගිරේ. කණකිණිතුල්ලන්ව-ගිවුළුමදුලු ඉස්ම මැඩ පෙරා කණ වත්කරනු. ඊව ම-මැකොල යුෂයේ ලුණු කැටියක් ලා කණ වත් කරනු. ඛඩින් උපන්වන ඇතිවූ කණ්ණ රෝගයට ම-තුන්බුමු ගත් තන රන්කතුරු දෙකින් යුෂ උලක්කුවක් ගෙණ තෙබුඅල තුළ් කොට මදක් ගසා එහි ලා අල බැඳුන කල ගෙණ පෙරා කණ වත් කොට පුළුන් ගන්වා ඉසින් ගහා කණ බෙහෙත් හැර තුන් දව

සක් හෝ සතියක් කරනු. නන්නාරිය මුල් කකාරා තල කිරි හුළු කැන් කණ තෙල හැර අනතයේ පොවනු. දඹපොතු හෝ කොල හෝ පක් හෝ ගෙණ යුෂ කණ වත්කරනු. කාරොදු නික්මේ. කණී ශ්‍රව හා සූලයට-කපුපක යුෂ හා උදු කෙහෙල්මල් ලාපක් තලතෙල බැද කණ ඕනේ, කණවිරේ තම්-අරළු සුනු තල තෙල ගතා කණ ගානු. මිට ම-නවනැබිලිය සියන්දුඹුලු කිඹලිමැටි තන කිරේ වටා අදනේ. ඔහිරි කණට-ගෙලලුහුනු කා කන් පිඹිනේ. කණීශ්‍රවයට-මුව අං දළු මී තෙල පිස කන ඕනේ. කණීරොගයට-ලා කදුරු දණඩක් ගෙණ සුදු පොතු හැර නිල් පොතු ගෙණ මි තෙල කකාරා කණ වත් කරනු. කන් ගඩත්-සක්සොඳ මුල් ගිතෙ ල බැද කණ වත්කරනු. බිහිරව-මීයන්නේ තෙල් හා කපු පක් යුෂ එක්කොට කණ වත්කරනු. කණීශූලයට-රසබැලිල මුල් පෙ රන්ගා වද ගෙලලුහුනු අබ උදු ගෝන අං පෙරන්ගා සවරි ඇට මහවැලි තෙරපා මී තෙල සීද කණ වත්කරනු. පොල රුජා බිහිරි ආදිය හැරේ. කණ පොල නැගී බෙහෙත් නො අසා සුව නොවේ නම්-විලිකුම් දෙසිපක් මූනත කපා ලුණු සුනු ඇතුලේ තෝටු වෙන් ඔබා ගිනි අහුරේ තම්බා කකියවා ගෙණ කඩින් පෙලා බෝ පත වත්කොට නීවා මදහුන කණ ගෙව මදක් කණ තබා හර නේ ඕ. කන්වා පැහැර වගා නො ඇසේ නම්-පණුවෝ වැගිරේ නම්- කාරොදු ඇත්නම්- කන් ඇඹිරි තිබේ නම්-සීනුක් පතුක් වරා හුන'ලුගෙන් හුයාගෙණ වරාකිරි හුලක්කුවක් තල තෙල් උලක්කුවක් ගෙලලුහුනු වද මුරුංගා මුල් කකුළුලෙලි මෙකී කල්ක වටා සිද කණ වත්කරනු. කණී සොළයට-කුඹුරු ඇට දෙඹ ඇට කෙඩරු ඇට අරළු බුලු ඇටෙ ලොඳ තලා පොට්ටනි බැද තලතෙල් ගන්වා නළල තවා කන්වට තවනු. 144-නික දැසමන් වරා කි කිරිඳිය කොල යුෂ කෙහෙල් බිබැල්ලේ යුෂ වේලා මුරුංගාමුල් ගෙලලුහුනු තලා වදකසා කරවිල කොල යුෂ සමයේ ගෙණ කල තෙල බැද කණ ඕනේ. සියළු කණී රොග නසා. මේ නිර්ගුණඩ්‍යා දි නම. 145-දැසමන් මුල් සහිතව සහමූලයෙන් ගෙණ තලතෙල සිද කණ ඕනේ. පිත්තයෙන් වූ කණීශ්‍රව දහ මතා වෙයි දන්නේ ඕ. කන් දළවන්ට-අස්ගොදු අල මී කිර වටා කන් පිට ගල්වනු. මිට ම-වෙල්හැල් සාල් අස් මූ ගෙව වටා කණ ගල්වනු. මිට ම-බටුමුල් උපුල් කොල අස්ගොදු අල සබරල මේ ගැම කොටා සුනු කොට ගෝමූයේ පැසවා තලතෙල් එව කණ ගානු. මිට ම-වද කසා රක් ගෙලබටු වැල්මී සෙඹිව ලුනු ගෝමූයේ වටා කණ ගල් වනු. දළ වේ. මිට ම-නික මුල් සාමූලයෙන් ගෙණ කොටා කිරිපස් නැලියෙක ලා කකාරා පතෙක හුනු කල මුදු තෙල් ගෙණ කණ

ගානු. 146-කණීපයොධරසඤ්ලයව-අස්ගොදු අල වද උපුල්කොල බටු හෙල අබ වවුල්පියා ගෝමස් මෙකි දෙය මී ගිතෙල් සිදා සීන්වූ කණීපයොධරාදියෙහි ගල්වනු. සඤ්ලසථානයෙහි නො ගල්වනු. මේ අශවගන්ධාදිසාග නම්. ඇඟන්සාවල-නික කොල කොටා පොට්වනි බැඳ එම කොල පින්තෙන් තවනු. මිට ම-මූකල අත් තන පකක් දවා දෙඩම් පානු හෙව අඹරා ආලේප කරනු. ඇ පොතු දෙඩම් ඇඹුලෙන් හා ආලේප කරනු; ගුරුන්ද දඬු ද එසේ මයි. හැම කණි රෝගීනු විසින් ඝෘතපාන-රසායන කවයුතුයි. සදන බ්‍රහ්මචර්‍යා රක්ක යුතුයි. බොහෝව නොබතනු. ව්‍යායාම නො කරනු. ශොගාණීවශෙහි අවවැනිවූ කණීරෝගවිකිත්සා ධ්‍යාය මෙසේයි.

ශ්‍රාණරෝග චිකිත්සා-9.

මෙසේ කණීරෝගවිකිත්සාවෙන් ලොකාදී දක්වා අනන්ත රව ශ්‍රාණවිකිත්සා කියත්. 147-නාසයෙහි පීනසය, ප්‍රතිශ්‍යාය, පූතිනාසය, නාසාවාතය, ශ්‍රොණිතපිත්තය, රක්තය, පූයාරක්තය, ක්ෂවථුය, භ්‍රංශථුය, නාසාදූෂය, පරිශ්‍රවය, නාසාසොථය, නාසාමීය, නාසාශොසය, නාසාඅර්බුදය යි යනාදීන් එක්තිස් රෝගයෙක් වනු. එහි නැහැයෙන් ශ්‍රවය කුණුවූව වාතයෙන, රන්වන් වූව පිත්තයෙන, ඝන වූව කඵයෙන, තුන්දෙනාගේ ලකුණු ඇත, සන්නිපාතයෙනැයි දන්නේ යි. එහි අනා, විශලා, සිවි ඳුමා, සුවද නො ඇසේ නම්, වාතශ්ලෙෂ්මශෙන් වත පීනස නම්. ප්‍රතිශ්‍යා හා සම ලකුණු වේ. හෙලෙහි තල්ලෙහි මූලෙහි සිව, මියෙන් නැ හැයෙන් පොබිවී යේ නම් වයින් වන පූතිනාසා නමැ. පොල ඇති නාසය පැසෙන්නේ, පිතින් වත නාසාවාත නමැ. පිතින් හා ලෙහෙයෙන් මියෙන් නැහැයෙන් සිවියෙන් ශ්‍රොණිත පිත්ත නමැ. තලල් වට සිව පොහා ලේ නැහැයෙන් සිවියේ නම් පූයාරක්ත නමැ. නාසිකා මම්යෙහි පැහැර සෙම්ගෙණ වා පහල වේ නම් ක්ෂවථු නැමැ හෙවත් කිවිසීම නමැ. පිත්තයෙන් සෙම් කරව කිවිසියේ නම් භ්‍රංශථු නම්. සෙම් හැසිගෙණ වා පහල නොව නැහැ දැ නම් නාසදූෂ නමැ. පහන්දිය බසී නම් පරි ශ්‍රව නමැ. සෙම් හා වයින් විශලි යන්තයෙන් නැහැයෙන් යේ නම් නාසාශොථ නමැ. වාත-පිත්ත-ශ්ලෙෂ්මා සන්නිපාතයෙන් මස් අකුරැ සේ නැහැයේ වේ නම් නාසා අර්ශ නමැ. සොස ද එසේම සතරින් ම වේ. සොහ මහත්ව තර වේ නම් අර්බුද නමැ. එසිදු සිව්දෙසින් වේ. එහි පීනස පූතිනාසයට ස්නෙහ

සෙවද ප්‍රවජර්දිතා විරේක කරනු. කුළු ඇඹුල් ලුහුල් මහළු යෙන් බත් කනු. සෙම් නගනු. නාසාවාතයට-පිනව ඝිත දූ කරනු, පසකුරු තෙල් ගානු. පසකුරු දියෙන් පරිශෙක කරනු. පූයාරකතයට රත්පිනව ඝිත දූ කරනු. ක්ෂවථු-ඝ්‍රාණජ්‍ර දෙකට ලුණු ගිතෙල් ඝනා දුම් දෙනු. සිරොවිරේක සෙවද කරනු. නාසාදූෂයට තෙල් පොවනු. බැලිල තෙල් ගානු. නාසා ශ්‍රවයට විරේක කරනු. ලුහුනින් දුම් දෙනු. නාසාසොළුයට කිරි තෙල් ගානු. මේ වලඳනු. තෙල් මුසු රස පොවනු. ස්නේහ සෙවද කරනු. හමි අර්බුද ඡේද්‍ය බව දතයුතු. පූතිනාසයට; අඹ ඇට පෙලා ඉස්ම ගෙණ නශ්‍ය කරනු. මිට ම-වගපුල් මිරිස් සෙවද තලා වද උපුල් කොල සියුම් කොට වවා ගිතෙල බැද පෙරා නශ්‍ය කරනු. ප්‍රතිශ්‍යාවට-මිරිස් සුනු හා උක්සකුරු දියෙහි ලා අලලා බත් කනු. නාසයට-යම් ම සුවඳෙක් නො ඇසේ නම්; තිකුළු සුනු නාසයට පිඹිනේ. නාසයෙන් පහන් දිය බසී නම්; දෙවිදුරු රත් නෙටුල් මුල් හෙලකිර කකාරා පොවනු. මිට ම-පහන් ගිතෙල් වගපුල් සුනු ලා මි මුසුව පොවනු. මුදුන්විත් බඳිනු. ප්‍රතිශ්‍යාවට; පඹුරුමුල දෙඛම්මුල පොතු හෙලලුහුනු සෙකිව ගිතෙල බැද කවා සෙම් පැසවනු. මිට ම-කසා අරළු දෙවුදුරු තිකුළු බැලිල දෙමට වළඟසාල් කලමුල් දෙ බුරුද මේ හැම සතර ලඟස්සක් දිය හෙව කකාරා ලඟස්සෙක හෙලා මුල් පෙරා කෂාය සුරකී කැර වලඳනු. නශ්‍ය කරනු. වම්මුතු ගොදිවු දියමිත්ත කැකුන පක් මිරිස් වද අබ වගපුල් දෙළුම් සෙකිව රත්නෙටුල් කරද ඇට කකා ා තල තෙල සිඳ නාසයෙන් ගන්නේගි. වාතව්‍යාධියට; හදුළ පිළියම් මිට ත් කරනු. ප්‍රතිශ්‍යාවට-තිකුළු අරළු සුනු තලතෙලින් වළඳනු. සකී රා හෝ සකුරෙන් තිකුළු සුනු වළඳනු. මිට ම-කටුවැල් බටු ඝිඳිගැට සිදධිකුරු තුනින් නව කලඳක් ගෙණ කකාරා කෂායට වගපුල් සුනු ලා පොවනු. දී සකුරු මිරිස් එක්බත් දෙනු. නාසා නෙළුම් දඬු කටුසේ බැම කන් තොල් ඉදිමී කඬුවිව සොහව පැසේ නම්: කරද පස කකාරා තාලියකට නඟා පෝනා හුනපැන් කිප කොතලයකින් අවශ්‍යතාධාරාව ඉස පිරුවා පැන් නිවි නිවියේ කැ වත කැවත කකියවා තිස් සතලිස් කොතලයක් විවර පිරවා එම

දියෙන් නාවා එම කරද පස කකාල කාගම් පොවා සවස එම පැනින් සත් කොතලයක් පිරුවා මෙම ක්‍රමයෙන් සතියක් කරනු. එක් බතට සුළුබුරුද සින්ගෙඳ උදු අඟුලුපලා හෙලබටු තිබ්බටු මිරිස්කොල අවුලු කෙහෙල් මුංරස එලගිතෙල් මෝරු ආදියෙන් බත් දෙනු. නාසා කැසුන තැන කිර වැල්මි ගඟා නශ්‍ය කරනු. මිට ම-කළුදුරු පියල්ලේ ලා දුම් උරවනු. ප්‍රතිශ්‍යාවට-තිකුළුසුණු වලහසාල් වද රක්සුණු ගුගුල් සුනුකොට දුම් දෙනු. කිබිසි බොහෝ වුව මි හා පොල්කිරි නශ්‍යකරනු. ප්‍රතිශ්‍යාවට-සිඩිඟුරු ගැටකසා දෙකින් හුනක් සුනුකොට කසපැන කලතා පොවනු. යපේ. මිට ම-පරණ ගිතෙල් අනුභව කරනු. නාසාරක්තයට-සඳුන් සුව දිඟොට වම්මුතු ඉරිවේරිය හැල්පැන වටා ඉස ¡ගල්වනු. 142-නාසයෙන් යන අමුතු ලේ ආදියට-දෙළුම් මල් හෝ ඊතන හෝ අඹ ඇට හෝ සැළුනුනු තලා වෙන වෙන ම නශ්‍ය කරනු. පූතිනාසයට-ඊතන දූසමන් කොල තලා සුෂ නශ්‍ය කරනු. නාසාශ්‍රවයට-අරළු හා ගැට කසා ගෙණ එම කල්ක හා බත්කැම පිට මිතෙල් හෙව කකාරා බඩපුරා උදය බත්කවා බත්පිට නශ්‍ය කරනු. සවස ඊතන කෙන්දක් නාසයෙන් ලුකල කිබිසීම හා සමග අරළුව කැවි හුනු කල්හි කිපවේලක් වන සුවවන්ට එම තෙල් නාසයේ ලනු. ප්‍රතිශ්‍යා වාතජවුව හෙලළුැනු බැදි තෙල ලුණු ලා පොවනු. එක් බත් දෙනු. ශ්‍රෙෂ්මජවුව- සෛඛිව සුණු ගිතෙල අනා කවනු. පිත්තජ වුව-කටුවැල්බටු සිඩිඟුරු කිඳිගැට පලමක් ගෙණ කකාරා පැන්පතක් ගෙණ උක්සකුරු මැඩ පොවනු. කිබිසි බොහෝවුව: තෙල් ගඟා දුම් දෙනු. 149-කටුවැල්බටු දූත්ත අල වද මුරුංගා අල තලා තිකුළු සෛඛිව සමසේ ගෙණ තලතෙල් මධුපාකයෙහි සිඳ නශ්‍ය කරනු. පූතිනාසාදි රෝග හැරේ. නාසා රෝග ඇත්තාහු විසින් වෙල්හැල් සාල් බත් ඇ ඔස් අඟුලු මස් තෙර තෙල් මියන් මස් මුවහඳ මස් මොනර මස් මුංරස මිරිස් කොල සුළුබුරුද කොල සිහින්ගෙන්ද උදු අඟුලුපලා අවුළු කෙහෙල් හෙලබටු තිබ්බටු කාබි එලගිතෙල් හෙලමොහොර ආදියෙන් සෙවුනේසි. සොතාණීවයෙහි නාවවැනිවූ ඝ්‍රාණරෝග චිකිත්සා ඛ්‍යාන මෙසේ සි.

මුඛරෝග චිකිත්සා-10.

මෙසේ ශ්‍රාණරෝගචිකිත්සාවෙන් ලොකාර්ථදක්වා අනන්ත රව මුඛරෝග චිකිත්සා කියත්. 150-මුඛයෙහි රෝග පන් සැ වෙක් වෙයි.* ඔහු ඔෂධයෙහි යැ, දන්තමූලයෙහි යැ, දන්තයෙහි යැ, ජිහ්වායෙහි යැ, ජිහ්වාමූලයෙහි යැ, ගලයෙහි යැයි සප්තසථා නයෙක උපදිති. ඕහු වාත-පිත්ත-ශ්ලෙෂ්ම-රක්ත-සන්නිපාතය යි පඤ්චප්‍රකාර වෙත්. වාතශෙන්-දිව පැලී තැති ගෙණ නිවුල් පක් වැනි වෙයි. පිත්තින්-දුහ ඇතිව කටු සේ වෙයි. ශ්ලෙෂ්මෙන්-දිව බොල ව කටුයෙන් ගැවසී ගණී. ලෙහිතශෙන්-රත්ව දුහ සහිත වේ. සන්නිපාතශෙන්-හැම ලකුණු ම වේ. එහි ඔෂධයෙහි වාතජ, පිත්තජ, ශ්ලෙෂ්මජ, සන්නිපාතජ, රක්තජ, මාංශජ, අභිඝාතජ යයි අටෙක් වෙයි. එහි තියුණු වූ රදමන් ඇත්තේ වාතජ නම්. සිදු හතු බිජු සේ පොල ඇතිව දුහ ඇත්තේ පිත්තජ නම්, පොල දුම් වන් වැ මද වේදනාව බෙලසුල් ඇත් නම් ශ්ලෙෂ්මජ නම්, විසම පාකවත්නේ සන්නිපාතජ නම්, ලෙ සිලි අර්බුද වන්නේ රක්තජ නම්, මහත් මස් පිඩුව කෑමි දෙශ සහිත වන්නේ මාංශජ නම්, කඩුවි ඇතිව පාන්දිය බසී නම් මේදෙජ නම්, ඝනව පැලී කඩු ඇති වි නම් අභිඝාතජ නම්. දන්තමූලයෙහි ශීතා ජයැ, පුප්පුටයැ, දන්ත වේෂ්ට යැ, ඝෞෂිර යැ, මහාඝෞෂිර යැ, පරිදර යැ, උපකුශ යැ, වෛදභී යැ, බලීවර්ධන යැ, අධිකමාංශ යැ, පඤ්චදන්තකාලි ය යි පසලොසෙක් වේ. එහි විදුරු මසින් ලේ බැස දුගීන්ධ ව මස් දිරා ලේ සෙමින් වන්නේ ශීතාජ නම්. දෙදතෙක තුන්දතෙක සොඵා ඇතිව රදමන් ඇතිව ලේ හා සෙමින් වන්නේ දන්තපුප්පුට නම්. දුගීන්ධ වූ ලේ ඇතිව දත් සැලී සිටියේ නම් දන්තවේෂ්ට නම්. දත් මුල්හි රජමන් ඇතිව කෙල බැස රෙදේ නම් ඝෞෂිර නම්. විදුරුමස් දත් තව ඇට මුව පැසී හේ නම් මහාඝෞෂිර නම්. විදුරුමස් පැලී ලේ බැස සෙම හා ලෙහෙයෙන් වන්නේ පරිදර නම්. විදුරුමස් දත් සැලී ලේ බැස මද මද රජමන් ඇතිව සොඵව මුඛ දුගඳ වේ නම්: ලේ හා පිත්තින් වන්නේ උපකුශ නම්. දත් සුදු කරණ කල සංරම්භ ඇතිව දත් සැලේ නම් වෛදභී නම්. දත වැඩි රජමන් ඇතිව (කෙල බැස සෙමින්) සන් හිදේ නම්: වයින් වන්නේ බලීවර්ධන නම්. කෙළවර දත් මුල් සොඵව රජමන් ඇතිව කෙල බැසෙමින් වන්නේ අධිකමාංශ නම්. පඤ්චදන්තකාලි ද තුන් දෙසුන්ගේ

---

* සප්ත ෂෂ්ටි-සඤ්ජ මතානතරයි.

හේදයන් යට කී ලක්ෂණය ම අනුව වෙයි දතයුතු. දන්තිද දලනයැ, කෘමිදනතකයැ, දනතහර්ෂයැ, භජනකයැ, දනතශකිරයැ, කපාලිකයැ, ශ්‍යාවදනතකයැ, හනුමෝක්ෂයැ යි අටෙක් වෙයි. එහි දත රැජ හා රදමන් ඇතිව වාතයෙන් වන්නේ දලන නම. කළු සිදුරු ඇතිව සැලී රජමන් ඇතිව තෙමේ ම සන්ධිභේදනම් කෘමිදනතනම්. සිහිල් ව හෝ හුණුව අත් පහරවනු නොසහත් නම් දනතහර්ෂ නම. මුව ඇදකොට දත භාගයෙක රජමන්ව බල ඇතිව සෙමින් පිතින් වන්නේ භජනක නම. අකුරු සේ කැකුළුව දන්තිතර වි නම් දනතශකිර නම. එම බොහෝ කලින් කැබලිව තැගේ නම් දනතකපාලික නම. ලේ හා පිතින් ද නිල්වූ සම්වන්වූ ගිවි ඇත් නම් ශ්‍යාවදනතක නම. අනුසඤ්ඤ ගලවා වයින් වන්නේ හනුමෝක්ෂ නම. දිව–වාත ජිවහා කණ්ඨකයැ, පිත්තජිවහා කණ්ඨකයැ, ශෙලෂ්ම ජිවහා කණ්ඨකයැ, අලාසය, උපජිවහාය යි පසෙක් වෙයි. එහි දිව පැලි තෙමරි ගෙණ තිබෙනු වාතජිවහා කණ්ඨක නම්. දිව කටු සේ රත්ව නිල්ව ද නම් පිත්ත ජිවහා කණ්ඨක නම. ඉඹුල්කටු සේ මහත්ව බොහෝ වි නම් ශෙලෂ්ම ජිවහා කණ්ඨක නම. රසදිව යට මහත් ශෝථ ඇතිව දිවමුල වහා පාකව සෙම් හා පිතින් වන්නේ අලාස නම. දිව යට දිවක් සෙතින් කෙල බැස වි නම් උපජිවහා නම් වේ. තල්ලෙහි දු ගලසුණසිකායැ* තුණ්ඩිකෙරියැ, කණ්ඨකවජිපිකායැ, රක්තාර්ඛුදයැ, මාංශසංඝාතයැ, කණ්ඨශාලූකයැ, තාළුපුප්පුටයැ, තාළුශොෂයැ, තාළුපාකයැ යි තවයෙක් වෙයි. එහි උඩු තල්ලෙහි පෙකණියක් සේ මස් දිඟුව මස් බඩක් සේ වැඩි කැකුළුව සෙම් හා ලෙහෙයෙන් වන්නේ ගලසුණසිකා නම්. තල්ලෙහි සෝථ මහත්ව දුඟ පාන ඇත්නම් ඒ සෙම් හා ලෙහෙයෙන් වන්නේ තුණ්ඩිකෙරි නම. හුණ හා රජමන් ඇතිවැ ඉදිබකු සේ කස් ලෙහෙයෙන් වන්නේ කණ්ඨකවජිපිකා නම. පිසුමක් සේ තළු මැද ශෝභ ඇතිව ලෙහෙයෙන් වන්නේ රක්තාර්ඛුද නම. තළු මැද කුළුවමාංශ ඇති වන්නේ මාංශසංඝාත නම. අඟුනු කිජු සේ සෙමින් ගලයෙහි වන්නේ කණ්ඨශාලූක නම. තුනින් තල්ලෙහි වේ නම් තාළුපුප්පුට නම. තළු මැද වියලා ශ්‍වාස ඇතිව වයින් වන්නේ තාළුශොෂ නමැ, තල්ලෙහි වහා පාකයට: පිතින් වූ තාළුපාක නම. දිව මුල කණ්ඨතාළුකයැ, අතිජිවහායැ, බලාසයැ, වලයයැ, අලාසයැ යි පසෙක් වෙයි. ඒ වා –පිත් -සෙම් -සන්නිපාතය -රකතය යන පයින් වෙයි. පලමු අකුරු සේ වෙයි, එ විශය පිළියම් නොලද වහා මර යි. අඟුනු කිජුවක් සෙයින් ගඩුව මුල් දිව සෙමින් වන්නේ කණ්ඨ

* එකවෘතු-බොහෝ.

තාළක නම්. දිවු අඟක් සෙයින් සෙමින් වන්නේ **අනි ජිවිකා** නම්. පාකයට ගිය අසාධ්‍යය යි. දික්ව උස්ව සෝභව බත් නොවැදිද දේ **නම්** බලාසය නම්. සේ නොවලැකිය හැකි වී **නම් වලාශ** නම් වේ. ගලයෙහි සෝභ ඇතිව රජමන් බොහෝ ව දුක් සේ පිළියම් අසනුව ශවාස ඇති වේ **නම් අලාශ** නම් වෙයි දතයුතු. ගෙලෙහි *එකබ්බුදකයෝ සතඝනියෝ ශිලායියෝ, ගල විදුධියෝ, ඝලෞ ඝයෝ, ඝවරඝනයෝ, මාංසතානයෝ, විදරිය යෝ, වෝරියෝ, මාංශතානි යෝ යි දසයෙක් වෙයි. එහි වචවන් ව දුඛ පාක කඩුවි රජමන් ඇතිව මොලොක් තුන්දෙසින් වන්නේ **එකබ්බුදක** නම්. ඝනව වැටිව රජමන් ඇතිව අරළු සේ (දිවි නසනුව) තුන්දෙසින් වන්නේ **ඝනඝනි** නම්. ඇඹුලු පක් සේ මද රජමන් ඇතිව යැත්කම්න් මිස නො හැරිය හැකිව සෙම් හා ලෙහෙයෙන් වන්නේ **ශිලායි** නම්. ගලය මුළුල්ලෙහි පැතිර සෝභ රජමන් ඇතිව තුන් දෙසින් වන්නේ **ගලවිදුධි** නම්. මහත් ශෝභ ඇතිව බත් පැන් නො බැස්ස දී රජමන් ඇතිව තුන්දෙසින් වන්නේ **ඝලෞඝ** නම්. කට වියලා ගඩ නසා ගත්නයෙන් සුසුම් ලා **නම් ඝවරඝන** නමැ. ගෙලෙහි මහත් ශෝභ ඇතිව සන්නිපාතයෙන් දිවි නසනු වන්නේ **මාංශතාන** නම්. මෙසෙයින් පාශීඩයෙන් හොත් කල මසදඹතව දුඛ පාක ඇතිව විකාරයෙන් වන්නේ **විදරි** නම්. **මාංශතාන-ඝනඝනි** දෙක සන්නිපාතයෙන් දිවි නසනු වන්නේ වේ. මෙ හැම වසින් මුවෙහි හිසෙහි රජමන් බොහෝ වේ. පිතින් මුවෙහි දුඛ වේ. සෙමින් සැම තැන කඩුවි ඇතිව රජමන් වෙයි සනු දතයුතු. පිතින් සෙමින් අතිඝාතයෙන් වූ තාක් රෝග යට පුහුඩා කවා ලේ හරින්නේ යි. පිත්ත විදුධියට හදල පිළියම් කරනු. සෙමින් වූ ඔෂධපාකයට පුහුඩා කවා ලේ හැර සිරෝ විරෙක කබලග්‍රහ සෙවිද කරනු. මේදජ ඔෂධපාකයට සෙවිද කරනු. බල ඇත සැත් කම් කරනු. හැම ඔෂධපාකයට ම සෙම් නඟනු. අවසථා දුන තිකුළු සුවසලුනු යවකරලුනු මියෙන් ගනා ලේඛකොට සෙම් නඟනු. මෙයින් ම හෝ තිපල් කෂායෙන් හා මියෙන් මුව ඇෙනේ. දත් මුල්හි වත තාක් රෝගයට ලේඛ කරනු. සුඛිඟරු තිපල් වම්මුතු රසඳුන් ලා කසට දියෙන් මුව **සලනු**. මෙම වටා'ලේප කරනු. තිපල් රසඳුන් පුවඟු කුඹුත් කෂාය හෙව එම තෙක් ම ක්‍රියා කරනු. දනත පුපපුටයෙහි **කරුන** ඒ නම් ලේඛ කරවනු. පස් එනු මියේ ගනා ලේඛ කොට ඉන් ම මුව ඇෙනේ. ශිරෝ විරේක නශ්‍ය කරනු. සෞශිරයට-ලේ හරවා වම්මුතු රසඳුන් මි හෙව ලේප කරනු. පසකුරු කසාය මි හෙව මුගෙන් ගත්නේ. අගරු පස්පිසුම් අල වැල්ම් ඉරමුසු සඳුන්

කල්ක දසගුණ කොට කිරි හෙව හිතෙල පිස නශ්‍ය කරනු. පරි දරයට-සිතාජයට හදුල පිළියම් කරනු. උපක්කුසයට-වමන විරේක කරනු. කොටදිඹුල් ගොදිවුපක් තිකුල් සුනු මියේ වටා ගානු. වඟපුල් අබ සිඹිඟුරු දියම්දෙල්පක් අඹරා පැනෙහි ලා රූක්ෂ හුණ කබලග්‍රාහ කරනු. දන්ත වෛදර්යට-දත්මුල් සොඩා ක්ෂාර යුත් බෙහෙත් පරීක්ෂා කරනු. අධික දන්තය ගසා දවනු. අධික මාංශ ද සිඳ හෝ දවා හෝ මි යුත් කර කුළු යුත් බෙහෙත් කරනු. දුහුල්මැල්ල තිපල් කොසඹ කකාල කෂායෙන් මුව සොඩනු. සිරෝ විරේක කරනු. පවදන්තනාලියට ම දන්තය කොට පිළියම් කරනු. කෘමිදන්තයට විශ්‍රාවනයෙන් මළ හර වනු. දන්තහර්ෂයට තලතෙල් තියුණුකොට මියෙන් ගන්නේ. වාතහර බෙහෙත් කකාල කෂාය මියෙන් ගන්නේ. දන්තශර්කරා වට දත්මුල් රූක හුලාලා සුනු මියෙන් හනා ලේහ කරනු. අනු මෝක්ෂයට අර්ජුනයට හදුළ පිළියම් කරනු. දන්තරෝගිහු විසින් ඉතා සිසිල් ඉතා ඇඹුල් දිය වරහනු. කැකුළු දැ කොට සපනු. වාත ජිව්හා කණ්ඨකයට-ඔෂධප්‍රකොපයට කි පිළියම් කරනු. පිත්ත ජිව්හා කණ්ඨකයට ලේ හරවනු. † ශෙලෂ්ම ජිව්හා කණ්ඨකයට ලේ හැර තිකුළුසුණු මියෙන් හනා ලේහ කරනු. ගඬ්ගෂධාරන කරනු. උපජිව්හා කූල කැපෙන්ට යුතු බෙහෙත් කරනු. ගලසුණ්ඨිකාවට සැත් කම් කරනු. තිකුළු වද වටා මියෙන් හනා ලේප කරනු. සෙසු තල්ලෙහි වූ රෝගයට එම පිළි යම් කරනු. රෝහිණී සාධ්‍ය වී නම් ලේ හැර ගඬ්ගෂධාරණයට (නම්) ප්‍රවර්ජ්දනා කරනු. තලතෙල් තියුණුකොට මුයෙන් ගන්නේ. කණ්ඨසාලූකයට මුදුන් සැතින් කපා එම පිළියම් කරනු. ශිලාසුවට-ගලවිද්‍රධියට සැත්කම ම කරනු. සෙසු කට වන තාක් රෝගයට වැඩි දෙස් බලා ලේ හැර සැත්කම් කොට ගඬ්ගෂධාරණ ප්‍රවර්ජ්දන කරනු. මෙයින් මාංසජ රක්තජ ත්‍රිදෝෂජ ඔෂධ ප්‍රකොපජ දත් මුල්හි තුන් දෙසින් වූ රෝග ද ත්‍රිදෝෂජ සෞසිර අලාස රක්තාර්ශුද සවරඝන වලය වෘඳ බලාසගැ, විදරී-ඝලෞඝ මාංසතාන සතඝනී මෙතෙක් රෝග අසාධ්‍ය වේ. හදුළ තැන් බලා පිළියම් කරනු. ඒ විගස පිළියම් කට හුන සාධ්‍ය වේ මුඛ රෝගයට-දැසමන් කොල බැදි තෙල් මුයෙන් ගන්නේ. මෙම කොල සපනු. හැම මුඛරෝගයට-කසා වනුවැල් හබ ලුනු දියෙහි ලා කබල ගන්නේ. මිට ම කෂා කොසඹකොල වැල්මි පස්පියුම්අල වටා කල්ක තලතෙල ලා මි හෙව මියෙන් ගන්නේ.

---

† ලේහ කරවනු-ඇතැම්.

151-කව වන හැමරොගයට-ලමග සුඹුලු ශෙල්බිජ් කමල්පත් කිකුළු පස්කොල දෙමට කැල දවා ගළු ගෙන මියෙකි තබනු. කෘමිදන්තයට-සුබිතුරු සෙඹිව මියෙන් ගනා ලේප කරනු. දිව මුල දත ගෙලෙහි වූ තාක් රොගයට-වරාමුල් කසාය මියෙන් ගන්නේ. මින් ම දෝනේ. තොල් කසා පැලී මල සම් නැති තිබේ නම්: දැසමන් කොල කසා ගෝමූයේ වටා මොලොක්කොට තොල පුලා ගල්වා තබනු. මිව ම: කසා අළු මිතෙල අනා ගල්වනු. ලාකසට දළු සියුම් කොට වටා මියේ ගනා තොල ගල්වනු. මිව ම: බේරු ඉඟිනි මුව වටා මිහෙව තොල ගල්වනු. මිට ම: කසා වැල්මි තිත්තපක් වටා මියේ ගනා තොල ගන්වනු. මෙයින් සුව නොවේ නම් පූඛාවන් කවනු. වත වී නම්: කරඳබිජු ඉරමුසුමුල් කොසඹකොල දුම්මැල්ලකොල වනුවැල් කසා මිහිටි සමයේ ගෙණ සියුම්කොට වටා එක් දැ ගිතෙල සිඳ තෙල් ගානු. මුවෙහි රුජා ඇතිව පැලී වනව රෙදේ නම්: වනුවැල් කසව සුඹුළු දැසමන් කොල මුවණිරිවැල් දැම්තිරියකොල පොල්කිර ලා හුයා මියෙන් ගන්නේ. සපීසවර නමුදු කුඹුල මුව දසි. තිත්ත කුළු බුලත් නො (කෑ හැකි වෙයි. ඊට තොල පුහුඬා කවා ලේ හැර තිපල් කෂායේ මී ගෙව තබල ගන්නේ. ඛෙබරකොල තල කැකුන බේරු මේ හැම මියලා සුනුකොට මියෙන් ගනා ගල්වනු. දත්අතුරේ මස් වැඹි නම් (පුහුඬා කවා ලේ හැර සිපියේ නම්) ලා වැටකේ අරළු සුනුකොට තබනු. මුඛය නිකදියෙන් ශොධනු. මස් වැඹි වී නම්: පුහුඬා කවා ලේ ගරවනු. තිපල් දියෙහි සිඹිතුරු සුනු ලා මුව දෝනේ. කුඹුක් මහරිපොතු ගෝමූය රඳ මියලා බත් කෑ කල මුයෙහි ලා තබනු. කිකිරිඳිය ගාපුර තල කොටා යුෂගෙන තෙල් වර පක්කඹ එක්විසිවමෙක රඳ මියලා බත් කා ඉක්බිති ව පක්කඹ සපා දත'තුරෙහි කිරි ගල්වනු. තිපල්ලොද මියේ වටා දත'තුරෙහි තබනු. දන්තකාලියට-රන් ඉදින් හෝ ය ඉදින් හෝ දඟනය කරනු. මහරිසුඹුලු බුළුසුඹුළු ගුරිලමුල් ආදීන් දත් මදින්නේ. රෙදුම් නැති වේ. මිව ම: ගෙල නොකල තල ගල ලා මියලා තල අල්ලක් කා පතක් පෑන් බොනු. 'දත'තුරෙහි කිරි තිල්ලකිරි තබනු. සැලෙන දතට: මුහුකමල්පක් දතින් ගපනු. ගලග්‍රහ නම්: උගුරෙහි වන රොග ගැ. ඊට පූජියෙහි බත් ගෙලෙහි ගණි නම්: ඊට අස්වැන්න පුස්වැන්න ගෙලබටු කටුවැල්බටු ගෙල එඩරු තොටිල පලළු ඇත්දෙමට මිදි මෙකි සුඹුළු පක් කකාරා කෂාය උගුරව බහ බහා හරිනේ. මී කකියවා බොල් වූ කල එක් දැ ගිතෙල් මුසුකොට පොවනු. දැම්තිරිය කිකිරිඳිය මකුළුවැන්න වන්හැපල මෙකි කොල සමයේ ගෙන පැන් සතර ලහස්සෙක

ලා කකාරා ලහස්සෙක සිටි කල එක්ද ගිතෙල් ලහස්සක් හෙව සිද තෙල සිටි කල උදයැ මියෙන් සත්දවසක් වළඳනු. මී ගිතැල් ලක් ගිතෙල් ගිතැල්ලක් උක්සකුරු වගපුල්සුනු අසුරක් හෙල් සාල්සුනු අසුරක් සෛඛව විලඳපතක් මෙකී දෙය තැලියක් තනකිර බහා අත්මතින් අලලා සිරුරු පොහො වි නම් රැසිම්ම පොවා ගිදුවනු. නොපොහොවිත් මත්තේ පොවනු. මේ නම්න නම්. සියළු ගලග්‍රහ ම නසා. සුං දියමිත්ත වද තිකුළු අරළු සිවිය රත්නෙටුල් පස්ලුනු හෙලළුහුනු සියඹරාදළු ලප්නාරම් කොල ඉස් ගෙණ කිතාක් බෙහෙත් සුනු කොට අනා මියලා මාත්‍රාවක් ලුණුදියෙන් හෝ කිරෙන් හෝ පොවනු. රත්නිටුල් සිවියදළු සක්සුනු ඔසුවැල් සැබෝසාල් කාවාසාල් මහරොහුසාල් බොඩහමුසාල් හුරුහැල්සාල් තිසරපෙරලිය කැම්මේරිය සිඹිඟුරු තිකුළු තිපල් ගොයටු සුවඳහොව සිරුස්ස වලඟසාල් කිකිරිදිය සිරිල මෙතෙක් දෙසින් ලැබෙන නියායෙන් ගෙණ සුඹුලින් කොලින් මියලා රැක තබා සමසේ සුනුකොට මියෙන් තලතෙලින් ගිතෙලින් ඝනා කවනු. දුව දැ සිහිල් දැ සතු පලා උදුපලා ආදී නොකනු. මීව ම: සින්මැඩහහුමුල් බැදිතෙල් පොවනු. ගලග්‍රහ යව ම: සුතුවැවකොළුමුල් හෙළ ගිතෙල බැද තෙල් වලඳනු. මෙම මුල් මුයෙහි ලනු. මීව ම: මිඅරටු හෝ මුවඅන්ලැලි හෝ කුරු ගා මිතෙල් හෝ ගිතෙල් හෝ බැද තෙල් වලඳවා ලැහැලි මුයෙහි තබනු. ගොන්කැකිරිමුල් තෙල බැද තෙල් පොවනු. සුන්මල මුල් හෝ වල්වන්රොදුමුල් හෝ නුපුන් කැප්පෙටියාමුල් මුවෙහි ලනු. ගලග්‍රහ නැති වේ. දත පනුවන් කත්: කරබටුමුල ගින්නේ පලහා අඹරා සකු පිට ආලේප කරනු. එසේම: පතුක් හුයා යුෂ හෙව පැලහු කරබටු අඹරා සකුපිට ආලේප කරනු. මීව ම: ඌරු කලංඅල අඹරා මියෙන් අනා මුයෙහි තබනු. පනුවන් කන දතව: කොලොම්පොතු පතොක් කකාරා කෂාය මුයෙන් ගන්නේ. මීව ම: නියඳඅල පතින් වසා හුනඅළුයේ ලා හුයා පිටපොතු හැර පනු කන දත තබනු. සැලෙන දතව: පහන ලා කිර ලා කකාරා පෝනා හුණ කබල ගන්නේ. මුන්ඇටලොඳ ගෝමුය ලා කකාරා කබල ගන්නේ. මීව ම: වද අබ තලතෙල සිද කබල ගන්නේ. දත්වායාව: රත්මල්මුල් කකාරා කබල ගන්නේ. විදුරුමසරුජාවව: තිකුළු ලා කකාලදියෙන් කබල ගන්නේ. කෘමිදන්තයව: වලඟසාල් අඹරා නිකයුෂයේ ලා හුණුකොට කබලග්‍රහ කරනු. ගුරිලමුල් කකාල දියෙන් මුඛ කබල ගන්නේ. කෝලවිදුරාවව: ගුරිල පලා ඝටා කනු. තොල් කුණුවන කොල්විදුරාවව: පසකුරු තිපල් කකාල දියෙහි මි හෙව මුයෙන් ගන්නේ. මුඛරෝගයව:

බෝදිඛිජ්ජ අඹරා ගුලිකොට මුයෙහි තබනු. තොල්පැලියා වට තෙළුඹු රනහුත ඊතණ වැල්මී සකුරු සදෙළමල සුනුකොට තොල උලා ආලේප කරනු. ඔසේ වෑණ කබරයට: තල තෙල් හිතෙල් මී අස්ළුනු සුවන්ගුරු සදෙළමල කකාල තෙල් ගානු. කැම මුඛරෝගයට: ගෝමූ හුනුකොට කබල ගන්නේ.: අරළු වැල්මී මහතඹල සුඹුළු කකාරා මුඛයෙන් ගන්නේ. මිට ම: අද කසා කිකිරිදිසකොල ගෝමුය කකාරා මුයෙන් ගන්නේ. දත්සැලෙන් කාට: වැකොද සින් කසකොල දඹ ඉඹුරු තිඹිරි රත්මල් සුඹුළු කසා මෙකී දෑ කාඹි තිඹෙක ලා සිද ලහස්සෙක හුනු කල බෙහෙත් පරා හැර පැණි සිද නිරන්තරයේ දත්මුල ගා පසුව ගිතෙල් හෝ ගිරිතිල්ලකිරි ගානු. සතියෙන් දත් ගල් කන සේ තර වේ. කොල ගඩුවට: පුප් සමන්යුෂයේ සෙසිවලුණු හනා කොල තබනු. දත්වෑ පණුවන්ට: ගොමසතු යුෂ ගා තලතෙල් කලාන්දු කොට කණ ඔනේ. පණුවෝ අන්ලේ එත්. කොල්වායට: බොල්පතමුල් වියලා සුනුකොට කොල තබනු. දත්හි වන අධිකමාංශයට: කොල ලාදඬෙක ඇලවා ගින්නට පෑ තවනු. සෙම් නම්වනු. දඹිවූ වලා වන් ලවනු. දත් තරවන්ට: කිරි නිතු පිසා තිපල් කුඹුක් ඉඹුරු සමකොට කසාය සිද කසාය මුවෙන් ගන්නේ. මුඛරෝගයට: තල තෙලින් දිව කිපවිටෙක් හුලා පසුව තල්මල් දවා අළු ඇතිල්ලෙන් කිපවිටෙක හුලා දිව හුලනු. තුන්දවසින් මණා වේ. මුඛයෙහි උප ජිවහා ආදිවූ රෝගයට: තිපල් කිකුළු පස්ළුනු හෙල්සාල් රත් තෙටුල් සමයේ කිරා ගෙන සුනුකොට දෙන් මුත්‍රයේ ලා පැසවා පදමේදී ගුලිකොට වියලා තබා මුයෙහි ලා කෙල ගලනු. මුඛ ගල ග්‍රහයට: තන්තාරිය සක්සොඳ දෙමුල අඹරා දෙඛම් පන්නේ හෝ දෙසිපන්නේ හෝ කලතා පොවනු. ශ්ලෙෂ්මා කඳු බැදගි සන්හිඳේ. මිට ම: කුකුරුමුවන් පක් තලා මුවෙහි ලා කෙල ගලනු. මිට ම: කළු කලවැල් කුකුරුමුවන් පක් තලා පැන ලා කකාරා මුයෙන් ගන්නේ. දත්වෑයාට'අසවළුව ද අසවළු බඩ හොත් අසවළුව දන්වා මෙතෙක් කලව නැතැ'හි කියා නවනැඹිලිය හෝ උදුම්යලි හෝ රන්මනිස්ස හෝ උදුරා එම තෙන හෙලා යනු. එම ද යන් හිඳේ. මිට ම: නුපුත් වේලාකොල ඝවා කන ගන්වනු. දත්වායාට: (කෑ)දැතන සාමුලයෙන් කකාරා කසාය මුයෙන් ගන්නේ. කෑම් දනතයට: දියමෙරලිය අඹරා ඇතුළු කොල තබා හැල්කසඹිලිය කොල තලා කඬෙකින් මැඬ කන වත්කොට බෙහෙත් නොවතුරා හොත් මද ඇසිල්ලෙකින් පනුවෝ කණින් නැඟී ඇඟ ඇවිදිත්. සැලෙන දතට: දෙසිකොල ගෝමුයෙන් කකාරා කබල ගන්නේ. මිට ම: සීරුස්සමුල් අසුරක් දිය ලහස්සෙක ලා කකාරා දෙපතෙක

හෙලා එළකිරි පතක් හෙව කකාරා මුඛ කබල ගන්නේ. මිට ම: දියමිදෙල්ල සාමුල පත්‍රයෙන් කකාරා කබල ගන්නේ. දත් තර වේ. මුඛරෝගයට: සබරල කිඹළු වියලා දවා අළු හා ලුණු සුනු රෝග ඇති තෙත ඇඟිල්ලෙන් උලා සෙම් තහා හුනුපැනින් මුව ඇෙනේ. 152-කුඹුක් මහබෝ දඹ කුග දිඹුල් තිඹිරිසුඹුළු කිරිසැබෝ බැලිල කකාරා කසාය නිවා මී හෙව මුයෙන් ගන්නේ. මෙකී මුඛ යෙහි වූ සියළු රෝග ම නසා. මේ අර්ජුනාදි කසාය නම්. ගල ශ්‍රහයට: කොබ්‍යාකොල හා එරම්ණිය කොල අතින් තෙරපා ගිතෙල් බැද තෙල් පරා පොවනු. මිට ම: සැබෝසාල් තනකිර වටා පොට්ටනි බැඳ නශ්‍ය කරනු. එකෙණෙහි ම නැති වේ. මුඛ රෝගයට: නෙළුම්දළු ඉස් ගොරක පරහා වලඳවනු. මඟුල් කුඹුරු වැන්න ගෙලගිතෙල බැද කවනු. මහදඹසුඹුලු යුෂයේ අරළු හා කසට පුවක් කඩ ගහා මුයෙන් ගන්නේ. කෙහෙල්මුවයේ පොතු හා උගුරුස්සමුල් වටා මුයෙන් ගන්නේ. මුඛරෝගයට ම: සාතා වාරිය අල මිතෙල බැද ගානු. කොල පණු කත්: කරබටු ඇට මි තෙල ගණ මී අඹුරේ තබා පත්සකින් දුම් ගෙන කුණුදියෙන් මුව සලා පණුවන් පානේ. 153-සෙඹවළුනු තලතෙල ලා කුණුකොට කබල ගන්නේ. දන්තරුජා හා සියළු මුඛරෝග නසා. දිඹ පණුවන් කත්: ඹිදෙල් සුඹුළු ඉස් මුයෙන් ගන්නේ. කපොලාඛ්‍රුදයට: රත් කෙටුල්මුල් සෙඹව මිරිස් සිඹිතුරු සතර සමයේ ගෙන දැ හහා පුළුනෙන් වසා සක්ක දසාවේ කඩ පට තුනෙකින් වසා පුළුන් කපොලාඛ්‍රුද දළුයේ තබා දැ ගත්විට හැර පියනු. ඝනාසි. අරළු පතක් සුනුකොට ඇඹුලයේ යුෂ හෙව සියුම්කොට වටා අදරයෙහි ගල්වා විසලිලි හැර බුලත් කනු. රොග ද නැති වේ. තොල ද රත් වේ. මිට ම: මිපොත්තක් එළකිර ගහා අදරෙහි ආලේප කොට විසලි කල උලා හැර බුලත් කනු. අදරය පබළු පත් සේ වේ. දන්තරෝගීහු විසින් ඉතා ඇඹුල් ඉතා සිහිල් දිය වරහනු. කැකුළු දැ නොසපනු. සෙම් වඩනා දැ මිහිරි දිය මස් ආදි නොකනු.

ශාලාක්‍රීවශයකි දසවැනි මුඛරෝග චිකිත්සා බ්‍යාය

මෙසේ යි.

ජ්වරචිකිත්සා-11.

මෙසේ මුඛරෝග චිකිත්සාවෙන් ලෝකාර්ථ දක්වා අනන්තරව ජ්වරචිකිත්සා කියත්. 154-'දක්ෂ ප්‍රජාපතිතුමාගේ අවමානයෙන් කිපියාවූ ඊශ්වරයාගේ සාපයෙන් උපන්හ'යි ලොකප්‍රවාදීන වූ ජ්වර: වාතජ්වරය, පිත්තජ්වරය, ශ්ලෙෂ්මජ්වරය, වාතපිත්ත ජ්වරය, වාතශ්ලෙෂ්මජ්වරය, කඵපිත්තජ්වරය, සන්නිපාතජ්වරය, අභිඝාතජ්වරයැයි අටෙක් වෙයි. එහි පෑඵන් දෙෂයන්ගේ කෝපය ට හේතුවූ ආහාර විහාර දෙකින් කිසියම් දෙෂයෝ ආමාශය ඇසුරු කළාහු තොඹවාගනිය පිවතට නෙරපා රසධාතු අනුවූවාහු ජ්වර කරන්නාහු යි. එහි පෑඵන්දෙෂයෙන් පළමුව ඇඟ සිහිල වෙවුළුම් සිසාරුම් ප්‍රලාප බිණිම් ලොමු දැහැගැනුම් ඇණුම් ඇස්බැවුම් ඉස කටිය කලව දැලයෙහි රදමන් කෙණඬා පෙරලීම ඇස සිවියෙහි නියෙහි මුත්‍රපුරීෂයෙහි කටු බැව්, මුවෙහි කසව ඇතිබැව්, හකුයෙහි රදමන් හා කාස ඇති බැව්, වාතජ්වරලක්ෂණ නම. අත පය දහ පිපාසා මුඛ-උමතු-මුවයැ-කුළුරස-ඇතිවීම්-ඇස් බමනු, සල්වැල් බනනු, කාසයෙහි උගුරෙහි තොලෙහි පාකවනු, අක්ෂම වනු, සිහිල් කැමති වනු, මලයෙහි ඇසැ නියෙහි ඡවියෙහි කසාවන් පැහැ වනු, පිත් නහනු, අතිසාර වනු, මේ ආදී ගුණ පිත්තජ්වරලක්ෂණ නම. ප්‍රතිශ්‍යා සාස මුඛයෙහි කෙළ ඉනීම්, කැසුම්, ඡදිදි, අරුවි, නිදි බොහෝ බැව්, බර බැව්, පණුදිය සෙලවුම්, තැති ගැනුම්, මුව පැනි යනු, හැල් බැව්, සීතල පිපීම්, මලයෙහි ඇසැ නියෙහි සුදු බැව්, ගුනු කැමති බැව්, මේ ආදිය ශ්ලෙෂ්මජ්වරලක්ෂණ නම. පිපාස වීම්, දහ මුලා මුඛය වියලීම්, ලොමු දැහැ ගැණුම්, නිදි මැරීම්, ඡදිදි ශිරශ්ශූල ඇති වී මැ යි, යන මෙතෙක් ගුණ වාතපිත්තජ්වරලක්ෂණ නම. අලසවීම්, කුසීතවීම්, තැති ගැණුම්, ගාදිකම්පා සන්නියෙහි මුදුනෙහි රුජා, ඇඟ බරවීම්, සිහිල් බැව්, අරුවි කාසාදී වූ ගුණ කඵවාතජ්වරලක්ෂණ නමැ. දහ අරුවි සෙවද කාශ කුසීත බැව්, මුව තිත්තරස මුලා සිහිල් පිපාසා වීම්, අත් පා එළීමැ යි, යන මේ කඵපිත්තජ්වරලක්ෂණ නම. සන්නියෙහි ඇටෙහි ඉසරුජ දහ සිහිල් අලස, කුසීබැව්, අරුවි උගුර හැඹුම, කණිණශූල, රත්ව ඇකුළුනු ඇස් ඇතිවීම්, ලේ පිත් නැගීම්, මුලා පිපාසා රැ නිදිනොවීම්, ඌනිය කොරසැඹි වූ දිව, සමවන් වූ රත් වූ ශරීරයෙහි නඩු බැව්, මුඛය පැසීම්, ගෝළු ඇතිවීම්, යන මේ ආදි ගුණ සන්නිපාතජ්වරලක්ෂණ නම. හැම ලකුණු පුරා ඇත්නම්, අසාධ්‍ය බව දතයුතු. සමහර ලකුණෙක් ඇත්නම් කාවජ්‍රයෙන් සාධ්‍ය කට හැකි වේ. අසාධ්‍ය මරණ වන

ඝනනිපාතජ්වරයට අභිඝාතජ්වර යයි කියා කියත්. ශස්ත්‍රාදි අභිඝාතයෙන් හුත ත්, තෙම ආදියෙන් හා ග්‍රහාවෙශයෙන් ඖෂධ යෙන් විෂයෙන් ක්‍රෝධයෙන් ශොකයෙන් හයින් ඝාපයෙන් උපන් තාවූ අභිඝාතජ්වරය ආගන්තුකජ්වරය නමුදු වේ. ඒ ජ්වරය දන්නාවූ භිෂජයාවිසින් ගිය දවස ආදන පරීක්ෂාකොට සෙසු සත්ජ්වරයට කි ලකුණු නැති සේ දැන ගැඳින්න යුතු. 155* ශෛමිත්‍යාගුණ අරුචි පිපාසා දාහ සන්ධිරුජා ශරීරගලානි මූත්‍ර බොහෝ බවයැ යන මේ ආගන්තුකවූ ආමජ්වරලක්ෂණ ය යි දන්නේ යි. බර මූත්‍ර සත්‍රින්ව ද අමුස්ත සත්‍රින්ව ද තෙනෙහි කිරි බොහෝවිමෙන් ගන්නාවූ හුණකු දු ඇත. එයි දු සෙසු ලකුණු නැති සේ පරීක්ෂාකොට දතයුතු. මෙකී ආගන්තුකජ්වරය තොයෙක් ප්‍රකාරයෙන් වතු දු හැම එක්කොට අභිඝාත නමැ යි දතයුතු. හුණ බට කල් ද අන්නපාන අපථ්‍යයෙන් මළගස හුනු ගිනිමෙන් නැවත ව්‍යාපත වෙයි, තවද ඝනනිතයැ, සතතයැ, අන්‍යෙද්‍යුෂ්කයැ, තෘතීයයැ, චතුර්ථිය යි, ජ්වරපසකු දු වෙයි. එහි හැම්දවස් ඇඟ සිටිතා හුණ ඝනනිත නමැ, දවස දවස රෑ දුවල් අනතුරුව එන හුණ සතත නමැ. දහවුල් එන හුණ අන්‍යෙද්‍යුෂ්ක නමැ, දවසක් පියවා එන හුණ තෘතීය නමැ. දෙදවසක් පියවා එන හුණ චතුර්ථික නමැ. එහි කී දෙස් දෙවුරෙහි සිටිමෙන් අන්‍යෙද්‍යුෂ්කය වෙයි. සහජවූ පිත්තයා හෝ ආමාසයෙහි සිටි යාවූ ක්ෂුද්දෙශයන් නිසා සතතයෙන් වෙයි. තණ්ඩයෙහි දෙශ සිටිමෙන් තුන් දවසින් වෙයි. මුදුනෙහි දෙස් සිටිමෙන් සතර දවසින් වෙයි. ආමාසයෙහි දෙස් සිටිමෙන් දවස දවස හුණ එයි දතයුතු. මේ ජ්වර සතර ප්‍රලේපක නමැ. ශොකින්ට වුව අසාධ්‍ය යි. ශෙස්සන්ට සාධ්‍යයි. ඒ භිෂමජ්වර නමුදු වෙයි. 156-ජ්වර පුළියෙහි ඔවුන් බලා'තිවූ පරිද්දෙන් ලඞ්ඝන ලවනු. වාතජ්වරයට ලඞ්ඝන නොලවනු. ලඞ්ඝන කලමතා හුණට නො කල ජ්වරය බලි වේ. නොකල යුත්තාහට ද බලි වේ. එයිදු සම්‍යක් ලඞ්ඝණය, අතිලඞ්ඝණය යි දෙකෙක් වේ. කනු බොනු රිසිවනු, මල අනුලොම් වනු, සිරුර සල්වනු, සම්‍යක්ලඞ්ඝනයෙහි ගුණ යැ. මුව සිරුර පියලනු, ශ්‍රමවනු, ඝර්ඝරවනු, ලෙඛවනු, අති ලඞ්ඝනයෙහි ගුණයි. 157-සිඛිඥුරු ඉරිවේරිය පැපිලිය සුවඳ ගොට වම්මුතු හෙලසදුන් මේ කතාරා ඇඟපෑන් ගෙණ නිවා හැම ජ්වරයට දෙනු, මෙ ශබ්ංශාදා නම් ජ්වර පිපාසා දාහයට හිතයි. ගෙයි ලැග සියළු දෙස් වඩා, හුණ ආ සතියෙන් මැත තරුණජ්වර නමැ. දෙලොස් දවසක් දක්වා ම ඉඩ්‍යම ජ්වර නමැ. 'ඉන්' ඔබ පුරාණජ්වර නමැ. තරුණ ජ්වරයෙහි

බෙහෙත් නොදෙනු. පාවන සමන දෙක බලා සත්වෙනි දවස් ඒ ඒ ජ්වරයට හිත වූ බෙහෙත් කෂායය දෙනු. වාතජ්වරයට බිල් වාදි පඤ්චමූලයෙන් හෝ දළුවමුල් කිඳි සිඹිඉතුරු හෝ කිඳි වම් මුතු කසඹිලිය සිඹිඉතුරු කකාරා කෂායය දෙනු. පිත්තජ්වරයට- කුළුරුණ කොසඹ කෂායය හෝ වැල්මි කෂායය හෝ වම්මුතු ඇල් කසඹිලිය කිරාත පැපිලිය කසායය හෝ කුළුරුණ ඇත්දෙමට කෙලින්ද වම්මුතු කෂායය දෙනු. ශ්ලෙෂ්මජ්වරයට-ලප්කාරත මුල් සිඹිඉතුරු † කිරිපලු දළුමුල් යවකරලුනු සහිතවූ කෂායය හෝ කුළුරුණ අරළු සිවිය දෙවිදුරු කෂායය සමකාඟව කකාල කෂායය හෝ රුක්ඛත්තන කිඳි කොසඹ රුක්බුරුද මි සහිතවූ කෂායය හෝ දෙනු. වාතපිත්තජ්වරයට-තිපල් ඉඹුල් රුත්ත* වම්ඇපල කෂායය හෝ කටුවැල්බටු බැලිල රුත්ත මෙහෙතල් ඇසළ කිඳි තිරස්තවාළු කසායය හෝ වැල්මි මුදිරප්පලම් සඳුන් ඉරමුසු මිපුප් මහතෙල් ඇත්දෙමට පියුම්කෙසරු ලොප්සුඹුළු තිපල් නෙලුඹු දුලි බොරළුදමනු සුවදඟොට මෙකි බෙහෙත් සහල්දෙවුන් දියෙන් කකාල කෂායය මි හා විලඳසුනු සකීරා සහිතකොට හෝ පොවනු දහ පිපාසා මූර්ඡා භ්‍රම මේසයන් බිඳුනා මාරුතයක් මෙන් නසා. වාතකඵජ්වරයට- වඟපුල් මිදි කසායය මි සහිතකොට හෝ දෙවිදුරු පැපිලිය දමිදෙව්සුදු වම්මුතු වද සොතඹුරු ඇත්දෙමට අරළු සිඹිඉතුරු කිමිකොසඹ කෂායය සුං හා මි මුසුකොට දෙනු. කඵපිත්තජ්වරයට-වැල්මි බැලිල කොසඹ දුම්මැල්ල තිපල් කිඳි කෂායය හෝ දෙකසා වම්මුතු සුවදඟොට වැල්මි ඇසල මි සහිතවූ කෂායය හෝ දෙනු. සන්නිපාතජ්වරයට- අසාධ්‍යය මරණවූ අභිනව්‍යාසජ්වර නමැ. දෙෂ දෙකක් වැඩි එකෙක් අඩුවී නම් ප්‍රතිකාරයට සාධ්‍යයි. ඊට පළමුව කඵයට ප්‍රතිකාර කට, දෙවැනි ව පිත්තයට ප්‍රතිකාරකොට, තුන්වැනිව වාතයට ප්‍රතිකාර කරනු සන්නිපාතජ්වරයට-තිපල් පියුම් සුවදඟොට හෙළසඳුන් දෙවුදුරු කුළුරුණ බොරළුදමනු කෂායය හෝ තිකුළු තිපල් වම්මුතු කුළු රුණ දුම්මැල්ල කොසඹ කෙලිඳ කිංකොළොඹ දියමිත්ත කිඳි කකාල කෂායය හෝ දෙනු. සන්නිපාතජ්වරය සන්හුන් කල කණිමුලයෙහි දුකසේ ප්‍රතිකාර කොට හැකිවූ ශොළුයෙක් වෙයි. ඊට සිරුයෙන් ලේ හැර හිතෙල් වලඳවා තරම් ඖෂධයන් ආලේප කරනු. එහි තුන්දෙසුන්ගෙන් සමබලවූ සන්නිපාතජ්වරය අසාධ්‍ය මරණවූ අභිනව්‍යාසජ්වර නම්. ප්‍රාණවායුව විරුඬව විසඳුව ගොවී, සිඹිඉතුරු ලප්කාරම් ඇඹුලින් යොදා ඔහු මුඛයේ පුරනු. තිකුළු ආදිවූ කටුක ද්‍රව්‍ය එම ලප්කාරම් යුගින් යොදා

---

† ඛ්‍රාහමි-බොහෝ පොත් * සෛහම්ත්‍ය-ග්‍රන්ථ

මුඛයෙහි ලනු. මිහිර සෙනිව මිරිස් වද වගපුල් සමභාගකොට පැණින් වටා නශ්‍ය කරනු. සංක්ෂුප්‍රබොධ වේ. හෙවත් උපදීය හි සේයි මිට ම: මහරිඇට වගපුල් මිරිස් සෙනිව හෙළලුනු රත් වද හොමු ගෙව කල්ක සිනිඳුකොට වටා ඇස ලනු; උපදී. එසේ ත් නූපන, ඔහු ඉස්මුදුනේ තඹදඬෙන් පලහනු. මිට ම: කටුවැල් බටු කිඳි අරළු දම්දෙව්සුදු සිකුරුපියලි කකුලුසු පොකුරුමුල් කෂාය පොවා සෙම් හැර දිවි රැක්ක යුතු. පුරාණජ්වරයට-විරෙක කරනු. කාශම් දෙනු. කිරි වළඳවනු. ශෙලමොධිකායහට සිරෝ විරෙක කරනු. මිට විට්බඤ්ඩ වුව වත්තිකා තබනු වාතජ්වරයට- ලාජ තර්පණ හෝ සාල් අතුල් තොගහා පිසූ ශවාගු නම් වූ දිය හුළුකැන් දෙනු. පිත්තජ්වරයට සාල් අතුල්ගහා පිසූ ලේපි නම් වූ හුලුකැන් දෙනු. කඵජ්වරයට- බොල්කොට පිසූ ලාජාමණ්ඩ නම් වූ හුළුකැන් දෙනු. සියළු හුණට-ගිතෙල් මි අරළු සුනු තල තෙල් ලේහ කරණු. මිට ම: කොසඹකුරු හෙළ ලුනුණු * දුනුල් මැහැල්ල කිඳි සිඳිඉඟුරු වම්මුතු නිපල් සමසේ ගෙණ කකාල කෂාය මධ්‍ය ශකීරා සහිතකොට දෙනු. 158-දාහ ජ්වර පිපාසා අධිකවී නම් ඇල්පැන් හෝ කසවපොතු කකාල පැන් හෝ කණඨප්‍රමාණ කොට පොවා හෙඬරැදඬු උගුරට ලා නිරවශෙෂ කොට නංවනු 159-සඳුන් හා වගපුල් හෝ කෙලින්ද හා වැල්මි හෝ හුනුපැතින් පොවා නංවනු. හුන වලකි. හෘම්ජ්වරයට-සුළුපස්මුල් හෝ දසමුල් හෝ පාදුවශෙෂකොට සිඳි කිරි පොවනු. ශොළු විට්බඤ්ඩ මූත්‍රබඤ්ඩ ඇති ජ්වරයට කිඳිගැට සිඳිඟුරු බැලිලමුල් කටුවැල්බටු ගොයටු කිර කකාරා පොවනු කාස ස්වාස ක්ෂය රත්පිත් පාණ්ඩු සහිතවූ ජ්වරයට-වන්හැපල කසාය මි ගිතෙල් ගෙව කල් දෙස දැන පොවනු. හුදු වාතජ්වරයට කිඳි කොලෙහි හෝ කිඳිගැටෙහි යුස හෝ සාතාවාරිය ඉස්ම හෝ සකුරු මැඬ පොවනු. දාහජ්වරයට-ලප්තාරහ ඇඹුල් සෙනිව එනු මුයෙහි ලනු. මුඛ විරස වුව ජ්වරයට- දෙළුම් මුද්දිරප්පලම් සර්කරා මුඛයෙහි ලනු. කාස ශ්වාස ජ්වරයට- තිපල්සුනු වග පුල් සමකොට ගිතෙල් මි එක්කොට ගතා ලේහ කරනු. ශමන් ශ්‍රමයෙන් වූ ජ්වරයට- රසතෙල් මැලවුම් කනු. තණකිරි එරෙන් නෙන් වූ ජ්වරයට- කිරි සමවන දැ කරනු. අරුචි කාස ස්වාස ප්‍රතිශ්‍යා මන්ද සහිතවූ හුණට: කටුවැල්බටු සිඳිඟුරු කිඳිගැට කකාරා කසාය වගපුල් සුනු ලා පොවනු මෙම කිර කකාරා පොවනු. මෙය නිදිඝ්ඨිකාදි නම්. 160—සීතජ්වරයට- වගපුල් හෝ අරළු වටා සුනු දියෙන් ලා උක්සකුරු මැඬ පොවනු මිට ම:

---

* ඇසල' වම්යොගයට අඩු යි.

* හෙළලුනු- මේ යොගයට වැඩි යි. † දුම්මැල්ල ?

†ඇසලෙඹිකබල් තලතෙලින් හතා මුඛමගණ ලා දුම් දෙනු. මිට ම: වගපුල් සුණු කසපැන ලා පොවනු, සිගතු වලකි. මිට ම: ලප්කාරන බෙල්පලා සින්කොට කපා කොලපන්නේ අඹු දෙනු. ශෙලෂ්මාජවරයට-සාල් පතක් කකාරා හුළුකැන් පොවනු වාත ජවරයට-අස්වැන්න හෙලබටු කටුවැල්බටු හෙඩරු පොල්කුඩු පලා කකාරා කකාල පැන් ගෙණ හුළුකැන් දෙනු. පිත්තජවරයට-වැල්මි උක්දඬු සිහින් ඉළුප් බැලිල කකාරා හුළුකැන් දෙනු වාතජ පුරාණජවරයට-යකපුර උපුල්කොල වද කොත ඹුරු කකාරා පතක් පමණ කසාය හෙණ මී හෙව සකුරු මැඹ පොවනු. පිත්තජවරයට- මුද්දිරප්පලම් කිඳි ඇද්දෙමට ඉරමුසු කකාරා කසාය උලක්කුවක් ගෙණ මී හෙව සකුරු මැඹ පොවනු 161-කිඳි වම්මුතු හැල්කසඹිලිය සිඹිඉහුරු යන මෙයින් ද, කසඹිලිය පැපිලිය වම්මුතු කිම්කොසඹ කුළුරුණ යන මෙයින් ද, වම්මුතු වන්හැපල සිඹිඉහුරු හැල්කසඹිලිය යන මෙයින් ද, කකාරත ලද කෂාය වාත පිත්ත ශෙලෂ්මා තුනින් වූ ජවරයට තථාක්‍රමයෙන් දෙනු. සියළු හුණුව-කාස සවාස ගලග්‍රහ හිකකා ලෙයි වසඩරුජා ආදියට: කොතඹුරු සිඹිඉහුරු අව අරළු දෙව්දුරු වරාකොල වම්මුතු සිරිලසුඹුලු සමයේ ගෙණ කාඹිනැලියෙක පැන්දෙනැලියක් හෙව කකාරා පතෙක සිපිකල බෙහෙත් පෙරා ඛැර තලතෙල් එව පොවනු. එක්වන් එන පුරාණජවරයට-*මඩුරුඹුල් කාඹියේ ලා කකාරා කාසම් තුන් දවසක් දෙනු. විරෙක වුව බලවතී. තෘතීයජවරාදි වරහුණට ද, අතර තුරෙහි නිරන්තරව හෙන හුණට ද-බෝලිද්දකොල කකාරා පැන්ගෙණ තුන්දවසක් හුණුකැන් දෙනු. නොහොත් දෙඩම් ඇඹුල් හෙව අඹු තුන්දවසක් දෙනු විෂමජවරයට: තිකුළු තිපල් වම්මුතු සිඹිඉහුරු කටුවැල්බටු දෙදෙකලන් ගෙණ වතුර් කාකාවශෙෂකොට කකාරා ශරීර පොකෝණ නියායෙන් වගපුල් සුනු ලා මී හෙව භුක්තොත්තරයෙහි පොවනු. කොබස්තා උණ ආදියට-ගොකටු ඉළුප් රළුබැලිල උතිඳ වැල්මි කකාරා හුණු කැන් දෙනු. පුරාණජවරයට: හෙලකිරි එව පොවනු. පිත්ත ජවරයට: උක්දඬු පියුම්කෙසරු හෝ එළසදුන් සුවඳකොට මීපුප් ඉරමුසු ඉරිවේරිය වැල්මි පැන් සනැලියක් හෙව කකාරා තුන් නැලියක හුළුකල සීනවිකැකුළුහාල් පතක් බැදිසාල් පතක් ගුන් බියලි පතක් හෙලලුහුතු කලඳක් කාසයේ ලා කකාරා පැසුකල පෙරා නිවා පොවනු. රත්පිත් සෙම්පිත් ආදි නැගීම් නැති වේ. පුරාණජවරයෑ වුව මෙම කිරි උළුකැන් පොවනු ශෙලෂ්මාජ

* මඩුරුතලා- † ඇසළ-ඉඹිකබල්-?

රයට; කොතඹුරු සිඩිඉඟුරු වශපුල් පැන් සතැලියක් හෙව කකාරා එම ලෙස ම හුලුකැන් දෙනු. තැඹිලි ආදි ඉසරුජා නැති වේ. වාතජ්වරයට-වම්මුතු හෙලබටු තිසරපෙරලිය සැබෝ කටුවැල්බටු කොහොඹපොතු ගැටකසා තුන්තුන් කලන් ගෙණ කාඩිපැන් තැලියක් හෙව කකාරා නැලියක හුනු කළ පෙරා බැදිසඟල් මිටක් කැකුළුහාල් මිටක් මිරිස් කලදක් හෙළලුහුනු කලදක් දැශසා වත්කොට කකාරා තුනුවස්තෙකින් පෙරා නොතිවා පොවනු. වාත කෝපයෙන් බඩ පිපී වූ හුණ ඉසරුජා සපිරුජා නැති වේ. මෙම නුසුව බලවත් වේ නම් මෙම බෙහෙත් කකාරා මනාවෙක හුනු කළ පරා ගිතෙල් කුළුදුලක් තලතෙල් කුළුදුලක් මී කුළුදුලක් මණහුණ වත්කොට පොවනු. 162-කුඹුරු කිඳි නිත යන තුන ත්‍රිදෙෂයට යථාක්‍රමයෙන් උතුම්වන හෙයින් ඔවුන්ට වඩිනා අතික් ද්‍රව්‍යයක් හිෂතුතතමයෝ නොදන්නෝයැ. එබැවින් තුන්දෙසුන් කිපිය මේ තුන කකාරා කසාය හෝ අඹු හෝ තුන්දවසක් දෙනු. වා කිපියා-උක්සකුරු තලතෙලින් වල දවනු පිත් කිපියා සකීරා ගිතෙලින් වලඳනු-සෙම කිපියා වඟ පුල්සුනු මියෙන් වලඳනු. රුක්ෂයෙන් ආ හුණට-වුගුණුවැන්න සාමුලයෙන් කකාරා හෙලකිරි හුළුකැන් පොවනු. නොබස්නා හුණට-කිතුල්බබ කොටා සාල් හා එක්කොට අතුල් ගහා හෙලකිරි හුළුකැන් දෙනු. ආමජ්වරයට-ඇසල කිඳි සියඹරා + රසඋනිඳ මෙකී කොල ගාන ගාන බැගින් ගෙණ කාඩි හා හුණුපැන් මුසු කොට කකාරා මිරිස් ලුනු ලා කාගම් පොවනු. දැහයට-තණකිරි උක්පැණි හෙළඟිතෙල් තුනින් තුන් ගිතැල්ලක් ගෙණ මණාව හුණු ගන්වා පොවා සවස තියඹෙලෙන් බත් දී බත්පිට රස හෝ තැඹිලි පැන් පොවනු. තුන්දෙසින් වූ දැහයට-කිතුවුල් කකාරා හුණුකැන් හෝ අඹු පොවනු. පිත් වැඩි ඇඟ දැහවුව කිඳිදළු කකාරා ලුණු මිරිස් හරවා කසාය කිප දවසක් පොවනු. නොබ ස්නා හුණට- කුග දිඹුල් කැල පුලිල බෝ ඩෙබර කුඹුක් අඹ × දෙදඹ පියල් පොතු ඇඹල බඳළු වරා උනිඳ කැල මෙයින් පොතු සමසේ ගෙණ කකාරා තිවා පරිශෙක කරනු. සිඩිඉඟුරු දෙඩම් ලප්පාරම්ඇඹුල උක්පැණි කාඩි දී පෙරළිය කළුදුරු ආදිමෝද ගම් හෙළලුහුණු සෙසඹව මේ හැම සමයේ එක්කොට හුණු ගන්වා ඹුඛ කබල ගන්වනු. අරුවි ශිරිදි ඹුඛවෛරස්‍යයට-වතු සුක නම් පුරාණජ්වරයට-තිපල් තුන් කලදක් සුනු මී දෙකලදක ගනා වළඳවා විරෙක කරවනු. 163-පුරාණජ්වරයෙකි කිරි අම්බ තොපම ය. තරුණජ්වරයෙකි විෂ හා සමයි. දෙදා තුන්දා

* වලාවැන්න-? † ඔලිද- × හෙදඹ-මහදඹ

පියා එන වරහුණ සීනවගත්තට-මිරිසඇට මිස්සක් සිඹිඉතුරු වගපුල් හෙළුහුණු සෙසබව දෙසිදළු දෙඩම්දළු වේලාදළු නිසා දළු මේ හැම සමසේ වටා ගුලිකොට මියලා තබා හුණ ආවිට දෙනාසාපුවයේ තාශ්‍යකරනු. වරහුණට: දෙකි පතක් මුහුනත කපා සියන්දුඹුළු සුනුකොට ලා සුනු කෝටුයෙන් සැර අව්වේ තකියවා උණ එන්ට ආරම්භකලවිට පෙරා පොවනු. මිට ම: කෙම්වරද උදය වැල්පෙණෙලකොලින් ඉස පවන් සමීඛයකට තිත්ත වතතුරු මඩනේ. තෘතියජවරයට-මියෙන් නොබැන කෙම්වරද කිදිකොල ගෙණ පොඹිකොට සාල් හා එක්කොට කැඟෙනව්වරට බත්පිස මුයෙන් නොබැන මදහුණ නිකම් බත් ම කනු. මනා වේ. වරහුණට: කෙම්වරද සතුන්බිමට නොබස් නාතුරු රතුදෙන්කිරි උළක්කුවක් එම යේ ම දෙව, මියෙන් නොබැන තුඹකොල කොටා කිරි මැඹ පරා පොවනු. මිට ම: හින්ගැන්දකොල මුයෙන් නොබැණ උදුරා ඝාග කොල රොගිහු හෝනා දැයට ලා ඉතිරියා ව උදකලාව උඩ තබා කෙම්වරදවසෙක සතුන් බිමට නොබස්නාතෙක් පිපිපතින් ගිනිටිහාල් තුන්පතක් ගෙණ දෙකොටඃසය කොල එක්කොට සාලේ ලා කොටා කබළු තුනක් පිස ඇඳින් බිම පය නොතිබනතෙක් මුයෙන් නොබැණ දෙනු. කැනු හුනු දෙයක් දියෙහි ලනු. කැවන හුණ මුරයේ සාල් දෙපතකින් කබළු දෙකක් එම ලෙස දෙනු. පසු මුරයේ එකක් දෙනු. ප්‍රත්‍යක්ෂයි. මිට ම: කෙම්වරද කෙම්කොල කබළු හෝ මුගුණුවැන්න කබළු හෝ මුයෙන් නොබැණ කනු. හැම වරහුණට-එන කෙම්වර දවසෙක සතුන් බිමට නොබස්නාතෙක් ම සොඩ හෝ වැල් පෙණෙල හෝ සාමුලයෙන් බොහෝකොට ගෙණ කැතක් වේලා පඹින් මඩනේ. විතීය තෘතීය ජවරයට-අල්ලක් සා කරදපොත්තක් මුයෙන් නොබැණ කන විවරට බත් පිසන්ට දියවර ගන්නාකල ඒ පොත්ත ඇතුලේ ලා උණ එන ද උදය තෙලින් හෝ දියෙන් හෝ බඩ පුරා හුළුතුව කවනු. ඊට පළ මුව ඇඳින් බිමට නොබස්නාතුරු ඉන් ම පොත්තක් අත බැද සුඟක් මුයෙහි ලාගෙණ සපා දෙකනව පිඹිනේ. මිට ම: හත්තන ගසක් පේකොට කොල ගෙණ සිල්බත් හා දෙක මුයෙන් නොබැණ තරයේ බඩ මඩවනු. මිට ම: මිදි සාලේ ලා අතුල් ගහා අඳුලුකොල මලවා මුයෙන් නොබැණ පිස වලඳනු හැම වරහුණට කෙම්ගසක් හෝ සොහොණ අඹුරා ගිය යහපුරවැලක් හෝ තුපුන් දෙසිකොල හා හෙලබටුකොල හෝ ඉයකොල හෝ රම්මන්ස්ස හෝ ගොඩමෙරිය හෝ සාමුලයෙන් කෙම්වරද ගෙණ සතුන් බිමට නොබස්නාතුරු අත බඳිනේ. කල්ව ගිය වරහුණ සීගත්තට-ඇසලදළු මිටක් අඹරා ගුලි තුනක් කොට

ඇඹුල්මසින් හෝ දෙඛම්බික ලා හෝ වලදවා විරෙක කරනු. හැමවරහුණට: එරබදු ගසක් පායා පඤ්චාපවාර කොට "මේ ගස දෙවියානනි! තුඹගෙන් ගන්නා ඖෂධය සිඹය සෙට යුඹයට එකෙක් එයි; ඔහු පරදිනා බව නියතය; ඔහු පැරදි කල තුඹවහන් සේව මෙතෙක් මල් පුදම්" යි යැද ගොස් එසේ ම කියා උදය පොත්තක් ගෙණ අත තබා බෝපතින් වසා නුපුන් පෙණෙල වැලකින් බඳිනේ. දිව්‍යඛෞෂධයයි. 164-ජීර්ණජීවරයට: කඹිණ කළුවට වා පිත් අධිකයහට විලිකුම් කෙහෙල් මියෙන් තවනු. 165-සියළු හුණට-වම්හැපල ඇල්කසඹිලිය දැම්කිරිය රසකිද සියඹලා කකාරා කායම් දෙනු. මෙ පඤ්චාමෘත නම්. ලහුණට ම: උදසන ම හෙලකිරි දෙව එම හුන මණ්ඩලයක් වලදනු. ලහුණට: ඉඹුල්මුල් පෑන් ගෙණ උක්පැණි සමයේ හෙව සත් උදසනක් වළඳනු. ලහුණට ම: ලාපුසුලක් ගෙණ ඇස්ස තපා මදය සාරා ඝිනවිසාල් පමණක් ගෙණ ගරා පුනුල ඇතුලේ ලා පින්නේ දී පුසුල් බතුත් හුයා පැසුණු කල ගෙණ රැ සිහිල් බා තබා උදය කට පමණ දියෙහි සිට මිදියෙන් පුසුලුත් බතුත් වලඳනු. මෙසේ ම තුන්දවසක් කරනු. ලහුණට. කුඹුක්නාන්තෙන් දියවර ගෙණ වෙල්හැල්සාලේ බත් පිය රැ සිහිල් බා තබා එසේ ම කට පමණ දියෙහි සිට මිදියෙන් කා බත හුණුවූ කල එම දියෙහි ම නහා ගොඩනැගී දිය හුළුකැත් බී ඝනතර්පණය කරනු. **ශ්‍රාහදෙෂ ශෙන් නක්ෂත්‍ර දෙෂශෙන් වන හුණ ආගනතුක වන බැමින් ඊට කිශන්**-166-**අස්විදශෙන්** ආ හුණ දෙපෝයෙන් හෝ පස් විසිදවසින් බසී. වරාසාලේ බතින් බලි තබා සාන්ති කරනු. 167-**බෙරණශෙන්** ආ හුණ මරණ සමාන කෙරෙයි. බෙහෙදින් කම් නැත. නවගුණ පිරුවා ඇති සැපත දන්දෙන්නේයි. 168-**කැත්ශෙන්** ආ හුණ සතරදවසින් හෝ සත්දවසින් බසී. ඔහුගේ ඔව්පියන් නම් කියා අඟනිදෙවතාවාම උදුබත් හා වී ඇඟ පිස තුංමංසල ලා දෙවේලේ යාදිනි කරනු. 169-**රෙහෙණශෙන්** ආ හුණ පස්දවසින් හෝ දසදවසින් බසියි. **සමුද්‍රදෙවතාවා** නම කියා සුදුබත් හා සුදුමල් හිරුඋදය බලා යාදිනි කොට සන්ධ්‍යා පහකරනු. 170-**මුවසිරිශශෙන්** ආ හුණ අටදවසින් හෝ නව දවසින් බසී. **සෝමදෙවතාවා** නම කියා මුතු හා දිඹත් පුදා සන්ධ්‍යා පහකරනු. 171-**අදශෙන්** ආ හුණ දසදවසින් හෝ පස ශ්‍රොස්දවසකින් බැස තුන්පොහොශෙන් මණ වේ. **ඉශෙශ්වරයා** නම කියා පඤ්චාපවාරශෙන් බලි දී මහණ-බමුණන්ට දන් දී සන්ධ්‍යා පහකරනු. 172-**ශ්‍රුතාවශශෙන්** ආ හුණ සතියෙන් හෝ බට සත්විසිදවසින් බසී. **ගිරිදෙව්ශන්ට** සිලෝ කියා පැන් ඉස සන්ධ්‍යා පහකරනු. 173-**ශ්‍රුශශෙන්** ආ හුණ පස්දවසින් හෝ සත්

දවසින් බසි. *අග්නිදෙවතාවාට කුකුලා හබ නැඟී සුදුබතින් කුකුලකු හබා බලි දී සෑන්දෑ පහකරනු. 174-අස්ලිශයෙන් ආ හුණ මරණාන්තය යි දන්නේ. බෙහෙදින් කම් නැත. තවගුණ පිරුවා ඇති දෙය දන් දෙන්නේයි. 175-මාතෘකතින් ආ හුණ දසදවසින් බසි. පඤ්චාපහාර බලි දී සන්ධ්‍යා පහ කරනු. 176-පුවපල්ගුණශෙන් ආ හුණ සතියෙන් බසි. මවුපියන්ට හෝ මළ නැකෙනෙකුන්ට හෝ නම් කියා බලි දී සන්ධ්‍යා පහකරනු. 177-උතකරපල්ගුණශෙන් ආ හුණ මරණප්‍රාප්ත කෙරෙයි. බෙහෙදින් කම් නැත කාලේ නම් දේවතා නම් කියා බලි දෙනු. 178-ශතශෙන් ආ හුණ පස්දවසින් හෝ සත්දවසින් බසි. ඉලබ්ලය දේවතාවාට (අකත) මල් සුවඳ දුම් පූජාකොට බලි දී සන්ධ්‍යා පහකරනු. 179-ශතශෙන් ආ හුණ තෙළෙස්දවසින් හෝ සත් දවසින් බසි. ශ්‍රීදේවතාවා නම් කියා තෙල්-ඛතින් බලි දී සන්ධ්‍යා පහකරනු. 180-ශානෘකතින් ආ හුණ දෙපෝයෙන් හෝ තුන්පෝයෙන් හෝ පස්විසිදවසින් බසි. බොහෝකොට බලි විධානකොට සන්ධ්‍යා පහකරනු. දහවන අවස්ථා වෙති යි දන්නේ යි. 181-විශානෘකතින් ආ හුණ දිඹා තුර කෙරෙයි. කාවජ සාධ්‍ය හෝ වෙයි; මරණ හෝ කෙරෙයි. එස්විසිදවසින් බසි. ඉඳරුදේවතාවාට වස්ත්‍රාභරණ සහිත ව හෝ විශෙෂයෙන් ත්‍රි සන්ධ්‍යායෙහි බලි දී සන්ධ්‍යා පහකරනු. 182-අනුරශෙන් ආ හුණ දසදවසින් හෝ පසළොස්දවසින් බසි. මරණ සමාන වෙයි. මතුරුදෙවතාවාට- තෙල් ඛතින් බලි දෙනු. 183-දෙවතශෙන් ආ හුණ දෙළොස්දවසින් හෝ සොළොස්දවසින් බසි. නොමල ශෙයක සත්‍රින් සම්භරණයෙන් සදා දෙවපූජා කරනු. 184-මූලශෙන් ආ හුණ දසදවසින් මරයි. රැකුණ තිස්දවසින් බසි කළු බත් කළුමල් කළුවැල් දුම් කළුවස්ත්‍රාභරණයෙන් කෘෂ්ණදෙවතාවා නම් කියා බලිදෙනු 185-පුදසලශෙන් ආ හුණ දසදවසින් නොබට අවමසක් සිදිනේය. මරණාන්ත කෙරෙයි. බමුණන් ලවා හෝම කරවා ත්‍රිසන්ධ්‍යාවේ දියමල් වැලි පහකරවා මහබෝ ස්නාන කරවනු. 186-උතකරශලශෙන් ආ හුණ සතියෙන් හෝ තිස්දවසින් බසි. †වායුදෙවතා නම් කියා කිරින් තෙලින් බත් දෙනු. 187-සුවණශෙන් ආ හුණ නව දවසින් බසි. නොබට අවුරුද්දක් කකියවයි. දෙව්දූන් කොරෙන් මහාවිෂ්ණු නම් දෙව්දූන් නම් කියා බලි දී යාදිනි කොට සන්ධ්‍යා පහකරනු. 188-දෙනවශෙන් ආ හුණ දෙළොස්දවසින් බසි නොබට එකොළොස් මසක් කකියවයි. චන්ද්‍රදේවතා නම් කියා පඤ්චාපචාර බලි දී සන්ධ්‍යා පහකරනු. 189-සිකාවශශෙන් ආ හුණ තෙළෙස් දවසින් හෝ සොළොස් දවසින් බසි. වරුණ දෙවතාවා නම් කියා කිරිඛතින් බලි දෙනු. 190-සුවඤ්ඤුප්ප ශෙන ආ හුණ දැඩි කෙරෙයි. කල් යවයි. බෙහෙදින් කම් නැති. රැකුණු යාගාශ්‍යවත. පඤ්චාපචාර බලි දී භාද්‍රපද නම් දෙවතාවා නම කියා බලි පූජාකොට සන්ධ්‍යා පහකරනු. 191-

---

† වෛශ්‍රවදෙවියා-ඇතැම්. * අඟිර දෙවතාවාට-ඇතැම්.

191-**උත්‍රපුබ්‍රපශෙන්** ආ හුණ සතියෙන් හෝ දෙපෝයෙන් බසී. **උපාන්ත** නම් දෙවතාවා නම කියා බලි පූජාකොට සක්‍රියා පහ කරනු. 192-**ශේවතිශෙන්** ආ හුණ අට දවසින් බසී. නොබට **මරණ** සමානයි දන්නේ. **රාම** **සද්මි** නම් දෙවතාවා නම කියා පඤ්චාපචාර බලි දී සක්‍රියා පහ කරනු. 193-**අස්ලිසශ-ගියාවසශ අද-ශා-නැකැත්-ශදබ-පුවපුබ්‍රප-පුවපල්ගුණ-පුවශල-ශබරණශ** යන මේ නැකැත් නවයෙන් එකක් හා සෙනසුරු අඟහරු ඉරිදා යන තුන් දවසින් දවසක් හා නවවක් අවවක් ජලවක් සැටවක් දෙලොස්වක් දසවක් තුදුස්වක් යන මේ සත්වකින් වකක් හා යෙදුනු කලක යමෙක් ලෙඩවී නම් ඔහුට බ්‍රහ්ම-විෂ්ණු-මහෙශ්වරශ යන තුන්දෙනා විසින් ආරක්‍ෂා ලද ද නොරැක්ක හැකි කාලශ යි දන්නේ ශ. 194-**සර්වදර්ශිවූ** ශෘෂිවරශන් විසින් කියනලද **නක්‍ෂත්‍රාභිශෙකශ** නම් වූ සත්වශන්ගේ ජවර ප්‍රමාණ ඇත්නම් ඒ ඒ දෙව පූජාවෙන් දිවි රක්‍ෂා කරනු. 195-බනට **පැනට** රැවිම්ම ද ඉශ කැසීම ද කිඹිසීම ද ශරීර ලස්‍රම්ම ද ඛා සෙල්වීම් ද තොල ශම්පැලීම ද හෙවත් මුඛපාකවීම ද මේ ශය වනු හුන බටු වාට ලක්‍ෂණ ශ යි දන්නේ. 196-හුණ ඇත්තාහු විසින් ගුරු අහර සීල් පැන් දුවල් නිදි ව්‍යායාමාදි නොකරනු. 197-**රත්හැල්** ආදීන්ගේ බත් ද මැසිරි ද ඝන ද මුං ද කලත් ද සා මස් මුව මස් එළුමස් වටුමස් ආදිශ ද දුනුල් මැල්ල කිදි තොසඹ හෙලබටු තෙහෙල් ලාපුසුල් හෙලකිරි හෙලමොහොර හෙලගිතෙල් ආදි පානාහාරශෙන් ජ්වර ඇත්තාහු විසින් දවස් හරනේ. **ශොකාණි** වශෙහි **එකොලොස්වැනි** වූ **ජ්වර** **චිකිත්සාඛ්‍යාශ** **මෙශේ** යි.

අතිසාර චිකිත්සා-12.

මෙසේ ජ්වරචිකිත්සාවෙන් ලොකාර්ථ දක්වා අනන්තරව **අතිසාර** **චිකිත්සා** කියත්. 198-**විරුද්ධ** හොජනශෙන් ගරු හොජනශෙන් ඉතා ඝිනිඳු හොජනශෙන් ඉතා රූක්‍ෂ හොජනශෙන් ඉතා හුනු වූ හොජනශෙන් පුන හොජනාදිශෙන් කුපිත වූ ශෝෂශෝ ජඨරාග්නිශ නසා **අතිසාර** උපදවත්. එහි **ආදාන** නම්: **රා** බොහෝ කොට බීමෙන් විරුද්ධ දෑ කෑමෙන් නොදිරාශිශ දෙයින් කැකුළු වූ බෙහෙත් සිරුර බල නො හැදින පිමෙන් තපු රුවූ පැන් බීමෙන් විෂ සේවනශෙන් ගතෝව්‍යාධිශෙන් කාම් දෝශ ශෙන් වේශ **සන්ධාරණශෙන්** බොහෝ තෙල් වැළදීමෙන් වේ. **පූර්වරූප** නම්: හෘදශෙහි ගුදශෙහි ගබ විදමින් ඇතිවනු. අත් පා එලෙනු. වා බඹු වනු. මලඟ වනු. ගබ පොඟවනු. විදඟ වනු. මේආදි

යයි. **නිදාන වතාහි**: **වාතාතීසාරය, පිත්තාතීසාරය, ශ්ලෙෂ්මාතීසාරය, සන්නිපාතාතීසාරය, ශොකාතීසාරය, භයාතීසාරය** යි ස යෙක් වෙයි. **එහි ම** ලය අරුණුවන්ව පෙණ ඇතිව නො සිනිඳු මද මද ආම සහිතව ශබ්ද සහිතව රුජා සහිතව ක්ෂණ ක්ෂණයෙ හි වේ **නම් වාතාතීසාර** නමැ. මලය කසාවන්ව කළුව නිල්ව පලා වන්ව දුගන්ධව දහ පාක ඇතිව යේ නම් පිපාස ඇතිව යේ **නම් පිත්තාතීසාර** නමැ. මලය සුදුව පිනිවන්ව ඝනව සිනිඳුව සිහිල්ව වේදනා මදව ශ්ලෙෂ්මා සහිතව යේ **නම්** අරුවි හෘද්ලාශ පණු දිය සෙලව්ම් ලොම් හිරිහැනුම් **භික්ෂා** තැතුම් ආදිය **සන්නිපාතාතීසාර** නමැ. මලය හුරුතෙල් වැනිව මස්දෙවි දිය වැනි ව තුන් දෙසින් වූ ලක්ෂණ ඇතිව යේ **නම් සන්නිපාතාතීසාර** නමැ. හෙතෙම මැහැල්ලන්ව ද දරුවන්ව ද වුව අසාධ්‍යය යි. මලය රත්ව දුගන්ධව යේ **නම්** වාතයට කී ලකුණු ඇත් **නම් ශොකාතීසාර** නමැ. ඊට හිය දවස සිතිවිලි බලා පිළියම් යොදනු. ලෙය හුනුව දහව යේ **නම්** වාතයට අනුලොම් වී **නම් භයාතීසාර** නමැ. **එසිදු** පුළුවෙහි ආදාන බලා දතයුතු. 199-යම් අතීසාරයක මී වැනිව තෙල් වැනිව අක්මා වැනිව කිරි වැනිව සුංමස් වැනිව මලය නානා වර්ණව පූතිගන්ධ ඇතිව සඳැස් පිල් සේ ජොති ඇතිව යේ **නම්** ජ්වර-ශ්වාස ඇත් **නම්** එක්වන් බඹ පිපේ **නම්** අසාධ්‍යය යි දත යුතු යි. **මලය** පැසුනු නොපැසුනු බලා පිළියම් කවයුතු. **මලය** දියෙහි ගැලේ **නම්** බඹ පිපේ **නම්** විවිබන්ධ ඇත්**නම්** හමු බව දත යුතු මෙහි ලකුණු නැතිවී **නම්** ශරීරය ලඝු වී **නම්** පැසුනු බව දතයුතු. අමු වී **නම්** ලඝ්ඝන කොට පාචනීය දැ කරනු. බඹ පොහා රුජා ඇතිව පෙළෙත් **නම්** ලුණු දිය කොට පොවා ශුඹ කොට යාගු ආදි ක්‍රම යොදනු. මාළුයෙහි කැඳව පිප්පල්‍යාදිය යොදනු. නොපැසේ **නම්** හරිද්‍රාදිය හෝ කකාල පැන් දෙනු. අමුවූ **අතීසාර** පැසවා මිස නොරඳවනු. නොපැසවා රැඳවුව ගුල්ම කුෂ්ටාදි **රෝග** වේ. **එසේ** වූ කල අරළු යුත් බෙහෙදින් විරේක කරවා බැඳ යුතු. සිඹිගුරු කිඳිඟුට සුණුකොට හුනුදියෙහි ලා පොවනු. වම්මුතු **අල** විස්සක් දිය තුනකට කිරි එකක් එව කකාරා කිරි සිටුවා තෙලිත් තක් හෙව උදයේ පොවනු. අමු ඇති වේදනා ඇති **අතීසාර** නැති වේ. **හැම අතීසාරයට**: **වමන** කරවනු. බල තුබූ පරිද් දෙන් ලඝ්ඝන කවයුතු. **පිත්තජ අතීසාරයට**: හුනුදිය බෙහෙත් නොදෙනු. මොලොක්ව පැසවන බෙහෙත් යොදනු. බැබිල පුස් වැන්න ගොයටු හෙලබටු ඝාතාවාරිය මුල් කෂාය සිහිල් කොට මී හෙව පොවනු. මෙම බෙහෙත් කකාල දියෙන් මුංරස දෙනු. මීට ම; හැල්කසඹිලියා මුල් වටා දිඹුල්පකක් සා කැටියක් ඝාල්දෙවුන්

දියෙහි ලා පොවනු. ශූල ඇතිව වන පක්වාතීසාරයට:* බැලිල පුස්වැන්න හැල්කසාබිලිය පැන් තුන් තැලියෙක් කිරි තැලියක් හෙව කකාරා කිර හෙලා සිඳ පෙරා නිවා මී හා තලතෙල් හෙව පමණක් පොවනු. එම කිරි තැතිව හුනු කැද හෝ මී තලතෙල් හෙව දෙනු. හැම පක්වාතීසාරයට-දෙළුම් පුවඟු සුලංසිස්† මී මෙකී සතර දළු වටා කල්ක දියෙහි මැඩ ඟඹු පිස පොවනු. පිත් කිපි රක්තාතීසාරයට; හිඹුල්ගැට කසාය ගෙණ රෑ ගල්වා උදය මී හෙව පොවනු. රක්තාතීසාරයට-බෙලි බෝමුල් කෂාය ගෙණ මී හෙව හෝ තලතෙල් හෙව පොවනු මීට ම: බෙල් මදුලු වැල්මී සකීරා මී සාල්දෙවුන් දියෙහි ලා පොවනු. 200-වාතාතීසාරයට: සුළුපස්මුල් බැලිල මුල් සිඹිහුරු කොතඹුරු මහතෙල් බෙල් මදුලු කාඹි හෝ පැන් එව කකාරා අඹු දෙනු. අතීසාරයට: මී සුඹුළු කොවා පුටුගෙක ලා යට ගිනිකබලක් තබා ගුදයෙහි තලතෙල් ගල්වා පුටුගේ සිඳ තවනු. ගිවුළු ලොඳ බෙල් මුල් ඇඹු'ලැඹුලිය දෙළුම් පක් මේ හැම පැන් සතර තැලියක් හෙව කකාරා තැලි යෙක හෙව ඇඹුල් මොහොරේ ඟඹු දෙනු. අතීසාරයට; දියසුන් පොල් පකෙක කිරි හෙව තැගි වතුසාලේ කිරිබත් දෙනු. කිරිග න්නා කල පිසන කල කවන කැල මුගෙන් නොබැන ඟනු. මීට ම: කදුරු ගෙඹිය වැල් කකාරා කාඹි අඹු දෙනු. අතීසාරයට ම; නුගදළු පතක් හා එනු ඹික් පඟක් සයක් හෙල දී වත්කොට ද ගසා ගුලි හෝ කල්ක හෝ වළඳවා එක්බත් දෙනු. දරුලන් අතීසාරයට ද යහපොති. උණ හා අතීසාර ලේ මිශ්‍රව පෙණ ඇතිව ශූල ඇතිව යේ නම්: දත්මරු මුල් උදුරා මල් හැර කොල තෙලා වෙන තබා සාමුලයෙන් කාඹිය කකාරා කෂාය ගෙණ සීනවිසාල් සුඟඟ ඟබ ලුණු මිරිස් ද ගසා වත්කොට තෙලා තුබූ කොල ද ඊම ලා ඟඹු තුන් දවසක් දෙනු. අතීසාරයට ම: තිඹිරි අඹ ලොද දඹ කදුරු වැල් ල කොල ලාබුළු ගිවුළු කුඹුක් පොතු පියුම් කෙසරු දෙළුම් ඇට කෙනෙව් සුනුකොට සහල්දෙවුන් දියෙන් පොවනු. තිඹිරිපක් ශුෂ දී හමුයේ හෙව පොවනු. 201-පිත්තාතීසාරයට: ඇත්දෙමට ඉවද පියුම් කෙලින්ද සුඹිඉහුරු සහිතවූ කෂාය මී මුසුකොට වල දවනු. ශ්ලේෂ්මාතීසාරයට: සිරිල§ තිකුළු බෙලි මොර රත්නිටුල දෙළුම් සුගු මෙකී බෙහෙත් කල්ක කොට ලේහ කරනු. කකාරා කෂාය මොර ඇඹුලෙන් අඹු පිස පොවනු. 202-පිත්තාතීසාර ඇත්තාහව පිත් අහිත හොජන වැළදීමෙන් රක්ත කෙලෙසා වැඩුනාවූ රක්තාතීසාර නම්. ඊට බස්තාහිර බලා ගිය අඟුනමුල

*පක්වාතීසාරයට-ඇතැම්. † මිප්-ඇතැම්. කොවිල යනු ද මතාන්තර යි
§ තිපල්-මහාගපිටක.

කින් සුඹුලු ගෙණ තලා යුෂ හෙව පොවනු. මිව ම: රේරු තුඹ මිරිදිය මස් ආදීන් බත් දෙනු. දිඹුල් පත් යුෂ මී හෙව පොවනු. මිරිස් සුළුබුරුද කටු කොසවිල බටු කලිල ඇඹුළු මෙකී මුල් කකා රා මී දියෙන් හඹු පිය පොවනු. හෙල දී ඇඹුල් කොට තබා මිරිස් සුනු ලා බත් දෙනු. ගිනි අතිසාව පුරිෂ කැතිව පෙණ ඇතිව අතිසා රවත් ගිතෙල් තලතෙල් කිරි දී උක්සකුරු සිගුරු සම සේ වලදවනු. භින්නාග්නි ඇත්තානු අහිත දැ කැමෙන් පෙණ වැනිව වාතයා විසින් පවතී ද නොකොත් ශ්ලේෂ්මා මද ව එක්වන් ව යේ නම්: ප්‍රබාහිකා නම් වේ. හෙද වාතාධික වීනම්: ශූල සහිත වේ. පිත්තාධික වි නම්: දාහ සහිත වේ. ශ්ලෙෂ්මාධික වි නම්: සෙම් හා මුසු වේ. රක්තාධික වි නම්: ලේ මුසු වේ. ඊව අගුත මුල් හෙල බටු මුල් කරද පොතු දඹපොතු සරිසේ ගෙණ අරළු වබාලා එක්කොට වටා කල්ක දියෙහි මැඩ අඹු හෝ මාළු දෙනු. ප්‍රබාහිකා වට ම: *යොමු අඹ දඹ කරද දිය මිදෙල් ඇඹැල්ල මෙකී දළු සම යේ ගෙණ ලුණු ලා වටා ගිතෙල් බැද දියෙහි මැඩ අඹු පිය පො වනු. ලේ ඇති ප්‍රබාහිකාවට ද හිත හි. රක්තාතිසාරයට: කටු පිල කොල යුෂයේ ගිතෙල් එව පොවනු. රක්තාතිසාරයට: ඉතා පැහී යන පුළුප් තෙලිදිය පතෙක අඹුකොහෙල් පකක් මාත්‍රා දන වටා මැඩ පොවනු. අතිසාරයට: ඉරමුසු පැණි සිඳ නිවා මී හෙව පොවනු. මිව ම: ගිඹොල් මුල් කකාල දී අඹු පොවනු. වැසි ගිනි ඇතිව එක්වන්නේ ග්‍රහනි නම් වේ. බෙහෙද නොකොට බැන්දෝ ද්‍රව වෙයි යනු දතයුතු. පක්වාතිසාරයට: සුළුබුරුද මුල් බැලිල ආදි වූ වාතඝ්ණ ද්‍රව්‍ය කකාර දිය මිරිදිය මස් පිය ගිතෙල් තලතෙල් එක්ව දෙනු අතිසාරයට ම: මුවමස් එළුමස් නුගදළු කකාල දි යෙහි දිය සිඳ පිය කවනු. ගිතෙල් උදු පිඬු බැද මිරිස් හා දිහියෙන් කවනු. අතිසාර සන්නිපාතයෙන් ඉතා බලවත්ව නො හැරේ නම්: පළමු පිතට හිත දැ කොට පිත් උපසමය කොට පසුව සෙසු දෝෂ යට විහිත දැ කරනු. සෙසු රෝග සන්නිපාත විෂම්: පළමු උපසම ය කොට පැසුළු දෙසට පිළියම කරනු. බෙහෙද වැළඳූ පසු පළමු කොට මූත්‍ර වාත දෙක පිටත් වි නම්: නවති දතයුතු. සෙසු රෝග තුන් දෙසින් වේ. මේ වනාහි ආනුභාවයෙන් කම්ජ රෝගයට හේතු බැවින් කම්ජ යයි දතයුතු. ඊට පිළියම් අකුශල්හුගේ ක්ෂය වීමැ'යි දතයුතු ග්‍රහණීගතට: ආදිත අග්නි නොරැක කැම් පිමෙන් අතිසාර කැතිව කියසද මන්දග්නි ඇත්තාහට අහිත දැ කැමෙන් වේ. එසේ වූවාහට කැවන ද බල ඇති වේ. පක්වාශගත දෙසින් ග්‍රහ ණී කෙරේ. ජවරවිවර්ණ ශූල හෘද්‍රෝග භ්‍රම අරුචි ඇතිව අති

*යොමු-වගින්සාමාත.

සාර වේ නම් කෘමිදෝෂයෙනැ'යි දන්නේ. ඊට වලඟසාල් සෙසිව ගුවකර අරළු සුනු කොට වටා මොර මැඩ පොවනු. හැම කෘමිදෝෂ හැරේ. මිට ම-වනුවැල් කොතුරුබැද්ද වම්මුතු වලඟසාල් වඟපුල් මිරිකුළු අල තිපල් කෂායේ ලා පොවනු. මිට ම-කොතුරුබැද්ද වටා පිටියෙහි ලා දෙපිට දඹු පිස කාඩිය ගල ගලා කනු. හැම කෘමිදෝෂ යට ම හිත හි. මිට ම-වළඟසාල් සුනු මියෙන් හනා වලදවනු. මිට ම-එරබදු කොල යුෂ මි ගෙව පොවනු. කෘමිඝට-ආමරුජාවට: සිරි ස්ස දළු මිටක් ගිතෙල බැද කා එම තෙල් බතින් හෝ නිකන් හෝ කනු **අදිසින්** වූ **අතිසාරයට**: සියඹලා පොතු මියේ ගඟා කවනු. ග්‍රහණියට-විලිකුම් සියඹරා කල්ක ගිතෙල් එව හනා සුඛිතුරු සුනු ලා කවනු. ප්‍රබාහිකාවට-කෙහෙල් බඩ කාඩියේ උයා රස මැඩ පොවනු. එම කෙහෙල් බඩ දිඟිය පිස තෙල් පිස නෙල් එව වළදවනු. සුඛිතුරු දියමිත්ත මලසිත්ත මල් බෙල්මදුලු ඇටකෙහෙල් මුල් ඉසින් වටා එලමොර පතෙක මැඩ රැසින් ම පොවා හෙවත් උදැ සක ම පොවා කටුපිල කිඳිපලා ගැහැටු කොට දිහි මාළු මුංරස පුසුල් සියඹරා ලා ඇතිව බත් දෙනු. 203-කල්ව ගිය ප්‍රබාහිකාවට-වඟපුල් හෝ මිරිස් හෝ කිරි හෝ පොවනු. **රක්තාතිසාරයට**: යහ **පුරහැල් කසබිලියා** කටුපිල කැලිය එරමිතිය කලිල කාඩිය කකා රා හුළුකැන් දෙනු. ගෙලබටු සැබෝ තිසරපෙරලිය කටුපිල මෙකී මුල් කකාරා කඹු පොවනු 204-වඟපුල් සුනු හුනක් කල්ක කිරින් බොනු. රැජා රක්ත සහිත වූ **ප්‍රබාහිකා** නසා. **රක්තාතිසාරයට**: *පඹුරු දළු සිනසු මිරිස් නිත කිවල්ල කකාරා අඹු පොවනු. අරළු කොල යුෂ වෙල්හැල් සාල් පිටියේ හනා තලප පිස කවනු. **රක්තාතිසාරයට** ම: අරළු ඟෙල ලුහුනු මිරිස කොල සීරුස්ස ඇස ළ කොළ සුඛිතුරු ගිතෙල බැද කවනු. සඳුන් පුවඟු සුඹුළු කල්ක කොට සාල් දෙවුන් දියෙන් පොවනු. සැබෝ මුල් පොල්බඩ ඇද් දෙමව සුලංකිප් මිප් මෙහැම යුෂගෙණ මි ගෙව පොවනු. හිංසළු ඩෙබර අඹ දඹ බෙලි කොටා කිර මැඩ පරඟා මි ඟා ගිතෙල් ගෙව පොවා එක්ඛත් දෙනු. දියමිත්ත සුඛිතුරු කැකුළුබෙලි අඹ ඇට මද වනුවැල් මලසිත්ත වැල්මි කකාරා හඹු පොවනු. මෙසින් මනා නොවුන තපිණා දෙනු. කටු අල ඇටකෙහෙල් පක් හුයා මිතෙල් ගිතෙල් ගිතැලි බැගින් ගෙණ කිකුළු සුනු ලා හනා කවනු. කුඩ මස්සන් පුළුප් රා උදුපලා නොකනු. **පුරාණාතිසාරයට**: අහුන මුල් වනුවැල් දියමිත්ත තුන සමයේ පොඩිකොට වැපැන් හෝ ලින් පැන් හෝ හුනුකොට සුනු ඊ ලා උලක්කුවක් පොවනු. විරේකවේ

---

*පඹුරු දළු-වරසොගසාර.

නම්: පස්වරු නාවා එක්බත් දෙනු. පුරාණාතිසාරය වේ නම්: එක දවසින් විරේකව ශුද්ධවන කල බියපත්ව බලනු. මර නැති. වං ඇපල සාමුලියෙන් කකාල කෂායදී හඹී පොවනු. ආමාතිසාරයෙ: කලිල බැලිල කටුපිල ඉරමුසු සැබෝ බටු අගෙළු කසාබිලිය කො තුරුබැද්ද මුල් කාඩිය කකාරා හුළුකැන් දෙනු. ඕශළු අතිසාර අමුණක් බැන්ද සේ වලයි. නොරදන අතිසාරශව: සප්සොඳ මුල් යුෂ පොවනු. ගිශලු අතිසාරශව: තිකුළු සුනු සුං බැඳි ගිතෙල් වලඳවනු. ලොකොළු හා තිබිරි පොතු කකාරා හුළුකැන් පොවනු. ආමාතිසාරශව: සුවසලුණු වද සුං ගුගුල් අරළු සුනුකොට හුනු දියෙන් පොවනු. හැම අතිසාරශව: වැල්මි සුවංගුරු කල්ක මී හෙව පොවනු නොමදද අතිසාරශව: එඩරු තෙල් සාල්දෙවුන් දියෙහි කලතා පොවනු. අතිසාරශව-පියුම් කෙසරු දෙළුම් බිජු අඹ ඇට ලොඳ කොටා සාල්දෙවුන් දියෙහි ලා පොවනු. පිත්තාතිසාරශව: දඬින්නරු යහවපු පියුම් කෙහෙල් මුවයෙහි යුෂ ගිතෙලින් හතා වලඳවනු. මුනමල් පක් අඹරා මී හා සාල්දෙවුන් දියෙහි ලා පොවනු. වැල්මි හා පුවඟු මල් අඹරා සාල්දෙවුන් දියෙහි ලා පොවනු. හැම අතිසාරශව: පිඹුරු තෙල් පොවනු. ග්‍රහණිශව: කුඹුරු ඇට ලොඳ සතර අකක් දෙඬම් ඕක ලා තුන්දවසක් වළඳ වනු. අග්නිශව ද ගා පොති. රුකඟුනු පොතු කොටා නැඟියතු සාල්දෙවුන් දියෙහි මැඬ පොවනු. තහන ඇදෙන පුරාණ ග්‍රහණි ශ ද ගුල ද ලෙහෙ ද කෙවුම් සැපි ද මද වෙයි. පස්වරු තෙල් නියඬලෙන් බත් දෙනු. ඉතා බලවත්ව බඹින් ලේ හා මිශ්‍රව දුගන්ධ ඇතිව බඹ රුජා උණ ගුලාදිශව: ලා පොල් මලක් තපා කැපූ මුනත තරයේ බැඳ මැටි ගා ගිවුළු පක් තිපශකුත් මලගින්නේ ලා පලහා පොත්ත ද කළුව ගිය කල පොතු හුලා කැර දෙකින් සමයේ ද ගසා කෙහෙල් මලකුත් ලදකොත් හුන අඳයේ හුයා යුෂ මැඬ හෙල මොහොරෙ වත්කොට කල්ක කත් ඊම ලා, පිටි දියත්තක් හා මිරිස් ලා බොල්කොට කාශම් තුන්දවසක් දෙනු. තවද ලේ මිශ්‍රව යන බඹ රුජාවට: හෙලබටු මුල පොතු හා අඹ ඇඹ ද ගසා මොහොරෙ ලා බොල් කොට කාශම් පොවනු. ලේ මිශ්‍රව සමස් අවුරුද්දක්ව යන බඹ රුජා වි නමුත් කෙම්වරද මුවෙන් නොබැණ කුඹුක් පොතු ගෙණ පොලු ගසා පැන ලා තරයේ කකාරා කෂාය ගෙන සාල් අඹරා හෙලකිරි මුසුව බොල් නොකොට කාශම් තුන් දවසක් දෙනු. ප්‍රත්‍යක්ෂයි. නොදිරා ගිය අග්නිසාද නම්: විසූවිකා නම් වේ.

ඊව රත්නෙවුල් වඟපුල් හිඟුරු යදුල් පස් ලුනු සුනු කොව ගිතෙල යොදා තුන්පිඩක් වලදවා හුනුපැන් පොවනු. මිටම: උපුල්කොල අරළු පොකුරු මුල් වද යදුල් හිඟුරු සුන්මල් ලුණු සුනුකොට දියෙන් හෝ පුළුප්රාගෙන් පොවනු. විසුවිතා නැති වේ. සුවස ලුණු සුදුහිඟුරු සුනුකොට සුදුහිඟුරු කකාල දියෙන් පොවනු. ඌණ සූලයට: දියමිත්ත වැලින් කොලින් කකාරා දිය ගෙණ හෙලකිරි බොහෝ කොට ගෙව මුංඛියලි ලා හුළුකැන් පිස එම කොලින් පිසූ කිරි කබලු හා සමග තුන්දවසක් දෙනු. ලේ මුසු ඌණ සූලයට: නොලා නොමූ කල පොල්මල් මඟදඹිපොතු එරමිනි ය පොතු කලිල පෙරාන් වන ලා කොටා වළඳෙක ලා පැන මැඩ දිය පරහා ගෙණ සීනටිසාලේ තලප පිස හෙලකිර එව පිස කවනු. එම දැ ම මනා වේ. බඹින් ගත රකත ශ්ලේෂ්මගට: අමු එලකිරි පතක් හා කාඹිපතක් එක්කොට පොවනු. ලේ මිශ්‍රව ගණන් නැ තිව යත බඹරුජාවට: තරනකොල උතුපූ හෝ කබළු තුන්දවසක් දෙනු. මිට ම-වෙල්ලන්ගිරිය දන්ඩෙ පෙරන්ගා සාලෙ ලා කොටා කබළු හෝ උතුපූ දෙනු. තැල් කොල උතුපූ දෙනු. බඹරුජාවට; උගුරුස්ස කොල උතුපූ දියෙහි ගල ගලා කවනු. බඹින් ලේ යත්; මිග කොල උතුපූ දෙනු. බඹින් ලේ ගොස් තැවමුන් ඇත කටුබුලු; දළු හා උලු අඹරා එම කොලෙහි වසා පත පලමුන් දෙනු. ශන්‍යයි. බඹරුජාවට; සියඹරා පොතු හා කොල කකාරා කායම් දෙනු. එම පොතු කකාල කෂායෙන් බත් පිස දීගෙන් කවනු. බඹ පිප්‍රන: බඹ මඩ ගල්ලා වද පල්ලක් පැන ගහා පොවනු. වමන විරේක වේ. නුසුව බලවත්වූ මූලග්‍රහණීගට: නාභිගට ලංකොට උඹපාන දෙදිසාවේ සතර තැන තඹ දණ්ඩෙන් තවනු එසේ ම නැති වේ. 205-කාපු දෙය නොදිරා ග්‍රහණි සැටියේ දෙරව යත්:නුපුන් අඟඹා මුල් මුගෙන් නොබැණ කාඩි හා පැන කකාරා මිරිස් ඇතිව කායම් දෙනු. කිස වූවා පස් නැතිව කාපු දෙය බඹ ම දැ ගොස් හවුරුදු සමස් දක්වා මේ ක්‍රියා ඇති වේ ද කුප්පමේනිය කොල ලුණු නොලා තෙල් බොහෝ වත්කොට මලවා බතින් හා තෙලින් හා පලා ඇති කොට කවනු. විරේක ශුද්ධවූ කල දියහුනුකැන් දෙනු. බලවත් ග්‍රහණීගට: නාඹර කරද කොල පිටිවසුන් ලා කැඟෙන පමණ මිතෙල බැද තුන්දවසක් කනු. අතීසාරගට; යොහොඹු මුල් මිගෙව කකාරා පොවනු. . මිට ඇටකොහෙල් මුවයේ යුෂ මි හා ගිතෙල් ගෙව පොවනු. මූත්‍රාතිසාරගට ද මල සඹගගට ද වරා කිරි කඩෙක රදා වත්තිතා වසති තබනු. ජර්දි අතිසාරගට: ඉර මුසු මුල් සාමුලගෙන් කොටා යුෂ මැඩ මි හා ගිතෙල් ගිතැල් ලක් ගෙව වඟපුල් සුනු ලා පොවනු. අනතර්දහ අතිසාර

යව තර්ණ දෙනු. මිව ම: වගපුල් සුනු දෑ'කක් හෙලකිර ලා පොවනු. රක්තාතිසාරයට: මුකල දඹ පොතු වවා දෙඹ පකක් සා කැටියක් හෙල කිර ලා පොවනු. බඩසූලයට-ලේ යන්නාව-අයෙලු* හා කිඹුල් වැන්න කකාරා කිරිහුළකැන් දෙනු. අසාධ්‍ය බලවත් අතිසාරයව: අයෙළු පුස් සමන් සැබෝ මේ තුන් කොල සාලෙ ලා කොටා එම් කොල ගුෂයෙන් හතා කබළ තුනක් පිස තුන්දා කවනු. 206-ලා දිවුළු ලොදි මියෙන් හතා කවනු. ලේ සහිත වූ ශුල සහිත වූ අතිසාර ද නැති වේ. 207-ලා දිවුළු ලොදා හා හෙල ලුනුනු මි තල තෙල් සම කොට ගෙණ ලේහ කරනු. ප්‍රබාහිකාද නැති වේ. අතිසාරයට: රත් පැහැ ඇති නුග අරළු හා මා රුක් මල් ඇට හා සාලේ ලා කොටා අරළු පක් පසක් සයක් සුනු ද ලා තලප පිස කවනු. අත්දුටු බෙහෙදි. මිව මැ: සා බෝ මුල් පලමක් වැලගුන මුල් දෙ පලමක් වනු වැල් තුන් පලමක් සින් කොට කපා පැන් අට නැලියක් හෙව කකාරා නැලියෙක හෙලා බෙහෙන් පරා සාලවක් ලුණක් මිරිසවක් ගොරක සුහක් ද හසා හෙව කායම් දෙනු. සංකිඳේ. විසූචිකා කමවූ අතිසාරයව: ‡ වජ්‍ර මුෂ්ටි සාමුලගෙන් වවා කල්ක හෙලදියේ ලා හඹු පොවනු. මිව ම: කුඹුරු දළු අසුරක් වවා එල කිරි තලප පිස දෙනු. මිව ම: ලා තල් බබ ඉදි බබ වවා විලිකුම් කෙහෙල් හා එක් කොට කිර මැඹ පොවනු. විසූචිකා නැති වේ අඹලාජීර්ණයට හෙවත් අඹල ව්‍යාධියට: හුන දඹු පලා මලාවෙක ලා ගිනි දල්වා එ ගිනි අඟුරේ පැන් හෙව පැන් පෙරා පොවනු. තවති. මිව ම: කඳුරු ඇට කාඩි යෙන් බොල්කොට ගහා දෙපත්ලේ ගා ගින්නව පෑ තවනු. යපේ. මිව ම: තල ඇට බැද පොතු දැ යේ ලා වටා මි මොරේ ලා මැඹ පොවනු. අඹල ව්‍යාධිය බලවත් වුව; දෙපත්ලේ ඊටම් ඇට ඉද්ද බලා යකටුවෙන් ඇතුළ පත්ල පලහනු. එම විව ම සිටී. මිව ම: වියලි අඹ ඇට ලොදි පැන ගෝ කිලානේ ලා පොවනු. මිව ම: පුසුල් වැල් දවා අළු ගර දිය ගෙණ ලුණු ලා සිඳ මි මොර එව අඹු පොවනු. මිට ම; පස් කොහොල් මාලු අඹු පොවනු: නොහොස් ගිතෙල් හා මියෙන් මෙම සුනු හතා කවනු. හෙල පුපුල මුල් මිරිස මුල් මුවකිරි වැල් කකාරා පැන් ගෙණ දී හඹු පොවනු. ඇඹුල් දිය මනා වේ. මිව ම; තුන්මන්සලින් වැලි අත්පතලයකට උකා පුලුප් කොලින් ගිනි දල්වා පැන් හෙව කකාරා පෝනා හුන පෙරා

---

*අරළු - ඇතැම් ‡ දුත්ත-යොග සමුච්චය

පොවනු. දිව්‍යඖෂධය යි. අඛිලව්‍යාධිය යි කියා ආවිට ම තමා අත්කඩයට කුරුඳුලාව වමතින් ගැට ගසා පෙකනිය ඉද්දේ ගන්වා තුණුරුවන් අණ වැලැක්ක නැතැ යි කියා සවනු. අමුවව: සුවසලුණු වද පෙරුම්කායම් කොට්ටම් වවා වලඟසාල් සුනු දියෙන් හෝ රසයෙන් හෝ හුලුකැන් දෙනු. මිට ම: බලල්ලුණු අස් ලුණු ඉවද කෙලින්දබිජ වරා නොමු හෙව පොවනු. මිට ම: පස්ලුණු සිදුඩිඟුරු වඟපුල් වවා පැනින් පොවනු. තිපල් වදකසා ඉවද තිකුළු සුනු ගෝමූත්‍ර පිස ගිතෙල් හෙව වලඳවනු. සිඩිඟුරු වඟ පුල් කොට්ටම් වවා මිරිස් ඟබල * පිස උණුදියෙන් පොවනු. ඔසු වැල්ල සප්සොඳ † කුඹුරු සාබෝමුල් මිරිකුළුඅල අඹු පොවනු. මනා වේ. යොගාර්ණවයෙහි දෙලොස්වැනි වූ අතිසාරචිකිත්සා ඛ්‍යාය මෙසේ යි.

රක්තපිත්ත චිකිත්සා -13.

මෙසේ අතිසාර චිකිත්සාවෙන් ලොකාළි දක්වා අනන්තරව රක්තපිත්චිකිත්සා කියන්: 208-රක්තපිත්තයා වනාහි ඌෂණ භොජනයෙන් ඇඹුලෙන් ලුණුකරින් ක්ෂාරාදීන් කටුකයෙන් පිත්තයාගේ දූෂණයෙන් අක්මා පපු ඇසුරුකළ ලේ උඩ බලා හෝ යව බලා හෝ පවත්නේ ය හෙවත් වමන විරෙක වෙයි. එයිදු වාත පිත්ත ශෙලෂ්මජ සංසර්ගයෙන් සන්නිපාතයෙන් පසෙක් වේ. සම්වන් අරුණුවන් නොසිනිදු වූ තුනුපෙණ ඇති රක්තය වාතරක්ත නමැ. කළු වූ කසාවන් වූ ගොමුවන් අඳුන්වන් පැහැ ඇති රක්තය පිත්ත නමැ. සිනිඳුවූ මදක් සුදුවූ බෙලසුල්වූ බොල්වූ රක්තය ශෙලෂ්මජ නමැ. දෙකින් ම මිශ්‍රවූ රක්තය රක්තසංඥ නම්. තුනින් මිශ්‍ර වූ රක්තය සන්නිපාත නම්. ඌර්ධව ගතව පවත්නා රක්තය ද වෙන් වෙන් දෙසින් උපන් රක්තය ද සාධ්‍ය යැ. වඳුරක්තය ද අධො ගත පැවැත්තා ද යාපය ය, සන්නිපාතරක්තය ද එකවිට ඌර්ධ ඛොගතරොගය ද අසාධ්‍ය යැ. ජිර්දියෙන් මූර්ජායෙන් තුතින් කසායෙන් සවරභෙදයෙන් දාහයෙන් සවාසයෙන් යුක්තවූ ද දඹඉස් වැනි වූ දෙවුදුනු පැහැසේ වූ දුඟද ඇති රක්තය ද අසා ධ්‍යයි. දුවඵ වූ රක්තය බලඇත්තාභව අනුභවකරන්නාභව පළමු නොවැලකිය යුතු, වැලකුව: ගලග්‍රහ ගුල්ම හෘද්‍ය කුෂ්ඨ තුණ ආදී කෙරෙයි දන්නේ. රක්තපිත්තයාගේ ආදියෙහි ශක්තිවූ පරිද්දෙන් ලබ්ධන ලවනු. හෙළසඳුන් ඉරිවේරිය සැවැන්

---

* අබල-ඇතැම්. † පස්ගොඳු-ඇතැම්.

දර පැපිලිය වම්මුතු මේ ආදීන් සිදුකළ සිහිල් පැන් දෙනු. රත්පිත් පිපාසා දහ ජ්වර ශර්දි ආදී නාශ. උඩ බලා හිය රත්පිත් කි පළමුකොට සන්තර්පණ කවයුතු විරේචන කරනු. අධොභාගව හිය රත්පිතව ශකති බලා වමන කවයුතු. ක්ෂීණමාංශ ඇත්තා හට බාල-වෘද්ධහට ක්ෂයරොගීහට වමන නොකළමනාහට විරෙක නොකළමනාහට වලකන්ව යුතු බෙහෙදින් බෙහෙත් දෙනු. මුනිදිරප්පලම් යොන්තිදි හා බොරළුදමුණු යන මෙසින් කකාල කෂාය නිවා ශකීරා මි ගිතෙල් මුසුකොට පොවනු. මේ තර්පණ නම් වේ. ඇසල පල්ලේ පැණිසෙන් හෝ ඇඹුලු කෂායෙන් හෝ තිරසාවාලුසෙන් හෝ සකුරු මි වැඩිකොට පොවා විරේචන කරනු. කලාදුරු අල තෙලින්ද වැල්මි කුකුරුමුවන් ගෙඩි කකාල කිරි හැල්කොට මිපැණි හෙව පොවා වමන කරවනු. රත් පිත් නසා. දුනුල්මැල්ල දැහමන් කොසඹ රත්සදුන් හෙලසදුන් පිපුම්කෙසරු සුළුකුරුමුල් වංඟපල ලොත්සුඹුළු සිහින් ඉරමුසු වැල්මි සාතාවාරිය මුල් කලාදුරුඅල තෙල්ලි කෙලින්ද සුඹුලු පැපිලිය මෙ හැමසෙන් ලැබුනක් සමයේ ගෙණ කකාරා කෂාය සකීරා මි සහිතකොට පොවනු. රත්පිත් මනා වේ. මීට ම: පුවඟු රසදුන් ලොත්සුඹුලු සමයේ ගෙණ සුනුකොට වංඇපල කෂායේ හෝ වංඇපල යුෂයේ හෝ පොවනු. මීට ම: කිහිරි කුඹුක් ඉඹුල් කොබෝලිල මෙසින් මල් සුනුකොට ගෙණ මිසෙන් ලේහ කරනු, රත්පිත් මනා වේ. මීට ම: පුල්ලි දුඹුල් ඇත්දෙමව අරළු යොන්ඉදි මුනිදිරප්පලම් මෙකී තාක් බෙහෙත්ඵල සිහිදුකොට අඹරා මිසෙන් අනා වලදනු. මීට ම: ගොකටුසෙන් හෝ සාතාවාරිය මුලින් හෝ කකාල කිරි පොවනු. ගාසසෙන් ගත රක්ත ශව: සක් හා ගුරු කල්කකොට හෝ මයිලමල් කල්කය හෝ වැල්මි කල්කය හෝ තනකිරි සමග නස්‍ය කරනු. හෘදශෙන් ගත රක්තශව-රක්තාතිසාරයට කි පිළියම් ම කරනු. මූත්‍රමාගශෙන් ගත රක්ත පිත්තශව-පිත්තප්‍රමේහයට කි පිළියම් කරනු. රක්ත පිත්තාතුරශාශව-පසකුරු ආදි සිහිල් දෙසින් පරිශෙක ද ඊ ගැලී මුදු කරනු. මීට ම: තිඛරුමුල් කල්ක හෝ වැල්මි කල්ක හෝ බුළුපක් සා කොට වටා සාල්දෙවුන්දියෙහි ලා පොවනු. කුකුළුපිඹිය කොල යුෂ හා පොල්කිරි මුසු තලප දෙනු. මීට ම: විලිකුම් දිඹුල්පක් මිසෙන් කවනු. රත්තම්පලා කකාල කෂායෙන් බත් දෙනු. එම පලාසෙන් හෝ බත් දෙනු. උයලඅල එළකිරි හෝ එලකිරි හෝ දුම්බපලා හුයා කවනු. දුම්බපල, කොවා යුෂසෙන් බත් දෙනු. වංඇපලමුල් කකාල කෂායේ මි සකුරු මැඩ පොවනු. රත්පිතව ම: රත්තම්පලා යුෂයේ මි හෙව

වගපුල් සුනු ලා පොවනු. මීට ම: රසඋක්දඹු තලා රැ පින්නේ තබා පෙලා මී හා ගිතෙල් එව පොවනු. මීට ම: ගොම කඩෙක බැඳ මිහඟුරෙ තබා කකියවා යුෂ පෙලාගෙණ මී හෙව පොවනු. කෙණෙහි මනා වේ. ව: ඇපල යුෂයෙහි වගපුල් සුනු ලා මී හෙව පොවනු. මීට ම: රත්පිත් නැගි විගස-අඟුලුපලා යුෂ පොවනු. මීට ම: දිඹුල්පත් ඉස්මයේ මී හෙව පොවනු. මීට ම: තෙල්ලි කිරිබදුඅල වංඇපල මිඹුල් පුස්වැන්න හෙලවවු මෙ ඝස සතර ලහස්සක් දිය හෙව කකාරා ලාස්සෙක ලා ඉරඹුසු වැල්මී කල්ක ලා හෙලකිරි ගිතෙල් දෙකින් දෙනැලියක් හෙව කකාරා තෙල ගෙලා මී හා උක්සකුරු ලා ගොද පොවනු. රත්පිත් මනා වේ. නොවැලකේ නම් විරෙක කරනු. ලප්තාරං සාමුලයෙන් වවා සාල්දෙවුන්දිය පතෙක මැඩ මී හෙව පොවනු. රත්පිත් දෙස් බලවුව :දෙබවු තල ගා කකාල දියෙන් බත් මාළු දෙනු. මීට ම: මීපුප්පුෂයේ සකුරු හා මී හෙව පොවනු. මීට ම: මයිලපළු යුෂයේ මී හෙව පොවනු. ඇවකෙහෙල් පානු පොවනු. මහමීයේ අරළුසුනු ලා ලේහ කරනු. මී හා ගිතෙල් සමයේ ගෙණ සැලුනුනු බොහෝව තලා ගතා වලදවනු. දඹපොතු ගිනිදුකොට වටා කිර කලන්දුකොට පොවනු. රක්තාතිසාර රත්පිත් නසා. මීට ම: දුම්බපලා මිටක් හෙලකිර හුයා කවා එම කිරි පොවනු. එම කොල සාලේ ලා කොටා බත් පිස කවනු. රත්පිතට-මාරුක්මල් කොටා යුෂ දස කලදක් රැකිදෙන් කිරි එව පොවනු. මීට ම: ගිතෙල් උලක්කුවක් මිරිස් කලදක් පොඩිකොට ලා හුනුකොට ලා මිරිස් ගද පිටත්වූ විවර බා තබා පත නිවා බොනු අනික් දවස් රස කිදිගැට කලදක් තෙල්ලි කලදක් අරළු සතරක් තනකිරෙන් අඹරා වලදවනු. රත්පිත් මනා වේ. රත්පිත් නගන්: කරවිල කොල යුෂයේ මිතෙල් ටිකක් එව ඇඟිල්ලෙන් ගවා උඩුතල්ලේ ගානු. පිත් නැගේ. පිතින් වන දුක් ඇත: ඉඟිනි සුඹුලු පිව මල පොතු හැර කිර ලා කකාරා පොතු පරහා තැවත කකාරා පොවනු. පිත් නගත්කොත් තරපුවකක් ලැහැලි ගා බස්නාහිරින් පතොක් මුලක් ගෙණ එයිදු ලැහැලි ගා ඹුවෙහි සවා නැතක් වේලා කෙල ගලිනු. පිත් විරෙක වේ. තෙල් නියඹලෙන් බත් දෙනු. පිත් නගත්: තිඹරාකොල යුෂයේ තලතෙලිත්තක් හෙව ඇඟිල්ලෙන් තැවියේ දී සවා සුනු සේ වූ කල ලේහ කරනු. පිත් නැගේ. ඉක්බිති සෙන්ඟ කරනු. පිත් වැඩිය රසඋනිදකොල කොටා වලදෙක ලා හෙලකිරි ඊ මැඩ දෙව කොල ගවා මැඩ පරහා වලදවා ඉස ගල්වනු. පිත් තංවත්: පතුක්මුල් කසපැන වවා පොවනු. පිත්විරෙකයට-(කර)කල ඇට පිවපොතු ගෙණ දැ ගසා පොල්කිර කලතා පොවනු. කිසිවක් අමිශ්‍රව පිත් ම නැගේ.

අරළු දුහුල්මැල්ල කිදිඟැව කොතඹුරු මෙ හැම වතුගීංගාව ශෙෂකොව කකාරා මි වැත්තක් එව පොවනු. පිතින් වන දුක් ද පෙකනිය වව රැජා ද නැති වේ. පිත් නංවන්: කසපකක් මුතින් කපා කුකුරුමුවන් අවක් නවයක් තලා මදය පැන මැඬ පොවනු. පිත් නහා අනත වූ කල තනකිරි උලක්කුවක් වැඹියෙක වැල්මි පල්ලක් ගහා පොවනු. නුසුව සන්හිඳේ. පිත් බොහෝ කොම නගන්: මෙය වැලඳුවිව ම නවති. සත්‍යයි. පිත් විරෙක යව: කසලෙඹි තලා යුෂගෙණ අරළු ලකෙක සුනු ගෙණ අරළු ලකක් විවර සුනු ලා මැඬ දියවූ කල පරහා පොවනු. විරෙක වේ. 209-රත්පිත් ඇත්නාහව: ශීත පරිශෙක ද හැල් මුං ජාඟලමාංහා දි මාංශවර්ග ද මුංරස පක්ෂිරස ගෙදපලා රත්තම්පලා දුම්බපලා කිදිපලා ල පුසුල්පලා කිතුල්බබ ඉදිබබ හෙලකිරි මිප් මි ගිතෙල් ආදි අන්නපානයන් යෙදිය යුතු. ශොභා ණීවශෙහි රක්තපිත්ත විකිත්සා නම් වූ තෙලෙස් වැනි අධ්‍යාය මෙසේ යි.

ක්ෂයරොග විකිත්සා-14.

මෙසේ රක්තපිත්ත විකිත්සාවෙන් ලොකාර්ථ දක්වා අනන්තරව ක්ෂයරොගවිකිත්සා කියත්. මූත්‍රපුරීෂ වැලකීමෙ නුදු ධාතූන්ගේ ක්ෂයිනුදු බල නොබලා ව්‍යායාම කිරීමෙනුදු නිය දවස අනුභව කරණලද විෂමභෝජනයක් ආදත කිරීමෙනුදු යි මේ ආදි කාරණයෙන් ක්ෂයරොග උපද්දි. ඒ වනාහි තුන්දෙසුන් ගේ සන්නිපාතයෙන් ම උපදනා හෙයින් එකෙක් ම වෙයි. ස්වර භෙදයෑ, කාසශ්වාසයෑ, හිසපිරුණුබවයෑ, අරුචියෑ, ජ්වරයෑ, දාහයෑ, ශිරශ්ශූලයෑ, අංශශූලයෑ, පාර්ශ්වශූලයෑ, අතිසාරයෑ, ලේ සෙම්නැගීමයෑ යන මේ එකාදශරූපශෙක් පළමු වේ. ඒ හැම රූප ම ක්ෂීණදෙහ ඇත්තාහට වීම අසාධ්‍යයෑ, ක්ෂීණ මාංශ ඇත්තාහට වීම අසාධ්‍යයෑ, ද්‍රව්‍යවත්හව ප්‍රතිකාර කරනු. තවද පුඛාවැහිවූ අරුනුවූ සම්වන්වූ කසාවන්වූ නිල්වූ සෙම් නගන්නේ ද, කසටසර ඇත්තේ ද, කාශශ්වාසයෙන් පෙලෙන්නේ ද, අජීවනීය. ක්ෂයරොග ඇති බලිහට පඤ්චකර්ම ශෙදිය සුතුය. ක්ෂීණදෙහඇත්තාහට නොශෙදිය සුතු. වහපුල් සකීරා මුඤ්ඤි රප්පලම් මි හා ගිතෙල් සහිතකොව ලේහ කරනු. තිකුළු මිශේ හනා වලඳවනු. අස්ගොඩුඅල සුනු තල උදු එළුතෙල් මි ලේහ කොව වලඳවනු. මිව ම: වංඇපල පස කකාරා මි හා එළුතෙල් එව පොවනු. කාශශ්වාස පාණ්ඩුවව හිතයි. මිව ම: සාතාවාරිය

කිරිබදුඅල අස්ගොදුඅල සුළුබුරුද ගොයටු බැලිල අරළු සුනු කොට මී හා එළතෙලින් ලේහ කරනු. එළුවෙඛරු මී සකීරා ලේහ කරනු. පළෙලුවන් වැලත සිටුවනු. කිරිතෙල් දී හඹු පළෙලුවන්ගෙන් ම දෙනු. එළුකිර දශමූල් කකාල දියෙහි විධි සේ පිස මී හෙළුතෙල් තලතෙල් ගීතෙල් සකීරා මේ පඤ්චා මෘතයන් දෙනු. ශොභ සිතින්වූ ක්ෂයරෝගීඛට-නෘත්‍යගීතවාද්‍ය දියෙන් නිත්‍යයෙන් සතුටු කරවනු. එළුවන් අතුරේ සිටුවනු. වඳුරන් දක්වා ලුහු බඳවනු. ස්ත්‍රීන් හා සිපගන්වනු. මේ ආදි යෙන් ඖෂධ වේ. වංශැපල සාමුලයෙන් ගෙණ වියලා දිය තුන් පැලක් හෙව වියලා කකාරා දිය තිඹෙක සිටි කල බෙහෙත් පරහා එක්දු ගිතෙල් ලහස්සක් කිරි ලහස්සක් වත්කොට වර දුන සිද පරහා තබා මද විරේචනකොට තෙල් ගිතැල්ලක් පත් ලුණුරසයෙහි ලා ලදය හෝ සවය හෝ පොවනු. ගිතයෙන් බත් දෙනු. මීට ම: සිරිල සාමුලයෙන් ගෙණ සුනුකොට ගිතැල් ලක් සුනු හුණුදියපතෙක ලා පොවනු. ක්ෂයරෝගයට මැ: සුතු ලබුවුල් කොවා හෙලකිර මැඹ පරහා පොවනු. මීට මැ: එළුවැදැ මස් කුළුබඩු පරහා මිහිරිකොට කවා ගිතයෙන් බත් දෙනු. ගස්කැලියමුල් හෙලසිරිවැඩිය හුරල පතුක් කකාරා හෙළුකිර හුළුකැන් දෙනු. සවසට මහත් මිහිරි දියමසින් බත් දෙනු. මීට ම: වංශැපල කෂායෙහි තෙල් සිද මී හෙව පොවනු. කුකුළුපිඹියා සාමුලයෙන් ගෙණ කිළිදිල් මී හෙලකිර හුයා කවා දිරුනු තැන තෙල් නියඹලෙන් බත් දෙනු. මීට ම: සිඹිඟුරු වගපුල් ලා කිරි කකාරා දී මුදු සලා වෙඛරු ගෙණ බතින් වලඳවනු. කිරිබදුඅල අස්වැන්න මී කැලිය කුඹුරු ගොයටු ඉරමුසු දෙ බටු දෙ එඛරු දෙ කුඹුරු දෙ ඇත්සැටිය හෝපළුපත පත මහ ඇසලපළු සමයේ දෙලහස්සක් ගෙණ දිය එක්පැල ලහස්සෙක කකාරා ලාස් සෙක හෙලා බෙහෙත් පරහා ලහස්සක් ගිතෙල් ලා එළුකිර එළු තෙල් වත්කොට කකියවා වර දුන බා තබා එළුකිරි හෙව පොවනු. උනිදමුල් දෙඛරමුල් සාතාවාරියඅල කිරිබදුඅල දුඹුල් මුල් සිදුඹුරු කරද මිණිල සැබෝ වෙරගිනිය එලවරා සීන් තඹල දැසමන් කැකුත කොතඹුරු කටුඅල අඹ එරමිනිය පෙතන් සිහින්ගෙන්ද රත්තම්පලාබිජු රත්සඳුන් කැල සමයේ වියලා සුනුකොට තබා ඇපලකොල ඉස ගතා මී හෙව වලඳවනු. ක්ෂය-කාස-ශ්වාස-ගතු-හුන ආදි නාසා. ක්ෂයට මැ: අස්ගොදු අල කිරිබදුඅල දෙකින් වෙර හුලනු. මීට මැ: අස්වැන්න එඛරු කටුවැල්බටු සීන්මිදි තොටලු ඇද්දෙමට පලොලු වරණ කරද බදුලු දෙ බුරුද ගව කලත් ඛෙඛර රත්තෙටුල් මුඛමහණ

සමයේ ගෙණ දිය පැලක සිද ලාස්සෙක සිටුවා ගිතෙල් ලහස් සක් සකුරු කිරි සෙසුබවලුණු ලා පිස තබා මියෙන් හිතැල්ලක් තෙල් නිත්‍යයොග කොට වලඳවනු. ක්ෂය ශොෂ ගුල්ම දුඟ ප්‍රමෙහ නසා. ක්ෂයරොගයට මූ: ආදිමෝදගම් තිපල් තිකුළු කොසඹ සල්ගර පිසා වලඟසාල් බදුලු රත්නෙටුල් සුනුකොට පහන්තෙලින් දියෙහි ලා ගිතෙල් එව පලමක් සකුරු පිස ඔරවා තබා දෙගිතැල්ලක් තෙල් මියෙන් වලඳවනු. සවය තෙල් ලුහුනු බැඳි දියෙන් පුපුල් තියඹරා ආදියෙන් බත් දෙනු. අක්ෂිරොග පාණ්ඩු ශොථ හගන්දර පලිහෝදර තුන්දෙසින් ම ආවාවු දෙය නසා ආසුවඩිනගය හි. ක්ෂයරොගයට මූ: සූරියකොල යුෂයේ රක් ගහා කබ සත්විටක රදු වැටිකොට අස්මි දරින් අවුළුවා තිත්තවුල් කකාල හුනුකැදින් ලුප ගනු ත් කාසයට යාපොතු. මිට මූ: මි හා ගිතෙල් නොසමව ගෙණ ලේහකොට වලඳවනු. ගොගටු ගිතෙල් මි ලෙහකරනු. නික සාමුලයෙන් කකාල කෂාය ගිතෙල් සිද වලඳවනු. සියළු ක්ෂයරොග ද එකාදශරූප වූ ව්‍යාධි ද සන්හිඳේ. 210-ක්ෂයරොගීහු විසින් වෙල්හාල් ගෝදුම යව මුං මදු ජාඟල පක්ෂී මෘගමාංශ ගැඳපලා හෙලබවු පුපුල් රමුක්බඩ හෙලදී ගිතෙල් මිරිදියමස් ආදී පථ්‍යයෙන් දවස් යවනු. යොගාර්ණවයෙහි ක්ෂයරොග චිකිත්සා නම්වූ තුදුස් වැනි අධ්‍යාය දෙශේ හි.

උන්මාද චිකිත්සා-15.

මෙසේ ක්ෂයරොගචිකිත්සාවෙන් ලොකාර්ථ දක්වා අනන්ත රව උන්මාදචිකිත්සා කියත්. 211-දුන්වවූ සංකීර්ණභොජනය, පැසීගිනභොජනය, හා ශොකයෙන් හටන් අභිභවයෙන් මනො වික්ෂෝපයෙන් ප්‍රතිවික්ෂෝපයෙන් ස්මෘතිවික්ෂෝපයෙනැයි මෙකී යන් තන්ගේ විභාගයෙන් වූ උන්මාදය තෙම වාතෝන්මාදය, පිත්තෝ න්මාදය, කඵෝන්මාදය, සන්නිපාතෝන්මාදය, ආගන්තුකෝ න්මාදය යි පසක් වේ. එහි අත්පොලසන්දීම හඬගැසීම නැටීම පිනීම යන මේ වාතෝන්මාද නමැ. ක්‍රෝධය සිතාතිලාෂය දුඃඛය ගමන බොහෝකොට බිනීම දුවල් තරුදුකීම යනාදී පිත්තෝ න්මාද නමැ. නිද්‍රය, මදකොට බිණීම, සත්‍රිලොභය අරුචිය යන මේ කඵෝන්මාද නමැ. මෙකී හැම ලකුණු ඇත්නම් සන්නිපාතෝන්මාද නමැ. හේතෙම අසාධ්‍ය හි. මනුෂ්‍යයන්ට

ජන්මශාස්ත්‍රයෙන් වඛනා ශාස්ත්‍රය, බලින්ට වඛනා බලය, වත්නින්ට වඛනා කථාය, දර්පින්ට වඛනා දර්පය යන මේ ආදිය යක්ෂාදීන් විසින් වන්නාවූ උන්මාදය ද, විෂාදී උන්මාදය ද ආගන්තුක නම්. උන්මාදය තරුණ කල මද නම් වෙයි. මේ හැම මුහුකුරා දත් කා මියෙන් පෙණ තෙරබිමහි තමා බව නොදනී නම් අපස්මාර නම්. එසිදු ත්‍රිදෝෂයන් විසින් සන්නිපාතයෙන් වෙයි. ඊට පඤ්චකර්මයන් කොට බෙහෙත් දෙනු. වාතෝන්මාදයට-පළමු තෙල් පොවනු. පිත්තෝන්මාදයට පළමු විරේක කරනු. කඵෝන්මාදයට පළමුව වමන කරවනු. පසුව වසිකි කරනු. දෙකසා තිපල් පුවටා වද අබ සුඟ ගෙලකටරොළු වැල්මදව මහරි තිකුළු දෙව්දුරු කරද මෙකි කල්ක සමයේ ගෙණ ගෝමූ හා ගිතෙලින් සිඳිනා ලද මේ තෙල් වලදවනු. අභ්‍යඞ්ග කරනු. සියළු උන්මාදදී නසා. එම ගෙළුමුයෙන් සිදුනාලද්දේ අපස්මාර නසා. උන්මාද අපස්මාරයට: වැල්මි වද සුං තුවරලා මහරි ගෙල ලුනු උපුල්කොල මෙකි දෙය ගෙළුමුයෙන් වටා නශ්‍ය කරනු. මෙම ඇස ලනු. 212-බැදීමෙන් තැලීමෙන් උරණව බැලීමෙන් මේ ආදි ප්‍රතික්‍රියා පළමු කොට පසුව සාන්තෙතාපචාර කරනු. දෙව සූජාවෙන් ද, මාංශරුධිරාදි බලි කිලි දීමෙන් ද, යාගයෙන් හොම යෙන් අජාදියෙන් යක්ෂෝන්මාදයට ප්‍රතික්‍රියා කරනු. හබතෙල් නශ්‍ය කරනු. කුඩමස්සන් ගෝමස් වියලා තෙල ගලා දවස දුම් දෙනු. දීඝත් කවා වෙර ගඩවනු. බල ඇත සිරුරු විද්ද සුතු. මානසිකයාගට ගිතව වන් දෙය හැඳින ඊට යෙදෙන සේ පිළියම් කරනු. අපස්මාරයට: පරණ ගිතෙල් පොවනු. උපුල්කොල දුරු ලුණු තිකුළු සුඟ කල්ක එළුමුයේ ලා තලතෙල් පිස වලදවනු. මිසුරු බත් පිස දෙනු. අපස්මාරයට: මුරුංගාඅල උපුල්කොල කළුදුරු ගෙලලුනුනු සුං තිකුළු මෙකි දැ සමභාග ගෙණ කල්ක ගෙළුමුයෙහි ලා සිදුනාලද තලතෙල නශ්‍ය කරනු. උන්මාද අපස්මාරයට: රසඳුන් හා පරව් වසුරු ඝවා ඇස ලනු. උන්මාද අපස්මාරයට-පරණ ගිතෙල් ඝක පිසා වද උපුල්කොල දැමිතිරිය ඉසින් සිද පොවනු. දැමිතිරිය උපුල්කොල අරළු මුරුංගාඅල වද තිකුළු සෛන්ධවලුණු පලම් පලම් ගෙණ ගෙලකිරි ලහස්සෙක කකාරා නැලිසෙක ගෙලා ගිතෙල් නැලිසෙක ගෙව වර දැන සිඳි මේ තෙල දවසින් දවස වලදවා ලවනා'ඔල වර්ජිතව පථ්‍යයෙන් දවස් හරනේ. සමෘති ප්‍රශ්‍ර වඩ යි. ජඩ බව ගෙලා බණන බව ගොළු බව යයි. සියළු උන්මාදදී විකාර නසා. මේ සරස්වතී ඝෘත නම්. 213-මිමස්මොරව-පුසුල්ඇව ඇල්පැන ගහා නශ්‍ය කරනු. මිව මැ: මිගොතෙකුගේ පිත වියලා තබා මිකොල යුෂයේ ගහා

මස්මර සෙලවුනුවිට එක්පයකින් තරම්බගෙණ දෙනාසාපුවයේ තහ්‍ය කරනු. මිට මැ: බෙරවාදුවක කුළුදුලේ දරුලද වැදුම්ස ගෙණ වියලා තබයෙන් ගිස්මුදුනේ ලා පොරවා අත ලනු.

වේ. මිමස්මොරයට: මිවකු මලකෙන උඹ උඹින් කුණුවැගුරුනු තෙත ගොම කසල ද ගෙණ තබා නුසුව සෙලවුන විට ම තුනු ඇදෙක හොවා අගුරුකබලෙක ආදී හැර තුබූ කසල ලා ඉසින් කතින් වසා යාපත් ව දුම් දෙනු. මිට ම: නුසුන් ඇසල වැල් පෙතෙල බැලිල මෙතුන්මුල් උතුනී කෙණෙකුන් ලවා ගෙන්වා ඉලපත තබා බැඳ මස්මර සෙලවුනවිට ඉලපත මුණ ගසනු. මිට ම: ඉරිදු මිනිඉස්කබලක් ගෙණ මුත්‍රපැන ගහා තහ්‍ය කරනු. මිමස්මර සන්සිඳේ. මස්මරට ම: සැබෝ සාල් බටුඇට එලකිරි පිස තැහැයෙන් ගලනු. මිට ම: ඇද්දෙමට කොසඹකොල සුනු අබ ගිතෙලින් හතා මස්මර සෙලවුනවිට දුම් දෙනු. මූර්ඡාවට කියන්: ක්ෂීණයාහට බහුදෙශිහට විරුද්ධ ද බොහොව කන්නා හට වේග සඤ්චාර කරනුවහට ද අභිඝාතයෙනුදු මූර්ඡා වෙයි. සුව දුක භෙද නොදැනෙ යි. භෙද වාත පිත්තජ ශෙලෂ්ම රක්ත විෂ සුරාය යි පසෙක් වෙයි. හැම මූර්ඡා මල දවනු. සිහි මුලා වනු. ආනනු වෙයි. රුධිර දැක්මෙන් ද සුවඳ ඇසීමෙන් ද මූර්ඡා වෙයි. එහි මදෑ මූර්ඡා භෙවත් සුරායෙන් වූ මූර්ඡා ඇස් තැතිගන්නී. ඇඟ වෙවුල යි. වලපි. මුස වෙයි. විසමූර්ඡා අතපය පහරි. තාමණා ඇති වේ. සෙසු තොනි මූර්ඡා ඒ ඒ දෙස් වැඩිමෙන් දතයුතු. හැම මූර්ඡාවට: සිහිල් කරනු. සිහිල් විලවුන් ගන්වනු. සිහිල් සුවඳපැන් පොවනු. පරණ ගිතෙල් පොවනු. ජවරයට හදල කෂාය මූර්ඡාවට දෙනු. ශොභා ශිවිශෙශි පසලාස්වැනි වූ උන්මාද-අපස්මාර-මූර්ඡා අධ්‍යාය මෙසේ යි.

අගනා ධර්ම ශාස්ත්‍රීය පොත්

රත්නපුර මාරපණ ශාසනෝදය පිරිවෙණේ
ප්‍රධානාචාර්ය
පණ්ඩිත කිරිඇල්ලේ ඤාණවිමල
සථවිර ස්වාමිපාදයන්වහන්සේ විසින් ලියන ලද පහත සඳහන්
පොත් අපෙන් ලබාගත හැක.

	රු.	ශ.
සපරගමුවේ පැරණි ලියවිලි-[ගල් සන්නස්-තඹ සන්නස් තුඩුපත් ආදි ගිනි-පැවිදි පෙළපත්වලට සිංහල ආණ්ඩුකාලයේ ලැබුණ සියළුම පැරණි ලියවිලි- ඒවායේ ඡායාරූප-සපරගමුවේ කෞතුකාගාරය ඇතුළු විහාර දෙවාලයවල ඡායාරූපත් දක්වෙන සිතියම් හැට ගණනකින් යු, විශේෂ සිතියමක් ද යුත් අලඞ්කාර ලෙස බඳින ලද පොතකි. අවුරුදු තුන්ලක්ෂ පණස් දහසකට පෙර සපරගමුවේ විසූ ප්‍රාණීන් ගැණ හා සපරගමු නාමයේ ප්‍රභවයන් දැනගන්න තම පිටු 24 කින් යුත් මෙහි අගනා ප්‍රස්තාවනාව කියවන්න.] [පොතක මිල]	5	00
සිංහල අභිධර්ම පිටකය-[ත්‍රිපිටකය ගැණ ලියූ අගනා ප්‍රස්තාවනාවකින් ද යුක්තයි]	1	60
මජ්ඣිමනිකාය සම්පූර්ණ පොත	7	50
එකි මූලපණ්ණාසකය	2	75
එකි මජ්ඣිම පණ්ණාසකය	3	00
එකි උපරි පණ්ණාසකය	2	50
රොගාණ්වය-හදිසි රෝගයකදී ගෙදර සිටින ජීවක යෙක් සමානය. චිකිත්සා 48 කින් යුත් මේ සිංහල වෛද්‍ය පොතේ ප්‍රථම භාගය	1	00
මිත්‍රය භාගය ද ලබදී ලබාගත හැක.	1	50
පැරණි වන්නම්- සිතියම්-ප්‍රස්තාර සහිත සිංහල [තාල දෙසිය දහසය] සංගීතය ගැණ ලියූ වචිතා ප්‍රස්තාවනාවකින් යුක්තයි.	1	00
සමන්තකූට වර්ණනා ප්‍රථම භාගය	0	30

වෙළඳුන්ට හා තොග ගණනේ ගන්නා අයට විශෙෂ කොමිස් පිට දෙන්නෙමු.

මේ පොත් වී. පී. පී. යෙන් ද එවන්නෙමු.

සියළුම පොත් සාප්පුවලින් සහ අපෙන් ඉල්ලන්න;-

ඩබ්ලිව්. වී. පොඩිමහත්මයා,
S. P. මාරපණ-රත්නපුර.